

เอกสารพัฒนาการนิเทศการศึกษา
ปีงบประมาณ ๒๕๔๔

แผนการพัฒนาทักษะ ภาษาไทย
การอ่านออกเสียงและ การเขียนการเรียนรู้

เอกสาร ศน. ที่ ๗๐/๒๕๔๔
หน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ห้องสมุด สสช.

เอกสารพัฒนาการนิเทศการศึกษา
ปีงบประมาณ ๒๕๔๔

แผนการพัฒนาทักษะภาษาไทย การจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

เอกสาร ศน. ที่ ๗๐/๒๕๔๔

หน่วยศึกษานิเทศก์

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

คำนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นทักษะกระบวนการ วางแผน และออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม ฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหา สรุปความรู้ได้เอง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ จึงได้จัดทำเอกสาร แนวการพัฒนาทักษะภาษาไทย : การจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้เป็นแนวทางการนิเทศแก่ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้ครูได้แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นกระบวนการ สามารถเลือกใช้กระบวนการเรียนรู้ทั้งที่เป็นกระบวนการทางภาษา และกระบวนการอื่นๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาไทยตามความต้องการอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติขอขอบคุณคณะทำงานไว้ ณ โอกาสนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

คำชี้แจง

เอกสารการนิเทศ แนวการพัฒนาทักษะภาษาไทย : การจัดกิจกรรมและการบวนการเรียนรู้เล่มนี้
นำเสนอเนื้อหาสาระเป็น ๓ บท และภาคผนวกดังนี้

บทที่ ๑ บทนำ กล่าวถึง ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนรู้กับกระบวนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐาน
การเรียนรู้กับกระบวนการเรียนรู้ คุณลักษณะและบทบาทของผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้

บทที่ ๒ กระบวนการเรียนรู้และแนวการจัดกิจกรรม กล่าวถึง ความหมายของกระบวนการ
ประเภทของกระบวนการ กระบวนการเรียนรู้เฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกระบวนการเรียนรู้
อื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษา พร้อมตัวอย่างการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ

บทที่ ๓ บทสรุป กล่าวถึง ความสำคัญของการเลือกกระบวนการให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและ
ผู้เรียน

ภาคผนวก กล่าวถึง ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการคิด กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด ลักษณะ
ของเนื้อความ (Genre) และแผนภาพโครงเรื่อง

กระบวนการเรียนรู้อยังมีอีกมากมายที่เอกสารเล่มนี้ได้กล่าวถึง ผู้ศึกษาอาจรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่
ทั้งที่เป็นกระบวนการเรียนรู้เฉพาะ และกระบวนการเรียนรู้ทั่วไป หวังว่าศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และ
เพื่อนครูจะได้แนวทางในการออกแบบการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามความเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

หน้า

บทที่ ๑ บทนำ

ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องเน้นกระบวนการ.....	๑
การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	๔
ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการเรียนรู้กับกระบวนการสอน.....	๗
ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยกับกระบวนการเรียนรู้.....	๙
คุณลักษณะและบทบาทของผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย.....	๑๑

บทที่ ๒ กระบวนการเรียนรู้และแนวการจัดกิจกรรม

ความหมายของกระบวนการ.....	๑๓
ประเภทของกระบวนการ.....	๑๓
กระบวนการเรียนรู้ภาษาไทย.....	๑๔
- กระบวนการอ่าน.....	๑๔
- กระบวนการเขียน.....	๒๑
- กระบวนการฟัง.....	๒๕
- กระบวนการดู.....	๒๙
- กระบวนการพูด.....	๓๒
- กระบวนการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา.....	๓๘
กระบวนการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษา.....	๔๕
- ทักษะกระบวนการ ๔ ด้าน.....	๔๕
- กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด.....	๖๒
- กระบวนการกลุ่ม.....	๗๑
- กระบวนการคิด.....	๙๕
- กระบวนการสร้างองค์ความรู้.....	๑๐๗
- กระบวนการสร้างนิสัย.....	๑๑๗
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะ.....	๑๓๙
- การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน.....	๑๗๓
- การเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	๑๙๖
- การแสดงบทบาทสมมติ.....	๒๐๓

บทที่ ๓ บทสรุป

๒๑๒

ภาคผนวก

๒๑๓

บรรณานุกรม

คณะทำงาน

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงได้มีการปรับเปลี่ยนกฎหมาย มีการปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน

๒. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา มาตรา ๒๒ ถึง มาตรา ๓๐ ว่าด้วย หลักการจัดการศึกษา สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรระดับต่างๆ บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

สำหรับมาตรา ๒๔ การจัดระบบการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

๑. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

๒. ผูกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
๓. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
๔. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
๕. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ
๖. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพโดยเฉพาะมาตรา ๓๐ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

๓. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๔ เน้นทักษะและความสามารถของผู้เรียนมากกว่าการเน้นเนื้อหา มีมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเป็นตัวกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจะมีสาระการเรียนรู้ ๕ สาระ คือ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดู และการพูด สาระหลักการใช้ภาษา และสาระวรรณคดีและวรรณกรรม โดยเน้นทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะและกระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม การทำสาระของหลักสูตรจะต้องนำมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นพัฒนาเป็นหลักสูตรของสถานศึกษาตามสาระการเรียนรู้ทั้ง ๕ สาระดังกล่าวโดยจัดทำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีและคำอธิบายรายวิชา

การจัดหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สถานศึกษาจะต้องออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละช่วงชั้นตามตารางสัดส่วนของเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรเป็น ๔ ช่วงชั้น ช่วงชั้นที่ ๑-๓ (ป.๑ - ม.๓) จัดเป็นรายปี ช่วงชั้นที่ ๔ (ม.๔ - ม.๖) จัดเป็นรายภาค การออกแบบหน่วยการเรียนรู้จะต้องยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นหลักเมื่อผู้เรียนเรียนครบทุกช่วงชั้น จะครบมาตรฐานการเรียนรู้ และครบผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคตามที่สถานศึกษากำหนด การออกแบบการสอนในหน่วยการเรียนรู้จะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติในสถานการณ์จริงสามารถปฏิบัติงานต่างๆ ตามกิจกรรมที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ และใช้สื่อในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้ผู้เรียนจัดทำโครงงานตามความสนใจ ทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคลเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพื่อสร้างคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมจากการฝึกปฏิบัติ

๕. การประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติแห่งชาติปี พ.ศ.๒๕๕๒ มาตรา ๔๗ กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา ๔๘ กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

สำหรับมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมี ๒๗ มาตรฐาน ๓๑ ตัวบ่งชี้ แต่ในกรอบแรกนำมาใช้ในการประเมิน ๑๔ มาตรฐาน ๕๓ ตัวบ่งชี้ ตามมติคณะรัฐมนตรีและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานด้านกระบวนการโดยเฉพาะมาตรฐานที่ ๑๘ กำหนดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนของสถานศึกษาไว้ดังนี้

- “มาตรฐานที่ ๑๘ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**
- ตัวบ่งชี้ ๑ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
- ตัวบ่งชี้ ๒ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
- ตัวบ่งชี้ ๓ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- ตัวบ่งชี้ ๔ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- ตัวบ่งชี้ ๕ มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน
- ตัวบ่งชี้ ๖ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะและกีฬา
- ตัวบ่งชี้ ๗ ส่งเสริมการเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน
- ตัวบ่งชี้ ๘ มีการประเมินพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้ ๙ มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตนและมีความกระตือรือร้นในการเรียน”

จากสาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การจัดการกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ และถือเป็นหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เพราะกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายและสะดวกขึ้นนอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถนำกระบวนการไปใช้ในการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ ได้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้กรมวิชาการ (กรมวิชาการ ๒๕๔๔ : ๗ - ๙) ได้สรุปหลักการในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญไว้ดังนี้

๑. การปรับความคิดของครูให้มองนักเรียนบนพื้นฐานของความรักความเข้าใจว่านักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้ พร้อมเอื้ออำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ มีอิสระในการคิด ลงมือปฏิบัติจริง

๒. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักการพัฒนาผู้เรียนให้ถึงศักยภาพสูงสุดคือ ผู้เรียนได้พัฒนาตน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม หลังเรียน หรือหลังฝึกกิจกรรม มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติของตน

๓. การยึดชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีรูปแบบการคิดของตนเอง ค้นพบตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตจริงได้

๔. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

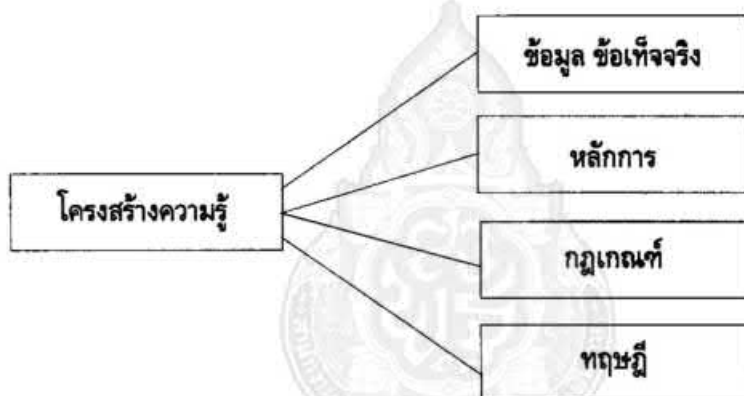
๕. การจัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มวิชา และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ ถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์

๖. การออกแบบการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติวิชา และวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ใช้ชีวิตและประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริง และถือว่าการวัดประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ด้วย

การนำหลักการในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไปใช้ต้องให้ความสำคัญใน ๔ เรื่อง คือ

๑. ด้านความรู้
๒. ด้านคุณธรรมจริยธรรม
๓. ด้านกระบวนการเรียนรู้
๔. ด้านการบูรณาการ

๑. **ด้านความรู้** ผู้สอนจำเป็นต้องวิเคราะห์ภารกิจในการสอนว่าจะจัดการเรียนรู้อย่างไรผู้เรียนจึงจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องเข้าใจโครงสร้างของความรู้ นับตั้งแต่ข้อมูล ข้อเท็จจริง หลักการ กฎเกณฑ์ไปจนเป็นทฤษฎี อย่างมีลำดับขั้นตอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีหลักในการเรียนรู้ มีเครื่องนำทางในการทำกิจกรรมด้วยตัวผู้เรียนเอง

อย่างไรก็ตามในการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาจะต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ ตลอดจนสาระให้สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายด้วย

๒. **ด้านคุณธรรมจริยธรรม** การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นครูจะช่วยให้นักเรียนซึมซับความดีงามซึ่งมีผลต่อชีวิตนักเรียน เมื่อครูยึดหลักความรักความเมตตา มองนักเรียนด้วยความรัก ความเข้าใจและเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งเท่ากับครูสร้าง ความมั่นใจให้กับนักเรียน นักเรียนจะมีภาพพจน์ว่าตนเองเป็นคนดี และเป็นคนเก่ง มีศักดิ์ศรี กระตุ้นให้เกิดพลัง การเรียนรู้ กล้าคิด กล้าทำ ในสิ่งที่ถูกที่ควร เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ครูเป็นบุคคลสำคัญ เป็นตัวแบบที่ดี เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ใช้จิตวิทยาในการเรียนรู้เป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้ ถ้าครูมองศิษย์ด้วยความรักและความเชื่อมั่นว่า นักเรียนทุกคนมีพลังการเรียนรู้อยู่ในตนส่วนหนึ่งที่ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งอาจใช้เวลา วิธีการเรียนรู้ และรูปแบบที่ต่างกันไปตามศักยภาพของผู้เรียน

๓. **ด้านกระบวนการเรียนรู้** การเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดควรเป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ที่นำมาใช้จะประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ทั่วไป (Generic learning) ที่ใช้ได้กับหลาย ๆ วิชา เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ กระบวนการสืบค้น เป็นต้น นอกจากนี้ ในการเรียนรู้แต่ละวิชา (Specific learning) กิจกรรมจะต้องเน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้เฉพาะวิชา เช่น วิทยาศาสตร์ จะใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิชาภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ใช้ทักษะทางภาษา วิชาพลศึกษา ใช้ทักษะทางกาย หรือทักษะการเคลื่อนไหวร่างกาย (Physical skills) การเข้าใจลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ จะช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับธรรมชาติวิชา และวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ (Learning styles) ของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

๔. **การบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา** เนื่องจากการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกที่และทุกโอกาส ทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียน ในสภาพแวดล้อมและในธรรมชาติ ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้สติปัญญาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และบูรณาการเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง

๔.๑ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและทักษะในการจัดการตนเอง (Self management) ทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ เพื่อการเข้าใจตนเอง ค้นพบตนเองในด้านความถนัดและความสนใจ มีทักษะการดำเนินชีวิตที่จะอยู่ร่วมกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก เข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติและภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึก ความตื่นตัวทางการเมือง การปกครองในระบบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

๔.๒ ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การฝึกตนเองให้เป็นคนคิดเป็นระบบ มีเหตุผล มีความจริงใจ ตรงไปตรงมา (Scientific mind) มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่อง การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ยั่งยืน ยึดแนวทางของพระราชดำรินี้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต

๔.๓ ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย

๔.๔ ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ เพื่อการฝึกฝนให้เป็นคนคิดเชิงระบบ มีเหตุผล และด้านภาษา ซึ่งในโลกปัจจุบันจำเป็นต้องตระหนักในการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ภาษาไทยทั้งที่เป็นภาษามาตรฐานและภาษาถิ่น และมีความรู้ในภาษาต่างประเทศ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๕ ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

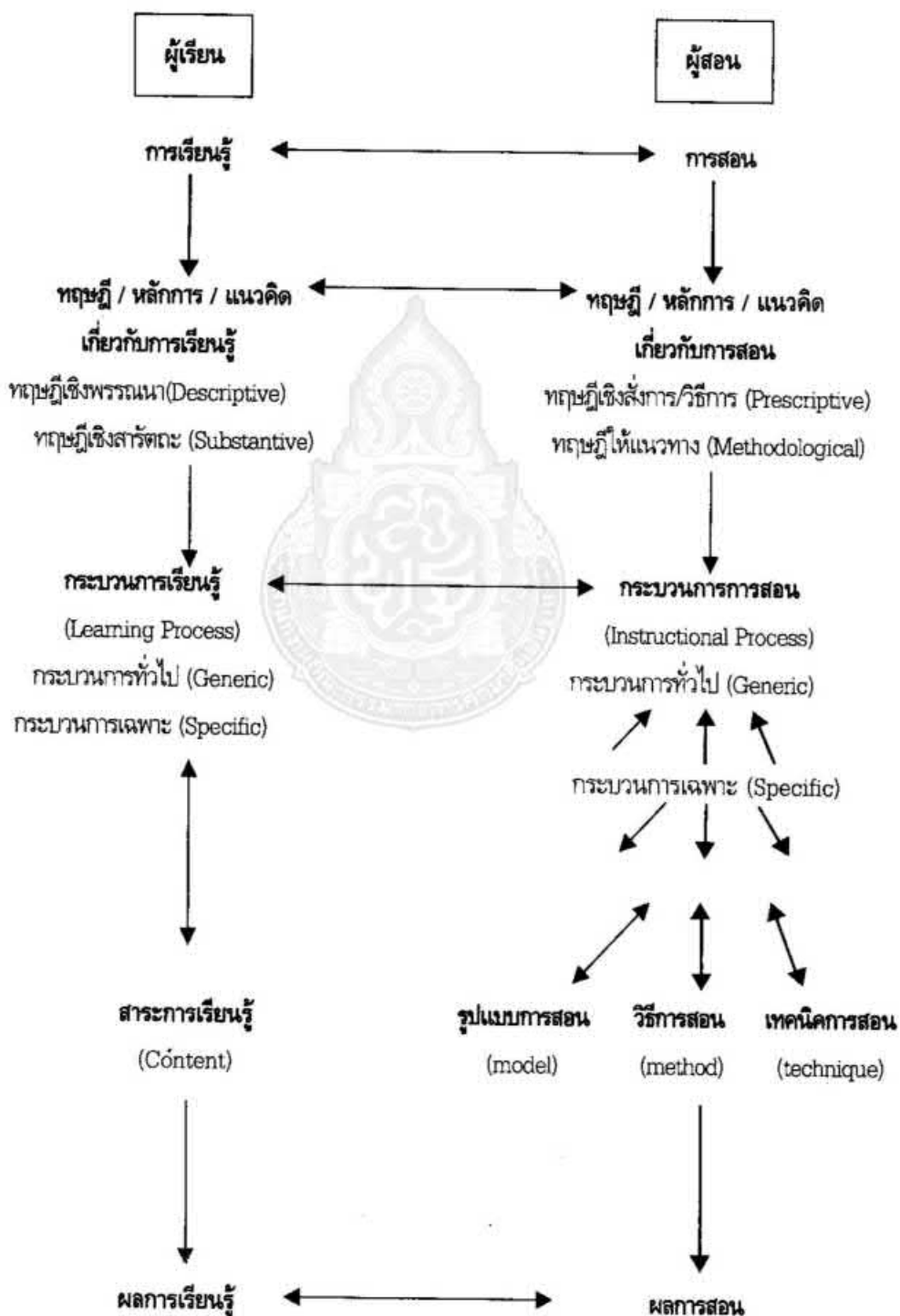
ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการสอน

ทิศนา แชมมณี (ทิศนา แชมมณี ๒๕๕๔ : ๗ - ๑๕) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการสอนไว้ว่า วิวัฒนาการของการสอนมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระยะๆ เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาการที่ทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้า วิจัย พิสูจน์และทดสอบจนกระทั่งได้ข้อความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ที่ได้สั่งสมจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน ทำให้เราได้ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เป็นจำนวนมาก ทฤษฎีการเรียนรู้เหล่านั้นจะพรรณนาหรือบรรยายปรากฏการณ์เกี่ยวกับการเรียนรู้ให้เข้าใจว่า การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร ดังนั้นทฤษฎีการเรียนรู้จึงมีลักษณะเป็นทฤษฎีเชิงพรรณนา หรือ “descriptive theory” และเป็นทฤษฎีที่ให้สารัตถะคือเป็น “substantive theory” ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เป็นที่มาของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิด/กระบวนการเกี่ยวกับการเรียนรู้ดังกล่าวนับเป็นฐานสำคัญของการสอน การสอนจำเป็นต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ เพราะกระบวนการสอนก็คือ กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังนั้น ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิด/กระบวนการเกี่ยวกับการเรียนรู้ จึงเป็นฐานของทฤษฎี/หลักการ/แนวคิด/กระบวนการเกี่ยวกับการสอน อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีหรือหลักการเรียนรู้ก็ไม่ใช่สิ่งเดียวกันกับทฤษฎีหรือหลักการสอน เพียงแต่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทฤษฎี/หลักการเรียนรู้มีลักษณะต่างจากทฤษฎี/หลักการสอน โดยทฤษฎี/หลักการเรียนรู้มีลักษณะเป็นทฤษฎีเชิงพรรณนาหรือเชิงบรรยาย แต่ทฤษฎีการสอนเป็นทฤษฎีในลักษณะ “descriptive” กล่าวคือเป็นทฤษฎีเชิงสังการหรือเชิงวิธีการ และเป็นทฤษฎีที่ไว่วิธีการคือเป็น “methodological theory” ในขณะที่ทฤษฎีการเรียนรู้บรรยายถึงปรากฏการณ์ของการเรียนรู้ แต่ทฤษฎีการสอนจะต้องมีลักษณะเป็นการให้แนวทาง หรือ กระบวนการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจะจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีได้ ก็ต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ และเนื่องจากกระบวนการเรียนรู้มีหลากหลายทั้งในลักษณะทั่วไปและลักษณะเฉพาะ กระบวนการสอนก็เช่นเดียวกัน ก็มีทั้งกระบวนการสอนที่มีลักษณะทั่วไป (generic) ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง และกระบวนการสอนที่มีลักษณะเฉพาะสาขาวิชา (specific) ซึ่งเหมาะสมกับสาระเฉพาะเรื่อง ในการจัดกระบวนการสอนนอกจากต้องคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้แล้ว ผู้สอนยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมาก เช่น คำนึงถึงสภาพของผู้เรียน เนื้อหาสาระ สภาพแวดล้อม และยังต้องอาศัยรูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนที่หลากหลายอีกด้วย ดังนั้นการสอนจึงต้องใช้ทั้งศาสตร์ และศิลป์ การสอนที่ดีคือการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด แสดงว่าการสอนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเรียนรู้ ดังกล่าวมาแล้วสรุปเป็นแผนผังได้ดังนี้

แผนผังความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการสอน

(ทศนา เขมมณี ๒๕๕๕ : ๑๐-๑๑)

ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้กับกระบวนการเรียนรู้ พุทธศักราช ๒๕๕๔

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีลักษณะเป็นหลักสูตรมาตรฐาน (Standard-Based Curriculum) และมีลักษณะเป็นหลักสูตรสมรรถฐาน (Competency-Based Curriculum) กล่าวคือ หลักสูตรจะมีสาระการเรียนรู้ (Strand) เป็นกลุ่มเนื้อหาและทักษะที่จะต้องสอน แต่ละสาระการเรียนรู้จะมี มาตรฐานการเรียนรู้ (Standard) เป็นตัวกำหนดคุณภาพของการจัดการศึกษาตลอด ๑๒ ปี ซึ่งเมื่อผู้เรียน เรียนจบหลักสูตรจะต้องมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนด แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้จะประกอบด้วยความรู้ ทักษะและกระบวนการ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ในส่วนที่เป็นพฤติกรรมของผู้เรียน และ กระบวนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นตาราง ได้ดังนี้

ตารางความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้พฤติกรรมของผู้เรียนกับกระบวนการเรียนรู้

มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย	พฤติกรรมบ่งชี้ของผู้เรียน	กระบวนการเรียนรู้
สาระที่ ๑ การอ่าน มฐ.ท.๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้าง ความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการ ดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน	เข้าใจ คิด วิเคราะห์ ใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา วิสัยทัศน์ นิสัยรักการอ่าน	- กระบวนการอ่าน - กระบวนการสร้างความคิด รวบยอด - กระบวนการคิด - กระบวนการคิดอย่างมี วิจารณญาณ - กระบวนการแก้ปัญหา - กระบวนการสร้างนิสัย ฯลฯ
สาระที่ ๒ การเขียน มฐ.ท.๒.๑ ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนรายงาน ข้อมูล สารสนเทศและรายงานการศึกษาค้น คว้าอย่างมีประสิทธิภาพ และมีกร นิสัยรักการเขียน	เข้าใจ คิด วิเคราะห์ ใช้เขียน นิสัยรักการเขียน	- กระบวนการเขียน - กระบวนการคิด - กระบวนการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง - การทำโครงการ - กระบวนการกลุ่ม - กระบวนการสร้างนิสัย ฯลฯ
สาระที่ ๓ การฟัง การดู การพูด มฐ.ท.๓.๑ สามารถเลือกฟังและดู อย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดง ความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาส ต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้าง สรรค์	เข้าใจ วิเคราะห์ วิจารณ์ และ ประเมินค่า ถ่ายทอด เลือก จับใจความ ตั้งคำถาม ตอบ คำถาม ปฏิบัติตาม แสดง ความคิดเห็น ฟังและโต้ตอบ เปรียบเทียบ	- กระบวนการคิด - กระบวนการกลุ่ม - กระบวนการแก้ปัญหา - กระบวนการสร้างค่านิยม ฯลฯ

มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย	พฤติกรรมบ่งชี้ของผู้เรียน	กระบวนการเรียนรู้
สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษา มฐ.ที่ ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษา และหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ มฐ.ที่ ๔.๒ สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคมและชีวิตประจำวัน	เข้าใจ วิเคราะห์ และเปรียบเทียบ รู้จัก รับรู้ รวบรวม รักษาภาษาไทย คิดใช้ เสริมสร้าง แสดงบุคลิกภาพ มีนิสัย ตระหนัก ชื่นชม ยกย่อง ส่งเสริม แนะนำ รณรงค์ รู้จัก รับรู้ วิเคราะห์ รวบรวม เปรียบเทียบ มีส่วนร่วม เผยแพร่ พัฒนา จำ ท่วง ระบุ แลกเปลี่ยน นำไปใช้	- กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด - กระบวนการเรียนภาษา - กระบวนการคิด - กระบวนการปฏิบัติ - กระบวนการสร้างความตระหนัก - กระบวนการสร้างค่านิยม - กระบวนการปฏิบัติ - กระบวนการคิด - กระบวนการกลุ่ม ฯลฯ
สาระที่ ๕ วรรณคดี และวรรณกรรม มฐ.ท.๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต	เข้าใจ คิด วิเคราะห์ เปรียบเทียบ แสดงความคิดเห็น วิพากษ์ วิเคราะห์ เห็นคุณค่า ประยุกต์ใช้	- กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด - กระบวนการเรียนรู้ภาษา - กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ - กระบวนการสร้างค่านิยม - กระบวนการสร้างความตระหนัก ฯลฯ

คุณลักษณะและบทบาทของผู้สอนต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

๑. คุณลักษณะของผู้สอน

- ๑.๑ มีความรู้ความเข้าใจในการจัดหลักสูตร โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- ๑.๒ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาภาษาไทยเป็นอย่างดี
- ๑.๓ ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ดี เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น
- ๑.๔ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- ๑.๕ เป็นผู้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันสมัยทันเหตุการณ์อยู่เสมอ
- ๑.๖ มีความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนภาษาไทยหลายรูปแบบตาม

หลักการวัดผลและประเมินผล

๑.๗ มีความรู้ ความเข้าใจด้านจิตวิทยา เข้าใจลักษณะธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียนเป็นอย่างดี

๑.๘ มีคุณลักษณะของครูที่ดีที่ผู้เรียนพึงประสงค์ ได้แก่ ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขัน พุดจาไพเราะมีเมตตา ชยัน อดทน เอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีเวลาให้ผู้เรียนเข้าพบและปรึกษาหารือ มีความเป็นมิตร มีความยุติธรรม ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียนและไวต่อความคิด ความรู้สึกของผู้เรียนและมีคุณธรรม

๒. บทบาทหน้าที่ของผู้สอน

๒.๑ ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยร่วมกับคณะครูในหมวดวิชา โดยทำหน้าที่ ๔ ประการ คือ พัฒนาหลักสูตร วิจัยและประเมินหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

๒.๒ จัดบรรยากาศและกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุขได้แก่

๑) ยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่าสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน
๒) ส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับนับถือ ภาควิชาในความสามารถของตน และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้

๓) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ ตามความถนัด ความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของตนเอง

๔) ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถของตนเองและมีโอกาสได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ ตลอดจนรู้จักวางแผนการเรียนรู้ได้เอง

๕) จัดบทเรียนที่มีความหมายมีประโยชน์ เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และความสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จ

๖) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ตามศักยภาพและมีความสุข

๗) ใช้ภาษาที่ถูกต้องตามวัฒนธรรมการใช้ภาษาในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนทุกโอกาส

๘) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง

๒.๓ จัดสภาพห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ห้องเรียนควรเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดการปฏิบัติ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและหมู่คณะ เป็นการฝึกการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ทุกด้าน ห้องเรียนจึงเป็นห้องเรียนแห่งการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ควรฝึกให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด และความสามารถเฉพาะของตน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันสร้างสรรค์สร้างงานให้เกิดประโยชน์ เป็นการฝึกให้มีมนุษยสัมพันธ์ ฝึกภาวะผู้นำ ฝึกความรับผิดชอบ การแก้ปัญหาาร่วมกัน การยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การให้เกียรติผู้อื่น ความสามัคคี ความมีระเบียบวินัย ความมีมารยาทในสังคม ฯลฯ และควรตั้งมาตรฐานการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

การจัดสภาพห้องเรียน ควรให้มีความสะดวก สะอาด สวยงาม และเอื้อต่อการปฏิบัติงาน ฝึกทักษะของผู้เรียน มีสื่อและอุปกรณ์พร้อมที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีแหล่งค้นคว้า เช่น มุมหนังสือในห้องเรียน ฯลฯ

๒.๔ จัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้ส่งเสริมการเรียนรู้

โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อม สามารถที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนแบบบูรณาการได้หลายสาระการเรียนรู้ เช่น สวนพฤกษศาสตร์ ให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษาชื่อและชนิดของพันธุ์ไม้ ให้ความรู้ทางการงานอาชีพในการศึกษาวิธีการปลูกการขยายพันธุ์ไม้ ให้ความรู้ทางการงานอาชีพในการศึกษาวิธีการปลูกการขยายพันธุ์ คุณค่าทางอาหารและประโยชน์อื่น ๆ ให้ความรู้ทางศิลปะในการตกแต่ง ออกแบบการจัดสวน ให้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการคิดคำนวณพื้นที่และระยะการปลูก ให้ความรู้ทางภาษาในการบรรยาย พรรณนา หรือนำชมสวน ให้ความรู้ทางสุขศึกษาในการศึกษาคุณประโยชน์ของสมุนไพร ซึ่งอาจจะเรียนรู้ควบคู่กับวิชาวิทยาศาสตร์หรือความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญในโรงเรียนและเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้เรียนจะใช้ในการศึกษาค้นคว้า เพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โรงเรียนแต่ละแห่งอาจจะมีห้องสมุดกลางห้องสมุดหมวดวิชา มุมหนังสือในห้องเรียน ตะกร้าหนังสือเคลื่อนที่ไปตามระเบียบ ต้นไม้ศาลาในบริเวณโรงเรียนหรือห้องสมุดประชาชน ล้วนเป็นแหล่งเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการศึกษาค้นคว้า และรักการอ่าน ในการจัดทำสาระของหลักสูตรระดับสถานศึกษา ก่อนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจะต้องเลือกรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ คิดค้นเทคนิคกลวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน รายละเอียดของกระบวนการเรียนรู้จะกล่าวถึงในบทต่อไป

บทที่ ๒

กระบวนการเรียนรู้และแนวการจัดกิจกรรม

ความหมายของกระบวนการ

กระบวนการหมายถึง แนวทางดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือนำไปสู่ผลที่ต้องการ ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวมีการทดลองใช้แล้วพบว่าดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายโดยใช้เวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด (วิชาการ, กรม สำนักทดสอบทางการศึกษา ๒๕๕๐ : ๙)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เพราะกระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ง่ายและเร็วทั้งยังสามารถนำกระบวนการไปใช้ในการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ต่อไป

ประเภทของกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ

๑. กระบวนการเรียนรู้เฉพาะ (Specific Learning) เป็นกระบวนการตามธรรมชาติของศาสตร์ที่ใช้ในการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงหลักการ กฎเกณฑ์ ทฤษฎี และระเบียบวิธีของกลุ่มสาระนั้นๆ เช่น

- กระบวนการทางภาษา
- กระบวนการทางคณิตศาสตร์
- กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- ทักษะกระบวนการทางสังคม

๒. กระบวนการเรียนรู้ทั่วไป (Generic Learning) เป็นกระบวนการที่ใช้ได้หลายกลุ่มสาระเช่น

- กระบวนการคิดรวบยอด
- กระบวนการกลุ่ม
- กระบวนการแก้ปัญหา
- กระบวนการสร้างนิสัย

ฯลฯ

ในเอกสารเล่มนี้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ทั้ง ๒ ประเภทคือ กระบวนการเรียนรู้เฉพาะสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกระบวนการอื่นๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาแต่ละกระบวนการมีรายละเอียดต่อไปนี้

กระบวนการเรียนรู้ภาษาไทย (Specific Learning)

กระบวนการอ่าน

แนวคิด

การอ่านเป็นกระบวนการค้นหาความหมายจากสื่อที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน การมีจุดประสงค์ในการอ่าน รู้หัวข้อเรื่อง มีความรู้ทางภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้ในหนังสือที่อ่าน ให้ประสบการณ์เดิมที่เป็นประสบการณ์พื้นฐาน ทำความเข้าใจ จับใจความ ตีความจากเรื่องที่อ่าน ทำให้ผู้อ่านได้ประโยชน์สูงสุด ดังนั้น การที่ผู้เรียนจะเป็นผู้อ่านที่ประสบความสำเร็จในการอ่านจึงขึ้นอยู่กับกระบวนการสอนอ่านที่ผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมให้

วัตถุประสงค์

ผู้เรียนฝึกอ่าน โดยใช้กระบวนการอ่านที่ถูกต้อง และสามารถนำการอ่านไปใช้ในชีวิตจริงอย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการอ่าน มี ๔ ขั้น ดังนี้

๑. การเตรียมการอ่าน คือการสร้างพื้นฐานความคิดให้กับผู้อ่าน ผู้อ่านจะต้องอ่านชื่อเรื่อง หัวข้อย่อยจากสารบัญเรื่อง อ่านคำนำ ให้ทราบจุดมุ่งหมายหนังสือ ตั้งจุดประสงค์การอ่าน จะอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หรืออ่านเพื่อหาความรู้ วางแผนการอ่านโดยอ่านหนังสือตอนใดตอนหนึ่งว่ามีความหมายอย่างไร หนังสือมีความยากง่ายเพียงใด รูปแบบของหนังสือเป็นอย่างไร เหมาะกับผู้ใดบ้างที่จะอ่าน เดาความว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

๒. **การอ่าน** ผู้อ่านจะอ่านหนังสือให้ตลอดเล่ม หรือเฉพาะตอนที่ต้องการอ่านขณะอ่านผู้อ่านจะใช้ความรู้จากการอ่านคำ ความหมายของคำมาใช้ในการอ่านรวมทั้งการรู้จักแบ่งวรรคตอนด้วย การอ่านเร็วจะมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ดีกว่าผู้อ่านช้า ซึ่งจะสะดวกคำอ่านหรืออ่านย้อนไปย้อนมา ผู้อ่านจะใช้บริบทหรือคำแวดล้อมช่วยในการตีความหมายของคำ ทำความเข้าใจข้อความที่อ่าน

๓. **การแสดงความคิดเห็น** ผู้อ่านจะจดบันทึกข้อความที่สำคัญ หรือเขียนแสดงความคิดเห็นตีความข้อความที่อ่าน ตอนใดที่ไม่เข้าใจก็อ่านซ้ำเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง ขยายความคิดจากการอ่านจับคู่กับเพื่อน สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตั้งข้อสังเกตจากเรื่องที่อ่าน ถ้าเป็นการอ่านบทกลอนต้องอ่านทำนองเสนาะดัง ๆ เพื่อฟังเสียงการอ่านและเกิดจินตนาการ

๔. **การอ่านสำรวจ** ผู้อ่านจะอ่านซ้ำโดยเลือกอ่านตอนใดตอนหนึ่ง ตรวจสอบคำ ภาษาที่ใช้ สำรวจโครงเรื่องของหนังสือ เปรียบเทียบหนังสือที่อ่านกับหนังสือที่เคยอ่าน สำรวจและเชื่อมโยงเหตุการณ์ในเรื่อง และการลำดับเรื่อง สำคัญสำคัญที่ใช้ในหนังสือ

๕. **การขยายความคิด** ผู้อ่านจะสะท้อนความเข้าใจในการอ่าน บันทึกข้อคิดเห็น คุณค่าของเรื่อง เชื่อมโยงเรื่องราวในเรื่องกับชีวิตจริง ความรู้สึกจากการอ่าน จัดทำโครงงาน หลักการอ่าน เขียนบทละคร เขียนบันทึกรายงานการอ่าน อ่านเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้เขียนคนเดียวกันแต่ง อ่านเรื่องเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ความรู้ที่ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น

จากกระบวนการอ่านดังกล่าวข้างต้น นำมาปรับเป็นกระบวนการการสอนอ่าน ดังนี้
กระบวนการสอนอ่านในใจ มีขั้นตอนดังนี้

๑ การเตรียมการอ่าน

- ๑.๑ การสร้างพื้นฐานความคิด
- ๑.๒ อ่านสำรวจตรวจสอบ
- ๑.๓ อภิปรายความหมายของชื่อเรื่อง
- ๑.๔ ตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน

๒ การอ่าน

- ๒.๑ อ่านสำรวจ
- ๒.๒ อ่านพินิจพิจารณา
- ๒.๓ การแสดงความคิดเห็น

๓ กิจกรรมหลังการอ่าน

- ๓.๑ การขยายความคิด
- ๓.๒ การประเมินค่าหนังสือ

กระบวนการสอนอ่านออกเสียง มีขั้นตอนดังนี้

๑ การเตรียมการอ่าน

๑.๑ ทบทวนคำศัพท์

๑.๒ อ่านสำรวจคำยาก และการแบ่งวรรคตอนด้วยตนเอง

๒ การอ่านออกเสียง

๒.๑ ตั้งเกณฑ์ในการอ่านออกเสียง

๒.๒ ประเมินผลการอ่านออกเสียง

๓ กิจกรรมหลังการอ่าน

๓.๑ ประกวดการอ่านออกเสียง

๓.๒ ทดสอบการอ่านออกเสียง

๓.๓ เขียนตามคำบอกคำศัพท์ยาก

๓.๔ คัดข้อความตอนที่ชอบ

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการอ่านในใจ

๑ การเตรียมการอ่าน

๑.๑ การสร้างพื้นฐานความคิด

๑.๑.๑ ผู้เรียนและผู้สอน สนทนาเกี่ยวกับภาพประกอบในบทเรียนและคาดเดาว่า เนื้อเรื่อง น่าจะเป็นอย่างไร

๑.๑.๒ ผู้เรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่สนทนา แล้วบันทึกผลการสรุปไว้ เพื่อเปรียบเทียบ หลังจากที่ได้อ่านเรื่องราว

๑.๒ อ่านสำรวจตรวจ รอบ

๑.๒.๑ อ่านคำนำ สารบัญเรื่อง บทนำ และบทสรุป

๑.๒.๒ อ่านย่อหน้าขึ้นต้นเรื่อง ย่อหน้ากลางเรื่อง ย่อหน้าท้ายเรื่อง หาความสัมพันธ์ของย่อหน้า และประโยคใจความของแต่ละย่อหน้า

๑.๒.๓ ตรวจสอบความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์

- แบ่งเนื้อและเรื่องในบทเรียนเป็นตอน ๆ แล้วแบ่งกลุ่มผู้เรียน สำนวณหาคำศัพท์ สำนวน ภาษาที่ยังไม่เข้าใจ มาหาความหมายฝึกอ่าน

- รวบรวมคำศัพท์ สำนวนภาษา ที่แต่ละกลุ่มหาความหมายมาแลกเปลี่ยนกัน และจัดทำเป็นสมุดคำศัพท์

- สรุปใจความในตอนที่ได้รับผิดชอบแล้วส่งตัวแทนกลุ่มพูดเชื่อมความให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละตอน

๑.๓ อภิปรายความหมายของชื่อเรื่อง

๑.๓.๑ ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายความหมายของชื่อเรื่อง "บ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน" และช่วยกันสรุปความหมาย

๔๑. ตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน

๑.๔.๑ นักเรียนร่วมกันตั้งจุดประสงค์การอ่านเรื่องบ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน เช่น

- ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องได้
- จับใจความสำคัญของเรื่องได้
- เรียงลำดับเหตุการณ์สำคัญของเรื่องได้
- เขียนแผนตามโครงเรื่องได้

ฯลฯ

๒ การอ่าน

๒.๑ อ่านสำรวจ

๒.๑.๑ ผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่อง อ่านกวาดสายตา เพื่อจับประเด็นสำคัญของเรื่องตามประเด็นที่ครูกำหนด เช่น

- ตัวละครสำคัญของเรื่องมีใครบ้าง
- เหตุการณ์สำคัญของเรื่องคืออะไร
- เหตุการณ์เกิดขึ้นที่ไหน/เมื่อไร

ฯลฯ

๒.๒ อ่านพินิจพิจารณา

๒.๒.๑ ให้อ่านผู้เรียนอ่านเนื้อเรื่องอย่างพินิจพิจารณาประมาณ ๑๐ นาที และให้แต่ละคนเขียนคำถาม และคำตอบจากเรื่องที่อ่านให้ได้มากที่สุด ในเวลาที่กำหนด

๒.๒.๒ นักเรียนแต่ละคน ผลัดกันตั้งคำถาม ตอบคำถาม คำตอบใดไม่ถูกต้องให้ช่วยกันแก้ไขให้ถูกต้อง

๒.๓ การแสดงความคิดเห็น

๒.๓.๑ ครูกำหนดประเด็นสำคัญของเรื่อง เขียนบนกระดานดำ เช่น

- เหตุใดสัตว์ทะเลจึงมีจำนวนลดน้อยลง
- ทำไมเปลือกหอยจึงเป็นของมีค่าของปูเสฉวน
- ทำไมปูเสฉวนจึงเปลี่ยนบ้านหลังใหม่

๓.๒ แบ่งกลุ่มนักเรียนจับสลากประเด็นสำคัญ และแสดงความคิดเห็นในกลุ่มแล้วนำผลสรุปรายงานหน้าชั้น โดยเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายเพิ่มเติมได้

๓.๓ ผู้เรียนช่วยกันเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องและสรุปใจความสำคัญ

๓ กิจกรรมหลังการอ่าน

๓.๑ การขยายความคิด

นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่องบ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน จากสารานุกรม หรือห้องสมุด แล้วทำรายงานส่ง

๓.๒ การประเมินค่าหนังสือ

๓.๒.๑ แบ่งกลุ่มนักเรียนอภิปรายและแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้

- คุณค่าของเรื่อง 'บ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน
- แนวคิดของเรื่อง
- ความงามทางภาษา

ฯลฯ

๒.๒ แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการอภิปรายหน้าชั้นเรียน

แนวการวัดและประเมินผล

๑. สิ่งที่ต้องประเมิน
 - ๑.๑ พฤติกรรมการอ่าน
 - ๑.๒ พฤติกรรมการอภิปราย
 - ๑.๓ พฤติกรรมการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างอ่าน
 - ๑.๔ ผลงาน
 - สมุดคำศัพท์
 - รายงาน
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
 - ๒.๑ แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่าน
 - ๒.๒ แบบสังเกตพฤติกรรมการอภิปราย
 - ๒.๓ แบบบันทึกการตรวจผลงาน
๓. เกณฑ์การให้คะแนน (กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามความเหมาะสม)
 - ๓.๑ แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่าน
 - มีสมาธิในการอ่าน
 - การใช้เวลาในการอ่าน
 - มารยาทในการอ่าน
 - ๓.๒ แบบสังเกตพฤติกรรมการอภิปราย
 - ความร่วมมือในการอภิปราย
 - ความตั้งใจในการอภิปราย
 - การมีส่วนร่วมในการอภิปราย
 - การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - มารยาทในการพูดและการฟังอภิปราย
 - ๓.๓ แบบบันทึกการตรวจผลงาน
 - ๓.๓.๑ ทำความเข้าใจของคำศัพท์ได้ถูกต้อง
 - ๓.๓.๒ การใช้ภาษา
 - เขียนสะกดคำได้ถูกต้อง
 - ใช้สำนวนภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสม

๓.๓.๓ รูปแบบการเขียนรายงาน

๓.๓.๔ นิสัยที่ดีในการเขียน

- ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- ความสะอาด
- ลายมือสวยงาม

กระบวนการเขียน

แนวคิด

การเขียนโดยใช้กระบวนการเขียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เขียนต้องสื่อสารกับผู้อื่น โดยนำเสนอความรู้ ความคิด ความรู้สึกของตนเอง ถ่ายทอดให้เป็นตัวหนังสือ

วัตถุประสงค์

ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการเขียน และปฏิบัติตามกระบวนการเขียนได้ถูกต้อง

กระบวนการเขียน มี ๕ ขั้นตอน

๑. **การเตรียมการเขียน** เป็นขั้นเตรียมให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเขียนโดยกำหนดเรื่อง ประเด็น หัวข้อที่จะเขียน กำหนดรูปแบบกระบวนการเขียน รวบรวมและศึกษาข้อมูลนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ ความคิด จัดทำหัวข้อเรื่องย่อย ตามลำดับขั้นตอน

๒. **การยกร่างข้อเขียน** เป็นขั้นที่นำข้อมูลที่ได้รวบรวมและศึกษา พร้อมทั้งนี้ได้นำมาจัดหมวดหมู่ จัดทำหัวข้อเรื่องย่อยไว้แล้วนำมาเขียนโดยใช้ภาษาให้เหมาะกับผู้อ่านและเรื่อง

๓. **การปรับปรุงข้อเขียน** เป็นขั้นที่เขียนยกร่างเรียบร้อยแล้ว นำมาอ่านทบทวนเรื่องใหม่ อีกครั้งเพิ่มเติมความคิดให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตัดทอนสิ่งที่เยิ่นเย้อ แก้ไขถ้อยคำสำนวนให้ถูกต้องเหมาะสม นำไปให้ผู้อื่นอ่านและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

๔. **การบรรณาธิการกิจ** เป็นขั้นที่ปรับปรุงแล้วนำมาตรวจทานคำผิด แก้ไขข้อผิดพลาด ทั้งการใช้ภาษาตามหลักเกณฑ์ทางภาษา และการเว้นวรรคตอน

๕. **การเขียนที่สมบูรณ์** เป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการเขียน ซึ่งอาจจะพิมพ์ หรือเขียนเป็นลายมือที่สวยงามเป็นระเบียบ ตรวจทานความถูกต้องอีกครั้งก่อนจัดทำรูปเล่มที่สมบูรณ์

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเขียน มาตรฐานการเรียนรู้ที่ ๒.๑ สาระการเรียนรู้ ช่วงชั้น ป. ๔ - ๖

เรื่อง การเขียนเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง

ภาระงาน

ให้นักเรียนเขียนเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของนักเรียน กำหนดเรื่องหรือตั้งชื่อเรื่องเอง ตามความสนใจ โดยให้นักเรียนทำตามขั้นตอนการเขียน ดังนี้

๑. นักเรียนเตรียมข้อมูลที่จะเขียนโครงการ รวบรวมข้อมูล สิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตนักเรียน ซึ่งอาจจะเป็นประสบการณ์ของนักเรียนเอง การสอบถาม การสัมภาษณ์ การค้นคว้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาจัดหัวข้อตามลำดับก่อนหลัง แล้วตั้งชื่อเรื่อง

๒. นักเรียนลงมือเขียนเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงจากข้อมูลที่นักเรียนได้จัดลำดับก่อนหลังไว้ให้สัมพันธ์กับชื่อเรื่อง

๓. เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จแล้วให้อ่านทบทวนอีกครั้ง พร้อมทั้งเพิ่มเติมสิ่งที่ขาดหาย หรือตัดทอนสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป นำมาให้เพื่อนในกลุ่มอ่านและช่วยกันให้ข้อเสนอแนะ แก้ไข ปรับปรุง

๔. นำข้อเสนอแนะของเพื่อนมาปรับปรุงใหม่และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ทั้งเรื่องการใช้ภาษาตามหลักเกณฑ์ทางภาษา การเว้นวรรคตอน

๕. เขียนเรื่องที่สมบูรณ์ ด้วยลายมือที่เรียบร้อยและถูกต้อง อาจจะวาดภาพประกอบให้สวยงามได้ แล้วจัดทำรูปเล่มที่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมการสอนกระบวนการเขียน

ในการจัดกิจกรรมการสอนกระบวนการเขียนนั้น ผู้สอนควรศึกษาและเตรียมข้อมูลในทุกด้าน ได้แก่ แหล่งข้อมูล แหล่งภูมิปัญญา ผู้เรียน และไม่ควรยึดเวลาตายตัว ควรยืดหยุ่นเวลา เพราะศักยภาพในการเขียนของผู้เรียนแต่ละคนไม่เท่ากัน แต่ต้องสอนกระบวนการเขียนให้ผู้เรียนครบทุกขั้นตอน จึงจะประสบผลสำเร็จ และสร้างเป็นนิสัยที่ถาวรให้แก่ผู้เรียน

กิจกรรม/ขั้นตอนกระบวนการ	ข้อเสนอแนะ
๑. การเตรียมการเขียน เป็นการเตรียมพร้อมในเรื่องข้อมูลที่จะเขียนเรื่อง ๒. การยกร่างข้อเขียน ๓. การปรับปรุงข้อเขียน	๑. ครูควรสอนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล อย่างหลากหลาย เช่น การสอบถาม การสัมภาษณ์ การค้นคว้าจากการอ่านหนังสือ หรือสื่อต่าง ๆ นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ ความคิด เช่น แผนภาพ แผนภูมิ การจัดเรียงลำดับตามหัวข้อ เป็นต้น ในขั้นตอนนี้จะเป็นการบูรณาการระหว่างสาระหลักในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการคิด การพูด การอ่าน และการเขียนบันทึก เป็นต้น ๒. ครูควรทบทวนเรื่องรูปแบบการเขียนในแต่ละรูปแบบ แล้วให้นักเรียนฝึกเขียนตามที่ได้จัดเป็นหมวดหมู่ความคิดไว้ ครูควรแนะนำในเรื่องการใช้ภาษาให้ถูกต้อง เหมาะสมกับเรื่องและผู้อ่าน เมื่อนักเรียนยกร่างข้อเขียนเสร็จแล้ว ครูควรให้นักเรียนอ่านทบทวนดูว่า เขียนได้ครอบคลุมหัวข้อที่จัดทำเป็นหมวดหมู่ไว้หรือไม่ ถ้ายังไม่ครบ ครูควรแนะนำให้นักเรียนเขียนให้ครบตามหัวข้อที่ตั้งไว้ ๓. ครูควรจัดกลุ่มย่อยให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานการยกร่างข้อเขียนของตนเองกับกลุ่ม ซึ่งอาจจะจัดในลักษณะของการอ่านแลกเปลี่ยนกัน หรือเล่าให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟัง ทุกคนช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องในเรื่องการใช้ภาษา ตัวสะกด ถ้อยคำสำนวน ช่วยกันให้ข้อเสนอแนะ และช่วยกันแก้ไข เป็นการบูรณาการทักษะกระบวนการกลุ่ม การคิด วิเคราะห์ การพูด แสดงความคิดเห็น การฟัง และ

กิจกรรม/ขั้นตอนกระบวนการ	ข้อเสนอแนะ
๔. การบรรณาธิการกิจ	หลักการใช้ภาษา ครูควรสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเรื่องการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ๔. ในขั้นนี้ ครูควรให้เวลานักเรียนนำข้อเสนอแนะของกลุ่มมาปรับปรุง แก้ไข และเขียนตามคำแนะนำให้ถูกต้องทั้งการใช้ภาษาตามหลักเกณฑ์ทางภาษา และวรรคตอน
๕. เขียนเรื่องที่สมบูรณ์	๕. ครูให้นักเรียนเขียนเรื่องที่สมบูรณ์ด้วยการปลูกฝังการคัดลายมือให้เรียบร้อย สะอาด สวยงาม

กระบวนการฟัง

แนวคิด

การฟังเป็นกระบวนการการรับสารที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน การฟังมากทำให้เป็นผู้มีความรู้กว้างขวาง เป็นผู้รอบรู้ มีความคิดที่กว้างไกล เข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว ถ้าผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและการแนะนำในด้านการฟังอย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว ผู้เรียนจะเป็นผู้ฟังที่ดีและรับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกฝนและการแนะนำในด้านการฟัง โดยใช้กระบวนการฟังอย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้เรียนสามารถนำการฟังไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กระบวนการฟัง มี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. **ขั้นได้ยินเสียง** กระบวนการฟังจะเริ่มต้นจากการได้ยินเสียงจากแหล่งของเสียงประสาทสัมผัสทางหู หรือโสตประสาทจะรับเสียงเหล่านี้ผ่านเข้าไปยังสมอง
๒. **ขั้นรับรู้** เมื่อเสียงผ่านเข้ามาในสมองแล้ว สมองจะจำแนกเสียงออกไปตามลักษณะ โครงสร้างของแต่ละภาษา หากเป็นเสียงในภาษาที่ผู้ฟังรู้จัก จะเกิดการรับรู้หรือยอมรับเสียงนั้น แต่หากเป็นเสียงในภาษาที่ผู้ฟังไม่รู้จัก เสียงที่ผ่านเข้ามาก็จะไม่เกิดความหมายใด
๓. **ขั้นเข้าใจ** เมื่อสมองจำแนกเสียงที่ได้ยินว่าเป็นเสียงที่ผู้ฟังรู้จักแล้ว สมองจะพยายามทำความเข้าใจ โดยการวิเคราะห์และตีความเสียงที่ได้ยินออกมาเป็นความหมายต่าง ๆ ตามความสามารถทางการใช้ภาษาของผู้ฟังแต่ละคน
๔. **ขั้นพิจารณา** เมื่อสมองแปลเสียงที่ได้ยินออกมาเป็นความหมายต่าง ๆ แล้วจะนำ ความหมายต่าง ๆ ที่ได้มาพิจารณา โดยใช้วิจารณญาณว่าสารที่ได้รับมานั้นเชื่อถือได้หรือไม่ และเป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือไม่
๕. **ขั้นการนำไปใช้** เมื่อพิจารณาสารเรียบร้อยแล้ว ผู้ฟังจะนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการฟังไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองในด้านใดด้านหนึ่งต่อไป

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการฟัง

เรื่อง การฟังข่าว

แนวคิด

๑. การฟังข่าวสารใด ๆ จากสื่อมวลชนอาจมีบางส่วนที่คลาดเคลื่อน และอาจเป็นได้ทั้งข้อเท็จจริง และการแสดงความคิดเห็น ผู้ฟังจะต้องมีวิจารณญาณในการฟังซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงความเป็นไปตามความเป็นจริง

๒. การฟังที่มีประสิทธิภาพ ผู้ฟังต้องจับจุดประสงค์หรือเจตนาของข่าวสารที่นำเสนอได้ เพื่อทำให้การฟังเกิดประโยชน์สูงสุด

จุดประสงค์

๑. ฟังข่าวแล้วสามารถจับประเด็นสำคัญของข่าวได้
๒. แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากการฟังข่าวได้
๓. แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลจากการฟังข่าวในปัจจุบัน

สาระการเรียนรู้

การฟังข่าว

แนวการจัดกิจกรรม

๑. นักเรียนช่วยกันบอกประเภทของสารที่มักจะได้ฟังเป็นประจำในชีวิตประจำวัน เช่น ข่าว โฆษณา เพลง นิทาน รายงาน เป็นต้น

๒. นักเรียนร่วมกันพิจารณาเลือกประเภทของสารที่สนใจ แล้วลงมติ และให้เหตุผลว่าทำไมจึงเลือก เช่น นักเรียนเลือกการฟังข่าว เพราะในปัจจุบันข่าวจะมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมาก และจะทำให้เขาไม่ตกข่าวจะเป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์

๓. นักเรียนตั้งจุดมุ่งหมายในการฟังข่าว เช่น

- ๑) ฟังแล้วตอบได้ว่าเป็นข่าวเกี่ยวกับอะไร
- ๒) แยกแยะข้อเท็จจริงและความคิดเห็นในข่าวที่ฟัง
- ๓) ข่าวที่ฟังมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

๔. ครูอ่านข่าวที่เตรียมไว้ให้นักเรียนฟัง
๕. นักเรียนฟังข่าว กำหนดเก็บใจความสำคัญของเรื่องที่ฟัง ตามประเด็นต่อไปนี้
 - ๕.๑ ข่าวที่ฟังเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร
 - ๕.๒ ข่าวที่ฟังสำคัญอย่างไร
 - ๕.๓ ข่าวที่ฟังนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร
๖. นักเรียนเขียนสรุปข่าวที่ได้ฟังตามประเด็นในข้อ ๕
๗. ครูอ่านข่าวอีกครั้งและให้นักเรียนสังเกตข้อความที่เป็นข้อเท็จจริงและข้อความที่เป็นความคิดเห็นจากข่าวที่ครูอ่านให้ฟัง และร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นต่อลักษณะของข้อความ โดยพิจารณาในหัวข้อต่อไปนี้
 - ๗.๑ ข้อความใดเป็นข้อเท็จจริง พร้อมให้เหตุผล
 - ๗.๒ ข้อความใดเป็นการแสดงความคิดเห็น พร้อมให้เหตุผล
 - ๗.๓ เปรียบเทียบความแตกต่างข้อเท็จจริงและการแสดงความคิดเห็น
๘. นักเรียนและครู สนทนาสรุปเรื่องที่ฟัง เพื่อตรวจสอบผลการฟัง
๙. นักเรียนทุกคนเขียนสรุป และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฟังว่าในชีวิตประจำวันตามความรู้สึกของนักเรียนเอง
๑๐. ส่งผลงานให้ผู้ตรวจ

แนวการวัดและประเมินผล

๑. สิ่งที่ต้องประเมิน
 - ๑.๑ พฤติกรรมการฟัง
 - ๑.๒ ผลงาน
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
 - ๒.๑ แบบสังเกตพฤติกรรมการฟัง
 - ๒.๒ แบบบันทึกการตรวจผลงาน
๔. เกณฑ์การให้คะแนน (กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนตามความเหมาะสม)
 - ๔.๑ แบบสังเกตพฤติกรรมการฟัง
 - ๔.๒ ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมการฟัง
 - ๔.๓ ความตั้งใจในการฟัง
 - ๔.๔ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - ๔.๕ มารยาทในการฟัง

๔.๖ แบบบันทึกการตรวจผลงาน

๔.๖.๑ เนื้อหาของข่าว สรุปข่าวได้ตรงประเด็น

๔.๖.๒ การใช้ภาษา

- เขียนสะกดคำได้ถูกต้อง
- ใช้สำนวนภาษาได้เหมาะสม

๔.๖.๓ นิสัยที่ดีในการเขียน

- ความเป็นระเบียบเรียบร้อย
- มีความสะอาด

กระบวนการดู

แนวคิด

กระบวนการดู เป็นกระบวนการที่ผู้รับสารรับรู้สิ่งต่าง ๆ จากการมองเห็นด้วยสายตาแล้ว แปลความหมายจากสิ่งที่มองเห็นเป็นความเข้าใจ ความรู้ ซึ่งกระบวนการดู มีประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง เพราะในปัจจุบันสาระที่มีอยู่ในสื่อโสตทัศนภาพต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อความรู้ ความคิด ความเข้าใจของนักเรียนได้แก่ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ

วัตถุประสงค์

ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการดู และปฏิบัติตามกระบวนการดูได้ถูกต้อง

กระบวนการดูมี ๔ ขั้น

๑. **การเตรียมการ** เป็นขั้นตั้งจุดประสงค์ของการดูสิ่งต่าง ๆ และสื่อโสตทัศนภาพเพื่อจะเป็นการดูที่มีจุดมุ่งหมายหรือมีเป้าหมาย มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึก การศึกษาแหล่งเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญา และวางแผนในการที่จะไปดูสิ่งต้องการดูให้ตรงกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น การดูเพื่อศึกษาหาความรู้ การดูเพื่อความบันเทิง การดูสิ่งที่ตนเองสนใจ เป็นต้น

๒. **การปฏิบัติการ** เป็นขั้นที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง โดยนักเรียนได้ไปดูสิ่งต่าง ๆ หรือสื่อโสตทัศนภาพตามที่ได้วางแผนไว้ และมีการจดบันทึกความรู้ ความคิด ความรู้สึก ที่ได้จากการดูไว้เป็นข้อมูล

๓. **การวิเคราะห์ข้อมูล** เป็นขั้นที่นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการดู นำมาจับประเด็นสำคัญ จุดมุ่งหมายของเรื่อง แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น สรุปความจากข้อมูลที่ได้จากการดู

๔. **การประเมินค่า** เป็นขั้นที่นักเรียนได้นำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาวินิจฉัยตัดสินใจ ประเมินค่าว่าสิ่งที่ได้ดูนั้น มีประโยชน์ และสามารถเชื่อถือข้อมูลที่ไดดูในระดับใด

๕. **ขั้นสื่อสารและถ่ายทอดความคิด** ความรู้ ความรู้สึก เป็นขั้นที่นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำข้อมูลที่ประเมินค่าแล้วถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รับรู้ เป็นนำเสนอความคิดเห็นของตนเองอย่างมีเหตุผล และรับฟังข้อเสนอแนะของผู้อื่นนำมาเปรียบเทียบหรือประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการดู มาตรฐานการเรียนรู้ที่ ๓ สารการเรียนรู้ ช่วงชั้น ป. ๔ - ๖

เรื่อง การดูโฆษณา

ภาระงาน

ให้นักเรียนดูโฆษณาจากสื่อต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อโสตทัศนภาพอื่น ๆ คนละ ๑ เรื่อง แล้วนำมาวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น

๑. นักเรียนเตรียมการดู โดยตั้งจุดประสงค์ว่าจะดูโฆษณาอะไร เตรียมอุปกรณ์ในการบันทึกรายละเอียดของโฆษณานั้น ๆ จากสื่อที่นักเรียนต้องการดู เช่น นักเรียนต้องการดูโฆษณาโคโลญจ์ที่มีกลิ่นหอมทางโทรทัศน์

๒. นักเรียนดูโฆษณาตามที่ได้ตั้งใจไว้ แล้วบันทึกรายละเอียดของโฆษณาไว้เป็นข้อมูล เช่น โคโลญจ์ ยี่ห้อ หอมป่วน ซึ่งมีภาพการแสดงและคำพูดประกอบคำโฆษณาว่า หอมป่วน กวนทั้งเมือง เลื่องลือไกล ไปเจ็ดกิโล ในภาพมีหญิงสาวใช้โคโลญจ์ ยี่ห้อ หอมป่วน แล้วมีชายหนุ่มวิ่งเข้ามาดมกลิ่นมากมายจนทั้งเมืองปั่นป่วนไปหมด รถติดกันยาวเหยียด เป็นต้น

๓. นักเรียนนำข้อมูลที่นักเรียนบันทึกจากการดูโฆษณา มาวิเคราะห์ว่า สิ่งที่ได้ดูจากโฆษณานั้น มีประเด็นสำคัญ คือ การโฆษณาสินค้า มีจุดมุ่งหมาย คือ ต้องการขายสินค้าโคโลญจ์ ยี่ห้อ หอมป่วน ให้ได้มากที่สุด กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มวัยรุ่นผู้หญิง และข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร ในขั้นหาข้อเท็จจริง ครูควรฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามปลายเปิดให้มากที่สุด เพราะการตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยตัวเองนั้น เป็นการฝึกกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียน เช่น

โคโลญจ์หอมป่วน หอมจริงไหม ใช้ได้เฉพาะผู้หญิงใช้ไหม ถ้าผู้ชายใช้จะเป็นอย่างไร ใช้แล้วผู้ชายจะวิ่งเข้ามาดมกลิ่นหอมจริงไหม ใช้แล้วหอมจนบ้านเมืองปั่นป่วน รถติดยาวเหยียดจริงไหม ถ้าเราใช้เองจะเป็นอย่างไร เราจะใช้หรือไม่ใช้ดี เป็นต้น

คำตอบที่นักเรียนได้ นักเรียนได้คำตอบจากตนเองด้วยการใช้เหตุผล

เช่น	โคโลญจ์หอมป่วน หอมจริงไหม	- อาจจริง เพราะ.....
	ใช้ได้เฉพาะผู้หญิงใช้ไหม	- ไม่น่าจะใช้ ผู้ชายอาจจะใช้ได้ หรืออาจจะใช้เพราะ.....

ถ้าผู้ชายใช้แล้วจะเป็นอย่างไร

- อาจจะมีผู้ชายวิ่งมารุมล้อมหรือผู้ชายอาจจะวิ่งหนี หรืออาจจะมีผู้หญิงมารุมล้อมก็ได้ หรือผู้หญิงอาจจะวิ่งหนี เพราะ.....

ใช้แล้วผู้ชายจะวิ่งเข้ามารุมล้อม
จริงไหม

- อาจจะจริงถ้า โคลงจืดหอมมาก
- อาจจะไม่จริง เพราะ ในโฆษณากับชีวิตจริง ไม่เหมือนกัน

ถ้าเราใช้เองจะเป็นอย่างไร
เราจะใช้หรือไม่ใช้

- คำตอบที่เกิดขึ้นจะหลากหลายมาก
- เป็นการตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อ

๔. นักเรียนนำข้อสรุปจากการวิเคราะห์การโฆษณานั้น นำมาตัดสินใจว่า โฆษณานี้ เชื่อได้เพียงใด ใช้แล้วมีประโยชน์ต่อผู้ใช้แค่ไหน อย่างไร เปรียบเทียบชีวิตจริงกับโฆษณา

๕. นักเรียนจัดทำหนังสือเล่มเล็ก, รายงาน, นิทรรศการ เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความรู้สึก เกี่ยวกับการโฆษณาสินค้านั้น ๆ

กระบวนการพูด

แนวคิด

กระบวนการพูด หมายถึง กระบวนการสื่อสารที่ผู้พูดต้องการสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับรู้ถึงความคิด ความรู้ ความรู้สึกของผู้พูด และให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างถูกต้องโดยใช้การเปล่งเสียงเป็นคำพูด วลีหรือประโยค พร้อมทั้งแสดงอาการปฏิกิริยาให้ผู้อื่นได้เข้าใจตามความหมายที่พูด

วัตถุประสงค์

เมื่อผู้เรียนได้รับการฝึกพูดตามกระบวนการ จะสามารถพัฒนาการพูดของตนเองและใช้ภาษาพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการพูด

การสอนกระบวนการพูด ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอน กระบวนการพูดแล้วจึงจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ซึ่งมี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. **เตรียมการพูด** เป็นขั้นเตรียมเรื่องประเด็นหัวข้อ คำสำคัญที่จะพูดโดยการศึกษารวบรวมข้อมูล ประสพการณ์ ให้สอดคล้องกับเรื่องที่จะพูด นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ หรือหัวข้อย่อย เพื่อไม่ให้พูดวุ่น
๒. **การยกร่างข้อมูลที่จะพูด** เป็นการนำประสพการณ์ ข้อมูล ที่ได้ศึกษารวบรวมไว้นามาเขียนเป็นบันทึกย่อย หรือ ขยายหัวข้อย่อยเพื่อพูดได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับจุดประสงค์ของเรื่องที่พูด
๓. **ฝึกพูด** เป็นขั้นที่นักเรียนต้องปฏิบัติจริง โดยฝึกพูดจากข้อมูลที่เตรียมยกร่างไว้ฝึกการออกเสียง ให้ถูกต้องชัดเจน ตามอักขระวิธี จังหวะ น้ำเสียง สีส่า ท่าทางในการพูด การเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนที่เหมาะสมกับเรื่องและผู้ฟัง พร้อมทั้งคำนึงถึงมารยาทในการพูด
๔. **ประเมินการพูดของตนเอง** ในขั้นนี้ผู้พูดต้องใช้ทักษะ การสังเกต ว่าขณะทีพูดนั้น ผู้ฟังมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการพูดของผู้พูดอย่างไร และรับฟังความคิดเห็นจากผู้ฟัง
๕. **ปรับปรุงและพัฒนาการพูด** โดยนำข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นจากผู้ฟังมาเป็นแนวทางพัฒนาปรับปรุงการพูดให้ดียิ่งขึ้น

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการพูด

เรื่องการพูดตามสถานการณ์

จุดประสงค์

๑. พูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
๒. มีมารยาทในการพูด

ขั้นที่ ๑ เตรียมการพูด

- ๑.๑ แยกนักเรียนเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม
- ๑.๒ ผู้แทนกล่าวจับฉลากคำถาม
- ๑.๓ กลุ่มดำเนินการตามบัตรคำสั่ง
 - เลือกประธานและเลขานุการ
 - ประธานอ่านคำถามจากฉลาก
 - สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็น และเขียนสรุปความคิดเห็น
 - เลขานุการรวบรวมความคิดเห็นของสมาชิก

ขั้นที่ ๒ ยกวางข้อมูลที่จะพูด

- ๒.๑ เลขานุการอ่านความคิดเห็นของสมาชิกแต่ละคนให้กลุ่มฟัง
- ๒.๒ สมาชิกช่วยกันเรียบเรียงความคิดเห็นตามลำดับเหตุผล
- ๒.๓ คัดเลือกผู้แทนนำเสนอความคิดเห็น ชักซ้อมการพูด

ขั้นที่ ๓ ผูกพูด

ผู้แทนกลุ่มนำเสนอความคิดเห็นหน้าชั้น กลุ่มละ ๓ นาที

ขั้นที่ ๔ ประเมินการพูด

นักเรียนแต่ละคนประเมินการพูดของผู้แทนแต่ละกลุ่มตามแบบประเมิน

ขั้นที่ ๕ ปรับปรุงและพัฒนาการพูด

- ๕.๑ ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายหาข้อสรุปแนวทางการพูดแสดงความคิดเห็นโดยประเมินการพูดของแต่ละกลุ่มเพื่อเป็นข้อสังเกตในการพูดครั้งต่อไป เช่น
 - ควรอ้างเหตุผลที่มีความเป็นไปได้อ้างอิง
 - ควรยกตัวอย่างประกอบการพูดเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจ
 - ควรพูดด้วยน้ำเสียงและท่าทางที่เร้าความสนใจ

- ควรใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสม
- ควรสอดแทรกข้อคิด คำคม สุภาษิตตามความเหมาะสม

ฯลฯ

๕.๒ เปรียบเทียบ ผลรวมของคะแนนจากการประเมินของตนเองและผู้อื่นประเมิน ว่าสอดคล้องกันหรือไม่ และนำข้อบกพร่องไปพัฒนาการพูดในครั้งต่อไป

ตัวอย่างคำถามให้แสดงความคิดเห็น

๑. ถ้าแม่น้ำลำคลองพูดได้จะพูดถึงมนุษย์ว่าอย่างไร
๒. ถ้าโลกนี้ไม่มีไฟฟ้าใช้สภาพจะเป็นอย่างไร
๓. อะไรจะเกิดขึ้นถ้าทุกคนหน้าตาเหมือนกันหมด
๔. อะไรจะเกิดขึ้นถ้าทุกคนพูดไม่ได้ ได้แต่ร้องเพลง
๕. เราจะรู้สึกอย่างไรถ้าต้องอยู่คนเดียวโดยไม่มีเพื่อนสักคน

บัตรคำสั่ง

๑. เลือกประธานและเลขานุการ
๒. ประธานอ่านคำจากฉลาก
๓. สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็น และเขียนให้เลขานุการ
๔. สมาชิกช่วยกันสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม เลขานุการบันทึกและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม
๕. เลือกผู้แทนกลุ่มออกไปพูดหน้าชั้น กลุ่มละ ๓ นาที

แบบบันทึกคะแนนของกลุ่ม

คำชี้แจง บันทึกคะแนนตามรายการข้อละ ๑๐ คะแนน รวม ๕๐ คะแนนและจัดลำดับที่

กลุ่ม \ คะแนน	เหตุผล เชื่อถือ	การใช้ ภาษา ถูกต้อง	น้ำเสียง เหมาะสม	การสรุป เรื่อง	การใช้ เวลา	รวม	ลำดับที่
กลุ่มที่ ๑							
กลุ่มที่ ๒							
กลุ่มที่ ๓							
กลุ่มที่ ๔							
กลุ่มที่ ๕							

กลุ่มที่.....ผู้บันทึกคะแนน

การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (Concentrated Language Encounters)

การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา หมายถึง กระบวนการสอนภาษาจากความหมายโดยรวมของเรื่องไปหาลักษณะย่อยของภาษา โดยจัดให้การอ่านเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทักษะทางภาษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะอื่น ๆ ในลักษณะสัมพันธ์ทักษะ (ฟัง - พูด - อ่าน - เขียน) หรือบูรณาการตามหลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร นักเรียนจะใช้บริบททางภาษาจากการอ่านและพัฒนาบริบททางภาษา โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นหลักโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติและมีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา จนเกิดความชำนาญถึงขั้นนำไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาจึงเน้นการสอนความหมายโดยรวมของภาษา ก่อนจะสอนองค์ประกอบย่อยของภาษา อันได้แก่ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวสะกด และหลักเกณฑ์ทางภาษา ความยากง่ายของภาษาในบริบทจะแตกต่างกันไปตามระดับชั้น ในชั้นที่สูงขึ้นไป หนังสือประกอบการเรียนการสอนจะต้องมีเรื่องราวที่ใช้โครงสร้างทางภาษายากขึ้น มีความคิดรวบยอดมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนจะได้มีประสบการณ์ทางภาษาเพิ่มขึ้นตามวัย

หลักการและแนวทฤษฎีของการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

๑. แนวทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) มุ่งให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาสื่อสารตามบริบทและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเป็นสำคัญ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องจัดให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออกทางภาษา ในลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียนโดยครูคอยช่วยเหลือ แนะนำและแก้ไขการใช้ภาษาอย่างถูกต้องแก่นักเรียน

๒. แนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Natural Approach) มุ่งเน้นการให้ปัจจัยป้อนที่มีความหมายแก่นักเรียน โดยใช้กระบวนการสอนที่เหมาะสม เริ่มจากการใช้ของจริงที่อยู่ในสภาพแวดล้อมหรือสิ่งทดแทนของจริงให้นักเรียนดู ให้ฟังเสียงของคำ พูดออกเสียงให้ได้ ก่อนเรียนรู้สัญลักษณ์ที่เขียนแทนความหมายนั้น

๓. ทฤษฎีการสอนอ่าน ซึ่งยึดหลักการทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา เน้นการสร้างความหมายจากสัญลักษณ์ โดยผ่านกระบวนการคิดที่คำนึงถึงหลักการทางจิตวิทยาในการรับรู้การอ่าน การถ่ายทอดโยงความคิดรวบยอด โดยรวมก่อนเรียนรู้องค์ประกอบย่อย รวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะช่วยให้การอ่านสมบูรณ์ เช่น ความสนใจ ประสบการณ์เดิม เป็นต้น

๔. แนวทฤษฎีการสอนภาษาแบบวรรณฐาน (Genre Based Approach) การสอนภาษาแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาจำเป็นต้องยึดเนื้อความที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้เป็นหลักหรือเป็นตัวนำ ซึ่งเนื้อความดังกล่าว จะมีลักษณะแตกต่างกัน เช่น เรื่องเล่าจากประสบการณ์บรรยายเชิงจินตนาการ วิธีการ การรายงาน การอธิบาย เป็นต้น

การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ได้ยึดหลักการและทฤษฎีทั้ง ๔ ประการ ดังกล่าวเป็นหลัก เน้นการพัฒนาภาษาในบริบทที่เป็นไปตามการรับรู้โดยธรรมชาติ สอนความหมายรวบของภาษาก่อนจะสอนองค์ประกอบย่อยของภาษา จัดบทเรียนที่มีความหมายน่าสนใจ สัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการสอนภาษาไทย แบบมุ่งประสบการณ์ มี 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ ๑ (ป.๑-๒)	รูปแบบที่ ๒ (ป.๓-๔)	รูปแบบที่ ๓ (ป.๕-๖)
ขั้นที่ ๑ ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง ขั้นที่ ๒ นักเรียนเล่าเรื่องย้อนกลับสนทนาอภิปรายและแสดงบทบาทสมมติ ขั้นที่ ๓ ครูและนักเรียนเขียนเรื่องร่วมกัน ขั้นที่ ๔ นักเรียนทำหนังสือเล่มใหญ่ ขั้นที่ ๕ นักเรียนทำกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา	ขั้นที่ ๑ นักเรียนอ่านเรื่องร่วมกันและทำโดยเกมสรุปความ ขั้นที่ ๒ ครูโยงเรื่องที่อ่านเข้าสู่ตัวนักเรียน และอภิปรายร่วมกัน ขั้นที่ ๓ ครูและนักเรียนเขียนเรื่องร่วมกัน ขั้นที่ ๔ นักเรียนอภิปรายสนทนาและวิเคราะห์อรรถลักษณะของเนื้อความที่เขียนในขั้นที่ ๓ ขั้นที่ ๕ นักเรียนทำกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา	ขั้นที่ ๑ ประมุขนิเทศเตรียมวิเคราะห์ความหมายของเรื่องที่อ่านโดยการเดาสรุป ลำดับความ ขั้นที่ ๒ สะท้อนความคิดจากเรื่องที่อ่านไปสู่การวางแผนการเขียน ขั้นที่ ๓ บันทึกย่อสาระของเรื่องตามแผนการเขียน ขั้นที่ ๔ สังเคราะห์สาระเรื่องและเขียนเรื่องนั้นในขั้นร่าง ขั้นที่ ๕ ทบทวนตรวจสอบแก้ไขงานเขียน ขั้นที่ ๖ เขียนเรื่องในขั้นสุดท้ายและทำกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา

การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษารูปแบบที่ ๑ คือรายละเอียดยึดได้จากคู่มือครูแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒ ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เอกสาร คนที่ ๑๐๑/๒๕๔๐ ในเอกสารเล่มนี้ ขอกล่าวเฉพาะการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษารูปแบบที่ ๒ ดังนี้

กระบวนการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา รูปแบบที่ ๒

ขั้นที่ ๑ นักเรียนอ่านเรื่องร่วมกัน อภิปรายและทำแผนภาพโครงเรื่อง

จุดมุ่งหมาย

๑. ปฏิบัติตนในการอ่านออกเสียงและอ่านในใจได้ถูกต้อง
๒. นักเรียนจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
๓. นักเรียนเขียนแผนภาพโครงเรื่องได้

แนวการจัดกิจกรรม

๑. นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องโดยการอ่านออกเสียง หรืออ่านในใจตามความเหมาะสม
๒. สนทนาและซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
๓. สรุปใจความสำคัญของเรื่องและเขียนแผนภาพโครงเรื่อง

ขั้นที่ ๒ ครูโยงเรื่องที่อ่านเข้าสู่ชีวิตประจำวันของนักเรียน และอภิปรายร่วมกัน

จุดมุ่งหมาย

นักเรียนวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ และสนทนาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้

แนวการจัดกิจกรรม

๑. สนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านในขั้นที่ ๑
๒. นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
๓. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครในเรื่อง

ขั้นที่ ๓ ครูและนักเรียนเขียนเรื่องร่วมกัน

จุดมุ่งหมาย

๑. เรียบเรียงประโยคเป็นเรื่องราวได้ (โดยใช้เค้าโครงเรื่องเดิม)
๒. วาดภาพประกอบเรื่องได้
๓. ยอมรับข้อติงของกลุ่ม
๔. มีมารยาทในการฟังและพูด

แนวการจัดกิจกรรม

๑. ครูกระตุ้นให้นักเรียนเขียนเรื่องใหม่ โดยใช้เค้าโครงเรื่องเดิมอาจเปลี่ยนชื่อเรื่อง ตัวละครหรือสถานที่ในชั้นร่าง
๒. นักเรียนเป็นผู้บอกเรื่องใหม่ให้ครูเขียนแผนภูมิ
๓. ทหาสาสมัครวาดภาพประกอบเรื่อง

ขั้นที่ ๔ นักเรียนอภิปราย สนทนา และวิเคราะห์เนื้อเรื่องที่เขียนในขั้นที่ ๓

จุดมุ่งหมาย

๑. วิเคราะห์โครงสร้างในการดำเนินเรื่องและการใช้ภาษาของเรื่องที่อ่านได้
๒. แก้ไขงานเขียนได้ถูกต้อง

แนวการจัดกิจกรรม

๑. อ่านเรื่องทั้งหมดแล้ววิเคราะห์โครงสร้างในการดำเนินเรื่องและการใช้ภาษา
๒. ตรวจสอบการเขียนและแก้ไขให้ถูกต้อง โดยใช้เครื่องหมายต่อไปนี้

- ✂ ย่อหน้า
- เว้นวรรค
- เชื่อมคำหรือข้อความ
- ✈ ตัดคำหรือข้อความนั้นออกไป
- ➡○ เพิ่มคำหรือข้อความ

๓. คัดลอกเนื้อเรื่องที่ปรับปรุงแก้ไขใหม่

ขั้นที่ ๔ นักเรียนทำกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา

จุดมุ่งหมาย

นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการใช้ภาษาด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

จุดประสงค์

๑. เขียนเรื่องใหม่โดยใช้ลักษณะของเนื้อความเดิมและโครงเรื่องเดิมได้
๒. แก้ไขงานเขียนในจุดประสงค์ที่ ๑ ได้
๓. สังเกตและศึกษาเรื่องใหม่เพิ่มเติม
๔. เขียนเรื่องใหม่โดยใช้วรรณลักษณะใหม่ได้
๕. วิเคราะห์วรรณลักษณะและแก้ไขงานเขียนจากจุดประสงค์ที่ ๔ ได้
๖. รายงานการเขียนเรื่องของตนเองได้
๗. อ่านเรื่องใหม่ และจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
๘. ย่อความ หรือสรุปความจากเรื่องที่ฟังหรืออ่านได้
๙. เปรียบเทียบข้อแตกต่างและความคล้ายคลึงของระบบตัวสะกดของคำ และประโยคต่าง ๆ ได้
๑๐. จัดกลุ่มตามชนิดของคำที่พบในประโยคต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะ

๑. สำหรับนักเรียนที่เพิ่งเริ่มเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนภาษาแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา รูปแบบที่ ๒ ควรเลือกลักษณะของเนื้อความที่ผู้เรียนคุ้นเคยหรือมีขั้นตอนไม่ซับซ้อนนัก เช่น เรื่องประเภทวิธีการ เรื่องเล่าจากประสบการณ์ หรือการบรรยายเชิงจินตนาการ

๒. ในเรื่องแรก ๆ ควรฝึกการเขียนเรื่องใหม่โดยใช้เนื้อความประเภทเดียวกับเรื่องที่อ่านในขั้นที่ ๑ ซึ่งอาจทำได้ด้วยการเปลี่ยนฉากหรือตัวละคร เมื่อนักเรียนสามารถเขียนเรื่องตามลักษณะของเนื้อความที่เรียนในขั้นที่ ๑ ได้ถูกต้องแล้ว จึงค่อยฝึกเขียนเรื่องที่มีเนื้อความลักษณะอื่น ๆ ต่อไป

๓. การตรวจสอบงานเขียนของนักเรียน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้ประเมินผลงานซึ่งกันและกัน ครูควรให้เวลากับการแก้ไขงานเขียนเป็นรายกลุ่มและรายบุคคลด้วย

๔. การเขียนจุดประสงค์เป็นแผนการจัดการเรียนรู้การตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และตรวจสอบให้ครบตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และมาตรฐานการเรียนรู้

๕. การทำงานกลุ่มครูควรเน้นกระบวนการกลุ่มมีการเลือกประธานและเลขานุการ มีการวางแผนการทำงาน ประธานต้องรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกและมอบหมายงานให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ รูปแบบที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เรื่อง อาหารยอดนิยม : สัมตำ เวลาเรียน ๑๕ ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. ดูภาพอาหาร แล้วบอกชื่ออาหารได้
๒. ฟังเพลงสัมตำ แล้วจับใจความสำคัญของเนื้อเพลงได้
๓. อ่านในใจและอ่านออกเสียงเนื้อเพลงสัมตำได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน
๔. อ่านและเขียนคำในเนื้อเพลงสัมตำได้
๕. วิเคราะห์อรรถลักษณะของเนื้อเพลงสัมตำจากใบความรู้และเขียนแผนภาพโครงเรื่องได้
๖. เขียนวิธีทำสัมตำตามแผนภาพโครงเรื่องได้
๗. อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารที่ได้รับความนิยมได้
๘. มีมารยาทในการดู การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน
๙. วิเคราะห์คำในเนื้อเพลงและจัดหมวดหมู่ตามชนิดของคำได้
๑๐. อ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราได้
๑๑. อ่านและเขียนคำที่มีอักษรนำได้
๑๒. แต่งประโยคจากคำในเนื้อเพลงสัมตำได้
๑๓. เรียงลำดับคำตามพจนานุกรมได้
๑๔. ทำโครงงานเกี่ยวกับอาหารที่ชอบได้
๑๕. บอกประโยชน์ของการเขียนเรื่องประเภทวิธีการได้

สาระการเรียนรู้

๑. ข้อควรปฏิบัติ ในการฟัง การพูด การอ่านในใจ และการเขียน
๒. การจับใจความสำคัญ จากการฟังและการอ่าน
๓. การเขียนแผนภาพโครงเรื่อง
๔. การวิเคราะห์อรรถลักษณะ เรื่องประเภทวิธีการ (ภาคผนวก)
๕. การอภิปรายและแสดงความคิดเห็น
๖. ชนิดของคำ คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา อักษรนำ
๗. การเรียงลำดับคำตามพจนานุกรม

๘. การทำโครงการเกี่ยวกับอาหารที่ชอบ
๙. การพิจารณาประโยชน์ของเรื่องประเภทวิธีการ

กิจกรรมการเรียนรู้

๑. ดูภาพอาหาร แล้วทายชื่ออาหารตรงกับภาพ
๒. นักเรียนฟังเพลงส้มตำ แล้วสนทนาเกี่ยวกับเนื้อเพลง
๓. นักเรียนอ่านเนื้อเพลงส้มตำ และร่วมกันเขียนแผนภาพโครงเรื่อง
๔. สนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ในการรับประทานส้มตำ และอาหารประจำภาค
๕. อภิปรายและแสดงภาพคิดเห็นในประเด็น เพราะเหตุใด ส้มตำจึงจัดเป็นอาหารยอดนิยม
๖. วิเคราะห์อรรถลักษณะของเนื้อเพลง ตามลักษณะโครงสร้าง และลักษณะการใช้ภาษา
๗. นักเรียนช่วยกันบอก เครื่องปรุง และวิธีการทำส้มตำตามลำดับขั้น โดยครูเขียนบนกระดาน หรือแผนภูมิ
๘. แบ่งกลุ่มเขียนวิธีทำส้มตำ เรียบเรียงเป็นภาษาที่สละสลวย
๙. ผู้แทนกลุ่มนำเสนอผลงาน และช่วยกันตรวจสอบการใช้ภาษา
๑๐. แข่งขันกันจัดหมวดหมู่คำที่ปรากฏในเนื้อเพลงตามชนิดของคำเรียงลำดับคำตามพจนานุกรม และแต่งประโยคจากคำในเนื้อเพลง(เขียนลงสมุด)
๑๑. ฝึกอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา
๑๒. ฝึกอ่านและเขียนคำที่เป็นอักษรนำ
๑๓. แบ่งกลุ่มเลือกทำโครงการอาหารที่ชอบ กลุ่มละ ๑ ชนิด นำเสนอวิธีทำและอาหารที่ทำสำเร็จ แล้วนำมารับประทานร่วมกัน
๑๔. ประเมินการใช้ภาษาในการเขียนรายงานโครงการของทุกกลุ่มและปรับปรุงแก้ไข
๑๕. ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการเขียนเรื่องประเภทวิธีการ นอกจากการทำอาหาร แล้วยังมีวิธีการทำอะไรอีกที่มีขั้นตอนการทำงาน เช่น วิธีทำของเล่น วิธีพับกระดาษ วิธีเลี้ยงไก่ วิธีปลูกพืช ฯลฯ ศึกษาเรื่องประเภทวิธีการตามความสนใจของนักเรียน
๑๖. พิจารณาประโยชน์ที่ได้จากเรื่องประเภทวิธีการ
๑๗. นักเรียนช่วยกันสรุปลักษณะการใช้ภาษาของเรื่องประเภทวิธีการอีกครั้งหนึ่ง

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

๑. ภาพอาหารหรือของจริง
๒. เนื้อเพลงส้มตำ

๓. เทปเพลงสัปดาห์
๔. รายการโทรทัศน์เกี่ยวกับการประกอบอาหาร
๕. หนังสือเกี่ยวกับวิธีการทำสิ่งต่างๆ
๖. แบบฝึกหัดเรื่องชนิดของคำ คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา อักษรนำ

การวัดและประเมินผล

๑. การสังเกต
 - ๑.๑ มารยาทในการฟัง การดู การพูด การอ่านและการเขียน
 - ๑.๒ การปฏิบัติตามหลักการอ่านในใจ
 - ๑.๓ การอภิปรายแสดงความคิดเห็น
 - ๑.๔ การนำเสนอผลงาน
๒. ตรวจผลงาน
 - ๒.๑ การเขียนแผนภาพโครงเรื่อง
 - ๒.๒ การเขียนเรื่องจากแผนภาพโครงเรื่อง
 - ๒.๓ การจัดหมวดหมู่คำ
 - ๒.๔ การอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา
 - ๒.๕ การอ่านและเขียนคำที่มีอักษรนำ
 - ๒.๖ การเขียนรายงานโครงงานอาหารที่ชอบ
 - ๒.๗ การเรียงลำดับคำตามพจนานุกรม
 - ๒.๘ การแต่งประโยค
 - ๒.๙ การจดบันทึกความรู้เกี่ยวกับลักษณะการใช้ภาษาของเรื่องประเภทวิธีการ

ข้อเสนอแนะ

แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องนี้สามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้

ภาคผนวก

เพลงส้มตำ

คำร้อง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทำนอง แผล่

ต่อไปนี้จะเล่าถึงอาหารอร่อยคือส้มตำกินบ่อยๆ รสชาติแซ่บดี วิธีทำก็ง่ายจะบอกให้ต่อไปนี่
มันเป็นวิธีพิเศษเหลือหลาย

ไปซื้อมะละกอลูกพอเหมาะๆ สับๆ เฉาะๆ ไม่ต้องมากมายตำพริกกับกระเทียม ยอดเยี่ยม
กลั่นอวย มะนาว น้ำปลา น้ำตาลทราย น้ำตาลปี๊บถ้ามี

ปรุงรสให้แน่นอน ใส่มะละกลงไป อ้อ! อย่าลืมใส่กุ้งแห้งป่นของดี มะเขือเทศเขียวเข้า
เอาถั่วฝักยาวใส่เร็วรี่ เสร็จสรรพแล้วชียกออกจากครัว

กินกับข้าวเหนียวเหนียวแฉกให้ทั่ว กลิ่นหอมยวนยั่ว น้ำน้ำลายไหลจดตำราจำ ส้มตำลาวเอา
ตำรามาใครหม่าเกินอัตราระวังท้องจะพัง

ขอแถมอีกนิดแล้วจะติดใจใหญ่ ไก่ย่าง ด้วยเป็นไรอร่อยแน่นอน.....

กระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ (Generic Learning)

ทักษะกระบวนการ

แนวคิด

ทักษะกระบวนการเป็นกระบวนการหนึ่งที่นักวิชาการได้สังเคราะห์มาจากกระบวนการต่าง ๆ โดยนำกระบวนการต่าง ๆ มาประมวลหาตัวร่วม จึงถือว่าทักษะกระบวนการเป็นข้อสรุปที่ครอบคลุมวงจรกระบวนการเหล่านั้น ทักษะกระบวนการจึงเป็นกระบวนการทำงานที่เป็นไปตามธรรมชาติและครบวงจร มีทั้งความรู้ ความคิด เจตคติและการลงมือปฏิบัติอันนำไปสู่ความจริงของงานทั้ง ๓ ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และปฏิบัติเป็น
๒. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนของวิธีการทำงาน หรือวิธีการในการแสวงหาความรู้
๓. เพื่อฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม

ขั้นตอนการสอน

๑. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการตระหนักในปัญหาและความจำเป็นของนักเรียนในระดับนี้คือ เพื่อให้นักเรียนรับรู้ในเรื่องที่จะเรียน บอกประโยชน์-โทษ หรือผลดี ผลเสียของเรื่องนั้น ๆ และระบุความจำเป็นที่ต้องเรียนเรื่องนั้นได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นที่ ๑ เสนอสิ่งเร้า

ขั้นนี้ครูจะเป็นผู้กำหนดสิ่งเร้าที่คิดว่าจะเป็นสื่อให้นักเรียนได้เล็งเห็นความสำคัญหรือประโยชน์และโทษของสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนโดยทั่วไป สิ่งเร้าที่ครูใช้ได้แก่ ข่าว-เหตุการณ์ในหนังสือพิมพ์ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนเอง หรือกรณีตัวอย่าง

การสร้างสถานการณ์หรือการแสดงบทบาทสมมติสิ่งแวดล้อมจริง ในโรงเรียน บัตรคำ ใบงาน ตัวอย่างของจริง นิทาน เพลง สิ่งเหล่านี้ครูอาจเป็นผู้หามาหรือกำหนดให้นักเรียนเตรียมมาก็ได้ กิจกรรมในขั้นนี้มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

๑.๑ เสนอสิ่งเร้า

๑.๒ ให้นักเรียนสังเกต-ฟัง-คิด

๑.๓ ครูนำเสนอเนื้อหาโดยการซักถามเกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น

แล้วโยนมาสู่ตัวนักเรียนเป็นรายบุคคลประมาณ ๓-๔ คน

ขั้นที่ ๒ แบ่งกลุ่มอภิปราย

ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ ๓-๔ กลุ่ม ให้ช่วยกันคิดและอภิปรายตามประเด็นปัญหา ที่กำหนดให้ ขั้นนี้นักเรียนจะได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่ม ทุกคนจะมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของตน และรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ และมีการรวบรวมข้อมูลจากทุกคนในกลุ่ม เพื่อหาข้อสรุปของกลุ่มลักษณะของปัญหาที่กำหนดให้ได้แก่

๑) ให้สังเกตในรายละเอียด คำถามที่ใช้คือ มีอะไรบ้าง ใครทำเหตุการณ์ เกิดขึ้นที่ไหน เป็นอย่างไร

๒) ให้เปรียบเทียบ คำถามที่ใช้คือ ต่างกัน/เหมือนกันอย่างไร อะไรดีกว่ากัน

๓) ให้ออกผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น คำถามที่ใช้คือ มีอะไรเกิดขึ้น เพราะอะไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

ขั้นที่ ๓ นำเสนอผล

ขั้นนี้กลุ่มจะเลือกตัวแทน เพื่อให้ออกไปรายงานผลการอภิปรายของกลุ่มหน้าชั้นเรียนและในระหว่าง การเสนอผลนี้ ครูจะเขียนผลการรายงานของทุกกลุ่มลงบนกระดานดำ

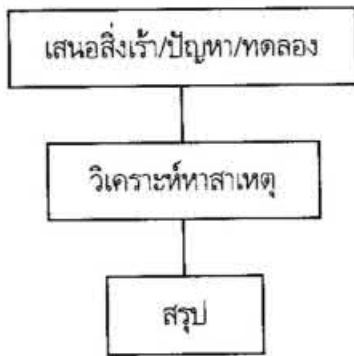
ขั้นที่ ๔ ซักถามและสรุป

จากผลการรายงานของนักเรียน ครูใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญหรือประโยชน์ หรือข้อดี ข้อเสียของการเรียนรู้ในเรื่องนั้น และยอมรับว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ลักษณะของคำถามที่ใช้คือ เห็นด้วยหรือไม่ ถ้าเป็นนักเรียนจะทำอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เพราะอะไร ข้อดี-ข้อเสียมีหรือไม่ สำคัญอย่างไร มีประโยชน์หรือโทษอย่างไร เป็นต้น

๒. คิด วิเคราะห์ วิจารณ์

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ของนักเรียนในระดับนี้คือ เพื่อให้นักเรียนบอกสาเหตุหรือความแตกต่าง หรือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมพอสรุปได้ ๓ แบบ ดังต่อไปนี้

แบบที่ ๑ ครูเสนอปัญหาให้นักเรียนคิด พิจารณาสาเหตุ หรือวิธีการอ่าน แล้วครูจึงเสนอเนื้อหาสาระ เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนเข้าใจภายหลัง

แบบที่ ๒ ครูเสนอสิ่งเร้าและแบ่งกลุ่มให้นักเรียนศึกษาหาสาเหตุ และให้ส่งตัวแทนรายงานผลสรุปของกลุ่ม ขั้นสุดท้ายครูและนักเรียนร่วมกันสรุปหาสาเหตุของปัญหาจากผลรายงานของแต่ละกลุ่ม สิ่งเร้าที่เสนอได้แก่ เอกสารความรู้ ตารางบันทึกผลการอภิปรายของกลุ่มรูปภาพ บัตรงานกรณี ตัวอย่างส่วนวิธีการศึกษาครูอาจกำหนดให้อภิปรายกลุ่มหรือให้ค้นคว้าจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด หรือผู้รู้ในท้องถิ่น ฯลฯ

แบบที่ ๓ ใช้การทดลอง / สาธิต เป็นกิจกรรมนำและให้นักเรียนสังเกตเปรียบเทียบความแตกต่างและหาสาเหตุแล้วสรุปเพิ่มเติม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจยิ่งขึ้น

๓. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการสร้างทางเลือกอย่างหลากหลายของนักเรียนในระดับนี้คือ เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกแนวทางเลือกหลาย ๆ ทางที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ของเรื่องที่จะเรียนได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

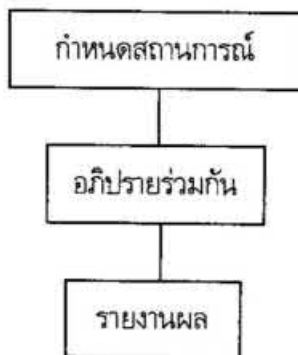
ขั้นที่ ๑ ครูนำเสนอจากสาเหตุที่พบในทักษะการคิดวิเคราะห์ วิจัยแล้วกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันคิดหาวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

ขั้นที่ ๒ การกำหนดแนวทางการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดทางเลือกอย่างหลากหลาย ครูอาจแบ่งกลุ่มให้นักเรียนช่วยกันคิดหาแนวทางตามสภาพและความเหมาะสมของแต่ละคน โดยอาจใช้วิธีการระดมสมองหรือการแข่งขัน เพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลายก็ได้

๔. ประเมินและเลือกทางเลือก

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการประเมินและเลือกทางเลือกของนักเรียน ในระดับนี้คือ เพื่อให้ นักเรียนสามารถกำหนดทางเลือกที่เหมาะสม และให้ประโยชน์สูงสุดภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดของนักเรียนได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นที่ ๑ ครูกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้น เพื่อให้ นักเรียน ร่วมกันคิดพิจารณา จะเลือกทางเลือกใดที่ดีที่สุด หลักในการเลือกให้คำนึงถึงว่า

- ต้องเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถจะกระทำได้และเหมาะสมมากที่สุด
- เป็นทางเลือกที่ได้มาจากทางเลือกหลากหลายที่ช่วยกันกำหนดขึ้น

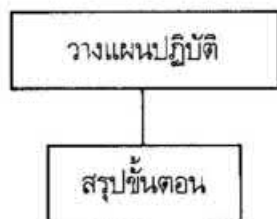
ขั้นที่ ๒ อภิปรายร่วมกัน ขั้นนี้ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อให้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดี-ข้อเสียของทางเลือกแต่ละทางที่กำหนดขึ้น เพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดของกลุ่ม

ขั้นที่ ๓ รายงานผล เมื่อได้ทางเลือกที่ดีที่สุดของกลุ่มแล้วให้ส่งตัวแทนของกลุ่มไปรายงานหน้าชั้น ครูบันทึกผลการรายงานไว้บนกระดานดำ และให้ นักเรียน บันทึกผลลงในสมุดต่อไป

๕. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการกำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติของนักเรียนในระดับนี้คือ เพื่อให้ นักเรียนกำหนดจุดประสงค์ขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมและระยะเวลาในการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับทางเลือกที่กำหนดไว้ได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

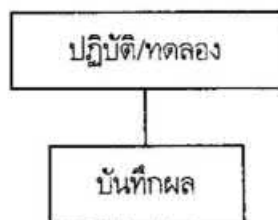

- ขั้นที่ ๑** ครูให้นักเรียนวางแผนการปฏิบัติตามทางเลือกที่นักเรียนเลือกแล้ว การวางแผนนี้อาจให้นักเรียนทำเป็นรายบุคคล/กลุ่มก็ได้ ในขั้นนี้นักเรียนจะต้องกำหนดให้ได้ว่า ตนจะอย่างไร และทำเวลาใด ตามลำดับ ขั้นตอนขั้นนี้ครูอาจจะกำหนดให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้จากเอกสารประกอบหรือสอบถามจากผู้รู้ เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง
- ขั้นที่ ๒** เมื่อวางแผนการปฏิบัติแล้ว นักเรียนจะต้องสรุปขั้นตอนการปฏิบัติของตนไว้ในสมุด หรืออาจทำแบบบันทึกผลการปฏิบัติ

๖. ปฏิบัติด้วยความชื่นชม

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติด้วยความชื่นชมของนักเรียนในระดับนี้คือ เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนที่เลือก/กำหนดไว้ด้วยความสมัครใจ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

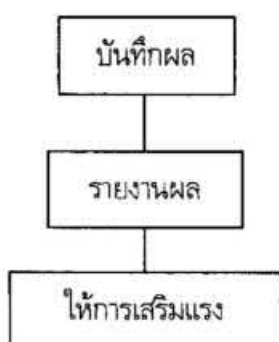

- ขั้นที่ ๑** การให้นักเรียนปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่กำหนด และให้บันทึกผลการปฏิบัติลงในแบบบันทึกที่เตรียมไว้ วิธีการปฏิบัติขั้นนี้มักจะเป็นการปฏิบัตินอกเวลาเรียน และต้องใช้เวลาในการปฏิบัติประมาณ ๒-๔ สัปดาห์
- ขั้นที่ ๒** ครูสร้างสถานการณ์ขึ้น แล้วให้นักเรียนทดลองปฏิบัติ โดยใช้ขั้นตอนการปฏิบัติตามที่กำหนดขึ้น สถานการณ์ที่ครูนำมาใช้ ได้แก่ พืช สัตว์ อาหารของจริง และในระหว่างการทดลอง ให้นักเรียนสังเกตและบันทึกผลการทดลองในแบบบันทึก และนำมารายงานหน้าชั้น

๗. ประเมินผลระหว่างปฏิบัติ

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการประเมินผลระหว่างปฏิบัติของนักเรียนในระดับนี้คือ เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกข้อดี-ข้อเสียของการปฏิบัติ หรือบอกปัญหาอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่กำหนด

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นที่ ๑ นักเรียนบันทึกผลการปฏิบัติของตนเอง/กลุ่มพร้อม กับบันทึกปัญหาอุปสรรคที่พบในขณะปฏิบัติลงใน แบบบันทึกตามระยะเวลาที่กำหนด

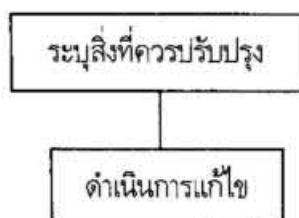
ขั้นที่ ๒ นักเรียนรายงานผลปฏิบัติของตนเอง/กลุ่มหน้าชั้น หรือส่งรายงานผลความก้าวหน้า และข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของตน ให้ครูตามเวลาที่นัดหมาย

ขั้นที่ ๓ ครูให้การเสริมแรง ชี้แนะ และให้คำตามกระตุ้นให้นักเรียนคิดปรับปรุงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับ ความสามารถของตนเองยิ่งขึ้น

๘. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอของนักเรียนในระดับนี้คือ เพื่อให้นักเรียนสามารถระบุสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การปฏิบัติได้บรรลุตามที่กำหนดได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

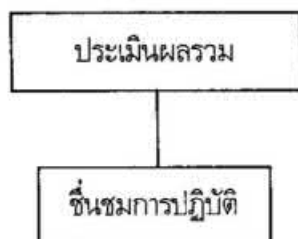
ขั้นที่ ๑ การให้นักเรียนระบุสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข โดยให้ร่วมกันพิจารณาวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบใน ระหว่างการปฏิบัติของนักเรียน

ขั้นที่ ๒ ให้นักเรียนนำวิธีการแก้ไขปัญหาลงไปปฏิบัติและ ประเมินตนเองต่ออีก ๑-๒ สัปดาห์ ขั้นนี้ครูจะมีส่วน ช่วยให้การเสริมแรงเป็นระยะ เพื่อให้ นักเรียนมี กำลังใจในการปรับปรุงการปฏิบัติตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

๙. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

จุดประสงค์ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการประเมินผลรวม เพื่อให้เกิดความภูมิใจของนักเรียนในระดับนี้คือ เพื่อให้นักเรียนสามารถเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของตนกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นที่ ๑ ครูจะให้นักเรียนประเมินผลรวม โดยใช้แบบประเมินหรือให้เขียนแผน หรือรายงานผลการปฏิบัติ หรือสรุปผลจากแบบบันทึกการปฏิบัติหรือเขียนเรียงความโดยพูดถึงความพอใจ หรือความรู้สึกของนักเรียนที่ได้ปฏิบัติงานสำเร็จ หรือ จัดแสดงผลงานของนักเรียนบนป้ายนิเทศ

ขั้นที่ ๒ ครูแสดงความชื่นชมในผลการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยการเสริมแรงหรือให้กำลังใจที่แก้ไขข้อบกพร่อง/ปัญหาได้สำเร็จ สิ่งที่ครูใช้ในการเสริมแรง คือ คำชมเชย ดาว รางวัล เกียรติบัตรให้กับนักเรียนเป็นรายบุคคล/กลุ่ม ที่มีผลการปฏิบัติงานดีน่าชมเชย

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการ

แผนการเรียนรู้เรื่อง คำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กด

เวลา ๓ ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การฝึกอ่านและเขียนคำที่อ่านออกเสียงเหมือน ด สะกด เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการอ่านและเขียน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนสามารถอ่านคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราแม่กดได้อย่างถูกต้อง
๒. เพื่อให้นักเรียนสามารถรวบรวมคำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราได้ถูกต้อง

เนื้อหา

การฟัง

- คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดแม่กด
- การฟังเพลงมาตราแม่กด
- การรายงาน

การพูด

- การรายงานสรุปผล
- การเล่นเกมหนูน้อยสมองไว
- คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราแม่กด

การอ่าน

- คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดแม่กด
- การอ่านคำยาก
- การอ่านออกเสียง

การเขียน

- การรวบรวมคำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดแม่กด

จุดประสงค์ย่อย/เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อ	การวัดผลและประเมินผล
๑. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น เห็นความสำคัญของการเรียนเรื่องคำที่มีตัวสะกดมาตราแม่กตตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา กิจกรรมขั้นที่ ๑ เวลา ๒๐ นาที	๑.๑ ครูเลือกนักเรียน ๕ คน โดยวิธีจับสลากเพื่อเล่นเกมท่อน้อยสมองไว ๑.๒ ครูชมเชยนักเรียนที่เล่นเกมชนะเป็นท่อน้อยสมองไว ๑.๓ แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๕ คน อภิปรายสาเหตุว่า ทำไมผู้ชนะจึงเล่นเกมชนะเป็นท่อน้อยสมองไว โดยมีประเด็นการอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเรื่องตัวสะกด ๑.๔ ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปรายหน้าชั้น ๑.๕ ครูแนะนำนักเรียนช่วยกันสรุปความสำคัญของการเรียนตัวสะกด	เกมท่อน้อยสมองไว	สังเกตการเล่น เกมท่อน้อยสมองไว สังเกตการ อภิปราย นักเรียนสามารถระบุถึงความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้เรื่องคำที่มีตัวสะกดแม่กตตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา
๒. คิด วิเคราะห์ วิจัย รับรู้และรวบรวมพยานุเคราะห์ที่เป็นตัวสะกด แล้วอ่านออกเสียงเหมือน ตัวสะกดได้อย่างถูกต้อง กิจกรรมขั้นที่ ๒ เวลา ๔๐ นาที	๒.๑ ครูให้นักเรียนร้องเพลงมาตราตัวสะกดแม่กต เพื่อสร้างความสนใจ ๒.๒ ครูนำแผนภูมิคำที่มีตัวสะกดมาตราแม่กตตรงตามมาตรา และไม่ต้องตรงตามมาตราแม่กต พร้อมคำอ่านติดบนกระดานดำ	เพลงมาตราแม่กต แผนภูมิแสดงคำและคำอ่าน	

จุดประสงค์ย่อย/เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อ	การวัดผลและประเมินผล
๓. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย บอกวิธีการเก็บรวบรวมคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กดได้อย่างถูกต้อง	๒.๓ แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๓-๔ คน ศึกษาแผนภูมิแล้วรวบรวมพยัญชนะที่อ่านออกเสียงเหมือน ด สะกดจากแผนภูมิ ๒.๔ นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลหน้าชั้น ๒.๕ ครูเสริมแรงกลุ่มที่รวบรวมได้ถูกต้องด้วยคำชมเชย ๒.๖ ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปพยัญชนะที่ใช้ตัวสะกดในมาตราแม่กด ๒.๗ ครูคิดแผนภูมิบทสรุปบนกระดานให้นักเรียนบันทึกลงสมุด ๓.๑ นักเรียนร่วมกันอภิปรายหาวิธีการเก็บรวบรวมคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กดว่าจะมีวิธีการอย่างไร เพราะเหตุใด แนวคำตอบ - ทำเป็นพจนานุกรม - ทำเป็นแผนภูมิ - ทำเป็นรายงาน - ทำสมุดประมวลคำ	แผนภูมิ บทสรุป	สังเกตการเสนอผลงานการรวบรวมคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กด สังเกตความสามารถของนักเรียนที่เสนอวิธีการเก็บรวบรวมคำ
๔. ประเมินและเลือกทางเลือก บอกวิธีปฏิบัติเพื่อรวบรวมคำที่สะกดในมาตราแม่กดได้อย่างถูกต้อง	๔.๑ นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายถึงวิธีที่ดีที่สุดนำมารวบรวมคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กดได้อย่างเป็นระบบ		สังเกตการบอกเหตุผลของกลุ่มในการเลือกวิธีการเก็บรวบรวมคำ

จุดประสงค์ย่อย/เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อ	การวัดผลและประเมินผล
๕. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ บอกวิธีปฏิบัติเพื่อรวบรวมค่าที่สะกดในมาตราแม่กดได้อย่างถูกต้อง ๖. ปฏิบัติด้วยความชำนาญ เลือกคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กดมารวบรวมได้อย่างถูกต้อง กิจกรรมขั้นที่ ๓-๖ เวลา ๖๐ นาที	๕.๒ ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานเสนอทางเลือกของกลุ่มให้เพื่อน ๆ ฟัง ๕.๑ นักเรียนร่วมกันอภิปรายลำดับขั้นตอนในการรวบรวมค่าที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กด ตามกิจกรรมข้อ ๕.๑ เช่น - การวางแผนงาน - การแบ่งงาน - การบอกขั้นตอนการทำงาน - การกำหนดเวลา ฯลฯ ๕.๒ ตัวแทนกลุ่มเสนอผลการกำหนดลำดับขั้นตอนในการรวบรวมค่าที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กดหน้าชั้น ๕.๓ ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลของแต่ละกลุ่ม ๖.๑ นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านออกเสียงบทความแล้วสำรวจคำที่มีตัวสะกดมารวบรวมตามวิธีที่เลือกในกิจกรรมขั้นที่ ๕ และการวางแผนในกิจกรรมที่ ๕.๑	หนังสือเรียนภาษาไทย	สังเกตการวางแผนการทำงาน นักเรียนสามารถสำรวจค่าแล้วรวบรวมค่าที่มีตัวสะกดได้ตามหลักการที่กำหนดในกิจกรรมที่ ๕

จุดประสงค์ย่อย/เวลา	กิจกรรมการเรียนการสอน	สื่อ	การวัดผลและประเมินผล
๗. ประเมินผลระหว่างปฏิบัติ บอกปัญหาอุปสรรคในการทำงานได้อย่างถูกต้อง กิจกรรมที่ ๗ เวลา ๒๐ นาที	๗.๑ นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานที่ปฏิบัติในกิจกรรมที่ ๖ มาเสนอหน้าชั้น ๗.๒ ครูแจกแบบสำรวจปัญหาอุปสรรคในการทำงานให้แต่ละกลุ่มสำรวจปัญหาแล้วบันทึกผลการสำรวจในแบบสำรวจเพื่อนำผลมาเสนอหน้าชั้น ๗.๓ ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปปัญหาแต่ละกลุ่ม แล้วให้ข้อเสนอแนะ	แบบสำรวจปัญหาอุปสรรค	นักเรียนสามารถบอกปัญหาในการทำงานได้
๘. ปรับปรุงให้ดีขึ้น อยู่เสมอ นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง เพื่อรวบรวมคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กดได้อย่างมีระบบ	๘.๑ กลุ่มนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงการทำงานอีกครั้งจนได้งานที่สมบูรณ์		นักเรียนแก้ไขข้อบกพร่องจนได้งานที่ดีขึ้น
๙. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ นักเรียนอ่านและเขียนคำที่มีตัวสะกดในมาตราแม่กดได้อย่างถูกต้อง กิจกรรมขั้นที่ ๘-๙ ใช้เวลา ๔๐ นาที	๙.๑ นักเรียนแต่ละกลุ่มนำผลงานที่แก้ไขปรับปรุงแล้วมาเสนอหน้าชั้นอีกครั้ง ๙.๒ นักเรียนนำผลงานมาจัดนิทรรศการให้เพื่อชม	ป้ายนิเทศ	สังเกตความร่วมมือในการจัดนิทรรศการ นักเรียนจัดเนื้อหาได้ถูกต้องและเหมาะสม

จุดประสงค์ย่อย/เวลา	กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อ	การวัดผลและประเมินผล
	๔.๓ ครูเสริมแรงด้วยการให้รางวัลดาวแดง กลุ่มที่ทำได้ดีและชมเชยทุก ๆ กลุ่ม ที่ร่วมกันทำงาน ๔.๔ ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหน้า ๔๒ ข้อ๔	ดาวแดง	

ภาคผนวก

เกมหนูน้อยสมองไว

จุดประสงค์การเรียนรู้

เพื่อฝึกให้นักเรียนสามารถอ่านและเขียนคำที่สะกดในมาตราแม่กดได้อย่างถูกต้อง

จำนวนผู้เล่น

ไม่จำกัดผู้เล่น

อุปกรณ์การเล่น

๑. บัตรคำสำหรับครูอ่าน เช่น จารีต อากาศ ประพติ สำเร็จ สุภาจิต เงินบาท เพศ พุดเทจ รกชฎ โอกาส เกษตร ปราศจาก บุตร ปราบกฎ มัจฉา อยุธยา วิศวกรรม วิทย์ ฝรั่งเศส ประสูติ ฉัตร นิวัติ เศรษฐกิจ

๒. บัตรคำเป็นชุด ซึ่งแต่ละชุดประกอบด้วยพยัญชนะ ดังนี้ ด ตร ตี ช ต จ ฎ ข ช ท ศ ษ ส สำหรับแจกให้ผู้เล่นคนละ ๑ ชุด

วิธีการเล่น

๑. ครูแจกบัตรคำพยัญชนะให้นักเรียนที่จะแข่งขันคนละ ๑ ชุด
๒. กติกาการเล่น เมื่อครูอ่านคำต่างๆ ให้ฟังคำละ ๒ ครั้ง โดยอ่านช้า ๆ เมื่อนักเรียนได้ยินคำที่ครูอ่านให้รีบคิด และชูบัตรคำพยัญชนะตัวสะกดให้ครูดู

ตัวอย่าง

คำที่ครูอ่าน

พัฒนา
ฝรั่งเศส

บัตรตัวสะกดของนักเรียน

ฒ
ส

๓. ครูเฉลยคำตอบแล้วให้เพื่อน ๆ จดบันทึกคะแนนของแต่ละคนไว้
๔. ผู้ที่ทำคะแนนได้มากที่สุดเป็นผู้ชนะ ครูจะเขียนชื่อไว้ในกรอบที่มีข้อความว่าหนูน้อยสมองไว

แผนภูมิเพลงมาตราแม่กด

ทำนอง เพลงสามัคคีชุมนุม

มาตราตัวสะกดแม่กด
จ จาน ฉ เข็ท
ช ช่อ ชญา ช ฎัก
ฉ ฉ่า ช ฐานใหญ่โต
ท ทหาร ถ ถุง ถ ธง
ส เสือร้ายอยู่ในพนา
มาตราตัวสะกดแม่กด
มาห้องเร็วไวเข้าสี่

จำไว้ให้หมด สิบแปดตัวมี
ช ช่างเรวรี อีกตัว ฉ ฉอ
ช่างามน่ารัก ท นางมณโฑ
ด เด็กมากโข เดินโซ ด เต่า
ต่างมุ่งหน้าไปยัง ศ ศลา
ท่านมีเมตตา (ษ) ฤษี อยู่ไพร
จำไว้ให้หมดมีสิบแปดตัวนี้
อย่าได้ร้อจำให้ขึ้นใจ

แผนภูมิแสดงคำและคำอ่าน

คำ	คำอ่าน
กิจการ	กิด - จะ - กาน
พืช	พิด
ก๊าซ	ก๊าด
ปรากฏ	ปรา - กต
กฎเกณฑ์	กต - เกน
ครุฑ	ครุด
พัฒนา	พัต - ทะ - นา
ชาติ	ชาด
ปริมาตร	ปะ - ริ - มาต
กากบาท	กา - กะ - บาท
รตราง	รด - ราง
วันพุธ	วัน - พุด
ประเทศ	ประ - เทด
ฝรั่งเศส	ฝะ - หรั่ง - เสด
ประดิษฐาน	ประ - ดิต - สะ - ถาน

แผนภูมิบทสรุปตัวสะกดในมาตราแม่กด

คำที่มี

จ ฉ ช ซ

ฉ ฎ ฏ ฐ

ท ฒ ด ต ดี ตร

ถ ท ธ ศ ษ ส

เป็นตัวสะกด

อ่านออกเสียงเหมือน ด สะกด เป็นคำในมาตราแม่กด

แบบสำรวจปัญหาอุปสรรคในการทำงาน

กลุ่ม.....

ปัญหาอุปสรรค	สาเหตุของปัญหา	ข้อเสนอแนะ
		

กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด

แนวคิด

กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรวบรวมข้อมูล สังเกต จำแนกความแตกต่าง หาลักษณะร่วมตามลักษณะเฉพาะของข้อมูล ผู้เรียนสรุป อธิบายความหมายของความคิดรวบยอดจากความรู้ ความเข้าใจ ด้วยภาษา / คำพูดของตนเอง

วัตถุประสงค์

เพื่อฝึกให้ผู้เรียน สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ตามลักษณะเฉพาะของข้อมูล สรุปเป็นความคิดรวบยอด และอธิบายความหมายของความคิดรวบยอดด้วยคำพูดของตนเอง

กิจกรรมการฝึก

ความคิดรวบยอด (Concept) คืออะไร
ขอให้พิจารณาคำต่อไปนี้

กว้าง	ควาย
โปรด	พริก
ขลุ่ย	เปลือ

คำเหล่านี้ถ้าอยู่ตามลำพัง ไม่ใช่ความคิดรวบยอดเป็นข้อมูล / ข้อเท็จจริง แต่ถ้าพูดว่า

คำควบล้ำ

คำควบล้ำ เป็นความคิดรวบยอด คือคำที่มีพยัญชนะควบกับตัว ร ล ว มีเสียงกล้ำเป็นสระเดียวกัน

ลองพิจารณาอีกสักตัวอย่าง

หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนพูดสื่อความได้ชัดเจน ถูกต้อง คล่องแคล่ว
โดยใช้คำเสียงได้อย่างเหมาะสม และมีมารยาทที่ดีในการพูด
หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนมีทักษะการพูด

จากตัวอย่าง ข้อความแรกเป็นข้อมูล / ข้อเท็จจริง เกี่ยวกับการพูด เมื่อผู้เรียนมีข้อมูลมาก ๆ ก็เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการพูดตั้งข้อความหลัง

ลองทดสอบตนเองซิว่า เข้าใจเรื่องความคิดรวบยอดดีขึ้นบ้างไหม โดยเติมความคิดรวบยอดหรือข้อเท็จจริง หลังคำ / ข้อความที่กำหนด

๑. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว _____
๒. พระปิยมหาราช _____
๓. ตำราที่ว่าด้วยวิธีเรียบเรียงถ้อยคำตามลักษณะบังคับ _____
๔. ฉันทลักษณ์ _____
๕. ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์จากการเรียนภาษาไทย _____
๖. การเห็นคุณค่าของภาษาไทย _____
๗. การสื่อสาร _____
๘. ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน _____

เฉลย

ข้อ ๑	เป็น	ข้อเท็จจริง
ข้อ ๒	เป็น	ความคิดรวบยอด
ข้อ ๓	เป็น	ข้อเท็จจริง
ข้อ ๔	เป็น	ความคิดรวบยอด
ข้อ ๕	เป็น	ข้อเท็จจริง
ข้อ ๖	เป็น	ความคิดรวบยอด
ข้อ ๗	เป็น	ความคิดรวบยอด
ข้อ ๘	เป็น	ข้อเท็จจริง

สรุป

- ความคิดรวบยอดมีลักษณะเป็นคำหรือกลุ่มคำ
- ความคิดรวบยอดไม่ใช่ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง
- ความคิดรวบยอดเป็นความรู้ความเข้าใจในภาพรวมขององค์ความรู้ข้อเท็จจริง
- การมีความคิดรวบยอดต้องอธิบายหรือใช้ตัวอย่างประกอบเพื่อแสดงความเข้าใจในเรื่องนั้น

(นิตยา ปิณฑานนท์ ๒๕๔๒ : ๘)

ผู้เรียนจะเกิดความคิดรวบยอดได้อย่างไร ?

ผู้เรียนจะเกิดความคิดรวบยอดได้ต้องมีความรู้ ประสบการณ์ในเรื่องนั้น
 ถ้าผู้เรียนมีความรู้ ประสบการณ์มาก ความคิดรวบยอดก็กว้างขวาง
 ถ้าผู้เรียนมีความรู้ ประสบการณ์ผิดพลาด ความคิดรวบยอดก็ผิดพลาด

ขอให้พิจารณาตัวอย่าง

ศรีปราชญ์
 เจ้าฟ้ากุ้ง
 นายอินทร์วิเศษ (อิน)
 สุนทรภู่
 เยาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

จากตัวอย่าง ให้ผู้เรียนหาคำ / ข้อความ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านี้ คนที่รู้จักบุคคลเหล่านี้
 อาจจะนึกถึงคำว่า

กวี
 นักเขียนบทร้อยกรอง
 นักประพันธ์บทร้อยกรอง

เพราะบุคคลตามตัวอย่างมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ

มีชื่อเสียง
 เขียนเรื่องเป็นบทร้อยกรอง
 บทร้อยกรองที่เขียนเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าสูง
 บทร้อยกรองที่เขียนเป็นที่นิยมแพร่หลายยั่งยืน

ถ้าจะถามต่อว่า มีใครอีกบ้างที่มีลักษณะทำนองเดียวกับบุคคลตามตัวอย่าง
หลายคนอาจจะนึกถึง

รัชกาลที่ ๒
รัชกาลที่ ๖
อังคาร กัลยาณพงศ์

เมื่อพูดถึงความหมายของ กวี นักเขียนบทร้อยกรอง นักประพันธ์ร้อยกรอง
อาจจะเป็นดังนี้

กวี คือผู้เชี่ยวชาญศิลปะการประพันธ์ร้อยกรอง

ผู้ที่สามารถ สรุป อธิบาย เรื่องใด ๆ จากความรู้ ความเข้าใจ เป็นภาษาพูดของตนเองได้
แสดงว่าเขาเกิดความคิดรวบยอดเรื่องนั้นแล้ว

สรุป

บุคคลที่เกิดความคิดรวบยอดแล้ว

๑. แยกแยะความเหมือน ความต่างของสิ่งที่ศึกษา
๒. รวมลักษณะร่วมของสิ่งที่ศึกษา เป็นความคิดรวบยอด
๓. บอกลักษณะของความคิดรวบยอด
๔. บอก ระบุ เรียกชื่อความคิดรวบยอด
๕. อธิบาย สรุป ความหมายของความคิดรวบยอดจากความรู้ ความเข้าใจ
ด้วยภาษา / คำพูดของตนเอง

เรียนรู้ความคิดรวบยอดได้อย่างไร ?

แบบนิรนัย (Deductive) วิธีการให้เหตุผลจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย

- กำหนดความคิดรวบยอด
- อธิบายความหมายของความคิดรวบยอดที่กำหนด
- คัดเลือกสิ่งที่เป็นตัวอย่างความคิดรวบยอด
- เสนอตัวอย่างความคิดรวบยอดใหม่เพิ่มเติม
- สรุป อธิบาย ความคิดรวบยอด ด้วยภาษาของตนเอง

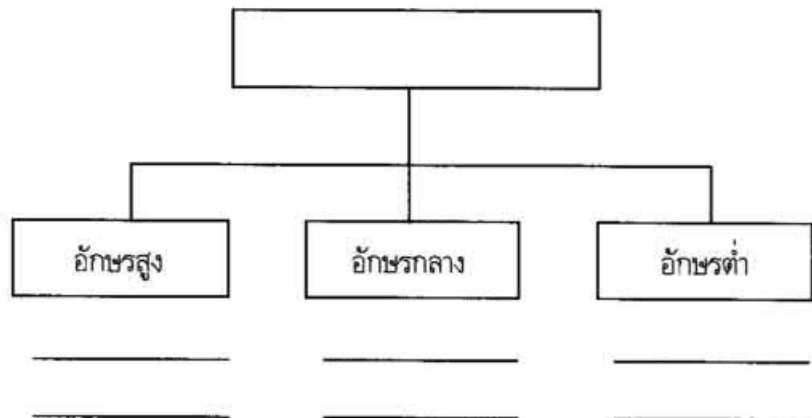
แบบอุปนัย (Inductive) วิธีการให้เหตุผลโดยอาศัยข้อเท็จจริงแล้วสรุป

- ดูตัวอย่าง
- จำแนกตัวอย่างที่มีตัวร่วมเหมือนกันไว้กลุ่มเดียวกัน
- ตั้งชื่อ กลุ่มตัวอย่างที่มีตัวร่วมเหมือนกัน อาจจะเป็นคำ / กลุ่มคำ
- สรุป อธิบาย ความหมายของ คำ /กลุ่มคำ ที่ตั้งชื่อไว้

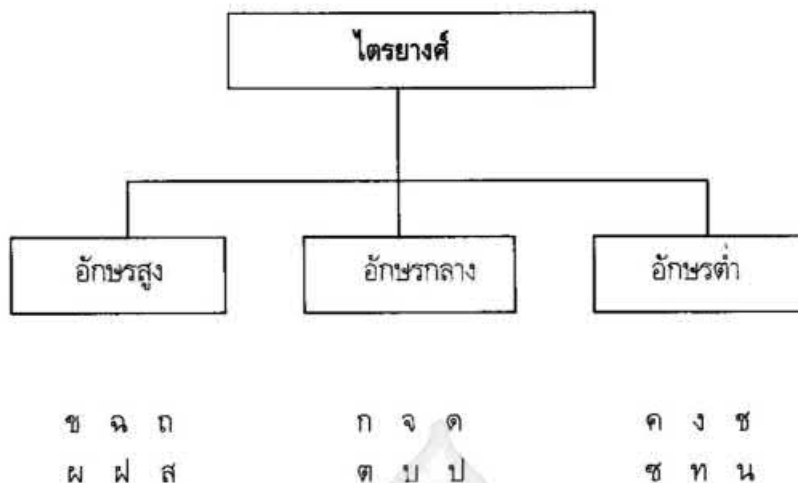
การเรียนรู้ความคิดรวบยอดวิธีหนึ่งที่นิยมใช้มาก คือ การใช้ผังกราฟิก (graphic organization) ซึ่งมีคุณค่าต่อการพัฒนาความคิดรวบยอด

ตัวอย่าง ให้พิจารณาพยัญชนะ แล้วนำไปจัดลงแผนภาพ พร้อมทั้งเติมคำ/ข้อความในกรอบสี่เหลี่ยมให้ถูกต้อง

ก	ข	ค	ง	จ	ฉ	ช	ซ	ด
ต	ถ	ท	น	บ	ป	ผ	ฝ	ส

ผู้ที่มีความรู้เรื่อง ไตรยางศ์ สามารถจัดได้ ดังนี้

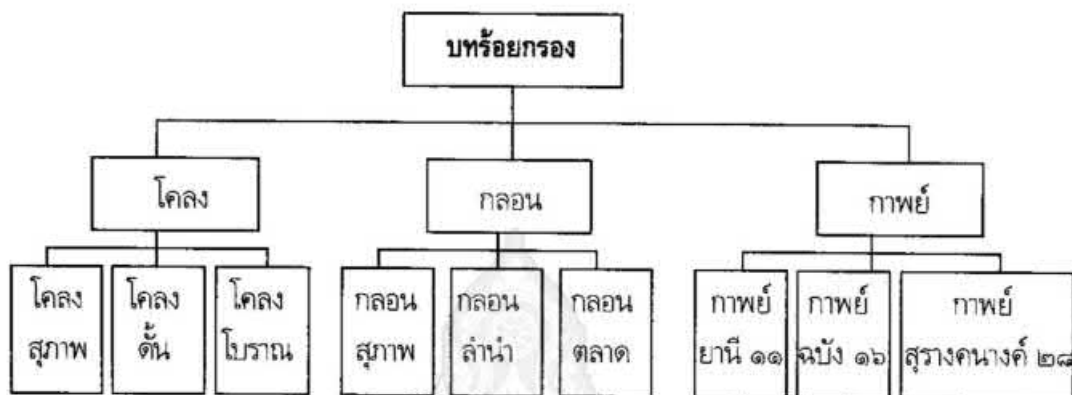
การใช้แผนผังความคิด (Mind map)

แผนผังความคิด แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นโครงสร้างในภาพรวม โดยเขียนความคิดรวบยอดหลักไว้ตรงกลาง แล้วแตกสาขาเป็นความคิดรวบยอดย่อย ๆ

แผนผังมโนทัศน์ (Concept map)

แผนผังมโนทัศน์ แสดงความคิดรวบยอดใหญ่ไว้ตรงกลาง และแสดงความสัมพันธ์กับ ความคิดรวบยอดย่อย ๆ เป็นลำดับชั้น ด้วยเส้นเชื่อมโยง

การใช้คำถาม

การใช้คำถามเพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจเรื่องที่เรียน เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้ในการเรียนรู้ความคิดรวบยอดได้อย่างดี

ให้ขีดเส้นโยง คำถาม กับประเภทของคำถามที่ถูกต้อง

คำถาม

ประเภทของคำถาม

๑. โคลงบทนี้ติดปากประชาชนมากเพราะกวีใช้วิธีแต่งแบบใด	ความรู้ความจำ
๒. คำประพันธ์ที่มี ครุ ลหุ เป็นร้อยกรองชนิดใด	ความเข้าใจ
๓. รจนาเป็นบุคคลเช่นไร	การนำไปใช้
๔. เสียชีพไปเสียสิ้น ชื่อก้องเกียรติงาม
หมายความว่าอย่างไร	วิเคราะห์
๕. เจ้าหนุ่มรักและบูชาสาวดุจพ้องบังเกิดเกล้า
ข้อความนี้บ่งบอกว่าอย่างไร	สังเคราะห์
๖. วัฒนธรรมหน้าศิลาแต่อยู่หลังวิทยา
ใครอยู่หัวแถว	ประเมินค่า

เฉลย

คำถาม	ประเภทของคำถาม
๑. โคลงบทนี้ติดปากประชาชนมากเพราะกวีใช้วิธีแต่งแบบใด	ความรู้ความจำ
๒. คำประพันธ์ที่มี ครุ ลหุ เป็นร้อยกรองชนิดใด	ความเข้าใจ
๓. รจนาเป็นบุคคลเช่นไร	การนำไปใช้
๔. เสียชีพไปเสียสิ้น ชื่อก้องเกียรติงาม หมายความว่าอย่างไร	วิเคราะห์
๕. เจ้าหนุ่มรักและบูชาสาวดุจพอบังเกิดเกล้า ข้อความนี้บอกพร้อมที่คำใด	สังเคราะห์
๖. วัฒนาอยู่หน้าศิลป์แต่อยู่หลังวิทยา ใครอยู่หัวแถว	ประเมินค่า

คำถามที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดรวบยอด

ขอให้พิจารณาข้อมูล ๒ ชุดนี้ แล้วตอบคำถามที่กำหนด

ศรีปราชญ์
เจ้าฟ้ากุ้ง
นายรินทรธิเบศวร์ (อิน)
สุนทรภู่
เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

ชุดที่ ๑

ฉัตรชัย	เปล่งพานิช
ศรธรรม	เทพพิทักษ์
ชลิต	เพ็ญอารมณ์
อัจฉราพรรณ	ไพบูลย์สุวรรณ
สุนันท์	คงยิ่ง

ชุดที่ ๒

๑. ข้อมูลชุดที่ ๑ มีลักษณะร่วมอะไรบ้าง
๒. ข้อมูลชุดที่ ๒ มีลักษณะร่วมอะไรบ้าง
๓. ข้อมูลชุดที่ ๑ แตกต่างกับข้อมูลชุดที่ ๒ อย่างไร
๔. ข้อมูลชุดที่ ๑ ควรตั้งชื่อว่าอะไร
๕. ข้อมูลชุดที่ ๒ ควรตั้งชื่อว่าอะไร

๖. ชื่อที่ตั้งขึ้นจะให้คำอธิบายอย่างไร
๗. ชื่อของชุดที่ ๑ สอดคล้องกับคำอธิบายในข้อ ๖ หรือไม่อย่างไร
๘. ชื่อของชุดที่ ๒ สอดคล้องกับคำอธิบายในข้อ ๖ หรือไม่อย่างไร
๙. ชุดที่ ๑ มีข้อมูลอะไรเพิ่มเติมได้อีกบ้าง
๑๐. ชุดที่ ๒ มีข้อมูลอะไรเพิ่มเติมได้อีกบ้าง

จากคำถามที่กำหนด

ข้อ ๑ ๒ และ ๓ กระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกต เปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างของข้อมูลเหล่านั้น เป็นคำถามประเภทวิเคราะห์

ข้อ ๔ และ ๕ เป็นคำถามประเภทวิเคราะห์

ข้อ ๖ เป็นคำถามประเภทความเข้าใจ

ข้อ ๗ และ ๘ เป็นคำถามประเภทวิเคราะห์

ข้อ ๙ และ ๑๐ เป็นคำถามประเภทประเมินค่า

จากการใช้คำถามกระตุ้น ลำดับพฤติกรรมการเรียนรู้ กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด
สรุปได้ดังนี้

๑. ชั้นสังเกต
๒. ชั้นจำแนกรายละเอียด
๓. ชั้นหาลักษณะร่วม
๔. ชั้นระบุค่า / ข้อความ ความคิดรวบยอด
๕. ชั้นทดสอบและนำไปใช้

ทักษะกระบวนการกลุ่ม

แนวคิด

การเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นกลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ นักเรียนเรียนรู้ได้จากกลุ่ม นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้ร่วมกิจกรรม มีโอกาสค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ได้ด้วยตัวนักเรียนเอง นอกจากนั้นการเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มยังให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำงานกลุ่ม
๒. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักวางแผนการทำงานและรู้จักแบ่งงานกันทำ
๓. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ปัญหาของกลุ่มและรู้จักหาแนวทางแก้ปัญหาของกลุ่ม
๔. เพื่อให้นักเรียนได้เสริมสร้างความสามัคคีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบของคนต่อกลุ่ม การทำงานร่วมกันอย่างมีเหตุผล
๕. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักค้นพบสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง
๖. ฝึกให้นักเรียนรู้จักการอภิปราย การเสนอแนะ และการซักถาม ตลอดจนส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้นักเรียน

ทักษะการทำงานกลุ่ม

ในการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มแก่นักเรียน ควรประกอบด้วยทักษะพื้นฐานที่จำเป็น ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มให้นักเรียนมีประมาณ ๓๐ ทักษะ ดังนี้ (ทิตนา เขมมณี และคณะ

๒๕๓๔ : ๓ - ๔)

หมวดที่ ๑ หมวดความเข้าใจและทักษะพื้นฐานในการทำงานกลุ่มที่จำเป็นสำหรับหัวหน้าและสมาชิกกลุ่ม

๑. องค์ประกอบสำคัญในการทำงานกลุ่ม
๒. ความสำคัญและประโยชน์ของการร่วมกลุ่มกับบุคคลหลายแบบ
๓. การเลือกหัวหน้ากลุ่ม
๔. การสร้างบรรยากาศที่ดีในการอภิปราย
๕. การเคารพรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
๖. การฟัง

- ๗. การพูด
- ๘. การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และการพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น
- ๙. การควบคุมการอภิปราย
- ๑๐. การประสานความคิดเห็นและสรุปผลการอภิปราย
- ๑๑. การตัดสินใจ

หมวดที่ ๒ หมวดบทบาทสมาชิกกลุ่ม

- ๑๒. การทำหน้าที่เลขานุการกลุ่ม
- ๑๓. ความสำคัญของสมาชิกในการแสดงความคิดเห็น
- ๑๔. ความสำคัญของการให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม
- ๑๕. การช่วยเหลือหัวหน้ากลุ่ม

หมวดที่ ๓ หมวดบทบาทหัวหน้ากลุ่ม

- ๑๖. การสำรวจคุณสมบัติของผู้นำ
- ๑๗. เทคนิคการชักจูงให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น
- ๑๘. การติดตามการปฏิบัติงาน
- ๑๙. การให้ข้อติชมในการทำงาน

หมวดที่ ๔ หมวดกระบวนการทำงาน

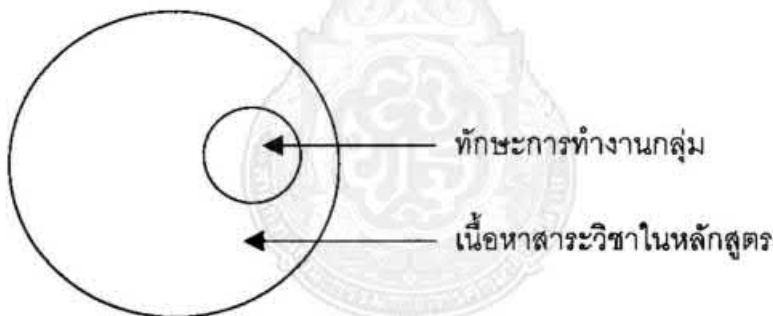
- ๒๐. ระเบียบในการทำงาน
- ๒๑. จุดประสงค์ของการทำงาน
- ๒๒. การวางแผน
- ๒๓. ขั้นตอนในการทำงาน
- ๒๔. ความสำคัญของการแบ่งงาน
- ๒๕. หลักการแบ่งงานและมอบหมายงาน
- ๒๖. การทบทวนแผนงานและการทำงานตามแผน
- ๒๗. การสังเกตปัญหา และการแก้ปัญหา
- ๒๘. การตรวจสอบผลงานเป็นระยะ ๆ
- ๒๙. การประเมินผลงาน
- ๓๐. การเสนอผลงาน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม

๑. พิจารณาเลือกจุดประสงค์การเรียนรู้/เนื้อหารายวิชา ที่เหมาะสมสำหรับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม โดยพิจารณาเลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือเนื้อหาวิชาที่สามารถ จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยการแบ่งกลุ่มได้

๒. การฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม โดยบูรณาการทักษะการทำงานกลุ่ม ๓๐ ทักษะดังกล่าว เข้ากับเนื้อหาการสอนตามปกติ ซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปบูรณาการกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้โดยมีแนวบูรณาการ ดังนี้

๒.๑ การบูรณาการทักษะการทำงานกลุ่มเข้ากับสาระวิชาในหลักสูตร สามารถบูรณาการ ได้ครั้งละ ๑-๓ ทักษะ หรือตามที่ครูเห็นสมควรเหมาะสมกับสภาพของนักเรียน แต่อย่าให้มากนักจนทำให้ เนื้อหาวิชาเสียไปหรือลดน้อยลงต้องยึดเนื้อหาสาระวิชาที่สอนตามหลักสูตรเป็นหลัก ทักษะการทำงานกลุ่ม เป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนการเรียนรู้ ๑ แผน

๒.๒ การบูรณาการ ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่มเข้ากับเนื้อหาสาระวิชาในหลักสูตร ควรเริ่มจากน้อยไปหามาก แผนการเรียนรู้แผนต้น ๆ ควรบูรณาการครั้งละ ๑ ทักษะ แผนการเรียนรู้หลัง ๆ อาจบูรณาการครั้งละ ๑-๓ ทักษะ

๒.๓ การสอนทักษะการทำงานกลุ่มแต่ละแผนการเรียนรู้นั้น เมื่อสอนไปได้หลาย ๆ แผน อาจนำทักษะการทำงานกลุ่มที่สอนไปแล้วกลับมาสอนใหม่หรือทบทวนใหม่ได้ เช่น เมื่อสอนแผนการเรียนรู้ตาม เนื้อหาวิชาในหลักสูตร แผนการเรียนรู้ที่ ๒ ฝึกทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะที่ ๒ เรื่องความสำคัญ และประโยชน์ของการรวมกลุ่มกับบุคคลหลายแบบ อาจทบทวนทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะที่ ๑ เรื่ององค์ประกอบสำคัญในการทำงานกลุ่มอีกครั้งก็ได้ หรือสอนแผนการเรียนรู้ที่ ๓ และฝึกทักษะการทำงาน กลุ่ม ทักษะที่ ๓ อาจทบทวนทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะที่ ๑ และ ๒ อีกก็ได้

๒.๔. ทักษะการทำงานกลุ่มทักษะใดที่สำคัญ และนักเรียนยังขาดอยู่มาก เช่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะที่ ๒๒ การวางแผนงาน อาจบูรณาการเข้าในเนื้อหาวิชาหลายแผนการเรียนรู้ก็ได้

ขั้นตอนการสอน/การเขียนแผนการเรียนรู้

๑. จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่ระบุจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผนการเรียนรู้นั้นซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย ๒ ประเภทคือ

๑.๑ จุดมุ่งหมายด้านเนื้อหา เป็นจุดมุ่งหมายด้านเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะสอนตามแผนการเรียนรู้นั้น

๑.๒ จุดมุ่งหมายด้านกลุ่มสัมพันธ์ เป็นจุดมุ่งหมายด้านทักษะการทำงานกลุ่มที่จะฝึกนักเรียน โดยกำหนดแผนการเรียนรู้ละ ๑-๓ ทักษะ

๒. แนวคิด/สาระสำคัญ เป็นส่วนหนึ่งที่กล่าวถึงแก่นสำคัญของเนื้อหาสาระนั้น ๆ เป็นประมวลภาพรวมที่เป็นลักษณะเฉพาะของเรื่องนั้น ๆ สาระสำคัญแบ่งเป็น ๒ ด้าน คือ ด้านเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และด้านทักษะการทำงานกลุ่ม

๓. เนื้อหา เป็นเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

๔. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้กระบวนการกลุ่ม มี ๓ ขั้นตอน คือ

๔.๑ ขั้นนำ

๔.๒ ขั้นกิจกรรม

๔.๓ ขั้นอภิปราย สรุปและนำไปใช้

- ด้านเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

- ด้านทักษะกระบวนการกลุ่ม

๕. การประเมินผล

- ด้านเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

- ด้านทักษะกระบวนการกลุ่ม

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม

แผนการเรียนรู้ เรื่องการแต่งกาพย์ยานี ๑๑

เวลา ๑ ชั่วโมง

จุดมุ่งหมาย

ก. ด้านเนื้อหา

นักเรียนแต่งกาพย์ยานี ๑๑ ได้

ข. ด้านกลุ่มสัมพันธ์

๑. การวางแผนงาน

- เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์และความสำคัญของการวางแผนงาน
- เพื่อให้นักเรียนวางแผนการปฏิบัติงานได้

๒. ขั้นตอนในการทำงาน

- เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์และความสำคัญของการวางแผนขั้นตอนในการทำงาน
- เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางแผนขั้นตอนในการทำงาน

แนวคิด

๑. บทหรือกรอนเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ไทย การเขียนบทหรือกรอนได้จึงเป็นการสืบทอดเอกลักษณ์อีกด้านหนึ่ง
๒. การวางแผนการงานและการวางแผนขั้นตอนในการทำงาน ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

เนื้อหา

- การแต่งกาพย์ยานี ๑๑

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

๑. แผนภูมิเพลง เหมือนไม่เคย
๒. บัตรคำคล้องจอง
๓. บัตรคำสี่
๔. แบบบันทึกการปฏิบัติงานของกลุ่ม
๕. ใบความรู้แผนผังกาพย์ยานี ๑๑
๖. แผนผังกาพย์ยานี ๑๑
๗. แบบฝึกหัดแผนการเรียนรู้ที่ ๕

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ก. ขั้นนำ

๑. ให้นักเรียนร้องเพลง “เหมือนไม่เคย” จากแผนภูมิ
๒. ให้นักเรียนพิจารณาเนื้อเพลง ซึ่งแต่งเป็นกาพย์ยานี ๑๑ และให้ช่วยกันบอกประโยชน์ของกาพย์ยานี ๑๑ ว่า นอกจากนำไปใช้เป็นบทเพลงแล้วนำไปใช้ในโอกาสใดได้บ้าง

ข. ขั้นกิจกรรม

๓. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๖-๘ คน โดยการแจกบัตรคำคล้องจอง
๔. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาแผนผังและลักษณะบังคับของ กาพย์ยานี ๑๑ จากใบความรู้
๕. แจกบัตรคำสั่งให้แต่ละกลุ่มแต่งกาพย์ยานี ๑๑
๖. สนทนากับนักเรียนเรื่องการวางแผนและการวางขั้นตอนในการทำงานว่ามีประโยชน์ต่อการทำงานเพียงใด
๗. ให้แต่ละกลุ่มแต่งตั้งผู้สังเกตการณ์ ๑ คน เพื่อบันทึกสังเกตการปฏิบัติงานของแต่ละกลุ่มแล้วบันทึกไว้ในแบบบันทึก
๘. ให้นักเรียนปฏิบัติงานตามบัตรคำสั่ง
๙. ให้ตัวแทนกลุ่มอ่านกาพย์ยานีที่แต่งไว้ให้เพื่อนฟัง

ค. ขั้นอภิปราย สรุป และนำไปใช้

๑๐. ให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาว่า กาพย์ยานีที่แต่งนั้นกลุ่มใด แต่งได้ดีที่สุด เพราะเหตุใด ครูกล่าวคำติชม
๑๑. ให้ผู้สังเกตการณ์รายงาน/สรุปผลเกี่ยวกับการวางแผน และวางขั้นตอนการทำงานของกลุ่มที่ตนสังเกต
๑๒. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปผลดีของการวางแผน และวางขั้นตอนการทำงานว่าจะทำ

ให้งานประสบความสำเร็จและงานมีประสิทธิภาพ และครูสรุปเพิ่มเติมดังนี้

การทำงานเป็นกลุ่มจะให้ผลดี จะต้องมีการวางแผนการทำงาน แผนการทำงานนั้นนอกจากจะระบุว่าต้องทำอะไรบ้าง ทำอย่างไรแล้ว ยังต้องกำหนดว่าจะทำอะไรก่อนหลังอย่างไร หรือถ้ามีการกำหนดขั้นตอนในการทำงานไว้ด้วย เพื่อให้เกิดความมีระเบียบ ไม่สับสนเวลาปฏิบัติงานจะดำเนินไปได้โดยได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๓. ครูให้นักเรียนช่วยกันคิดคำขวัญไว้เตือนใจถึงความสำคัญของขั้นตอนในการทำงาน
เช่น ตัวอย่าง

วางขั้นตอนไว้แน่ชัดจะไม่พลาดตอนลงมือทำ
ไม่หลงลืมซ้ำซ้อนถ้ามีขั้นตอนแน่ชัด

๑๔. ครูให้นักเรียนอ่านคำกลอนต่อไปนี้ และจดบันทึกลงในสมุดจดงาน

ก่อนจะทำงานใดจำให้มั่น	สิ่งสำคัญเหนือทุกอย่างคือ “วางแผน”
งานน่าชม น่าดู น่าดูแคลน	อยู่ที่ “แผน” ว่าแจ่มชัดหรือขัดกัน
จะวางแผนแต่ละทีต้องถี่ถ้วน	ต้องทบทวนวางให้เห็นเป็น ชั้น ชั้น
ใครจะทำ ทำอย่างไร ในที่วัน	ประสานกันอย่างเข้าใจใช้ปัญญา
การทำงานไม่มีแผนแสนลำบาก	ต้องเหนื่อยยาก งานไม่ดี “มีปัญหา”
งานมีแผน แสนสุขสันต์ ทันเวลา	“หมดปัญหา” ถึงปลายทาง อย่างตั้งใจ

๒. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในภาคผนวก

๓. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ ๕ ข้อ ๘, ๙ และข้อ ๑๐ เป็นการบ้าน

การประเมินผล

ก. ด้านเนื้อหา

ตรวจสอบผลงานของแต่ละกลุ่ม

ข. ด้านกลุ่มสัมพันธ์

๑. สังเกตการปฏิบัติงานว่าปฏิบัติได้ถูกต้องรวดเร็วเพียงใด
๒. การตรวจบันทึกของผู้สังเกตการณ์

ภาคผนวก

เพลง

เพลงเหมือนไม่เคย

เรื่อยเรื่อยมาเรียงเรียง	นกบินเดียวไปทั้งหมู่
ตัวเดียวมาไว้คู่	เหมือนที่อยู่เพียงเอกา
ร่ำรำไจรอนรอน	อกสะท้อนอ่อนใจข้า
ดวงใจโยนหันหน้า	หรือแก้วตามาทางเมิน
รู้ไหมใครข้าเท่า	เหมือนพี่เศร้าเจ้าทางเทิน
เคยแนบแอบอกเพลิน	กลับทางเมินเหมือนไม่เคย
เจื้อยแจ้วจ่านรจา	ยกดินฟ้ามาอ้างเอ๋ย
แรมรามาละเลย	เหมือนไม่เคยเลยหรือไร

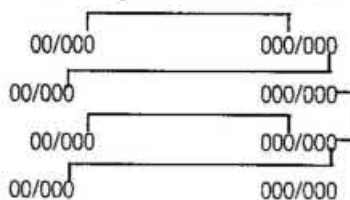
บัตรคำ

บัตรคำคล้องจอง

ชุดที่ ๑	งานเดิน
ชุดที่ ๒	เงินดี
ชุดที่ ๓	มีหน้า
ชุดที่ ๔	มีตา

ใบความรู้

ใบความรู้แผนผังกาพย์ยานี ๑๑

จำนวนคำ

วรรคหน้า มี ๕ คำ วรรคหลังมี ๖ คำ

บัตรคำสั่ง

บัตรคำสั่ง

๑. ให้เลือกหัวหน้ากลุ่ม ๑ คน
 ๒. ให้เลือกเลขานุการกลุ่ม ๑ คน
 ๓. ให้กลุ่มวางแผนและวางขั้นตอนการแต่งกายยานี ๑๑ กลุ่มละ ๒ บท
โดยให้แต่งต่อจากที่ให้อย่างนี้
- ประโยชน์ของป่าไม้
-
-

แบบบันทึก

แบบบันทึกการปฏิบัติงานของกลุ่ม

๑. กลุ่มจะทำอะไรบ้าง

.....

.....

๒. กลุ่มจะทำสิ่งนั้นอย่างไร

.....

.....

๓. กลุ่มจะให้ใครทำอะไรบ้าง

.....

.....

๔. กลุ่มจะลำดับขั้นตอนการทำสิ่งนั้นอย่างไร

.....

.....

แบบฝึกหัด

เรื่อง การแต่งกาพย์ยานี ๑๑

จงนำคำต่อไปนี้เติมในช่องว่างให้ถูกต้อง

ซื่อน นอน โยเย เปล ป้อน โอละเห่ ลูกน้อย

ยามกินแม่คอย.....๑..... ครั้นยาม.....๒..... คอยไกว.....๓.....

ปากร้อง.....๔..... กล่อม.....๕..... หลับสบาย

เฉลย

เฉลย

๑. ป้อน
๒. นอน
๓. เปล
๔. โอละเห่
๕. ลูกน้อย

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม
แผนการเรียนรู้ เรื่องการอ่านในใจ

เวลา ๑ ชั่วโมง

จุดมุ่งหมาย

ก. ด้านเนื้อหา

๑. นักเรียนอ่านในใจแล้วลำดับเหตุการณ์จากเรื่องได้
๒. นักเรียนเขียนวิเคราะห์โครงเรื่องได้
๓. นักเรียนเขียนลำดับเหตุการณ์จากเรื่องได้
๔. นักเรียนนำแผนภาพโครงเรื่องมาเล่าเรื่อง และเขียนเรื่องได้

ก. ด้านกลุ่มสัมพันธ์

๑. การประสานความคิดและสรุปผลการอภิปราย
 - เพื่อให้นักเรียนได้สรุปและเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการประสานความคิด
 - เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการสรุปผลการอภิปรายที่ถูกต้อง
๒. การวางแผนงาน
 - เพื่อให้นักเรียนตระหนักในสำคัญของการวางแผนงานก่อนลงมือปฏิบัติ
 - เพื่อให้นักเรียนร่วมกันวางแผนในการทำงานได้ถูกต้อง

แนวคิด

๑. การอ่านในใจจะช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ดี ทำให้สามารถเขียนแผนภาพโครงเรื่องและนำไปสู่การเล่าและเขียนเรื่องสั้น ๆ ได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
๒. ข้อยุติที่มีประสิทธิภาพควรเป็นข้อยุติที่เป็นผลมาจากการประสานความคิดของสมาชิกกลุ่มเพื่อให้ได้ความคิดที่ดีที่สุด
๓. การทำงานกลุ่มให้สำเร็จด้วยดีนั้นจะต้องมีการวางแผนในการทำงานเป็นขั้นตอน

เนื้อหา

- อ่านในใจบทเรียนเรื่องจดหมายจากแม่
- การลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง
- การวิเคราะห์โครงเรื่อง
- การทำแผนภาพโครงเรื่องเพื่อการพูดและการเขียน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

๑. หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา ป.๕ เล่ม ๑
๒. แผนภาพโครงเรื่อง
๓. แบบสังเกตพฤติกรรม การวางแผนงานของกลุ่ม
๔. แบบตรวจสอบคุณสมบัติของการสรุปผลการอภิปราย
๕. แบบฝึกหัดแผนการสอนที่ ๒

กิจกรรมกระบวนการเรียนรู้

ก. ขั้นนำ

๑. ให้นักเรียนเล่นเกมกระดาน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น ๒ กลุ่ม ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มออกมาอ่านประโยคจากคุรุคนละ ๑ ประโยค แล้วกลับไปกระดานบอกเพื่อนต่อ ๆ กันไป คนสุดท้ายออกมาเขียนประโยคบนกระดานดำ ตัวอย่างประโยค
 - ๑.๑ พ่อพาซาไปช่วยป้าขายของที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 - ๑.๒ กิ่งกมลกับอาบุญไปเที่ยวงานทำบุญสารทเดือนสิบที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
๒. เมื่อเล่นเกมเสร็จครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ได้จากการเล่นเกมกระดาน เช่น ความชัดเจนของข่าวสาร สาเหตุทำให้ข่าวสารเปลี่ยนไป ฯลฯ

ข. ขั้นกิจกรรม

๓. ครูแจกกระดาษสีให้นักเรียนคนละ ๑ แผ่น แล้วให้นักเรียนรวมกลุ่มสมาชิกที่มีสีเดียวกันทั้งหมด จะแบ่งกลุ่มได้ ๔ กลุ่ม
๔. ครูให้แต่ละกลุ่มอ่านในใจแล้วช่วยกันวางแผนงานในการวิเคราะห์โครงเรื่อง วิธีการเสนอแผนภาพโครงเรื่อง เหตุการณ์สำคัญของโครงเรื่อง โดยเน้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นและช่วยกันหาข้อสรุป
๕. ครูแจกแผนภาพโครงเรื่องซึ่งทำเป็นใบงานให้นักเรียน
๖. ให้นักเรียนในกลุ่มเลือกผู้สังเกตการณ์ ๑ คน เพื่อสังเกตพฤติกรรมในการวางแผนงานและการประสานความคิด
๗. นักเรียนปฏิบัติงานตามแผนภายในเวลา ๓๐ นาที

ค. ขั้นตอนิปรายสรุปและนำไปใช้

๘. เมื่อทุกกลุ่มปฏิบัติงานเสร็จแล้วให้ส่งตัวแทนออกรายงานหน้าชั้น
๙. ให้นักเรียนผู้สังเกตการณ์รายงานผลแล้วครูช่วยสรุปถึงการวางแผนที่ดีหรือมีการวางแผน จะทำให้งานสำเร็จมีประสิทธิภาพ
๑๐. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปดังนี้

แนวข้อสรุป

การวางแผน

ในการทำงานใด ๆ ควรมีการวางแผนก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ การวางแผน คือการที่กลุ่มมาช่วยกันคิดว่า กลุ่มจะทำอะไร อย่างไร มีขั้นตอนอย่างไร และใครทำอะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ถ้าไม่มีการวางแผนจะทำให้งานล่าช้าหรือไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

การประสานความคิด

ความคิดเห็นของทุกคนมีค่า	พิจารณาเลือกเฟ้นเป็นหน้าที่
ผลสมผสานให้เหมาะสมเป็นสิ่งดี	ได้นำกลุ่มสู่วิถีที่ต้องการ
การอภิปรายจุดมุ่งหมายมุ่งตำริ	เพื่อค้นหาข้อยุติมีแก่นสาร
กระทัดรัดเข้าใจง่ายได้หลักการ	ผู้ร่วมงานต้องยอมรับนับว่าดี

๑๑. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในภาคผนวก

๑๒. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ ๒ ข้อ ๓-๔ เป็นการบ้าน

การประเมินผล

ก. ด้านเนื้อหา

๑. สังเกตการเล่าเรื่อง การรายงาน
๒. ตรวจแผนภาพโครงเรื่องและแบบฝึกหัด

ข. ด้านกลุ่มสัมพันธ์

๑. สังเกตการวางแผนงาน การแสดงความคิดเห็น
๒. สังเกตการประสานความคิด บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม

ภาคผนวก

ใบงานแผนภาพโครงเรื่อง
เรื่อง จดหมายจากเพื่อน

ตัวละครสำคัญ :

ตัวละครประกอบ :

สถานที่เกิดเหตุการณ์ :

เวลาที่เกิดเหตุการณ์ :

เหตุการณ์ที่ ๑

สถานที่และตัวละคร :

สาระสำคัญของเหตุการณ์ :

การกระทำของตัวละคร :

ผลของการกระทำ :

เหตุการณ์ที่ ๒

สถานที่และตัวละคร :

สาระสำคัญของเหตุการณ์ :

การกระทำของตัวละคร :

ผลของการกระทำ :

เหตุการณ์ที่ ๓

สถานที่และตัวละคร :

สาระสำคัญของเหตุการณ์ :

การกระทำของตัวละคร :

ผลของการกระทำ :

ผลสุดท้ายของเรื่อง :

ข้อคิด :

แบบสังเกตพฤติกรรม

แบบสังเกตพฤติกรรมการวางแผนงานของกลุ่ม

คำชี้แจง ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมและยกตัวอย่างพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในกลุ่มเรื่องต่อไปนี้
- กลุ่มมีการปรึกษาหารือกันเรื่อง

ก. กลุ่มจะทำอะไรบ้าง ตัวอย่าง คือ

.....
.....

ข. กลุ่มจะทำอย่างไรบ้าง ตัวอย่าง คือ

.....
.....

ค. กลุ่มจะทำงานเป็นขั้นตอนอย่างไร ตัวอย่าง คือ

.....
.....

ง. กลุ่มแบ่งหน้าที่ให้ใครทำอะไรบ้าง ตัวอย่าง คือ

.....
.....

แบบตรวจสอบคุณสมบัติของการสรุปผลการอภิปราย

แบบตรวจสอบคุณสมบัติของการสรุปผลการอภิปราย

คำชี้แจง ให้ตรวจสอบว่าข้อสรุปของกลุ่มมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในช่องแรกหรือไม่
ขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ใช่” ถ้าไม่มีขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่อง “ไม่ใช่”
และให้เขียนบอกว่าที่เป็นจริงอย่างไรในช่องสุดท้าย

คุณสมบัติของการสรุปผลการอภิปราย	ใช่	ไม่ใช่	จริงเป็นอย่างไร
๑. ได้ความคิดจากการประสานความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม			
๒. เป็นความคิดเห็นที่เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม			
๓. เป็นความคิดเห็นที่กลุ่มเห็นว่าเหมาะสมที่สุด			
๔. เป็นข้อสรุปที่กะทัดรัด			
๕. เป็นข้อสรุปที่เข้าใจง่าย			
๖. เป็นข้อสรุปที่ถูกต้องตามความคิดเห็นที่ได้อภิปรายกัน			

แบบฝึกหัด

เรื่อง การอ่านในใจเพื่อลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง

คำสั่ง ให้นักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์ต่อไปนี้ตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

๑. ชญาเขียนจดหมายถึงกิงกมล
๒. กิงกมลและน้องชายไปเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช
๓. บิดเรียนภาคต้นชญาไปช่วยป้าขายของที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๔. อาบัญชาพากิงกมลไปชมการแกะตัวหนังสือ
๕. เวลาว่างเอี่ยมพรกับชญาไปเที่ยวสถานที่สำคัญในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เฉลย

เฉลย

๓

๕

๑

๒

๔

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการกลุ่ม

แผนการเรียนรู้ เรื่องการแต่งประโยคหรือข้อความ

เวลา ๑ ชั่วโมง

จุดมุ่งหมาย

ก. ด้านเนื้อหา

- นักเรียนแต่งประโยคหรือข้อความโดยเลือกใช้คำที่กำหนดให้ได้

ข. ด้านกลุ่มสัมพันธ์

๑. หลักการแบ่งงานและการมอบหมายงาน
 - เพื่อให้นักเรียนรู้จักการแบ่งงานกันทำ
 - เพื่อให้นักเรียนรู้จักมอบหมายงานให้สมาชิกทำงานตามความถนัดและความสามารถ
๒. ระเบียบในการทำงาน
 - เพื่อให้นักเรียนรู้จักการทำงานให้เป็นระเบียบ

แนวคิด

๑. การเขียนที่ดีจะต้องเขียนให้ถูกต้อง ถูกหลักและต้องมีความคิดริเริ่มในการเขียน
๒. การแบ่งงานและการมอบหมายงานให้สมาชิกกลุ่มทำงานตามความถนัดและความสามารถ จะช่วยให้เขามีความภาคภูมิใจ มีความสุข และสนุกในการทำงานซึ่งจะมีผลทำให้กลุ่มได้ผลงานที่ดีด้วย
๓. การทำงานกลุ่มที่ดีควรมีระเบียบหรือข้อตกลงเป็นแนวในการทำงานร่วมกัน

เนื้อหา

- การแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้

สื่อการเรียนรู้

๑. นิทานเรื่องเกาะมหาสมบัติ
๒. บัตรคำสั่งงานกลุ่ม
๓. แบบบันทึกการสังเกตการณ์
๔. สลากชื่อสัตว์
๕. บทกลอนหลักการแบ่งงาน

๖. แบบฝึกหัดแผนการสอนที่ ๗
๗. หนังสือแบบฝึกหัดชุดพื้นฐานภาษา ชั้น ป.๕ เล่ม ๑

กิจกรรมการเรียนรู้

ก. ชี้นำ

๑. ครูสนทนาและทบทวนถึงประโยคชนิดต่าง ๆ และหลักวิธีการแต่งประโยค
๒. ครูเล่านิทานเรื่อง "เกาะมหาสมบัติ" (ครั้งที่ ๑ ในภาคผนวกแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายว่า ถ้านักเรียนเป็นนายสุข นักเรียนจะแบ่งงานให้ใครทำอะไรบ้าง เพราะอะไรให้บันทึกไว้)
๓. ครูเล่านิทานเรื่องเกาะมหาสมบัติอีกครั้งแล้วให้รายละเอียดความสามารถของแต่ละคน (ดูจากภาคผนวก)

ข. ชี้นำกิจกรรม

๔. แบ่งนักเรียนออกเป็น ๒ กลุ่ม โดยให้จับสลากชื่อสัตว์ คนใดจับได้สัตว์ชนิดใดให้ร้องเลียนเสียงสัตว์ชนิดนั้น และเข้าหากลุ่มตามชนิดของสัตว์นั้น ๆ
๕. ครูแจกบัตรคำสั่งให้นักเรียนทั้ง ๒ กลุ่ม (ดูจากภาคผนวก) โดยเริ่มทำพร้อม ๆ กันสำหรับนักเรียนที่เหลือให้ผู้สังเกตการณ์

ค. ชี้นำอภิปราย สรุปและนำไปใช้

๖. ครูเปรียบเทียบผลงานของทั้งสองกลุ่มใดเขียนประโยคได้สมบูรณ์ที่สุด
๗. ครูถามถึงวิธีการทำงานของทั้งสองกลุ่มจากนักเรียนที่คอยสังเกตการณ์ (ผู้บันทึกสังเกตการณ์)
๘. เมื่อได้ผลจากการเปรียบเทียบผลงาน แล้วครูให้ช่วยกันอภิปรายถึงสาเหตุที่ทำให้กลุ่มที่ประสบความสำเร็จน้อยด้วยคำถามต่อไปนี้
 - ๘.๑ แบ่งงานให้ทุกคนทั่วถึงหรือไม่
 - ๘.๒ แบ่งงานเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัดหรือความชำนาญของสมาชิกแต่ละคนหรือไม่
 - ๘.๓ ได้ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อตกลงภายในกลุ่มหรือไม่
๙. ครูสรุปและอภิปรายเพิ่มเติม แล้วให้นักเรียนอ่านบทกลอนและจดบันทึกลงสมุด

บทร้อยกรองหลักการแบ่งงาน
วางแผนร่วมรวมกำลังตั้งใจมั่น
แจกแจงงานแบ่งปันกันทั่วถึง
ใครชำนาญงานไหนใครไฉ่ค้ำนี้
ประสานงานซึ่งความคิดพินิจตรง

๑๐. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดในภาคผนวก
๑๑. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ ๓ ข้อ ๑๑-๑๓ เป็นการบ้าน

การประเมินผล

ก. ด้านเนื้อหา

สังเกตจากการแต่งประโยค

ข. ด้านกลุ่มสัมพันธ์

สังเกตจากการปฏิบัติงานของกลุ่มเรื่องหลักการแบ่งงาน และมอบหมายงาน
และวางระเบียบในการทำงาน

ภาคผนวก

นิทานเรื่องเกะมหาสมบัติ

นิทานเรื่อง “เกะมหาสมบัติ” ครั้งที่ ๑

ณ หมู่บ้านดงมะนาวหวานในจังหวัดแห่งหนึ่งทางภาคใต้ของประเทศไทย นายสุขซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านออกไปไถนา ขณะไถนาเขาได้พบไถหนึ่งฝังอยู่ในดิน ภายในไถนี้มีลายแทงเพื่อไปค้นหามหาสมบัติที่เกาะร้างแห่งหนึ่ง นายสุชาติใจมากรีบกลับไปชวนลูกบ้าน ๗ คน ร่วมกันเดินทางไปค้นหาสมบัติ ใน ๗ คนนี้เป็นชาย ๖ คน และหญิง ๑ คน ชื่อชายลี นายสา นายสม นายสุด นายใจ นายเพิ่ม และนางสงวน ตามลำดับ

ชาวบ้านทั้ง ๘ คน รวมทั้งนายสุขผู้ใหญ่บ้านเดินทางไปจนถึงริมทะเลมองเห็นเกาะมหาสมบัติในระยะไกลลิบ เขาทั้งหลายมีความมุ่งหมายที่จะค้นหามหาสมบัติตามลายแทงให้ได้ ในการนี้มันงานที่จะต้องร่วมกันทำ ๕ อย่างคือ (ครูเขียนบนกระดานให้นักเรียนดู)

๑. ต่อแพเพื่อใช้เดินทางไปยังเกาะมหาสมบัติ
๒. เตรียมเสบียงอาหาร หุงหาอาหารระหว่างเดินทาง
๓. ควบคุมการเดินทางเพื่อข้ามทะเลไปยังเกาะมหาสมบัติอย่างปลอดภัย
๔. เดินทางไปในป่า เพื่อค้นหามหาสมบัติที่ซ่อนอยู่
๕. ลงไปในหุบเหวเพื่อค้นหามหาสมบัติที่ซ่อนอยู่

ถ้านักเรียนเป็นนายสุข นักเรียนจะมอบหมายให้ใครทำหน้าที่เป็นหัวหน้างานในแต่ละงาน เพราะเหตุใด ให้กลุ่มอภิปรายตกลงกันได้ใช้เวลา ๗-๑๐ นาที และส่งตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผล

นิทานเรื่อง “เกาะมหาสมบัติ” ครั้งที่ 2

เป็นเรื่องเดียวกับเรื่องในครั้งที่ ๑ เพียงแต่ตอนนี้นายสุขผู้ใหญ่ว่านบ้านรู้ว่าลูกบ้านทั้ง 7 คน
เป็นใครมีความสามารถอะไร ดังนี้

- นายสี เป็นช่างไม้ มีความชำนาญในการทำงานไม้ทุกชนิด
- นายสา เป็นนายท้ายเรือ สามารถควบคุมบังคับเรือและรู้ทิศทางการเดินทางเรือเป็นอย่างดี
- นายสม เป็นนายพราน มีความชำนาญในการเดินป่าและเป็นนักแม่นปืน
- นายสุด เป็นหมอประจำบ้าน มีความรู้เรื่องยารักษาโรคโดยเฉพาะยาสมุนไพร
- นายใจ เป็นนักบินเขา ชำนาญในการบินเขาสูง
- นางสงวน เป็นนักไต่เชือก เคยแสดงการไต่เชือกในการเล่นละครสัตว์
- นายเพิ่ม เป็นพ่อครัว ชำนาญในการปรุงอาหารทุกชนิด

คราวนี้ให้นักเรียนพิจารณาเลือกอีกครั้งว่า “นายสุขควรจะแบ่งงานให้ใครทำหน้าที่เป็น
หัวหน้าในแต่ละงาน และเพราะเหตุใด ให้กลุ่มอภิปรายตกลงกันได้ใช้เวลา ๗-๑๐ นาที และส่งตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผล

บัตรคำสั่ง

บัตรคำสั่งกลุ่มที่ ๑

เมื่อได้รับบัตรคำสั่งแล้วให้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้เพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์

๑. เลือกประธานกลุ่ม ๑ คน
๒. เลือกเลขานุการกลุ่ม ๑ คน
๓. ให้หัวหน้ากลุ่มให้สมาชิกช่วยกันแต่งประโยคจากคำต่อไปนี้
 - ๓.๑ ฤดูหนาว-ดอกไม้
 - ๓.๒ นักเปิดน้ำ-สะดุ้ง
 - ๓.๓ โรงเรียน-ชายแปลกหน้า
 - ๓.๔ สัญญาณ-ขยับตัว
 - ๓.๕ เรียงความ-กระตักน้ำ
๑. ให้เลือกตัวแทนกลุ่มออกมาอ่านให้เพื่อนฟัง

บัตรคำสั่ง

บัตรคำสั่งกลุ่มที่ ๒

เมื่อได้รับบัตรคำสั่งแล้วให้ปฏิบัติดังนี้

๑. เลือกประธานกลุ่ม ๑ คน
 ๒. ให้ประธานเป็นผู้ปฏิบัติคนเดียวโดยคนอื่น ๆ นั่งดูเฉย ๆ ไม่ต้องออกความคิดเห็น
หน้าที่ของประธาน
- คำสั่ง ให้ใช้คำต่อไปนี้แต่งประโยค
๑. ฤดูหนาว-ดอกไม้
 ๒. นกเป็ดน้ำ-สะดุ้ง
 ๓. โรงเรียน-ชายแปลกหน้า
 ๔. สัญญาณ-ขยับตัว
 ๕. เรื่องความ-กระตักน้ำ
๓. ให้ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานอ่านให้เพื่อนฟัง

บัตรคำสั่ง

แบบสังเกตการณ์หลักการแบ่งงานและมอบหมายงาน

๑. กลุ่มใดตกลงกันชัดเจนแล้วว่าใครจะทำอะไร
 - ☐ ทำ
 - ☐ ไม่ได้ทำ
๒. ทุกคนในกลุ่มมีงานที่จะต้องทำ
 - ☐ ใช่
 - ☐ ไม่ใช่
๓. กลุ่มใดพิจารณาว่างานที่จะทำมีลักษณะอย่างไรและต้องการคนที่มีความสามารถอย่างไร
 - ☐ พิจารณา
 - ☐ ไม่ได้พิจารณา
๔. กลุ่มใดพิจารณาว่า คนในกลุ่มมีความสามารถอะไรบ้างที่ตรงกับความต้องการของกลุ่ม
 - ☐ พิจารณา
 - ☐ ไม่ได้พิจารณา
๕. กลุ่มมีวัตถุประสงค์ที่จะหมุนเวียนบทบาทเพื่อให้ทุกคนได้ฝึกทำหน้าที่ต่าง ๆ
 - ☐ มี.....
 - ☐ ไม่มี.....

แบบฝึกหัด

คำสั่ง เรื่อง การแต่งประโยคหรือข้อความโดยเลือกใช้คำที่กำหนดให้
ให้นักเรียนใช้คำต่อไปนี้แต่งประโยคให้สมบูรณ์

๑. ชาวประมง.....
๒. กฎระเบียบ.....
๓. บ่วงแร้ว.....
๔. นกเป็ดน้ำ.....
๕. ปิง.....

กระบวนการคิด

ความสำคัญ

ปัจจุบันคนต้องเผชิญกับความสับสนและซับซ้อนของสังคมยุคใหม่อย่างมากมาย เพราะเทคโนโลยีนำข่าวสารข้อมูลไปสู่คนได้รวดเร็วและมากขึ้น คนยุคใหม่จึงมีโอกาสรับรู้ และมีทางเลือกมากมายในการเรียนรู้และการดำรงชีวิต มีอุปสรรคปัญหาที่ซับซ้อน ซึ่งท้าทายการคิด การตัดสินใจอย่างฉับพลัน หากคนในสังคมมีวิธีการคิดอย่างเป็นระบบตัดสินใจอย่างมีเป้าหมาย ใช้เหตุผลบนพื้นฐานของข้อมูลตามความเป็นจริง ย่อมจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นคนในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร จึงต้องมีหลักทางความคิด รู้จักไตร่ตรองและเลือกสรรแต่สิ่งที่มีคุณค่าอย่างแท้จริงให้แก่ตนเองและส่วนรวม

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm) หรือฐานคิดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยสมอง ด้วยกายและด้วยใจ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ผ่านกระบวนการการคิดด้วยตนเอง ผู้เรียนจะต้องใช้ความสามารถในการคิด วิเคราะห์และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนให้ คิดเป็น มากขึ้น สิ่งจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดกับผู้เรียนอย่างถาวร คือ วิธีคิด ให้รู้จักวิธีคิดที่ถูกต้อง เมื่อมีข้อมูลเข้ามาปะทะเพราะเมื่อคนคิดเป็น วิธีคิดนั้นจะติดตัวเขาไปตลอดชีวิต อันจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสมในทุก ๆ สถานการณ์ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เขาดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัย ผู้เรียนที่พึงปรารถนาในอนาคตควรเป็นผู้เรียนที่มีทักษะการคิดระดับสูง ทั้งนี้เพราะทักษะการคิดเป็นหัวใจของการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าถึงความรู้และความสามารถที่จะไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ได้กำหนดแนวการจัดการกระบวนการเรียนรู้ไว้ในหมวดที่ ๔ มาตรา (๒) ว่า ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดให้แก่เด็กและเยาวชนไทยนั้นเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนภาษาไทย เพราะภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความรู้สึกของมนุษย์ เพราะฉะนั้นครูต้องสอนกระบวนการคิดให้สัมพันธ์กับการสอนภาษา

นอกจากนี้ ทิศนา แชมมณี และคณะ (๒๕๑๐) ได้จัดแบ่งลักษณะการคิดออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. ลักษณะการคิดทั่วไปที่จำเป็น ได้แก่
 - การคิดคล่อง
 - การคิดหลากหลาย
 - การละเอียด
 - การคิดชัดเจน
๒. ลักษณะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ ได้แก่
 - การคิดถูกต้อง
 - การคิดกว้าง
 - การคิดลึกซึ้ง
 - การคิดไกล
 - การคิดอย่างมีเหตุผล

จากศึกษาข้อมูลทั้งทางด้านทฤษฎีหลักการและการปฏิบัติ ยังไม่พบการศึกษาที่ได้มีการวิเคราะห์ให้เห็นองค์ประกอบ หรือลำดับขั้นตอนของลักษณะการคิดดังกล่าวอย่างชัดเจน ทิศนา แชมมณี และคณะ จึงได้พยายามร่วมกันวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ลำดับขั้นตอนของการคิดที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้แนวทางที่ชัดเจนในการสอนการวิเคราะห์ได้ผลดังแสดงไว้หน้าต่อไปอย่างไรก็ตามผลที่ปรากฏยังอาจต้องการแก้ไข ปรับปรุงต่อไปอีก

แนวคิดเกี่ยวกับการนำกระบวนการการคิดมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๑. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ต่างๆ ทักษะการคิดเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นต้องมีก่อนทักษะอื่น
๒. การสอนให้เด็กคิดนั้น ผู้สอนจะต้องไม่ยึดเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนท่องจำจากตำรา ต้องให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากความเป็นจริง
๓. การเรียนรู้ทักษะการคิด เป็นการเรียนรู้ที่จะนำข้อเท็จจริง มโนทัศน์ และหลักการมาใช้ในการกระบวนการคิด
๔. การสอนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิด ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์
๕. กระบวนการคิดและสติปัญญาของเด็กขึ้นอยู่กับเทคนิคต่าง หลายอย่าง ซึ่งเทคนิคแต่ละอย่างเหล่านั้นต้องอาศัยทักษะการใช้ภาษาที่เป็นถ้อยคำและวัฒนธรรมเป็นสื่อกลาง

๖. ภาษาเป็นแนวทางของการคิด ความคิดและกระบวนการคิดต้องอาศัยภาษาเป็นปัจจัยหลัก เพราะภาษามีใช้เพียงแต่สื่อความหมายเท่านั้น แต่ภาษายังสามารถกำหนดแนวการคิดและการรับรู้ด้วย

๗. การสอนภาษาต้องบูรณาการทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการคิด ให้เป็นหนึ่งเดียว

๘. ทักษะที่จำเป็นในการสอนภาษาไทย ได้แก่ การกระตุ้นให้คิด การใช้คำถาม การเล่าเรื่อง การบรรยาย อธิบาย และแสดงความคิดเห็น

๙. การสอนแบบสร้างโครงสร้างความรู้หรือแผนผังความคิดเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลหรือสาระความรู้จากการอ่าน การฟังคำบรรยาย แล้วนำข้อมูลหรือข้อมูลข่าวสารมาจัดกลุ่มสร้างเป็นภาพแสดงให้เห็นโครงสร้างความคิด กระบวนการคิด โดยใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์เป็นสื่อ

กระบวนการคิดเป็นขั้นตอนในการคิดเพื่อให้ได้ความคิดที่ต้องการออกมา กระบวนการคิดที่สำคัญๆ และมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากมายกระบวนการ เช่น กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดตัดสินใจ กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่วนกระบวนการคิดที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียน คือ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากการคิดที่มีเป้าหมายเพื่อให้ได้ความคิดที่ผ่านการพิจารณาถึงข้อมูล หลักฐานและเหตุผลมาอย่างรอบคอบแล้ว ซึ่งความคิดที่ได้นี้จะสามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางในทุกๆ สถานการณ์ ดังนั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณจำเป็นต้องอาศัยทักษะการคิด และลักษณะการคิดเป็นพื้นฐานของการคิด

ในเอกสารเล่มนี้จะขอกว่าเฉพาะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

แนวคิด

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถทางกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ความจำ ความเข้าใจ จนถึงขั้นการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ซึ่งเป็นการคิดอย่างมีเหตุผล และไตร่ตรองเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ ความถูกต้องของการคิดขึ้นอยู่กับความพอเพียง และความถูกต้องของข้อมูลเป็นประการสำคัญ

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกระบวนการในการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลหรือสถานการณ์ที่ปรากฏ โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเอง ในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

ขั้นตอน/กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยการทำงานย่อย ๆ ต่อไปนี้

๑. ระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ข้อคำถาม ข้ออ้างหรือข้อโต้แย้ง
๒. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่พิจารณาจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ โดยการสังเกตทั้งโดยตรงและทางอ้อม รวมทั้งการดึงข้อมูลจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่
๓. พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการระบุความพอเพียงของข้อมูล
๔. ระบุลักษณะข้อมูล โดยแยกแยะความแตกต่างของข้อมูล ที่มีอยู่ว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลเท็จจริง และจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล
๕. ตั้งสมมุติฐานเพื่อกำหนดขอบเขต แนวทางของการพิจารณา หาข้อสรุปของข้อคำถาม ประเด็นปัญหาหรือข้อโต้แย้ง
๖. ลงข้อสรุป โดยพิจารณาเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมจากข้อมูลที่ปรากฏด้วยการใช้เหตุผลทั้งอุปนัย และนิรนัย
๗. ประเมินข้อสรุป โดยการประเมินความสมเหตุสมผลของข้อสรุปนั้น

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

๑ ระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา

๑. ครูนำภาพและข่าวเหตุการณ์ น้ำป่าไหลท่วมหมู่บ้านน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ในคืนวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๕ มาสนทนากับนักเรียน
๒. นักเรียนแต่ละคนอ่านข่าวเหตุการณ์น้ำป่าไหลท่วมหมู่บ้านน้ำก้อแล้ว ระบุประเด็นปัญหาที่สำคัญของข่าวเหตุการณ์
๓. แบ่งกลุ่มนักเรียนในห้องเรียนเป็นกลุ่มย่อยละประมาณ ๕ - ๖ คน ให้นำประเด็นปัญหาของแต่ละคนเสนอต่อกลุ่มแล้วร่วมกันอภิปรายว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร แล้วปรับเปลี่ยนข้อมูลเป็นผลของกลุ่ม

๒ พิจารณาคำความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการระบุความพอเพียงข้อมูล

๔. แต่ละกลุ่มย่อยอภิปราย ระดมความคิด รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ รวมทั้งดึงข้อมูลจากประสบการณ์เดิม โดยวิเคราะห์ในรูปผังกราฟฟิคแบบกังปลาเพื่อตอบคำถามดังนี้
 - ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่สำคัญที่ปรากฏในข่าวเหตุการณ์นี้มีอะไรบ้าง
๕. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันบอกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่สำคัญจากประสบการณ์ของตนเองโดยนำเสนอเป็นข้อ ๆ

๓ พิจารณาคำความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการระบุความพอเพียงของข้อมูล

๖. แต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาคำความน่าเชื่อถือของข้อมูลในข่าว ว่ามูลใดเป็นข้อเท็จจริงหรือข้อคิดเห็น พร้อมทั้งให้ระบุว่ามิข้อมูลพอเพียงแล้วหรือยัง โดยจัดทำลงในตาราง

๔ ตั้งสมมุติฐานเพื่อกำหนดขอบเขตแนวทางของการพิจารณา

๗. แต่ละกลุ่มร่วมกันตั้งสมมุติฐานและกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหาให้ได้หลากหลาย แนวทางมากที่สุด โดยนำเสนอเป็นข้อ ๆ

๕ ลงข้อสรุปโดยพิจารณาเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมจากข้อมูลที่ปรากฏ

๘. สมาชิกกลุ่มย่อย ร่วมกันอภิปราย ซึ่งนำนักทางเลือกที่หลากหลายและตัดสินใจทางเลือกในน่าจะเหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหา แล้วส่งตัวแทนนำเสนอทางเลือกต่อกลุ่มใหญ่
๙. ครูจัดบันทึกแนวทางปัญหาไว้บนกระดานหรือกระดานป๊อฟ

๖ ประเมินข้อสรุป โดยประเมินความสมเหตุสมผลของข้อสรุป

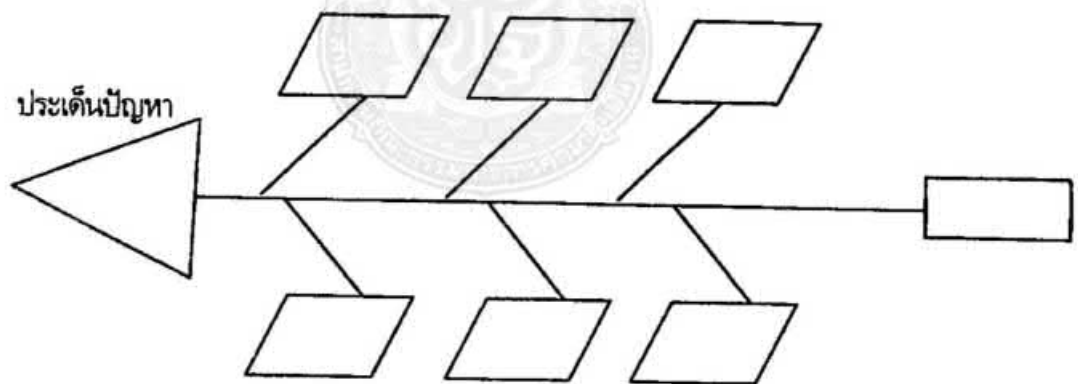
๑๐. สมาชิกกลุ่มย่อยร่วมกันอภิปรายประเมินข้อมูลเสนอของทุกกลุ่มอีกครั้งหนึ่ง โดยประเมินความสมเหตุสมผลของข้อสรุป

๑๑. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการประเมินข้อสรุปต่อที่ประชุมใหญ่ พร้อมบันทึกผลการสรุปเรียงลำดับ แนวทางเลือกที่มีความสำคัญสูงไปหาต่ำ

การประเมินผล

๑. สังเกตความร่วมมือในการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น
๒. ตรวจสอบความหลากหลายของข้อมูลที่น่าเสนอต่อกลุ่ม
๓. สังเกตการนำเสนอเหตุผลในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล
๔. ประเมินความเหมาะสมของเหตุผลที่ใช้ในการประเมินข้อสรุป

แบบวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา

แบบวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง	ข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็น	ความพอเพียงข้อมูล	
		พอเพียง	ไม่พอเพียง

กระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

ความสำคัญของการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวตลอดเวลาและมีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับชีวิตจริง ซึ่งเดิมครูจะให้นักเรียนปรับตัวเองมาสู่วิธีการสอนของครู ครูสอนอย่างไรก็ได้ ความรู้จึงออกมาจากตัวครู แต่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองนั้นจะตรงกันข้าม เพราะเป็นการเรียนแบบสร้างองค์ความรู้เพื่อให้ ผู้เรียนจะอยู่ในสภาพใดจึงจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด ดังนี้

๑. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นเจ้าของการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติจริง ไม่ใช่การเรียนรู้ด้วยการบอกเล่า แต่ต้องเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ ซึ่งมาจากแหล่งความรู้ ๒ แหล่ง คือ ความรู้ที่เกิดจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และความรู้ที่ได้มาจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

๒. ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีต้องผ่านกระบวนการกลุ่ม ซึ่งจะช่วยเสริมให้เกิดการร่วมมือในการทำงาน ส่งผลถึงทักษะทางสังคม ในเรื่องการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบ การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การตัดสินใจ การแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง การจัดการ การสื่อสาร

๓. บทบาทของครู จำเป็นต้องสื่อสารออกมาในลักษณะการกระตุ้นให้นักเรียนคิดมากกว่าจะบอกหรือตอบคำถามนักเรียนตรง ๆ ครูจึงเป็นผู้ชี้แนะไม่ใช่ผู้ชี้หน้า และไม่ยึดยึดความคิดของครูให้กับนักเรียน

ความหมายขององค์ความรู้

ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเอง

ความรู้ ไม่ได้หมายถึงกลุ่มของข้อเท็จจริง ความคิดรวบยอด หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่รอคอยให้เกิดการค้นพบ หรือบางสิ่งบางอย่างที่คงอยู่อย่างอิสระจากตัวผู้รู้ แต่มนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์ความรู้ขึ้น โดยพยายามให้เกิดขึ้นอย่างมีความหมายตามประสบการณ์ที่พบมาทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์รู้ มนุษย์เป็นผู้ทำให้เกิดขึ้น

ความรู้เป็นสิ่งที่นึกเห็นและอาจผิดพลาดได้

ความรู้เป็นสิ่งสร้างสรรค์สร้างของมนุษย์ และมนุษย์จะพบประสบการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ความรู้จึงไม่สามารถคงอยู่ตายตัว อาจเปลี่ยนแปลง ความเข้าใจของคนเรที่เกิดขึ้นเป็นเพียงข้อเสนอ หรือเป็นการทดลองยังขาดความสมบูรณ์ครบถ้วน แต่ความเข้าใจที่ขึ้นกับมนุษย์แม้จะขาดความสมบูรณ์ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่สมบูรณ์ตามนั้น ความรู้ยังคงเป็นสิ่งที่กำลังนึกเห็นและรู้จักความผิดพลาด ความรู้ที่สร้างขึ้นมาบางอย่างมีความพอดีกว่าการสร้างสรรค์ความรู้วิธีหนึ่ง

ความรู้เจริญงอกงามขึ้นด้วยการเปิดโอกาสให้ทำต่อไป ความเข้าใจจะยิ่งลุ่มลึกและทวีความแข็งแกร่ง

มนุษย์ทดสอบความเข้าใจเดิมกับสิ่งที่ประสบใหม่ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้พบจากวัตถุและเหตุการณ์ แต่ความเข้าใจสามารถแสดงออกด้วยภาษา ดังนั้น ความเข้าใจจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทางสังคมด้วย มนุษย์จึงสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นซึ่งกันและกันได้ด้วยการระดมความเข้าใจที่คิดอย่างใคร่ครวญและผ่านการวิพากษ์วิจารณ์และนำมารวมกันเป็นกลุ่มก้อน ทำให้ความรู้เจริญงอกงามขึ้นเรื่อย ๆ “ความรู้จึงเป็นคุณสมบัติร่วมกันทั้งปัจเจกบุคคลและประชาคม” (กรมวิชาการ, ๒๕๕๔ : ๑ - ๓)

การส่งเสริมความรู้โดยตัวผู้เรียนเอง กระบวนการที่สำคัญ ๆ ในการนำมาใช้ คือ กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่ม

กระบวนการคิด

จิราภรณ์ ศิริทวี (๒๕๕๐ : ๓ - ๔) ได้เสนอแนะวิธีการคิดที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

๑. กล้าคิด (Risk Taking) คือกล้าหาทางเลือกอื่น ๆ และเสนอออกมาไม่ว่าจะบังเกิดผลเช่นไร แก่ผู้เสนอก็ตาม แม้ความคิดนั้นจะถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักหรือกระทั่งล้มเหลวไม่เป็นท่า คนที่กล้าคิดก็ยิ่งกล้าที่จะคิดและพร้อมที่จะเสี่ยงเสนอความคิด เพื่อให้นักเรียนกล้าคิด ครูต้องจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าเสี่ยง กล้าเดา กล้าคิด กล้าเสนอ และกล้าปกป้องความคิดของตนด้วยทักษะการใช้เหตุผลในบรรยายกาศที่นักเรียนทุกคนสบายใจ เมื่อคิดผิด เพราะเด็ก ๆ รู้ว่า “ผิดเป็นครู” ดีกว่าไม่รู้อะไรเลยเพราะไม่เคยคิด

๒. คิดคล่อง (Fluency) คือความสามารถที่จะผลิตความคิดรวบยอด (concept) หรือข้อคิดเห็น (ideas) เป็นปริมาณมาก ๆ ได้ ยิ่งคิดคล่องก็ยิ่งมีข้อคิดเห็นมาก ยิ่งมีข้อคิดเห็นมากเท่าไร โอกาสพบความคิดที่มีคุณภาพสูงเช่นการคิดเรื่องใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยมีใครคิดก็จะมากขึ้น แม้การคิดคล่องจะเป็นเรื่องของปริมาณแต่ปริมาณจะนำมาซึ่งคุณภาพถ้ามีประสบการณ์มากขึ้น

๓. คิดกว้าง (Flexibility) คือความสามารถที่จะคิดโดยไม่ติดอยู่ในกรอบหรือมุมมองเพียงมุมเดียว คนที่คิดกว้างจะมองเห็นกลยุทธ์หรือทางแก้ปัญหาที่หลากหลายในการจัดการกับปัญหาหนึ่ง ๆ ไม่ใช่ยึดมั่นในวิธีการใดวิธีการหนึ่งเพียงประการเดียว ดังนั้น การคิดกว้างจึงเป็นการมองจากหลายมุมมองแม้จะต่างไปจากที่คุ้นเคยเพื่อบรรลุความเข้าใจที่กว้างขวางกว่าจนเกินกรอบที่กำหนดไว้เดิม

๔. คิดของเดิม (Originality) คือความสามารถที่จะคิดอย่างหลักแหลม ทำให้เกิดข้อคิดเห็นที่เป็นของตนเอง ด้วยความสามารถนี้เด็กจะสามารถเป็นผู้กำหนดทิศทางโลกอนาคตได้

๕. คิดดัดแปลง (Elaboration) คือความสามารถต่อเติมข้อคิดเห็นที่อยู่แล้วให้น่าสนใจและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ความคิดเก่าคือรากฐานการคิดต่อของความคิดใหม่ คนรุ่นใหม่จะใช้ประโยชน์จากความคิดของคน

รุ่นเก่าแล้วนำมาดัดแปลงให้ร่วมสมัย ดังคำกล่าวที่เราคุ้นกันดีที่ว่า “ลูกต้องดีกว่าพ่อแม่” “ศิษย์ต้องเก่งกว่าครู” ทั้งนี้เพราะรู้จักคิดดัดแปลง

๖. คิดซับซ้อน (Complexity) คือความสามารถในการแสวงหาทางเลือกใหม่ซึ่งหลาย ๆ ครั้งได้มาด้วยความยากลำบาก คนที่คิดซับซ้อนจะจัดระบบสรรพสิ่งที่สับสนได้ดี นำระเบียบออกมาจากความโกลาหลได้

๗. คิดวางแผน (Planning) คือความสามารถจัดการให้ได้มาซึ่งผลหรือทางออกที่พึงประสงค์ เป็นการรวบรวมการคิดวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาหรือป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอย่างเป็นระเบียบระบบ การคิดวางแผนมีขั้นตอนลักษณะเช่นเดียวกับการบวนการทางวิทยาศาสตร์คือ

๗.๑ ระบุปัญหา

๗.๒ ระบุข้อจำกัด

๗.๓ พิจารณาทางเลือก

๗.๔ บริหารทรัพยากรและเวลา

๗.๕ กำหนดแผนงานและ

๗.๖ ไตร่ตรองถึงปัญหาแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้

๘. คิดตัดสินใจ (Decision Making) คือการตกลงใจว่าจะกระทำการตัดสินใจเป็นจุดเริ่มของการปฏิบัติการ การคิดตัดสินใจจึงไม่ใช่การคิดหาทางเลือกแต่เป็นการประมวลทางเลือกต่าง ๆ โดยใช้วินิจฉัยและระบุข้อตกลงใจว่าจะกระทำการในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง การดำรงชีวิตของเราทุกคนต้องตัดสินใจตลอดเวลา นักเรียนจึงควรได้รับการฝึกฝนทักษะการคิดตัดสินใจที่เป็นระเบียบระบบเพื่อการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

๙. คิดระดมสมอง (Brainstorming) คือเทคนิควิธีการแสหาวัตถุขียนเพื่อนำไปติดต่อเป็นการระดมความคิดเห็นให้มากที่สุดหลายเพื่อนำไปใช้หรือพิจารณาโดยการคิดวิธีการต่าง ๆ ต่อไป การคิดระดมสมองจึงไม่ใช่จุดสิ้นสุดของการคิด แต่เป็นจุดเริ่มต้นเหมือนกับการประกอบอาหารที่ต้องเสาะหาเครื่องปรุงให้พร้อมก่อนลงมือประกอบอาหาร

๑๐. คิดให้รู้กันทั่ว (Communication) คือความสามารถในการเสนอความคิดหรือข้อคิดเห็นโดยชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้ คิดให้รู้กันทั่วจึงเป็นเรื่องของการสื่อสารเกี่ยวกับทักษะการจำแนกแยกแยะ การจัดกลุ่ม การพรรณนา การอภิปราย การโต้แย้ง การเปรียบเทียบ การรู้จักใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อความคิด

การที่นักเรียนจะเป็นผู้มีความสามารถในการคิดได้ทั้ง ๑๐ วิธีนั้น ครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ที่หลากหลายในการใช้ความคิดจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

แหล่งความรู้ของนักเรียนมีอยู่ ๒ แหล่งคือ

๑. ความรู้ที่เกิดจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ
๒. ความรู้ที่ได้มาจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

กระบวนการกลุ่ม พิมพันธ์ เดชะคุปต์, (๒๕๔๔ : ๑๔) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

กระบวนการกลุ่ม กลุ่มคือ บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปมาทำงานร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน กลุ่มมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ๑) หัวหน้า ๒) สมาชิก ๓) กระบวนการทำงาน และองค์ประกอบข้างต้นจะทำงานเป็นกลุ่มได้ดีมีประสิทธิภาพนั้น ยังต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานกลุ่ม คือ บรรยากาศด้านกายภาพ และบรรยากาศด้านจิตใจ บรรยากาศทางกายภาพ คือสถานที่ทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม มีลักษณะสะอาด สะดวกสบายทำให้เกิดความสุขในการทำงาน บรรยากาศทางจิตใจ คือ ผู้ทำงานมีความคุ้นเคยกันไว้ วางใจกัน มีมิตรสัมพันธ์กัน ด้วยความเป็นผู้มีระเบียบวินัยในตนเอง บรรยากาศดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ผู้ทำงาน ผู้เรียนเป็นสุข สนุกกับการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม

ในการทำงานเป็นกลุ่มของผู้เรียนมักพบว่า สมาชิกบางคนมีความรับผิดชอบดีมาก แต่บางคนไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ทำงานตามที่มอบหมาย สมาชิกบางคนละเลยไม่ให้ความสนใจและความร่วมมือต่อกลุ่ม ส่วนการประเมินผลนั้นพบว่า ส่วนมากคะแนนกลุ่มไม่ได้มาจากคะแนนของสมาชิกแต่ละคนร่วมกัน แต่เป็นคะแนนรวมของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกทุก ๆ คนในกลุ่มได้คะแนนเท่ากับคะแนนของกลุ่ม แม้จะไม่ทำงานตามความรับผิดชอบก็ตาม ดังนั้น จึงได้มีความพยายามในการแก้ปัญหา วิธีการที่เป็นที่นิยมใช้คือ การใช้การเรียนแบบร่วมมือ

การเรียนแบบร่วมมือ (co-operative learning) หมายถึง การร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งทุกคนยอมรับจุดมุ่งหมายร่วมกัน และเมื่อพัฒนาสำเร็จแล้วส่งผลให้ผู้ร่วมงานเกิดความพอใจ (Lindgren ๑๙๗๓ : ๓๖๗) ส่วนสลาบิน (Slavin ๑๙๗๗ : ๓) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง วิธีการสอนอีกแบบหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยปกติจะมี ๔ คน เป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง ๑ คน เรียนปานกลาง ๒ คน และเรียนอ่อน ๑ คน การทดสอบผลการเรียนของนักเรียนจะแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ตอนแรกจะพิจารณาค่าเฉลี่ยของทั้งกลุ่ม ตอนที่สองจะพิจารณาคะแนนทดสอบเป็นรายบุคคล ในการทดสอบ นักเรียนต่างคนต่างทำ แต่เวลาเรียนต้องร่วมมือกัน การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องเรียนร่วมกัน รับผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน โดยที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ เมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้ บรรลุตามจุดมุ่งหมายเดียวกัน นั่นคือ การเรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

แนวการจัดกิจกรรมตามกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

แนวคิด

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ และทำความเข้าใจโดยนำความรู้เดิมที่มีอยู่มาเชื่อมโยง ตรวจสอบกับสิ่งที่พบใหม่แล้วสร้างเป็นความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนค้นพบจากการปฏิบัติด้วยตนเองจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน

วัตถุประสงค์

๑. ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ได้คิดวิเคราะห์ ได้ทำงานกลุ่มและแสวงหาความรู้
๒. ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

๑. ขั้นนำ เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียนบทเรียน
๒. ขั้นทบทวนความรู้เดิม เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียน วิธีการให้ผู้เรียนแสดงออก อาจทำได้โดยการอภิปรายกลุ่ม การให้ผู้เรียนออกแบบโปสเตอร์ หรือการให้ผู้เรียนเขียนเพื่อแสดงความรู้ความเข้าใจที่เขาถืออยู่ ผู้เรียนอาจเสนอความรู้เดิมด้วยเทคนิคผังกวีภาพ
๓. ขั้นปรับเปลี่ยนแนวความคิด / ความรู้ ประกอบด้วย
 - ๓.๑ ทำความกระจ่างและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน ผู้เรียนจะเข้าใจได้ดีขึ้นเมื่อพิจารณาความแตกต่างและความขัดแย้งระหว่างความคิดของตนเองกับคนอื่น ครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวก เช่น กำหนดประเด็นให้คิด
 - ๓.๒ สร้างความคิดใหม่ / ความรู้ใหม่ จากการอภิปรายและการสาธิต ผู้เรียนจะเห็นแนวทางแบบวิธีการที่หลากหลายในการตีความปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ แล้วกำหนดความคิดใหม่/ความรู้ใหม่
 - ๓.๓ ประเมินความคิด / ความรู้ใหม่ โดยการทดลองหรือการคิดอย่างลึกซึ้ง ผู้เรียนควรหาแนวทางที่ดีที่สุดในการทดสอบความคิดหรือความรู้
๔. ขั้นนำความคิด/ความรู้ไปใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีโอกาสนำแนวคิดหรือความรู้ที่พัฒนาขึ้นใหม่ในสถานการณ์ใหม่ เป็นการแสดงว่าเกิดการเรียนรู้ด้วยความหมาย
๕. ขั้นทบทวน เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ / ความคิดที่เปลี่ยนไปจากเดิม ความรู้ที่สร้างด้วยตนเองจะเกิดโครงสร้างทางปัญญาปรากฏในช่วงความจำระยะยาว เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย ผู้เรียนสามารถจำได้ถาวร และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพราะโครงสร้างทางปัญญา คือ กรอบของความหมาย หรือแบบแผนที่บุคคลสร้างขึ้นใช้เป็นเครื่องมือในการตีความหมาย ให้เหตุผลแก้ปัญหา ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างโครงสร้างทางปัญญาใหม่ นอกจากนี้ยังทบทวนเกี่ยวกับความรู้สึที่เกิดขึ้น ทบทวนว่าจะนำความรู้ไปใช้อย่างไร และยังมีเรื่องใดที่ยังสงสัยอยู่อีกบ้าง

ตัวอย่างการจัดการกิจกรรมเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสร้างองค์ความรู้

เรื่อง คำควบกล้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

สาระที่ ๔ : หลักการใช้ภาษา มาตรฐาน ท.๔.๑

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

๑. **ขั้นนำ** ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนรู้จะต้องจัดสถานการณ์ ตั้งคำถาม โดยกำหนดประเด็นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าในเรื่องที่จะเรียน เช่น การเรื่องคำควบกล้ำ ครูร้องเพลง คำควบกล้ำให้ผู้เรียนฟัง

เพลงคำควบกล้ำ

ควายไล่ขวิดช้างขวา คว่าขวานมาไล่ขว้างควายไป
ควายขวางวังวนขวักไขว่ (ซ้ำ) กวัดแกว่งขวานไล่ล้มคว่าขวางควาย

ครูออกเสียงคำว่า “ควาย” เป็น “ฟาย” คำว่า “ขวา” เป็น “ผา” “คว่า” เป็น “ฟ้า” ฯลฯ ครูตั้งคำถามให้ผู้เรียนเห็นว่า การออกเสียงผิดทำให้ความหมายของคำผิดความหมาย

๒. **ขั้นทบทวนความรู้เดิม** ขั้นนี้ครูต้องพยายามดึงความรู้เดิมของผู้เรียนออกมาให้มากที่สุด โดยให้ผู้เรียนแสดงออกโดยการบอกการเขียน การเสนอด้วยกราฟฟิค ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมนี้ขอเสนอให้ผู้เรียนคิด คำควบกล้ำที่นักเรียนรู้มาให้มากที่สุด โดยเขียนในกระดาษ

๒"

๑"

๓. ขั้นปรับเปลี่ยนแนวความคิด / ความรู้

๓.๑ ให้ผู้เรียนนำคำที่เขียนได้ทั้งหมดมากองรวมกันแล้วแยกคำที่เขียนเหมือนกันไว้ด้วย เช่น

กองที่ ๑	ควาย	ควาย	
กองที่ ๒	แกว่ง	แกว่ง	แกว่ง
กองที่ ๓	ไกล	ไกล	
กองที่ ๔	ตรง	ตรง	
กองที่ ๕	ใคร	ใคร	

ฯลฯ

ให้ผู้เรียนสังเกต คำที่เขียนจะมีพยัญชนะ ๒ ตัว ประสมสระแล้วอ่านออกเสียง ให้ผู้เรียน
แยกคำ ที่มีพยัญชนะตัวที่ ๒ เหมือนกันลงในตาราง

ร	ล	ว
ครู	ไกล	กวาด
สร้าง	ปลูก	ขวิด
จริง	ปลา	ควาย
ทราบ	ปลา	ความ
กราบ		ควั่น
พระ		ฯลฯ

ให้ผู้เรียนสังเกตพยัญชนะตัวที่ ๒ มีพยัญชนะอะไร ซึ่งผู้เรียนต้องสรุปได้ว่ามีพยัญชนะ

ร ล ว

๓.๒ ให้ผู้เรียนสังเกตพยัญชนะตัวแรกของคำที่มีพยัญชนะตัวที่ ๒ เป็นพยัญชนะ ร ล ว โดยแยก
คำเป็นพวก ๆ ดังนี้

_____ร	_____ล	_____ว
กราบ	กล้วย	กวาด
โปรด	ขลาด	กว้าง
ตรวจ	เพลง	ขวิด
บุรุษ	คลอง	ไขว้
พระ		ควาย
		ความ
ฯลฯ	ฯลฯ	ฯลฯ

ในช่วงนี้ให้ผู้เรียนสรุปพยัญชนะแถวแรกที่มีพยัญชนะ ว ตาม แถวที่ ๒ มีพยัญชนะ ร ตาม และ แถวที่ ๓ มีพยัญชนะ ล ตาม (สรุปเป็นกลุ่ม)

๓.๓ ให้ผู้เรียนอ่านคำต่อไปนี้

กวาด	ไกล	กราบ	ปลูก	ขรุขระ	ไกล	กล้วย
ปลา	ตรวจ	พระ	จริง	สร้าง	ทราบ	ทราย

ให้ผู้เรียนสังเกตการอ่านออกเสียงคำมีลักษณะต่างกันอย่างใด โดยให้ผู้เรียนแยกคำออกเป็นพวก ๆ ครูต้องใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนสรุปความรู้ได้ว่า มีคำที่อ่านออกเสียงพยัญชนะ ๒ ตัว

- มีคำที่อ่านออกเสียงพยัญชนะทั้ง ๒ ตัวพร้อมกัน ตรวจ กวาด
- มีคำที่อ่านออกเสียงเฉพาะพยัญชนะตัวแรก เช่น สร้าง
- มีคำที่ไม่อ่านออกเสียงตามพยัญชนะที่เขียน เช่น ทราบ ทราย

๓.๔ ผู้เรียนตรวจสอบความรู้ที่สรุปได้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น ใบความรู้ที่ครูจัดทำ เอกสารความรู้ในห้องสมุด จากผู้รู้ ฯลฯ แล้วปรับปรุงความรู้ให้ถูกต้อง โดยครูต้องเพิ่มเติมความรู้ให้ถูกต้องครบถ้วน สรุปเป็นความรู้เรื่องคำควบกล้ำ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

ตัวอย่างการสรุปความรู้เรื่องคำควบกล้ำ

คำควบกล้ำ คือคำที่มีพยัญชนะควบกับตัว ร ล ว มีเสียงกล้ำเป็นสระเดียวกัน
คำควบกล้ำ อ่านได้ ๓ แบบคือ

๑. อ่านออกเสียงพยัญชนะต้นทั้ง ๒ ตัวพร้อมกันเรียกว่า ควบแท้
๒. อ่านออกเสียงเฉพาะพยัญชนะตัวแรก เรียกว่า ควบไม่แท้
๓. อ่านออกเสียงต่างไปจากพยัญชนะที่เขียน เรียกว่า ควบไม่แท้

๓.๕ นำสรุปความรู้มาจัดนิทรรศการให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แล้วนำความรู้มาปรับปรุงความรู้ที่ตนเองหรือกลุ่มสรุปเป็นการเติมเต็มความรู้

๔. ขั้นนำความรู้ไปใช้

กิจกรรมที่ ๑ ให้ขีดเส้นใต้คำควบกล้ำ

๑. ฉันเห็นขวานวางอยู่ข้างขวด
๒. เด็กทุกคนควรทำความดี
๓. พี่วาดรูปไขควงและไม้แขวนเสื้อ
๔. ครูตรวจแบบฝึกหัด

กิจกรรมที่ ๒ เลือกคำต่อไปนี้เติมในช่องว่างให้มีความหมาย

ไกว	กว้าง	กวาด	ขวิด	ขวาย	คว่ำ	คว้าง	ควาญ
ปลา	เปลือก	ตลอด	ตรู				

_____ เปล ฉัน _____ _____ ขวาง
 _____ ข้าง ไม้ _____ ขวน _____
 เคว้าง _____ มะ _____ เข้า _____
 _____ กล้วย _____ โปรง _____ กราย

กิจกรรมที่ ๓ อ่านออกเสียงคำต่อไปนี้

ปราบปราม คำความ คลับคล้าย ไกล่ไกล
 ปลดปล่อย เปลือกกล้วย สร้างเสริม ทรัพย์สิน

๕. ขั้นทบทวน

๕.๑ ผู้เรียนทบทวนความรู้ โดยการเปรียบเทียบความรู้เดิมก่อนเรียนและความรู้ใหม่หลังเรียน

ความรู้เดิม	ความรู้ใหม่

๕.๒ ผู้เรียนสรุปความรู้เรื่องคำควบกล้ำเก็บไว้ในแฟ้มพัฒนางานของตน

การวัดและประเมินผล

๑. สังเกต การทำงานกลุ่ม การคิดวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้
๒. ตรวจสอบผลงานจากการสรุปความรู้

ข้อเสนอแนะ

๑. การสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนในระดับพื้นฐานเป็นเพียงให้ผู้เรียนสรุปความรู้จากการปฏิบัติกิจกรรม ไม่ใช่การบอกความรู้จากผู้สอน
๒. การสอนกิจกรรมโครงการจะเป็นการค้นพบความรู้ใหม่ที่ชัดเจน

กระบวนการสร้างนิสัย

แนวคิด

๑. การพัฒนาลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์แก่นักเรียน จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
๒. การพัฒนานักเรียนให้มีลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ ควรดำเนินการควบคู่ไปกับการสร้างแรงจูงใจ การเสริมแรงในโอกาสที่เหมาะสม การสร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า เห็นความสำคัญของการมีนิสัยที่ดี และชื่นชมกับความสำเร็จของการพัฒนาตนเอง
๓. การพัฒนาลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์แก่นักเรียน ควรมีเป้าหมายของการพัฒนา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาลักษณะนิสัยอันพึงประสงค์ไปตามขั้นตอนที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และสภาพแวดล้อม
๒. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และปฏิบัติจริง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นตอน	กิจกรรม
๑. ขั้นรับรู้ (สังเกต)	ครูนำเสนอ เช่น วัตถุหรือเหตุการณ์ให้นักเรียนรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ต้องการกระตุ้นให้สังเกตวัตถุหรือเหตุการณ์ที่ครูใช้เป็นสิ่งเร้าและคิดวิเคราะห์ (ขั้นที่ ๒)
๒. ขั้นคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	ครูกระตุ้นให้นักเรียนคิด และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของคุณลักษณะ และผลกระทบของการปฏิบัติและไม่ปฏิบัติต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นจิตใจนักเรียนให้เริ่มยินยอมที่จะปฏิบัติ
๓. ขั้นสร้างแนวปฏิบัติที่เหมาะสม (สังเคราะห์)	ครูกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิธีการปฏิบัติตน หรือปฏิบัติงานที่ดีที่สุด โดยพิจารณาข้อดี ข้อเสีย และผลกระทบอย่างรอบคอบ

ขั้นตอน	กิจกรรม
๔. ขั้นลงมือปฏิบัติ	ขั้นนี้นักเรียนจะเป็นผู้ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดทั้งในโรงเรียนและในชีวิตประจำวัน ขั้นนี้ครูจะต้องแนะนำนักเรียนในขณะปฏิบัติอย่างใกล้ชิด เพื่อให้นักเรียนเห็นประโยชน์ของสิ่งที่กระทำ ชี้ให้เห็นว่าการกระทำมีความหมาย มีคุณค่าต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อส่วนรวมหรือสภาพแวดล้อม นอกจากนั้นต้องกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติบ่อย ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นประโยชน์มากขึ้นเรื่อย ๆ จนยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี
๕. ขั้นประเมินผลปรับปรุง	ขั้นนี้สอดคล้องกับขั้นพัฒนาพฤติกรรมในขั้น "จัดระบบ" ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนประเมินผลการปฏิบัติและแนะนำให้ปรับปรุงการปฏิบัติหรือปรับปรุงให้เข้ากับลักษณะนั้น ๆ ได้อย่างเป็นระบบ โดยครูต้องดูแลให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง มิฉะนั้นนักเรียนจะไม่เกิดการพัฒนาการกระทำ ระดับของการกระทำจะอยู่ตรงที่ไม่ดีขึ้น ซึ่งไม่เกิดประโยชน์
๖. ขั้นชื่นชมต่อการปฏิบัติ	ขั้นนี้เป็นขั้นที่กระตุ้นความคิด ความรู้สึกของนักเรียน ให้รู้สึกประสบผลสำเร็จ พอใจและต้องการจะกระทำคุณลักษณะนั้น ๆ ต่อไปเรื่อย ๆ เมื่อนักเรียนปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้นแล้ว นักเรียนจะปฏิบัติได้เรื่อย ๆ ครูต้องใช้กลวิธีแสดงออกให้นักเรียนว่าการกระทำของเขาเป็นสิ่งที่ดี น่าพอใจ น่าชื่นชมต่อการปฏิบัติของตนเอง และต้องการปฏิบัติต่อไปจนเกิดเป็นนิสัย การแสดงออกของครูอาจทำได้ทั้งทางวาจาและทางกาย เช่น การชมเชย การให้รางวัล ฯลฯ

ข้อควรคำนึง

๑. พฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก คุณลักษณะ จะใช้เวลาพัฒนาเป็นระยะเวลานานไม่อาจเร่งรัดให้พัฒนาขึ้นรวดเร็วแบบกวดวิชาหรือเรียนลัดได้ ดังนั้นครูต้องเข้าใจและจัดกิจกรรมตามขั้นตอนแนะนำช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ทั้งในเวลาเรียน นอกเวลาเรียน ไม่ใช่สอนใน ๑ ครั้ง เท่านั้น

๒. การแนะนำช่วยเหลือเพื่อเสริมสร้างนิสัยที่ดี ต้องทำอย่างอ่อนโยน แสดงออกด้วยความรักเมตตา เอื้ออาทร จริงใจ ไม่ใช้วิธีเคร่งครัด เข้มงวด ควบคุม เผด็จการ หรือลงโทษ ทั้งทางวาจาและทางกาย จึงจะประสบผลสำเร็จอย่างถาวร คือนักเรียนสมัครใจกระทำด้วยตนเองในทุกโอกาสมิใช่จำใจกระทำดีเพราะเกรงกลัวครู

๓. ควรจัดกิจกรรม และให้การแนะนำอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งแน่ใจว่านักเรียนเกิดนิสัย โดยสังเกตว่าเมื่อนักเรียนอยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง เขาได้ตอบสนองในทางที่ดียังคงเส้นคงวาอย่างสม่ำเสมอ เป็นอัตโนมัติ โดยไม่ต้องมีใครสั่ง หรือการที่นักเรียนพยายามอาสาสมัคร หรือเข้าไปมีส่วนร่วมเข้าไปจัดการในกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนรวมที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของเขา ตัวอย่างเช่น การเก็บขยะมูลฝอยโดยไม่ต้องให้ครูสั่ง หรือกระทำความดีไม่มีใครเห็น

หมายเหตุ

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้ ตามกระบวนการสร้างนิสัยที่นำเสนอไว้ต้องการให้เห็นกระบวนการชัดเจน จึงได้แยกแผนการเรียนรู้ตามขั้นของกระบวนการ ในการสอนจริง กระบวนการสร้างนิสัยจะสอดแทรกไปในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ภาษาไทยทุกครั้งแล้วแต่จะเน้นกิจกรรมสร้างนิสัยเรื่องใด

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย

สาระการเรียนรู้ ภาษาไทย เรื่อง การมีมารยาทที่ดีในการใช้ภาษา

ขั้นที่ ๑ การรับรู้และมองเห็นผลของการกระทำ

แผนการเรียนรู้ที่ ๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

เวลา ๑ ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการฟัง พูด อ่าน และเขียน
๒. เพื่อให้นักเรียนสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการมีมารยาทที่ดีในการฟัง พูด อ่าน และเขียน

เนื้อหาสาระ

- มารยาทในการใช้ภาษา

กิจกรรม

๑. แบ่งกลุ่มนักเรียน ให้ช่วยกันสรุปถึงผลดีและผลเสียของการมีมารยาทดี และไม่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน ตามความรู้สึกของนักเรียน
๒. แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานสมาชิกกลุ่มอื่น ช่วยอภิปรายแสดงความคิดเห็น
๓. ครูนำเสนอสถานการณ์เกี่ยวกับการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน ซึ่งเป็นสถานการณ์ ในทางที่ดี และไม่ดี ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มสังเกตพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรม
๔. สมาชิกภายในกลุ่มนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต มาอภิปรายร่วมกันและสรุปเป็นผลงานของกลุ่ม
๕. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลงานของกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ร่วมกันอภิปราย

ซักถาม

๖. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการใช้ภาษา

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สถานการณ์เกี่ยวกับการฟัง ดู พูด อ่านและเขียน จากวิทัศน์น์ แถบบัณฑิตเสียง ผลงานการเขียน

การวัดและประเมินผล

๑. วิธีการประเมิน

- ๑.๑ สังเกตกระบวนการทำงานของนักเรียน
- ๑.๒ สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกในการใช้ภาษาของนักเรียน
- ๑.๓ ตรวจสอบผลงานการทำงานของกลุ่ม

๒. เป้าประสงค์

- ๒.๑ ผลการบันทึกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของการมีมารยาทที่ดีและไม่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน
- ๒.๒ ผลการสรุปงานของกลุ่ม

แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกในการใช้ภาษาของนักเรียน

จุดประสงค์

เพื่อสังเกตพฤติกรรมแสดงออกในการใช้ภาษา

คำชี้แจง

๑. ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตนของนักเรียนในระดับ ๓ ๒ ๑ หรือ ๐

๒. ระดับการปฏิบัติงานมี ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับ ๓	หมายถึง	ปฏิบัติทุกครั้ง
ระดับ ๒	หมายถึง	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
ระดับ ๑	หมายถึง	ปฏิบัติบางครั้ง
ระดับ ๐	หมายถึง	ไม่ได้ปฏิบัติ

ชื่อ..... ชั้น..... โรงเรียน.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้..... เรื่อง.....

ที่	พฤติกรรมปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติงาน				ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
		๓	๒	๑	๐	
๑	พูดด้วยถ้อยคำสุภาพ.....					
๒	ยกมือก่อนพูด.....					
๓	พูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล.....					
๔	รับฟังความเห็นของผู้อื่น.....					
๕	ไม่พูดสอดแทรก.....					
๖	มีความรับผิดชอบงาน.....					
๗	คิดก่อนพูดและเขียน.....					
๘	ใช้ภาษาถูกต้องชัดเจน เหมาะสม.....					
	รวม					
	เฉลี่ย					

แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน

จุดประสงค์

เพื่อสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน

คำชี้แจง

๑. ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตนของนักเรียนในระดับ ๓ ๒ ๑ หรือ ๐

๒. ระดับการปฏิบัติงานมี ๔ ระดับ ดังนี้

- ระดับ ๓ หมายถึง ปฏิบัติทุกครั้ง
 ระดับ ๒ หมายถึง ปฏิบัติบ่อยครั้ง
 ระดับ ๑ หมายถึง ปฏิบัติบางครั้ง
 ระดับ ๐ หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติ

ชื่อ.....ชั้น.....โรงเรียน.....
 กลุ่มสาระการเรียนรู้.....เรื่อง.....

ที่	พฤติกรรมปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติงาน				ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
		๓	๒	๑	๐	
๑	การวางแผนปฏิบัติงาน.....					
๒	การมอบหมายงานให้แต่ละคนปฏิบัติ.....					
๓	การปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดในแผน.....					
๔	ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน.....					
๕	การติดตามงาน.....					
๖	การประเมินผลการปฏิบัติงาน.....					
๗	การนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน.....					
	รวม					
	เฉลี่ย					

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การมีมารยาทที่ดีในการใช้ภาษา
ชั้นที่ ๒ การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ
แผนการเรียนรู้ที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เวลา ๑ ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้ นักเรียนสามารถจำแนกพฤติกรรมการมีมารยาทที่ดีและไม่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียนได้อย่างถูกต้อง
๒. เพื่อให้ นักเรียนสามารถจำแนกพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีมารยาทที่ดีและไม่ดีมาแสดงบทบาทสมมติได้

เนื้อหาสาระ

- มารยาทในการใช้ภาษา

กิจกรรม

๑. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาถึงผลการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของกลุ่มเกี่ยวกับการมีมารยาทในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน จากแผนการสอนที่ ๑
๒. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มจำแนกพฤติกรรมที่ได้จากสังเกตออกเป็นการมีมารยาทที่ดีและไม่ดี ในการฟัง พูด อ่านและเขียน โดยพิจารณาจากผลการกระทำในด้านเจตนา ปริมาณและผลกระทบ
๓. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการจำแนกพฤติกรรม โดยให้นักเรียนทุกกลุ่มอภิปราย ชักถาม และให้ข้อเสนอแนะ
๔. นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปผลการจำแนกพฤติกรรม
๕. แบ่งนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม แสดงบทบาทสมมติ การมีมารยาทที่ดีและไม่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน
๖. ครูและนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ผลการกระทำจากการแสดงบทบาทสมมติและสรุปผล

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

ผลการบินที่กพบพฤติกรรมของกลุ่ม

การวัดและประเมินผล

๑. วิธีการประเมิน

๑.๑ สังเกตกระบวนการทำงาน

๑.๒ สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกในการใช้ภาษา

๑.๓ ตรวจสอบผลการจำแนกพฤติกรรม

๒. เพิ่มสะสมงาน

ผลการจำแนกพฤติกรรม การมีมารยาทที่ดีและไม่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียนของกลุ่ม

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย

แผนการเรียนรู้กลุ่มภาษาไทย เรื่อง การมีมารยาทที่ดีในการใช้ภาษา

ขั้นที่ ๓ สร้างแนวปฏิบัติ

แผนการเรียนรู้ที่ ๓

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

เวลา ๑ ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนสามารถจัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีมารยาทในการใช้ภาษาสำหรับนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้
๒. เพื่อให้นักเรียนสามารถจัดทำแผนป้ายสรุปแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีกิริยามารยาทในการฟัง พูด อ่าน เขียน เพื่ใช้ในชีวิตประจำวันได้

เนื้อหาสาระ

แนวปฏิบัติเรื่องมารยาทในการใช้ภาษา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

๑. ให้นักเรียนศึกษาพฤติกรรมมารยาทในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน จากวีดิทัศน์/เอกสาร/แบบบันทึกเสียง
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายสรุปสาระที่ได้จากการศึกษา และเลือกพฤติกรรมที่เน้นแบบอย่างที่ดี มาสร้างเป็นแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการมีมารยาทที่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน ในชีวิตประจำวัน
๓. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
๔. นักเรียนทุกคนร่วมกันกำหนด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการมีกิริยามารยาทในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน ในชีวิตประจำวัน เป็นของห้องเรียน โดยใช้ข้อมูลจากผลงานของกลุ่ม
๕. นักเรียนร่วมกันจัดทำแผนป้ายสรุปแผนแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการมีกิริยามารยาทในการฟัง ดู พูด อ่าน เขียน เพื่ใช้ในชีวิตประจำวัน
๖. เตรียมการปฏิบัติ โดยให้นักเรียนจับคู่สัญญา เพื่อจะได้ช่วยกันตรวจสอบเรื่องการเป็นผู้มีมารยาทในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน ของคู่สัญญา ในขณะที่ปฏิบัติ
๗. นักเรียนทุกคนปฏิบัติตามข้อตกลง ของห้องเรียน นอกเวลาเรียน โดยใช้คู่สัญญาทำการตรวจสอบผลการปฏิบัติตลอดเวลา และตรวจบันทึก

สื่อและแหล่งเรียนรู้

๑. วีดิทัศน์ เรื่องการมีกิริยามารยาท ในการใช้ภาษา
๒. เอกสาร เรื่องการมีกิริยามารยาท ในการใช้ภาษา
๓. แอ็บบันทึกเสียง เรื่องการมีกิริยามารยาท ในการใช้ภาษา

การวัดประเมินผล

๑. วิธีการวัด

- ๑.๑ สังเกตกระบวนการทำงาน
- ๑.๒ สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
- ๑.๓ ตรวจสอบผลการสรุปแนวปฏิบัติ

๒. แฟ้มสะสมงาน

- ๒.๑ ผลการบันทึกพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดี
- ๒.๒ ผลการสรุปแนวปฏิบัติ เรื่องการมีกิริยามารยาทในการฟัง ดู พูด อ่านและเขียน

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การมีมารยาทที่ดีในการใช้ภาษา

ชั้นที่ ๔ การปฏิบัติ

แผนการเรียนรู้ที่ ๔ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

เวลา ๑ ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาท และลักษณะนิสัยที่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียนตามแนวทางที่กำหนด
๒. เพื่อให้นักเรียนประเมินตนเองในการปฏิบัติเป็นผู้มีมารยาท และลักษณะนิสัยที่ดี ในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

เนื้อหาสาระ

การปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีมารยาทในการใช้ภาษา

กิจกรรม

๑. นักเรียนร่วมกันร้องเพลง "มารยาทในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน" และร่วมกันอภิปรายความหมายของเนื้อเพลง
๒. นักเรียนทุกคนปฏิบัติตนตามข้อตกลงในชั้น ไประยะ 1 สัปดาห์ ให้คู่สัญญาตรวจสอบผลการปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทดี ในการฟัง พูด อ่าน และเขียน และปรึกษาหารือร่วมกัน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน
๓. คู่สัญญาตรวจสอบการปฏิบัติตน เป็นเวลา ๔ สัปดาห์ให้นำผลการปฏิบัติของทุกคน นำเสนอหน้าชั้นเรียน และให้เพื่อน ๆ ร่วมกันซักถาม และให้ข้อเสนอแนะ
๔. ครูและนักเรียนสรุปผลการปฏิบัติตน การเป็นผู้มีมารยาทดีในการฟัง พูด อ่าน และเขียน
๕. ตัวแทนนักเรียนอ่านบทกลอนที่เกี่ยวกับการมีมารยาทที่ดีในการฟัง พูด อ่าน และเขียน แล้วร่วมกันอภิปรายความหมายของบทกลอน เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติเพิ่มเติม
๖. ครูและผู้ปกครอง ตรวจสอบผลกระทำ และผลการประเมิน เดือนละ ๑ ครั้ง

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

๑. เพลง มารยาทเด็กไทย
๒. ใบงานที่ ๓ การบันทึกผลการปฏิบัติของนักเรียน
๓. แบบสำรวจตนเองเกี่ยวกับการมีมารยาทที่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน
๔. บทกลอน การมีมารยาทที่ดีในการพูด

การวัดและประเมินผล

๑. วิธีการการวัด

- ๑.๑ สังเกตกระบวนการทำงานของนักเรียน
- ๑.๒ สังเกตพฤติกรรมการทำงาน ofนักเรียน
- ๑.๓ ตรวจสอบผลงานการปฏิบัติงานของนักเรียน

๒. เพิ่มสะสมงาน

ผลการปฏิบัติของนักเรียน และผลการตรวจสอบของผู้ปกครอง/ครู

เพลงมารยาทเด็กไทย

เนื้อร้อง : อ่ำไพ สุจริตกุล

ทำนอง : เทพทอง

คนที่มี มารยาท สมชาติเชื้อ
สง่าเหลือ น่ารัก สูงศักดิ์
กิริยา วาจาใจ ไร้ราคะ
เป็นผู้ดี เพราะฝึกได้ ไม่ลำพอง

อย่าขวางเฉียด หรือยื่นค้ำ ข้ามผู้ใหญ่
หยิบของใช้ โดยไม่เคย ขอเจ้าของ
เห็นของเขา ไม่เกรงใจ ฝ่าฝืนปอง
จงตรึกร่อง คิดละอาย ทำไม่ลง

อย่าแซงแถว คนมาก่อน จะคั่นให้
พูดหยาบคาย ร้องตะโกน จนเสียงหลง
หรือยกไหล่ เชิดหน้า ทำทรวง
ใครเห็นคง รู้ว่าไม่ ใช้ผู้ดี

พูดไพเราะ เหมาะงาม ตามโอกาส
มารยาท น่านิยม สมศักดิ์ศรี
ขอโทษครับ ขอบุณค่ะ สวัสดิ์
คำเหล่านี้ เด็กไทย ฝึกไว้เทอญ

แบบสำรวจตนเองเกี่ยวกับการมีมารยาทในการใช้ภาษา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่นักเรียนปฏิบัติจริงแต่ละรายการ

พฤติกรรมกาปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ				หมายถึง
	ทุกครั้ง	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	ไม่ได้ปฏิบัติ	
๑. สนใจและตั้งใจฟังผู้พูด					
๒. ไม่พูดคุยขณะฟังผู้อื่น					
๓. ไม่ส่งเสียงดังหรือโห่หาผู้พูด					
๔. ไม่พูดสอดแทรก					
๕. พูดสุภาพ ไพเราะ					
๖. พูดความจริง และไม่ินทาว่าร้ายผู้อื่น					
๗. พูดขัดถ้อย ขัดคำ เสียงดังพอควร					
๘. กล่าวคำขอบคุณ ขอโทษตามโอกาส					
๙. แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล					
๑๐. กล่าวคำขออนุญาตและขอรู้้งได้เหมาะสม					
๑๑. คิดก่อนพูด หรือเขียน					
๑๒. ไม่อ่านเสียงดัง หรือพูดคุยในห้องสมุด					
๑๓. ใช้วัสดุในการเขียนจดหมาย หรือสื่อสารเหมาะสม					
๑๔. เขียนหนังสือถูกต้อง เป็นระเบียบและสวยงาม					
๑๕. ใช้ภาษาเหมาะสมกับบุคคล และโอกาส					

- หมายเหตุ** ๑. ค่าคะแนนของระดับการปฏิบัติ
 ทุกครั้ง = ๓ บ่อยครั้ง = ๒ บางครั้ง = ๑ ไม่ได้ปฏิบัติ = ๐
๒. ความหมายของคะแนนรวม

๔๑ - ๔๕ คะแนน แสดงว่า นักเรียนเป็นผู้มีมารยาทในการใช้ภาษาดี เป็นตัวอย่างแก่คนอื่น ๆ ได้

๓๖ - ๔๐ คะแนน แสดงว่า นักเรียนรู้วิธีการปฏิบัติให้เป็นผู้มีมารยาทในการใช้ภาษาดี แต่ยังไม่ได้ปฏิบัติจริงจัง

๓๑ - ๓๖ คะแนน แสดงว่า นักเรียนเป็นผู้มีมารยาทในการใช้ภาษาเป็นบางครั้ง หากได้รับการฝึกฝน ก็จะเป็นผู้มีมารยาทดีได้

ต่ำกว่า ๓๐ คะแนน แสดงว่า นักเรียนชอบทำอะไรตามใจตนเอง ต้องปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมและหมั่นฝึกฝนอยู่เสมอ

บทกลอนที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของการพูด

๑. ถึงบางพูด พูดดีเป็นศรีศักดิ์
แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร	มีคนรักสยด้อยอร่อยจิต
จะชอบผิดในเมณฺษย์เพราะพูดจา
๒. จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น
ไม่ควรซึ้งก็อย่างขึ้นถึงมิ่งกู	อย่าตะคั่นตะคอกใส่ให้เคืองหู
คนจะหลุนินทาวว่าไม่งาม
๓. เจ้าของตาลรักหวานขึ้นเป็นต้น
เหมือนคบคนคำหวานรำคาญครัน	ระวังตนตื่นมีอระมัดมัน
ถ้าพลั้งพลันเจ็บอกเหมือนตกตาล
๔. อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก
ถึงเจ็บอื่นหมิ่นแสนจะแคลนคลาย	แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย
เจ็บจนตายก็เพราะเหน็บให้เจ็บใจ
๕. ปากเป็นเอกเลขเป็นโทโบราณว่า
เราก็จิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ	น้ำผึ้งเรือเสือฟังป้าอัชฌาสัย
รักกันไว้ดีกว่าซังระวังการ

สุนทรภู่

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การมีมารยาทที่ดีในการใช้ภาษา

ชั้นที่ ๕ การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไข

แผนการเรียนรู้ที่ ๕ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

เวลา ๑ ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนสามารถประเมินตนเองในด้านการปฏิบัติตน
๒. เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับปรุงการปฏิบัติตนให้มีนิสัยและมารยาทที่ดีในการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

เนื้อหาสาระ

การประเมินและปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีนิสัยและมารยาทที่ดีในการใช้ภาษา

กิจกรรม

๑. นักเรียนนำข่าวและการจัดรายการต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เกี่ยวกับการมีนิสัย และมารยาทที่ดีในการฟัง พูด อ่าน และเขียน มานำเสนอและอภิปรายร่วมกัน
๒. นักเรียนทุกคนนำเสนอการประเมิน การปฏิบัติพฤติกรรมของตนเองหน้าชั้นเรียนและให้เพื่อนนักเรียนร่วมกันอภิปราย และเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น
๓. นักเรียนนำเสนอผลการประเมิน และแนวทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติตนให้มีนิสัยและมารยาทที่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน ที่บ้านนิเทศหน้าชั้นเรียน
๔. นักเรียนร่วมกันคัดเลือกผู้ที่มีนิสัยและมารยาทที่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน เขียน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบสังคัมมติ
๕. ให้นักเรียนร่วมกันคัดเลือกตัวแทนมากล่าวคำยกย่องชมเชย ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ที่ปฏิบัติตนให้มีนิสัย และมารยาทที่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

๑. ข่าว/การจัดรายการเกี่ยวกับการฟัง ดู พูด อ่าน เขียน ในหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์
๒. แบบสำรวจสังคัมมติ

การวัดและประเมินผล**๑. วิธีการวัด**

- ๑.๑ สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียน
- ๑.๒ สังเกตกระบวนการทำงานของนักเรียน
- ๑.๓ ตรวจสอบผลการประเมินตนเอง และประเมินผลรวมของทุกคน

๒. เพิ่มสะสมงาน

ผลการประเมินตนเอง และการประเมินผลการปฏิบัติตนให้มโนสัจและมารยาทที่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน ของนักเรียนทุกคน

แบบสำรวจสังคมดีเกี่ยวกับการมีนิสัยและมารยาทในการใช้ภาษา

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนชื่อเพื่อนที่มีนิสัยและมารยาทที่ดีในการใช้ภาษา
เรียงตามลำดับมา ๓ ชื่อ ตามหัวข้อที่กำหนด

ที่	หัวข้อที่กำหนด	รายชื่อเพื่อน เรียงตามลำดับการคัดเลือก
๑	เพื่อนที่มีนิสัย และมารยาทที่ดีในการฟัง	๑..... ๒..... ๓.....
๒	เพื่อนที่มีนิสัยและมารยาทที่ดีในการดู	๑..... ๒..... ๓.....
๓	เพื่อนที่มีนิสัย และมารยาทที่ดีในการพูด	๑..... ๒..... ๓.....
๔	เพื่อนที่มีทักษะ และนิสัยที่ดีในการอ่าน	๑..... ๒..... ๓.....
๕	เพื่อนที่มีทักษะ และนิสัยที่ดีในการเขียน	๑..... ๒..... ๓.....
	สรุป เพื่อนที่มีนิสัยและมารยาทที่ดีในการฟัง พูด อ่าน และเขียน	๑..... ๒..... ๓.....

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การมีมารยาทที่ดีในการใช้ภาษา

ชั้นที่ ๖ ชื่นชมในผลการปฏิบัติ

แผนการเรียนรู้ที่ ๖

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

เวลา ๑ ชั่วโมง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทที่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียนอย่างถาวร
๒. เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และเป็นที่ชื่นชมของบุคคลทั่วไป

เนื้อหาสาระ

การชื่นชมผลการปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทที่ดีในการใช้ภาษา

กิจกรรม

๑. ครูและนักเรียนสนทนาถึงการโฆษณาสินค้า จากสื่อมวลชนต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไรมาก่อน นักเรียนชอบโฆษณาสินค้านั้นเพราะเหตุใด โดยอาศัยประสบการณ์และดูจากภาพต่าง ๆ
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนช่วยกันรวบรวมถึงวิธีการ โฆษณา เครื่องอุปโภคและบริโภคตามสื่อมวลชนต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่มเห็นว่าดีและได้รับความสนใจมากที่สุด
๓. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานของกลุ่ม เกี่ยวกับการโฆษณาสินค้าสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ร่วมอภิปรายซักถาม
๔. แต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดวิธีการเผยแพร่ ผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการมีมารยาทที่ดีในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน
๕. แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น
๖. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนเผยแพร่ผลงานตามวิธีการของแต่ละกลุ่ม และเผยแพร่ผลงาน (ปฏิบัติการเผยแพร่ผลงานนอกเวลาเรียน)
๗. ครูและนักเรียนร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมการเป็นผู้มีมารยาทดีเกี่ยวกับการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน (ปฏิบัตินอกเวลาเรียนและต่อเนื่อง)
- ๗.๑ ประเมินการคัดลายมือ ในระดับห้องเรียน ระดับชั้นเรียน และระดับโรงเรียน เป็นระยะทุก ๆ ๒ เดือน

๗.๒ ประกวดการเขียนแสดงความคิดเห็น ในหัวข้อการเป็นผู้มีมารยาทดีในการการเขียน

๗.๓ ประกวดกิจกรรมเกี่ยวกับการพูดในโอกาสต่าง ๆ

- การพูดหน้าชั้นเรียน
- การพูดในที่ชุมชน
- การโต้เถียง

๗.๔ ประกวดการอ่าน ดังนี้

- การอ่านจับใจความ
- การอ่านร้อยแก้ว
- การอ่านร้อยกรอง
- การประกวดยอดเยี่ยมผู้อ่าน

๗.๕ ประกวดกิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง

- จัดกิจกรรมการฟัง เพื่อหาผู้มีมารยาทที่ดีในการฟัง
- จัดประกวดยอดเยี่ยมนักฟัง

๘. มอบเกียรติบัตร ดังนี้

๘.๑ นักเรียนผู้มีมารยาทที่ดีเกี่ยวกับ

- การฟัง
- การพูด
- การอ่าน
- การเขียน

๘.๒ นักเรียนที่ชนะการประกวดจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ภาษา

๙. เผยแพร่ผลงานให้แก่ผู้ปกครองได้รับทราบ โดยจัดทำเอกสารเผยแพร่ สรุปผลงาน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

การโฆษณาสินค้าอุปโภค และบริโภค จากโทรทัศน์ วิทยุและสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

การวัดและประเมินผล

๑. วิธีการวัดและประเมินผล

- ๑.๑ สังเกตการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น
- ๑.๒ สังเกตกระบวนการทำงาน
- ๑.๓ สังเกตพฤติกรรมการนำเสนอผลงาน

๒. แฟ้มสะสมงาน

- ๒.๑ ผลการแสดงความคิดเห็น วิธีการโฆษณาสินค้า
- ๒.๒ ผลการเสนอวิธีการเผยแพร่ผลงานของกลุ่ม
- ๒.๓ ผลการจัดกิจกรรมการประกวดต่าง ๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) รูปแบบการสอนการประสาน ๕ แนวคิด

แนวคิด

ดร.ทิตนา แชมมณี รองศาสตราจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ขึ้นจากประสบการณ์ในการใช้แนวคิดทางการศึกษาต่าง ๆ ในการสอนมาเป็นเวลากว่า ๓๐ ปี ได้พบว่า แนวคิดทางการศึกษากว่าหนึ่งสามารถนำไปใช้ได้ผลดีตลอดมา ซึ่งได้นำแนวคิดเหล่านั้นมาประสานกันเกิดเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เรียกว่า รูปแบบการสอนการประสาน ๕ แนวคิด : โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) (ทิตนา แชมมณี ๒๕๕๓ : ๑๗) โดยยึดหลักการและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่ควรต้องให้โอกาสผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากมาย และเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบ active participation ด้วย นั่นคือการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ตั้งตัว ตั้งใจ ใจจดใจจ่อผูกพันอยู่กับสิ่งที่เรียน ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการศึกษาดังกล่าว ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (physical participation) เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ ตั้งตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูล ความรู้จากการเรียนรู้ต่าง ๆ การรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมในการรับรู้ ถึงแม้ว่าจะมีการถ่ายทอดความรู้ที่ดีเพียงใด ผู้เรียนก็จะไม่สามารถรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ การได้เคลื่อนไหวร่างกายมีส่วนช่วยให้ประสาทการรับรู้ตั้งตัวพร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดี ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน จึงควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายในลักษณะใด ลักษณะหนึ่งอยู่เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสมกับวัย และระดับความสนใจของผู้เรียน

๒. การมีส่วนร่วมทางสติปัญญา (intellectual participation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางด้านสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่ทำหาคำความคิด สามารถกระตุ้นให้สมองของผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหว ทำให้ผู้เรียนมีใจจดจ่อเอาใจใส่ในการคิด สนุกที่จะคิด ซึ่งกิจกรรมในลักษณะนี้จะต้องมีเรื่องหรือเนื้อหาให้ผู้เรียนคิด โดยที่เรื่องหรือเนื้อหานั้นจะต้องไม่ง่ายและไม่ยากเกินไปสำหรับผู้เรียน เพราะถ้าง่ายเกินไป ผู้เรียนจะไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดเท่าไร บทเรียนก็จะกระตุ้น ทำหาคำการเคลื่อนไหวด้านสติปัญญาน้อย แต่ถ้ายากจนเกินไป ผู้เรียนก็อาจจะเกิดความท้อถอย ครูจำเป็นต้องจัดหาประเด็นในการคิดที่เหมาะสมกับวัย และความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดหรือลงมือปฏิบัติทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๓. การมีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนที่ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางด้านสังคม ซึ่งจะส่งผลถึงการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี จึงควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย

๔. การมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional participation) เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยทำให้การเรียนรู้นั้นเกิดความหมายต่อตนเองกิจกรรมที่ส่งผลต่อความรู้สึกของผู้เรียนนั้น มักเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ประสบการณ์ และความเป็นจริงของผู้เรียน เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนโดยตรงหรือใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด

ในการนำแนวคิดดังกล่าวข้างต้นมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพนั้น ลักษณะของกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางควรเป็นดังนี้คือ

๑. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกายและอารมณ์ จิตใจ กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีหลากหลาย ให้ออกาสผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย (physical movement) เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของผู้เรียน การเคลื่อนไหวอาจเป็นการเคลื่อนไหวอวัยวะ หรือกล้ามเนื้อต่าง ๆ ได้แก่ การเคลื่อนไหวอวัยวะ / กล้ามเนื้อมัดย่อย (fine motor movement) เช่น กิจกรรมการเขียน การฟัง การพูด การวาดภาพ การพับกระดาษ การขีดท่อน การร้อยมาลัย การร้องเพลง เป็นต้น การเคลื่อนไหวอวัยวะ/กล้ามเนื้อใหญ่ (gross motor movement) เช่น กิจกรรมการย้ายกลุ่ม ย้ายเก้าอี้ จัดโต๊ะ การกระโดด การวิ่ง การเล่นเกมต่าง ๆ ที่เป็นเกมประเภทใช้กล้ามเนื้อใหญ่

การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งหมายถึงการจัดกิจกรรมที่มีลักษณะหลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ มีความกระฉับกระเฉง ตื่นตัว ไวต่อการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งในทางจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายดังกล่าว ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ของผู้เรียนด้วย ครูต้องวิเคราะห์ว่าอารมณ์หรือความรู้สึกใดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจเป็นอารมณ์ทางบวก หรือทางลบแล้วแต่กรณี แล้วพยายามหาวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก หรืออารมณ์นั้น ควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ

๒. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาและอารมณ์จิตใจ กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีลักษณะที่กระตุ้นและท้าทายความคิดของผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่คิด ซึ่งจะส่งผลให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้ทางสติปัญญานี้แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๒.๑ การเรียนรู้เนื้อหาความรู้ต่าง ๆ (contents or knowledge) ในอดีตที่ผ่านมา ครูมักจัดการเรียนการสอนแบบยึดครูเป็นศูนย์กลาง คือครูเป็นผู้มีความรู้ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้เรียนจำนวนมากมักจะเกิดการเรียนรู้ในระดับความรู้ ความจำเท่านั้น จะมีน้อยมากที่จะได้ถึงขั้นการนำไปใช้วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลแสดงให้เห็นว่ารับรู้จากการถ่ายทอดความรู้ของครูยังไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ต้องการได้ จึงได้มีผู้แสวงหาแนวทางเลือกใหม่ ๆ ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นได้ด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้งอกงามขึ้นได้เรื่อย ๆ โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในของบุคคล และการรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว การพัฒนาโครงสร้างความรู้ดังกล่าวนี้ เรียกว่าการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ส่วนคือจุดมุ่งหมายหรือความต้องการของผู้เรียนความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และสาระหรือสิ่งใหม่ที่จะเรียนรู้ ดังนั้น ถ้าต้องการให้เกิดการสรรค์สร้างความรู้ให้เจริญงอกงามหรือสามารถอธิบายได้อีกนัยหนึ่งว่า การพัฒนาโครงสร้างทางสติปัญญาของผู้เรียนให้ปรับเปลี่ยนและขยายตัวออกได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

- ๑) ความรู้เดิมหรือโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่
- ๒) ความรู้ใหม่ ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่บุคคลรับเข้าไป

๓) กระบวนการทางสติปัญญา เป็นกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำความเข้าใจความรู้ที่รับมาก และใช้ในการเชื่อมโยง และปรับความรู้เดิม และความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

จากแนวความคิดการสรรค์สร้างความรู้ดังกล่าว การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมี โอกาสได้รับข้อมูลประสบการณ์ใหม่ ๆ เข้ามา และมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาของตนในการคิด กลั่นกรองข้อมูลความรู้ได้ด้วยตนเอง กระบวนการสรรค์สร้างความรู้นี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ที่ส่งผลถึงความเข้าใจและการคงความรู้นั้นไว้ได้

๒.๒ การเรียนรู้ทักษะกระบวนการ และทักษะสติปัญญาต่าง ๆ การเรียนรู้เพียง เนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ไม่เป็นการเพียงพอสำหรับโลกยุคปัจจุบัน เพราะเนื้อหาความรู้ในโลกนี้มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอยู่เสมอตลอดเวลา และจะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้เรียนคงไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้หมด ผู้เรียนคงจะต้องเลือกสรรสิ่งที่ตนเองสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ที่เขาสามารถที่จะแสวงหาและศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็น (process skills) ในการเรียนรู้ ดังนั้น แนวคิดในเรื่องการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ (process) ควบคู่ไปกับเนื้อหาความรู้จึงเกิดขึ้น แนวคิดนี้นับวันจะยิ่งมีความสำคัญมาก ยิ่งขึ้น เพราะผู้เรียนในสังคมอนาคตจำเป็นต้องมีคุณสมบัติทางด้านทักษะกระบวนการคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหาสูงมากขึ้น ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมและฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะทางสติปัญญาหรือทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะการแสวงหาความรู้และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น ทักษะการ

สืบค้นแหล่งความรู้ ทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการจับใจความสำคัญ ทักษะการจดบันทึก ทักษะการประมวลความรู้ ทักษะการเขียน การอธิบายและการสรุป ทักษะการคิดและกระบวนการคิดต่าง ๆ ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

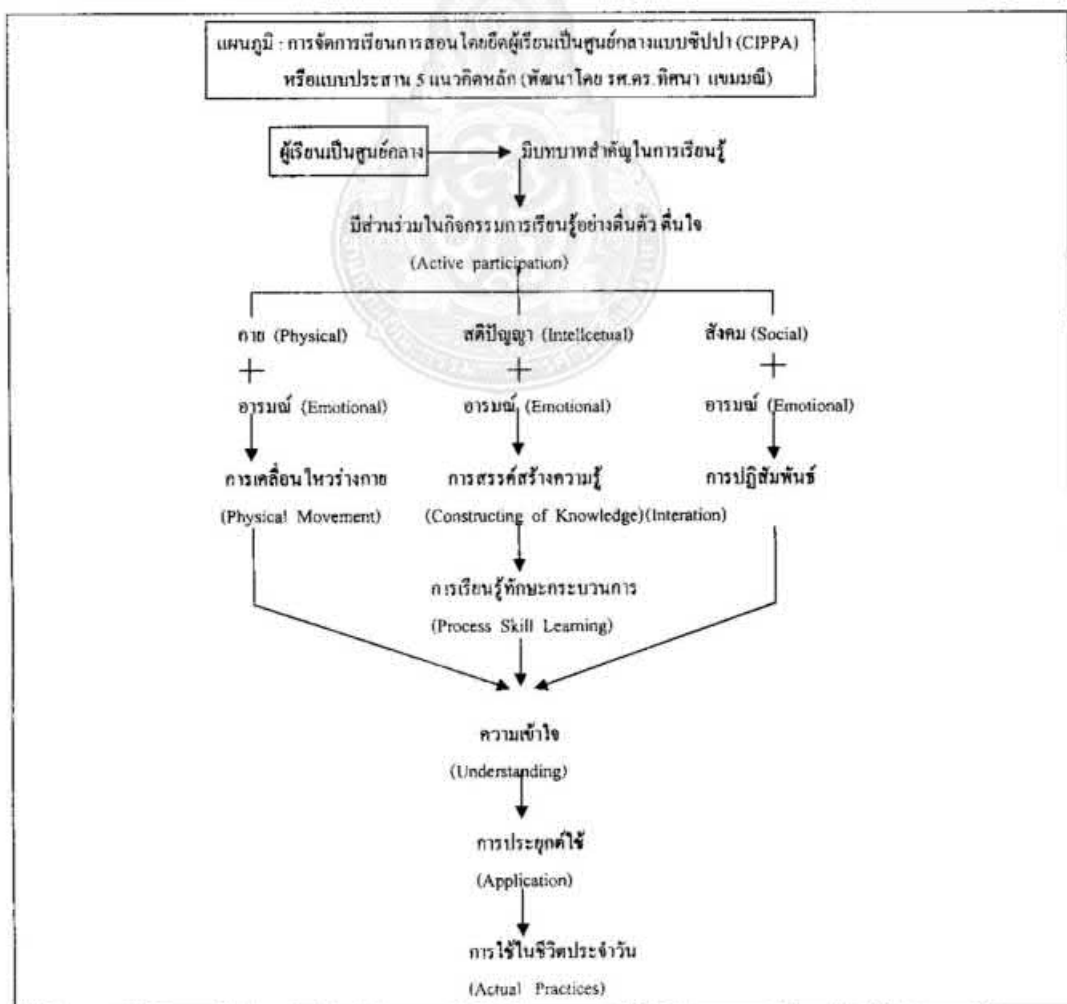
ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา จึงควรให้ครอบคลุมการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาความรู้ และทักษะกระบวนการทั้งหลายที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) และเน้นการฝึกฝนทักษะกระบวนการทั้งหลายที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ตามแนวคิดของการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว

๓. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคมและอารมณ์จิตใจ กิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเปรียบเสมือนแหล่งความรู้ที่มีคุณค่ายิ่งแต่เดิมมานั้นครูมีหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ เพราะเชื่อกันว่าครูเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ผู้เรียนจึงต้องศึกษาจากครูเท่านั้น แต่ในปัจจุบันย่อมเป็นที่ประจักษ์กันโดยทั่วไปแล้วว่า แหล่งความรู้นั้นมีอยู่หลากหลาย และในบางเรื่องครูอาจไม่ใช่แหล่งความรู้ที่สำคัญก็ได้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การแพร่กระจายของข่าวสารข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีจำนวนมาก นั่นหมายถึงขอบฟ้าแห่งความรู้ไม่ได้สิ้นสุดที่ครูและห้องเรียน แต่ได้ขยายขอบเขตไปอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นจากการรับรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงต่าง ๆ เข้าสู่สมอง และสมองจะทำหน้าที่ย่อยข้อมูล ตีความและสร้างความหมายของข้อมูลเหล่านั้น ประสานกันกับข้อมูลเดิมที่มีอยู่ เกิดเป็นความรู้หรือโครงสร้างความรู้ใหม่ของบุคคลนั้น ดังนั้น การเรียนรู้จึงขึ้นกับสิ่งที่รับเข้ามา หากมีข้อมูลมาก หลากหลาย การเรียนรู้ก็ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดมากขึ้น ครูจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว การมีปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้ผู้เรียนรับข้อมูลเข้ามา การเรียนรู้ของผู้เรียนย่อมจะขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวาง มากกว่าการได้ปฏิสัมพันธ์กับครูเพียงแหล่งเดียว และเช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมทางด้านอื่น ๆ ที่ต้องมีการคำนึงถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียน ครูจำเป็นต้องคำนึงถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้เรียน ครูจำเป็นต้องวิเคราะห์ว่าขณะที่ผู้เรียนกำลังมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผู้เรียนควรเกิดอารมณ์ความรู้สึกใดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์และพยายามแสวงหาวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าว ซึ่งบางกรณี ครูอาจต้องสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และในบางกรณีครูอาจต้องสร้างความรู้สึกสงสัยใคร่รู้ให้กับผู้เรียน เมื่อเกิดการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจในการแสวงหาคำตอบ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้ง ๔ ด้าน จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้ดี เนื่องจากการเรียนรู้ที่ได้ผ่านกระบวนการคิดกลั่นกรองโดยผู้เรียนเอง ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจและจำในสิ่งที่ตนเรียนรู้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้เรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจหรือทักษะจากกิจกรรมดังกล่าวแล้วก็ตามผู้เรียนก็อาจจะยังไม่สามารถนำไปใช้ได้ การที่ผู้เรียนจะสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้

รู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ จำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย หากผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้มาก ๆ ความมั่นใจและความชำนาญในการที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงจะเกิดขึ้น ประเด็นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้จึงเป็นประเด็นสำคัญ และเป็นจุดอ่อนของการจัดการเรียนการสอนของไทย จะเห็นได้ว่าผู้เรียนทุกระดับ ทั้งประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษามีการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมการนำความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตจริงค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอน ผู้เรียนขาดการฝึกฝนการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การถ่ายโอนการเรียนรู้จึงไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นน้อย ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการนำ การประยุกต์ใช้ความรู้ที่เกิดขึ้นใส่ลงในกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะขั้นนี้จะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

จากแนวคิดที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

จากแผนภูมิได้แสดงให้เห็นที่มาของชื่อ CIPPA ดังนี้ คือ

C มาจากคำว่า **Construct** ซึ่งหมายถึงการสรรค์สร้างความรู้ ตามแนวคิดของ Constructivism กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง การที่ผู้เรียนมีโอกาสได้สร้างความรู้ด้วยตนเองนี้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

I มาจากคำว่า **Interaction** ซึ่งหมายถึงการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า **Physical Participation** ซึ่งหมายถึงการให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย

P มาจากคำว่า **Process Learning** หมายถึงการเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการเป็นสิ่งที่สำคัญเช่นเดียวกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญาอีกทางหนึ่ง

A มาจากคำว่า **Application** หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีแต่เพียงการสอนเนื้อหาสาระให้ผู้เรียนเข้าใจ โดยขาดกิจกรรมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้จะทำให้ผู้เรียนขาดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้การเรียนรู้ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้นี้ เท่ากับเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในด้านในด้านหนึ่งหรือหลาย ๆ ด้าน แล้วแต่ลักษณะของสาระและกิจกรรมที่จัด

โมเดลทางความคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIPPA เป็นชื่อเรียกเพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ และสื่อความหมาย โดยมีชื่อเรียกในภาษาไทยว่า การจัดการเรียนรู้การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบประสาน ๕ แนวคิดหลัก โดยยึดแนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

๑. แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)
๒. แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ (Group Process and Co-operative Learning)
๓. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learnig Readiness)
๔. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)
๕. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

ซึ่งการใช้แนวคิดหลักทั้ง ๕ แนวคิดนี้อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่สำคัญ ๒ ทฤษฎี คือ

๑. ทฤษฎีพัฒนาการของมนุษย์ (Human Development)
๒. ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

วัตถุประสงค์

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบขับปาลมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม และยังพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น

ขั้นตอนและกระบวนการเรียนการสอน

การจัดกระบวนการเรียนการสอน ตามหลัก CIPPA สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งอาจจัดเป็นแบบแผนได้หลายรูปแบบ ในที่นี้จะนำเสนอรูปแบบที่ได้มีการนำไปทดลองใช้แล้วได้ผลดี ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ ๗ ขั้นตอน ดังนี้

๑. **การทบทวนความรู้เดิม** ขั้นนี้เป็นการดึงความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน
๒. **การแสวงหาความรู้ใหม่** ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ของผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียน หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาก็คได้
๓. **การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล / ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม** ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล / ความรู้ที่หามาได้ ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล / ประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม
๔. **การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม** ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนแก่ผู้อื่น และได้รับประโยชน์จากความรู้ ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน
๕. **การสรุปและจัดระเบียบความรู้** ขั้นนี้เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย

๖. การปฏิบัติและ / หรือการแสดงผลงาน หากข้อความรู้ที่ได้เรียนรู้มาไม่มีการปฏิบัติ ขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจของตนและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ แต่หากต้องมีการปฏิบัติตามข้อความรู้ที่ได้ ขั้นนี้จะเป็นขั้นปฏิบัติ และมีการแสดงผลงานที่ได้ปฏิบัติด้วย

๗. การประยุกต์ใช้ความรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความนำในเรื่องนั้น ๆ

หลังจากการประยุกต์ใช้ความรู้ อาจมีการนำเสนอผลงานจากการประยุกต์อีกครั้งหนึ่งก็ได้ หรืออาจไม่มีการนำเสนอผลงานในขั้นที่ ๖ แต่นำมารวมแสดงในตอนท้ายหลังขั้นการประยุกต์ใช้ก็ได้เช่นกัน

ขั้นตอนตั้งแต่ขั้นที่ ๑ - ๖ เป็นกระบวนการของการสร้างความรู้ (Construction of Knowledge) ซึ่งครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน (interaction) และฝึกฝนทักษะกระบวนการต่าง ๆ (process learning) อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขั้นตอนแต่ละขั้นตอนช่วยให้ ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคมอย่างเหมาะสมอันช่วยให้ผู้เรียน ตื่นตัว (active) สามารถรับรู้และเรียนรู้ได้อย่างดี จึงกล่าวได้ว่าขั้นตอนทั้ง ๖ มีคุณสมบัติตามหลักการ CIPPA ส่วนขั้นตอนที่ ๗ เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ (application) จึงทำให้รูปแบบนี้มีคุณสมบัติครบตามหลัก CIPPA

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบ หรือ โมเดล ชีปป์า ดังกล่าวนั้น ถึงแม้จะสามารถช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ครูในการสอน เพราะมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่ชัดเจน แต่ครูไม่สามารถใช้ในการสอนได้ทุกเรื่องและตลอดเวลา เนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ ในการสอน เช่น เวลา แหล่งข้อมูล เนื้อหา และถึงแม้ครูจะสามารถนำมาสอนทุก ๆ เรื่องที่รับผิดชอบ ก็ไม่สมควรทำ เนื่องจากอาจจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้ ครูจำเป็นต้องใช้รูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการสอนที่หลากหลาย เพื่อช่วยดึงความสนใจของผู้เรียน ดังนั้นการใช้หลักการ CIPPA ในการสอนที่ครูได้วางกระบวนการหรือขั้นตอนการเรียนรู้ รวมทั้งใช้เทคนิค วิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่สอน จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีความหลากหลายมากขึ้น

บทบาทของครูและผู้เรียนในการเรียนการสอนแบบโมเดลชิปปา

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ว่าจะใช้แนวคิดแบบใดในการจัดการเรียนรู้ จะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดอยู่ที่ครูและผู้เรียนต้องเปลี่ยนบทบาทของตนดังกล่าว และการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูและผู้เรียนทั้ง ๒ ฝ่าย ต่างก็เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน โดยครูจะเปลี่ยนพฤติกรรม การสอนและผู้เรียนก็จะเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียน แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่จำเป็นต้องเริ่มต้นก่อนก็คือครูจะเป็นครู เพราะครูเป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว เมื่อสภาพการสอนเปลี่ยนไปผู้เรียน ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามสภาพที่จัดให้ไม่ช้าก็เร็ว ขึ้นอยู่กับการปรับตัวของผู้เรียน และ แรงเสริมที่ได้รับจากครูนั่นเอง ในการจัดการเรียนการสอนครูและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

บทบาทครู

๑. การเตรียมการสอน

- ๑.๑ ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ
- ๑.๒ ศึกษาหาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย
- ๑.๓ วางแผนการสอน
 - ๑.๓.๑ กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
 - ๑.๓.๒ วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ และกำหนดเนื้อหารายละเอียดให้ชัดเจน
 - ๑.๓.๓ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามหลักการต่าง ๆ ที่ต้องการ
 - ๑.๓.๔ กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้
- ๑.๔ จัดเตรียม
 - ๑.๔.๑ สื่อ / วัสดุประกอบการเรียนการสอนให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน
 - ๑.๔.๒ เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน
 - ๑.๔.๓ ติดต่อประสานงานแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นบุคคล สถานที่ หรือ ไซต์ทัศน์ วัสดุต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
 - ๑.๔.๔ เครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้
 - ๑.๔.๕ ห้องเรียน หรือสถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

๒. การจัดการเรียนการสอน

- ๒.๑ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี
- ๒.๒ กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

- ๒.๓ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนตามสถานการณ์ที่เป็นจริง
- ๒.๓.๑ ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
- ๒.๓.๒ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้
- ๒.๓.๓ กระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่
- ๒.๓.๔ สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม
- ๒.๓.๕ ให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น
- ๒.๓.๖ บันทึกปัญหา และข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น
- ๒.๓.๗ ให้การเสริมแรงผู้เรียนตามความเหมาะสม
- ๒.๓.๘ ให้ความเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน และอาจให้ ข้อมูล เนื้อหา ความรู้ เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

๓. การวัดและประเมินผล

๓.๑ เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงานของผู้เรียน

๓.๒ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

จะเห็นได้ว่าบทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ครูไม่ได้เป็นผู้ทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีหน้าที่ที่สำคัญอื่น ๆ อีกมาก แม้ว่าบทบาทของครูในขณะสอนจะดูว่าสบายกว่าเดิม แต่ครูจำเป็นต้องทำงานหนักในช่วงก่อนสอน นั่นคือในขั้นเตรียมการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูต้องใช้ความพยายามและความสามารถอย่างมากในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ในจุดนี้จะส่งผลให้ครูต้องจัดเตรียมข้อมูล ติดต่อแหล่งการเรียนรู้และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอแก่การที่จะทำให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ งานส่วนนี้เป็นงานที่จำเป็นต้องใช้เวลาและความคิด ความสามารถในการเตรียมการ ซึ่งนับได้ว่าเป็นส่วนที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการสอนมากที่สุด นอกจากนี้ในขณะทำการสอนและผู้เรียนกำลังทำกิจกรรมอยู่นั้น ครูจำเป็นต้องคอยสังเกตว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ถ้าหากว่าไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ ครูจะต้องสามารถประเมินสถานการณ์ และตัดสินใจได้ว่าควรปรับเปลี่ยนอย่างไร ผู้เรียนจึงจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้นครูจึงต้องเป็นผู้ช่างสังเกตรู้จักจับประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

บทบาทผู้เรียน

เมื่อครูได้ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้และพฤติกรรมการสอนของตนแล้ว ผู้เรียนก็ควรจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของตนไปตามรูปแบบที่ครูได้กำหนดวางแผนไว้ด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้วผู้เรียนจะมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้คือ

๑. บทบาทในการทบทวนความรู้เดิมและการมีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นหรือประสบการณ์ต่าง ๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้
๒. บทบาทในการศึกษา หรือลงมือกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิดในการกลั่นกรอง แยกแยะวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่หามาได้ และสร้างความหมายให้แก่ตนเอง
๓. บทบาทในการสรุปและจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สรุปสร้างขึ้น และแสดงออกในสิ่งที่ตนเรียนรู้ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดความคงทนและสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้สะดวกขึ้น
๔. บทบาทในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต และการประยุกต์ใช้ความรู้จะช่วยต่อยอด ทบทวนความรู้ ความเข้าใจและสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนในองค์ความรู้นั้น ๆ นอกจากนี้การนำความรู้ไปใช้ยังก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติมต่อยอดการเรียนรู้ได้มากขึ้นอีกด้วย

ในการดำเนินการตามบทบาททั้ง ๔ ข้อ ดังกล่าวนี้ ผู้เรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ดังนี้

๑. เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างกระตือรือร้น
๒. ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการดำเนินงาน / กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับกลุ่ม เช่น การแสวงหาข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการสรุป เป็นต้น
๓. รับฟัง และพิจารณายอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
๔. ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบ คัดค้าน สนับสนุน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกของตนกับผู้อื่น
๕. แสดงความสามารถของตนและยอมรับความสามารถของผู้อื่น
๖. ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ
๗. เรียนรู้จากกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

หลักการจัดการเรียนการสอนแบบ ชิปปา สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางกาย สติปัญญา และสังคม ส่วนการมีส่วนร่วมทางด้านอารมณ์นั้นจะเกิดควบคู่ไปกับทุก ๆ ด้านอยู่แล้วในขณะปฏิบัติกิจกรรม ถ้าครูสามารถจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแบบดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนก็จะมีลักษณะผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น และเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติในการนำความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอนแบบชิปปา โมเดล ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูจึงได้เสนอกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วยขั้นตอนการสอน หลักการและเหตุผล พร้อมทั้งวิธีสอนและเทคนิคการสอนประกอบ เพื่อทำความเข้าใจและสรุปแนวคิดอีกครั้งหนึ่ง ดังตารางคือ

กระบวนการเรียนการสอน	หลักการ / เหตุผล	วิธีสอนและเทคนิคการสอน
ขั้นที่ ๑ ผู้สอนสำรวจความรู้เดิม/ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ใหม่	หลักการสร้างความรู้ (Construction) ๑. เพื่อให้ผู้เรียนระลึกความรู้เดิมเป็นการเตรียมความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ ๒. เพื่อตรวจสอบความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่หากผู้เรียนขาดความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ จำเป็นต้องช่วยผู้เรียนให้มีความรู้พื้นฐานดังกล่าวก่อนสอนสิ่งใหม่ ๓. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตระหนักว่าตนรู้อะไร/ไม่รู้อะไร ๔. เพื่อช่วยให้ครูรู้ปัญหาของผู้เรียนจะได้สอนในสิ่งที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของผู้เรียน ๕. เพื่อช่วยให้ครูไม่สอนซ้ำในสิ่งที่ผู้เรียนรู้อยู่แล้ว ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย	• ถาม - ตอบ • ระดมสมอง • สังเกต • ทดสอบ • ลงมือทำ • แก้ปัญหา

กระบวนการเรียนการสอน	หลักการ / เหตุผล	วิธีสอนและเทคนิคการสอน
ขั้นที่ ๒ ผู้เรียนแสวงหาข้อมูล	หลักการเรียนรู้ทักษะกระบวนการ (Process Learning) ๑. เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อันเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต	สร้างแรงจูงใจ - ตั้งคำถามท้าทายให้คิด - กระตุ้นให้เกิดความ - ขัดแย้งทางความคิด - ให้แสวงหาข้อมูลอย่างมีความหมาย ฝึกกระบวนการแสวงหาความรู้ - การวางแผน - การแบ่งงาน - การมอบหมายงาน - การหาแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย / การประเมินแหล่งข้อมูล - วิธีค้นคว้า - การแก้ปัญหา
ขั้นที่ ๓ ผู้เรียนศึกษาข้อมูล สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง	หลักการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construction) ๑. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่แท้จริงในเรื่องที่ศึกษา เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองและจดจำการเรียนรู้ได้ดี ๒. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง อันเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๓. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด อันเป็นกระบวนการทางปัญญาที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้	ฝึกกระบวนการคิด - เปรียบเทียบ - จำแนก - จัดกลุ่ม / จัดประเภท - ตั้งคำถาม - ตีความ - แปลความ - ขยายความ - สรุป - ลงความเห็น - วิเคราะห์ - สังเคราะห์ ฯลฯ

กระบวนการเรียนการสอน	หลักการ / เหตุผล	วิธีสอนและเทคนิคการสอน
ขั้นที่ ๔ ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด	หลักการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ๑. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนขยายขอบเขตความรู้ความเข้าใจได้มุมมองที่แตกต่างไปจากตนเอง ช่วยให้ความคิดกว้างขึ้นลึกซึ้งขึ้น ๒. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบและปรับเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจของตนเอง อันเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสติปัญญาของตนเอง ๓. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนแบบร่วมมือ การเรียนรู้จากกันและกัน และเรียนรู้การสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น	ฝึกกระบวนการทางสังคม • ใช้กระบวนการกลุ่ม • ใช้เทคนิคการจัดกลุ่มแบบต่าง ๆ • ใช้รูปแบบ/วิธีการ/เทคนิคการเรียนรู้ความร่วมมือ • การรับฟัง • การโต้ตอบ • การยอมรับ • การให้ข้อสังเกต • การให้ข้อมูลย้อนกลับ ฯลฯ ฝึกกระบวนการคิด • การปรับความคิด • การขยายความคิด • การคิดกว้าง คิดไกล • การใช้เหตุผล • การคิดอย่างมี • วิจัยญาณ • การคิดแก้ปัญหา • การคิดริเริ่ม ฯลฯ
ขั้นที่ ๕ ผู้เรียนจัดระเบียบความรู้ และวิเคราะห์การเรียนรู้	หลักการสร้างความรู้ (Construction) และ การเรียนรู้ทักษะกระบวนการ (Process Learning) ๑. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นองค์รวม/ภาพรวมของสิ่งที่เรียนรู้	ฝึกยุทธศาสตร์ทางปัญญา (Cognitive Strategies) • การใช้แผนภาพโครงสร้างความรู้ (Graphic organizers)

กระบวนการเรียนการสอน	หลักการ / เหตุผล	วิธีสอนและเทคนิคการสอน
	๒. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำความรู้ได้ดีและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างสะดวก เนื่องจากความรู้ที่มีอยู่อย่างเป็นระบบระเบียบ ทำให้ผู้เรียนสามารถระลึก (recall) และดึงความรู้ออกมาใช้ได้ง่าย ๓. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนายุทธศาสตร์ทางปัญญา (cognitive strategies) อันเป็นความสามารถในการคิดขั้นสูง ๔. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงกระบวนการเรียนรู้ของตน และพัฒนาความสามารถในการควบคุมกำกับการรู้คิดของตน (Metacognition) อันเป็นความสามารถในการคิดขั้นสูง	• การผลิตผลงานในลักษณะต่าง ๆ - การเขียนบทความ/เรื่องสั้น - การจัดทำคู่มือ - การเขียนตำรา - ทำเครื่องมือ/แบบทดสอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ ฯลฯ • การบันทึกการเรียนรู้ (Learning Logs) • การคิดไตร่ตรอง (reflective thinkis) • การคิดวิเคราะห์ (analytic thinkin) • การควบคุม กำกับ การรู้คิดของตนเอง (metacognition)
ขั้นที่ ๖ ผู้เรียนแสดงความรู้/ผลงาน	หลักการสร้างความรู้ (Construction) และการเรียนรู้ทักษะกระบวนการ (Process Learning) ๑. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความสามารถของตนอันจะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้และพัฒนาความสามารถในหลายด้าน (พหุปัญญา) ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ	ฝึกการแสดงออก • เปิดโอกาสให้แสดงออกด้วยวิธีการที่หลากหลายตามความสามารถและความถนัด (พหุปัญญา) • เป็นการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ

กระบวนการเรียนการสอน	หลักการ / เหตุผล	วิธีสอนและเทคนิคการสอน
	ในสิ่งที่เรียนรู้ และภูมิใจในการเรียนรู้ของตน ๒. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนและปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ๓. เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน ๔. เพื่อช่วยให้ครูได้หลักฐานการเรียนรู้และตรวจสอบการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ๕. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ชีวิตจริง และนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการแก้ปัญหาต่าง ๆ	• ครูและเพื่อนให้ข้อสังเกตให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) • ปรับปรุงความรู้ความเข้าใจ • ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและรายงาน • ให้ทำแบบฝึกหัด
ขั้นที่ ๗ ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้	หลักการประยุกต์ใช้ความรู้ (Application) ๑. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ช่วยให้ความรู้มีความหมายมากขึ้น ๒. เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งขึ้นจากการปฏิบัติจริง	• ให้ปัญหาที่มีลักษณะหลากหลาย แตกต่างจากที่เรียนรู้ในห้องเรียนและให้นำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา • ส่งเสริมให้ทำบ่อย ๆ

ตัวอย่าง แผนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอน : CIPPA

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๓ ชั่วโมง

๑. สาระการเรียนรู้ที่ ๑ การอ่าน (การอ่านในใจ)

การอ่านในใจ คือการอ่านข้อความ/เรื่องราวต่าง ๆ แล้วสามารถจับใจความสำคัญ สรุปสาระสำคัญ ระบุความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง และมีความจำเป็นที่ต้องนำไปใช้เพื่อประกอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในการเรียนรู้กระบวนการอ่านต้องเข้าใจวิธีการและมีกฎปฏิบัติตามขั้นตอน อีกทั้งต้องมีสมาธิในการอ่าน และต้องใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบการอ่าน จึงจะสามารถอ่านในใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “บ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน”

๓. จุดประสงค์การเรียนรู้

๓.๑ จุดประสงค์ด้านความรู้

๓.๑.๑ อ่านในใจแล้วสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

๓.๑.๒ อ่านในใจแล้วย่อเรื่องที่อ่านได้

๓.๑.๓ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้

๓.๑.๔ อ่านในใจแล้วเขียนแผนภาพโครงเรื่องได้

๓.๑.๕ เล่าเรื่องจากแผนภาพโครงเรื่องที่เขียนได้

๓.๑.๖ เขียนเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่องได้

๓.๒ จุดประสงค์ด้านความรู้ในทักษะกระบวนการ

๓.๒.๑ คิดวิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล (กระบวนการคิด)

๓.๒.๒ คิดเรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านได้ (กระบวนการคิด)

๓.๒.๓ อ่านได้ถูกต้อง ตามขั้นตอนและกระบวนการอ่าน (กระบวนการอ่าน) ในใจ

๓.๒.๔ พุทอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องตามขั้นตอน/กระบวนการพูด (กระบวนการพูด)

๓.๒.๕ อ่านแล้วจับใจความสำคัญ แปรความ ตีความ สรุปความได้ถูกต้อง (กระบวนการอ่าน)

๓.๒.๖ คิดวิเคราะห์ปัญหา หาทางแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาได้ (กระบวนการคิด)

๓.๓ จุดประสงค์ด้านความรู้ลึก / เจตคติค่านิยม

๓.๓.๑ ปฏิบัติตนเกี่ยวกับการอ่านในใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (กระบวนการสร้างค่านิยม)

๓.๓.๒ แสวงหาความรู้จากการอ่านอยู่เสมอ (กระบวนการแสวงหาความรู้)

๓.๓.๓ เห็นคุณค่าของการอ่าน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการอ่าน
(กระบวนการสร้างค่านิยม)

๖. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอน/กิจกรรมการเรียนรู้	วิเคราะห์องค์ประกอบของชิปปา
ขั้นที่ ๑ การทบทวนความรู้เดิม ๑. นักเรียนสังเกตดูภาพปูเสฉวน และสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับภาพตามประเด็นต่อไปนี้ - จากภาพที่นักเรียนดูเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ชนิดใด - สัตว์ชนิดนี้มีชื่อเรียกว่าอะไร - ปูเสฉวนน่าจะอาศัยอยู่ที่ไหน - นักเรียนรู้อะไรเกี่ยวกับปูเสฉวนชนิดใดบ้าง และมีรูปร่างลักษณะอย่างไร ๒. นักเรียนที่รู้จักปูเสฉวนและปูอื่นๆ ออกมาเล่าเรื่องที่ตนรู้ให้เพื่อนๆ ฟังคนละ ๓ นาที (สุ่มเลือกตัวแทน ๓ - ๔ คน)	• นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) การสังเกต (ดู) และอ่าน - นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) การสนทนาอภิปราย คิดตอบคำถาม (C) มีโอกาส ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (I) ได้ตอบกัน • นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย (P) ได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (C) ได้มีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ (I) ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม (P)
ขั้นที่ ๒ การแสวงหาความรู้ใหม่ ๑. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๕ กลุ่ม โดยการจับสลากชื่อปูประเภทต่างๆ ผู้ที่ได้ชื่อปูประเภทเดียวกันให้อยู่กลุ่มเดียวกันคือ - กลุ่มปูม้า - กลุ่มปูทะเล - กลุ่มปูนา - กลุ่มปูแสม - กลุ่มปูเสฉวน	• นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้เคลื่อนไหวร่างกาย (P) ได้ฝึกทักษะการจัดกลุ่ม (C) มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการทำงานร่วมกัน (I) ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกัน (P)

ขั้นตอน/รายการกิจกรรมการเรียนรู้	วิเคราะห์องค์ประกอบของชิปป่า
๒. ครูแบ่งเนื้อหาในบทเรียนเรื่อง "บ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน" ออกเป็น ๕ ตอน มอบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันรับผิดชอบในการอ่านและศึกษาร่วมกัน ตามประเด็นการเรียนรู้ในใบงาน ดังนี้ ๒.๑ สืบวจคำศัพท์ใหม่/คำยาก และสำนวนภาษา ที่นักเรียนในกลุ่มยังไม่เข้าใจความหมาย โดยการคัดเลือกคำที่เป็นปัญหาแล้วช่วยกันอ่านออกเสียง ๒.๒ แบ่งกันค้นหาความหมายของคำ/สำนวนเหล่านั้นจากพจนานุกรมประจำห้องเรียน ๒.๓ จัดทำบัตรคำศัพท์ใหม่/คำยาก และบัตรสำนวนภาษาของกลุ่มตนเอง โดยการคัดเลือกคนที่มียาลมือสวยให้เป็นผู้เขียนบัตรคำ ๓. นักเรียนทุกกลุ่มอ่านบัตรคำศัพท์/บัตรสำนวนภาษา พร้อมทั้งความหมายของกลุ่มตนเอง ให้เพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ฟัง ทุกบัตรคำจนครบเป็นการนำเสนอผลงานตนเอง ๔. ครูและนักเรียนช่วยกันตรวจสอบบัตรคำทุกคำว่าเขียนสะกดถูก อ่านสะกดคำถูกต้อง และมีความหมายถูกต้องหรือไม่ ถ้าผิดให้กลุ่มที่เป็นเจ้าของบัตรคำนำไปแก้ไข นักเรียนทุกกลุ่มนำบัตรคำศัพท์ใหม่/บัตรคำยาก หรือบัตรสำนวนภาษา ๕. ใส่ลงในกล่องสะสมค่าประจำห้องเรียน	● นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ● นักเรียนมีการฝึกทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ (C) ได้เคลื่อนไหวร่างกาย (P) และได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (I) ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในการทำงานร่วมกัน (P) ● นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน (P) ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (I) ได้ใช้ทักษะกระบวนการสื่อสาร (P) ได้ใช้กระบวนการคิดสร้างองค์ความรู้/การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดแก้ปัญหา (C) และนักเรียนได้นำเสนอผลงานของตน (P)

ขั้นตอน/รายการกิจกรรมการเรียนรู้	วิเคราะห์องค์ประกอบของชิปป์
ขั้นที่ ๓ การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ๑. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายตั้งจุดประสงค์ในการอ่านในใจ เรื่อง “บ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน” แล้วครูเขียนข้อกำหนดของจุดประสงค์ในการอ่านไว้บนกระดานดำให้เป็นข้อตกลงร่วมกันตามประเด็นดังต่อไปนี้ - อ่านเรื่อง แล้วตอบคำถาม/ตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้ - อ่านเรื่องแล้วเล่าสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้ - อ่านเรื่องแล้วเล่าเรื่องเรียงลำดับเหตุการณ์สำคัญของเรื่องได้ - อ่านเรื่องแล้วสามารถบอกผลที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ทั้งหมดได้ - อ่านเรื่องแล้วเขียนแผนภาพโครงเรื่องได้/เล่าเรื่องตามแผนภาพโครงเรื่องได้ ๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านในใจบทเรียนเรื่อง “บ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน” โดยมีขั้นตอนการอ่านดังนี้ ๒.๑ อ่านสำรวจ โดยครูกำหนดเวลาให้นักเรียนอ่าน 10 นาที เพื่อฝึกอัตราความเร็วในการอ่าน นักเรียนช่วยกันตั้งคำถาม โดยครูอาจเป็นผู้ตั้งคำถามนำก่อนเมื่อ ๒.๒ นักเรียนตั้งคำถามได้แล้วครูนำคำถามของนักเรียนเขียนลงบนกระดาน ปฐพี ตัวอย่างของคำถามควรอยู่ในประเด็นเหล่านี้คือ - เหตุการณ์ในเรื่องนี้เกิดขึ้นที่ไหน - ในเรื่องนี้มีตัวละครที่ตัว ใครบ้าง - ให้บอกชื่อเปลือกหอยทั้งหมดที่กล่าวไว้ในเรื่อง - เพราะเหตุใดปูเสฉวนจึงใช้เปลือกหอยแทนบ้าน - ปูเสฉวนชอบกินอะไรเป็นอาหาร - ทำไมในเวลาต่อมาปูมจึงหาบ้านเปลือกหอยไม่ได้ - ให้บอกวิธีดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชายหาด (ชายหาด) มาให้ทราบอย่างน้อย 3 วิธี	• นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้เคลื่อนไหวร่างกาย (P) ได้ใช้กระบวนการคิดสร้างความรู้ด้วยตนเอง (C) ได้มีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (I) • นักเรียนใช้กระบวนการอ่านและการคิดในการแสวงหาความรู้ (C) ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (I) ได้มีส่วนร่วมกิจกรรม (P) ได้เคลื่อนไหวร่างกาย (P)

ขั้นตอน/รายการกิจกรรมการเรียนรู้	วิเคราะห์องค์ประกอบของชิปปา
๒.๓อ่านพิจารณา ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านเรื่องอย่างพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้เวลาในการอ่าน ๑๕ นาที พร้อมทั้งตอบคำถามตามที่กำหนดไว้บนกระดาษปฎิบัติด้วยปากเปล่าทีละกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มจำเป็นต้องเลือกตัวแทนเตรียมไว้สำหรับตอบในแต่ละข้อ (มีการวางแผนแบ่งงานไว้แล้ว) ๓. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายประเด็นสำคัญเรื่องหลังการอ่าน เมื่อได้ประเด็นสำคัญแล้วครูเขียนลงในกระดาษปฎิบัติ ตัวอย่างประเด็นสำคัญที่อภิปรายร่วมกัน อาจมีดังนี้ - ป้อมเดินเล่นที่ชายหาดอย่างมีความสุข - ป้อมและจ้อยพบกองเปลือกหอยอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ - ป้อมได้เปลือกหอยกระด่ายเป็นบ้านหลังใหม่ - ป้อมพบจ้อยเดินหาเปลือกหอยมาทำบ้านหลังใหม่ - ป้อมและจ้อยกินลูกปลาและลูกกุ้งในแอ่งกินจนอิ่ม - ป้อมพบป๊อกที่ใต้ต้นไม้ใหญ่ - ป้อมและจ้อยนอนหลับสบายจนถึงเวลากลางวัน - อยู่มาวันหนึ่งป้อมรู้สึกว้าวุ่นใจที่เคยอยู่เปลี่ยนแปลงไป - ป้อมอาสาพาป๊อกไปหาบ้านเปลือกหอยในวันรุ่งขึ้น - ป้อมไม่สามารถหาบ้านเปลือกหอยได้อีก ฯลฯ ๔. ครูทบทวนการจัดทำแผนภาพโครงเรื่อง (แผนภาพโครงสร้างความรู้ : Graphic Organizer) โดยการคิดแผนภูมิของแผนภาพโครงเรื่องแบบเรียงลำดับเหตุการณ์ (Sequential organizer) ไว้บนกระดานดำพร้อมทั้งอธิบายโครงสร้างของแผนภาพโครงเรื่อง ดังนี้ ใคร : _____ ที่ไหน : _____ ใครทำอะไร : _____	• นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์/เรียงลำดับเหตุการณ์ (C) ได้มีปฏิสัมพันธ์ (I) และได้เคลื่อนไหวร่างกาย • นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้ใช้กระบวนการคิดทั้งความคิดรวบยอด (C) ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสิ่งแวดล้อม (I)

ขั้นตอน/รายการกิจกรรมการเรียนรู้	วิเคราะห์องค์ประกอบของชิปปา
<pre> graph TD A[เหตุการณ์ที่ ๑] --> B[เหตุการณ์ที่ ๒] B --> C[เหตุการณ์ที่ ๓] C --> D[เหตุการณ์ที่ ๔] D --> E[เหตุการณ์ที่ ๕] E --> F[เหตุการณ์ที่ ๖] </pre> ผลของเหตุการณ์ทั้งหมด : _____ ข้อคิดจากเรื่อง : _____ ๕. นักเรียนในแต่ละกลุ่มจัดทำแผนภาพโครงเรื่อง แบบเรียงลำดับเหตุการณ์เรื่อง "บ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน" โดยนำประเด็นสำคัญของเรื่องที่ช่วยกันกำหนดไว้ในกระดานปริศนามาวางแผนเขียนเป็นแผนภาพโครงเรื่องของแต่ละกลุ่ม ขั้นที่ ๔ การแลกเปลี่ยนความรู้/ความคิด ๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอแผนภาพโครงเรื่องของกลุ่มตนประกอบการเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ด้วยปากเปล่า ครูนำแผนภาพโครงเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ของเนื้อหาในเรื่อง บ้านหลังใหม่ของปูเสฉวนติดบนกระดานดำ (ครูเขียนใส่กระดานปริศน์ไว้แล้ว) ๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำแผนภาพโครงเรื่องของตนมาร่วมกัน	● นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (I) และได้ฝึกกระบวนการทำงานร่วมกัน (P) ได้สร้างแผนภาพโครงสร้างความรู้(C) ● นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้เคลื่อนไหวร่างกาย (P) ได้ใช้ทักษะกระบวนการคิด/สื่อสาร (พูด) (C) ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (I)

ขั้นตอน/รายการกิจกรรมการเรียนรู้	วิเคราะห์องค์ประกอบของชิปป่า
อภิปรายเปรียบเทียบเนื้อหาตามลำดับเหตุการณ์เป็น การตรวจสอบโครงสร้างความรู้ของนักเรียน ๓. นักเรียนช่วยกันแก้ไข ปรับปรุงแผนภาพโครงเรื่องของกลุ่มตนแล้ว เขียนลงสมุดบันทึกการเรียนรู้ส่วนตัว ๔. นักเรียนทุกคนเขียนเรื่องบ้านหลังใหม่ของปู่เสฉวน ด้วยสำนวน ภาษาของตนเองคนละ ๑ เรื่อง จากแผนภาพโครงเรื่องที่ได้นบันทึกไว้ (อาจให้ทำเป็นการบ้านก็ได้) ๕. แต่ละกลุ่มนำเรื่องบ้านหลังใหม่ของปู่เสฉวนที่เขียนด้วยสำนวนภาษา ของตนเองมาอ่านให้เพื่อนฟัง แล้วนำผลงานมาจัดนิทรรศการใน ห้องเรียน ๖. ครูและสมาชิกในกลุ่มร่วมกันประเมินผลงานของเพื่อนในกลุ่มเพื่อเป็น ข้อมูลในการปรับปรุงงานของนักเรียนแต่ละคน โดยให้มีประเด็นใน การประเมิน ดังนี้ - เนื้อเรื่อง สื่อความได้ใจความชัดเจน - การใช้ภาษา ใช้ถ้อยคำ สำนวนได้ถูกต้อง เหมาะสม - การเรียงลำดับเหตุการณ์ ต่อเนื่องสัมพันธ์กันดี - รูปแบบการเขียน มีครบทั้งบทนำ เนื้อเรื่อง และสรุป	ได้สร้างความรู้ด้วยแผนภาพ โครงสร้างความรู้และ (C) กระบวนการคิด (P) ได้มี ปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ (I) ●นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การคิดประเมินค่า/คิดอย่างมี วิจารณญาณ (P) ●นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรม (P) ได้ใช้กระบวนการ การเขียน (C) ได้เคลื่อนไหว ร่างกาย (P) ●นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย (P) ได้ใช้ทักษะกระบวนการ สื่อสาร (P) และกระบวนการ คิดสร้างสรรค์ (C) และการนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ (A) ●นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรม (P) ได้มีปฏิสัมพันธ์ ทางอารมณ์ (I) ได้ใช้กระบวนการ คิดประเมินค่าและการ สร้างองค์ความรู้ (C)

ขั้นตอน/รายการกิจกรรมการเรียนรู้	วิเคราะห์องค์ประกอบของชิปปา
โดยใช้เกณฑ์การประเมินในแต่ละประเด็น ๔ ระดับ คือ ๔ = ดีมาก ๓ = ดี ๒ = พอใช้ ๑ = ต้องปรับปรุง ขั้นที่ ๔ การจัดระเบียบความรู้ / วิเคราะห์การเรียนรู้ ๑. ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกัน สรุป ข้อคิดที่ได้จากการอ่านในใจ เรื่องบ้านหลังใหม่ของปู่เสถวน เพื่อให้ได้ความคิดรวบยอด (ความรู้ในเนื้อหาตามกระบวนการคิด) ที่ว่า "ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติมีคุณค่าต่อมนุษย์ และสัตว์ จึงควรช่วยกันดูแลรักษาไว้สำหรับใช้ประโยชน์ร่วมกัน" ๒. ครูนำอภิปรายให้นักเรียนได้สรุปขั้นตอนและกระบวนการอ่านที่นักเรียนปฏิบัติจริง (ความรู้ในเนื้อหาต้านทักษะกระบวนการอ่าน) โดยเขียนเป็นแผนภาพโครงสร้างความรู้ร่วมกันตามลำดับขั้น ดังนี้ ๒.๑ การเตรียมการอ่าน - การดูภาพ / การอ่านบทกลอน - การสนทนาซักถามเกี่ยวกับความรู้เดิม - การอ่านคำใหม่/คำยากในบทเรียนและหาความหมายของคำ - การสะสม/การเรียนรู้คำใหม่ - การตั้งจุดประสงค์ในการอ่าน ๒.๒ การอ่านในใจ - การอ่านสำรวจ (อ่านอย่างคร่าว ๆ โดยเร็วเพื่อให้รู้เรื่องตลอดทั้งเรื่อง	• นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ (P) ได้ใช้กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด (C) นักเรียนได้ฝึกยุทธศาสตร์ทางปัญญา (C) ได้มีส่วนร่วมด้านอารมณ์และสังคม (I) • นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้ใช้กระบวนการสร้างความรู้ความคิด (P) และได้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (C) มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (I)

ขั้นตอน/รายการกิจกรรมการเรียนรู้	วิเคราะห์องค์ประกอบของชิปปา
- การอ่านแบบพิจารณา (อ่านโดยละเอียดเพื่อให้รู้รายละเอียดของเรื่อง) - การเขียนแผนภาพโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer) ของเรื่อง (แผนภาพโครงเรื่อง) เพื่อจัดระเบียบความรู้ที่เกิดจาก ๒.๓ การอ่านเรื่อง กิจกรรมหลังการอ่าน - การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดที่ได้จากการอ่านโดยการนำเสนอผลงานแผนภาพโครงเรื่อง - การวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินผลงานจากเพื่อนร่วมงาน/ครู - การสรุปองค์ความรู้ และปรับปรุงผลงานการเขียนเรื่องด้วยภาษาของตนเอง ๓. ครูสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความพึงพอใจในการเรียนและการปฏิบัติงานของนักเรียนแต่ละชั้น พร้อมทั้งบันทึกไว้เป็นข้อมูล เพื่อปรับปรุงการสอนของตนต่อไป (ตรวจสอบด้านความรู้/เจตคติและค่านิยมในการเรียนอ่านในใจ) ขั้นที่ ๖ ผู้เรียนแสดงความรู้ / ผลงาน ๑. ครูให้นักเรียนในกลุ่มช่วยกันวางแผนออกแบบและเขียนหนังสือการ์ตูนช่วงประกอบเรื่องบ้านหลังใหม่ของปู่เสถียรด้วยภาษาของนักเรียนเอง กลุ่มละ ๑ เล่ม โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มควรมีขั้นตอนในการทำงาน ดังนี้ ๑.๑ การวางแผนจัดทำ - การแบ่งเนื้อหา/เนื้อเรื่อง - การเขียนแผนภาพโครงเรื่อง (สคริปต์) ของการ์ตูน - การแบ่งงานให้รับผิดชอบ/การกำหนดเวลา	● นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและอารมณ์ (I) ได้ประเมินความรู้สึกของตน (C) ● นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและอารมณ์ (I) ได้นำความรู้/ทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์/วิจารณ์ญาณ/แก้ปัญหาไปใช้ในการสร้างงาน (C) (A) ได้เคลื่อนไหวร่างกาย (P)

ขั้นตอน/รายการกิจกรรมการเรียนรู้	วิเคราะห์องค์ประกอบของชิปปา
๑.๒ การจัดทำ - การเขียนภาพ / ระบายสี - การเขียนบท (เรื่อง) ประกอบภาพ - การจัดทำรูปเล่ม ๑.๓ การนำเสนอผลงาน - วิธีการ / ผู้รับผิดชอบ ๓. ในการจัดทำของนักเรียนครูอาจกำหนดให้ทำนอกเวลาเรียนในชั้นเรียนหรือจัดทำเป็นโครงการประกอบการเรียนกลุ่มภาษาไทยก็ได้ ครูและนักเรียนอภิปรายสรุปการวางแผนของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และกำหนดเวลาในการส่งผลงานตามความต้องการของนักเรียน ขั้นที่ ๗ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ๑. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันจัดทำหนังสือการ์ตูนช่วง เรื่อง “บ้านหลังใหม่ของปูเสฉวน” ประกอบการเรียนรู้บทเรียนในหน่วยนี้ ๒. ส่งตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานและจัดนิทรรศการมุมหนังสือในห้องเรียน / ห้องสมุด ในงานสัปดาห์ห้องสมุด / วันภาษาไทยแห่งชาติ/ สัปดาห์การส่งเสริมการอ่าน / วันสุนทรภู่ เป็นต้น ๓. เก็บสะสมผลงานใส่แฟ้มสะสมงานของนักเรียนสำหรับใช้ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	●นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม (P) ได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อารมณ์จิตใจ (I) ได้สร้างองค์ความรู้ (C) และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (A) ได้เคลื่อนไหวร่างกาย (P) ในการทำงานกิจกรรม

๗. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

๗.๑ หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เล่ม ๑

๗.๒ พจนานุกรม

๗.๓ บัตรคำศัพท์/บัตรสำนวนภาษา

๗.๔ กล่องสะกดคำ/สำนวนภาษา

๗.๕ กระดาษปรีฟ/ปากกาสีเมจิก

๗.๖ แผนภาพโครงเรื่องแบบเรียงลำดับเหตุการณ์

๗.๗ ภาพโปสเตอร์

๗.๘ บทกลอนเรื่องโปสเตอร์

๗.๙ กระดาษแข็ง

๗.๑๐ กระดาษวาดเขียน/สี

๘. การวัดและประเมินผล

๘.๑ สิ่งที่ต้องการประเมิน

๘.๑.๑ ความสามารถในการอ่านในใจของนักเรียน

๘.๑.๒ พฤติกรรมการอ่านในใจ / การเข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการอ่าน

๘.๑.๓ ผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยการอ่าน

๑) แผนภาพโครงเรื่อง (แผนภาพโครงสร้างความรู้ : graphic organizer)

๒) งานเขียนเรื่องจากแผนภาพโครงเรื่องที่ใช้ภาษาของตนเอง

๓) หนังสือการ์ตูนช่อง

๘.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

๘.๒.๑ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านในใจ

๘.๒.๒ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมตามกระบวนการอ่านในใจ

๘.๒.๓ แบบบันทึกการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านในใจ

๘.๒.๔ แบบบันทึกการประเมินผลงาน ชิ้นงาน

๑) แผนภาพโครงเรื่อง

๒) งานเขียนเรื่องย่อ

๓) การ์ตูนช่อง

๘.๓ ประเด็นในการประเมิน

๘.๓.๑ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านในใจ

๑) บอกใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

- ๒) สรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
- ๓) ระบุความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
- ๔) เรียงลำดับเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านได้
- ๕) วิเคราะห์เรื่องที่อ่านตามความคิดได้อย่างมีเหตุผล
- ๖) วิเคราะห์ปัญหา หาทางแก้ปัญหา/ป้องกันปัญหาจากเรื่องที่อ่านได้

๘.๓.๒ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมตามกระบวนการอ่านในใจ

- ๑) รวบรวมคำศัพท์/สำนวนภาษา และบอกความหมายได้
- ๒) ตั้งคำถาม - ตอบคำถามจากเนื้อเรื่องที่ได้อ่านได้
- ๓) อภิปรายชื่อเรื่องและเนื้อเรื่องที่อ่านได้
- ๔) บอกใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
- ๕) สรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
- ๖) บอกความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

๘.๓.๓ แบบบันทึกการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านในใจ

- ๑) ตั้งใจอ่านอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง
- ๒) กล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
- ๓) อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล
- ๔) จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้
- ๕) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- ๖) ร่วมกิจกรรมด้วยความพึงพอใจ

๘.๓.๔ แบบบันทึกการประเมินผลงาน (ชิ้นงาน)

- ๑) แผนภาพโครงเรื่อง/การดูช่อง
 - การทำงานร่วมกัน
 - ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ / บทบาท
 - ขั้นตอน/กระบวนการทำงาน
 - เวลา
 - ความร่วมมือในการทำงาน
 - ผลงาน
 - ภาษา
 - เนื้อหา
 - การตกแต่ง/ภาพประกอบ

ความสวยงาม/ประณีต

- การนำเสนอผลงาน

กลวิธีการนำเสนอ

เนื้อหา

ภาษา

เวลา

๒) การเขียนเรื่องย่อด้วยภาษาของตนเอง

- เนื้อหา/สาระ

- การสื่อความ

- การใช้ภาษา

- การลำดับความคิด

- รูปแบบการเขียน

๘.๔ ตัวอย่างเครื่องมือการประเมินและเกณฑ์การให้คะแนน/จัดอันดับคุณภาพ

๘.๔.๑ ตัวอย่างแบบทดสอบ

ความรับผิดชอบในเรื่องความสะอาดนี้ ถ้าพวกเราได้มีส่วนรับผิดชอบ
ร่วมกันแล้วก็จะทำให้บ้านเมืองดีขึ้นเป็นอย่างมาก และเป็นสิ่งที่ไม่เลือบ่ากว่าแรง
ที่เราทั้งหลายจะช่วยกันปฏิบัติ

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถาม ข้อ ๑ - ๒

๑. "บ้านเมืองดีขึ้น" หมายความว่าอย่างไร

ก. ร่ำรวย

ข. เจริญก้าวหน้า

ค. มีความสามัคคี

ง. มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๒. ใครควรรับผิดชอบในเรื่องนี้

- ก. นักเรียน
- ข. กรรมการ
- ค. ประชาชน
- ง. พนักงานรักษาความสะอาด

๘.๔.๑ ตัวอย่างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการอ่านในใจ

เลขที่	ชื่อ - สกุล	รวบรวมคำศัพท์ส่วน ภาษาและบอก ความหมาย				ตั้งคำถาม ตอบคำถาม จาก เนื้อเรื่อง				อภิปราย ชื่อเรื่อง และ เนื้อเรื่อง				บอกใจความ สำคัญของเรื่อง ที่อ่าน				สรุปสาระสำคัญ ของเรื่อง ที่อ่าน				บอกความ สำคัญของ เรื่อง ที่อ่าน			
		๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑
๑																									
๒																									
๓																									
๔																									
๕																									

เกณฑ์การประเมิน

- ๔ = ดีมาก
- ๓ = ดี
- ๒ = พอใช้
- ๑ = ปรับปรุง

๘.๔.๓ ตัวอย่างแบบบันทึกการสังเกตเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านในใจ

เลขที่	ชื่อ - สกุล	ตั้งใจอ่าน อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง				กล้าแสดง ความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่อง ที่อ่าน				อธิบาย เกี่ยวกับเรื่องที่ อ่านอย่างมี เหตุผล				จับใจความ สำคัญของ เรื่องที่อ่าน				การทำงาน ร่วมกับผู้อื่น				ร่วมกิจกรรม ด้วยความ พึงพอใจ			
		๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑	๔	๓	๒	๑
๑																									
๒																									
๓																									
๔																									
๕																									

เกณฑ์การประเมิน

- ๔ = ดีมาก
๓ = ดี
๒ = พอใช้
๑ = ปรับปรุง

๘.๔.๓ ตัวอย่างแบบบันทึกการประเมินผลงาน (แผนภาพโครงเรื่อง/การ์ตูนช่อง)

ข้อ	ประเด็น / รายการประเมิน	เกณฑ์การให้คะแนน				น้ำหนัก จุดเน้น
		๔	๓	๒	๑	
๑	การทำงานร่วมกัน ๑) ความรับผิดชอบต่อบทบาท/หน้าที่ ๒) ขั้นตอน/กระบวนการทำงาน ๓) เวลา ๔) ความร่วมมือในการทำงาน					๓ ๓ ๒ ๒
๒	ผลงาน ๑) การใช้ภาษา ๒) เนื้อหา ๓) การตกแต่ง/ภาพประกอบ ๔) ความสวยงาม/ประณีต					๒ ๔ ๒ ๒
๓	การนำเสนอผลงาน ๑) กลวิธีการนำเสนอ ๒) เนื้อหา ๓) การใช้ภาษา ๔) เวลา					๓ ๓ ๒ ๒
	รวมคะแนน					

โครงการ

แนวคิด

โครงการคือการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา หรือ ข้อสงสัยอย่างเป็นระบบ รู้จักการวางแผนในการทำงาน ฝึกการคิดวิเคราะห์ ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
๒. เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อันจะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าทางวิชาการต่อไป
๓. เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และแก้ปัญหาอย่างมีระบบ
๔. เพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น กล้าแสดงออกทางความคิด รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ประเภทของโครงการ

โครงการที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ จำแนกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. **โครงการตามสาระการเรียนรู้** เป็นโครงการที่บูรณาการความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นพื้นฐานในการกำหนดโครงการและการปฏิบัติ
๒. **โครงการตามความสนใจ** เป็นโครงการที่ผู้เรียนกำหนดขั้นตอน ความถนัด ความสนใจและความต้องการ โดยนำเอาความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาบูรณาการ กำหนดเป็นโครงการและการปฏิบัติ

โครงการภาษาไทย แบ่งตามวิธีการได้มาซึ่งข้อมูล หรือคำตอบของโครงการได้เป็น ๔ ประเภทคือ

๑. **โครงการภาษาไทยประเภทการสำรวจและรวบรวมข้อมูล** เป็นโครงการง่าย ๆ โดยผู้เรียนทำการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่แล้ว นำมาจำแนกให้เป็นหมวดหมู่ และนำเสนอในรูปแบบกราฟ แผนภูมิ ตารางหรืออื่น ๆ และอาจจะนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ เช่น นำค่าที่ได้จากการสำรวจไปแต่งประโยค แต่งบทหรือยกเรื่อง แต่งนิทาน ทำหนังสือเล่มเล็ก ทำหนังสือเล่มใหญ่ ทำแผ่นโฆษณา ฯลฯ เช่น โครงการการสำรวจคำศัพท์ที่ควรรู้จากเรื่อง..... โครงการสำรวจคำควบกล้ำในหนังสือเสริมทักษะ ชั้น ป.๔ ของกระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ

๒. โครงการภาษาไทย ประเภทสิ่งประดิษฐ์ เช่น การประดิษฐ์โคลงกลอน ประติรูปตัวละคร ฯลฯ โดยการปรับปรุงจากสิ่งที่มีอยู่เดิม เปลี่ยนตัวแปรบางตัวใหม่ ให้ต่างจากของเดิมก็จะเป็นโครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์ เช่น โครงการประดิษฐ์เกมภาษาไทย โครงการประดิษฐ์สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทย

๓. โครงการภาษาไทยประเภททดลอง เป็นโครงการที่สนุกและน่าสนใจมาก ในการทดลองภาษาไทยเน้นเรื่องการฟัง การดู การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งอาจจะทำเป็นตาราง แผนภูมิ หรือ กราฟง่าย ๆ เหมาะสมกับระดับชั้น เพื่อตรวจสอบทักษะด้านต่าง ๆ ของเพื่อนในชั้นหรือต่างชั้นก็ได้

๔. โครงการภาษาไทย ประเภททฤษฎี เป็นโครงการที่ผู้เรียนเสนอหลักการ หรือแนวความคิดใหม่ ๆ โดยใช้แนวคิดหรือการจินตนาการของผู้ทำโครงการ เป็นการนำเหตุและผลทางวิทยาศาสตร์มาอ้างอิงถูกหรือผิดก็ได้ แต่เป็นไปตามหลักการหรือ ทฤษฎี

ขั้นตอนการทำโครงการ มีขั้นตอนสำคัญดังนี้

๑. การคิดและเลือกหัวเรื่อง
๒. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
๓. การเขียนเค้าโครงของโครงการ
๔. การปฏิบัติโครงการ
๕. การเขียนรายงาน
๖. การแสดงผลงาน

๑ การคิดและเลือกหัวข้อเรื่อง

๑.๑ การคิดและเลือกหัวเรื่องที่จะทำโครงการ นั้นเกิดจากนักเรียนมีปัญหาและข้อสงสัยในการศึกษาในสาระการเรียนรู้นั้น แล้วนักเรียนนำปัญหาและข้อสงสัยมาปรึกษาครู ซึ่งการที่จะทำให้นักเรียนเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยนั้น ครูต้องใช้คำถามกระตุ้น ยั่วเย้า เช่น ถ้าจะสำรวจค่าที่มีตัวก้านต์ เขียนคำอ่าน หาความหมาย และจัดเรียงลำดับได้หรือไม่ หรือ ถ้ามีคำควบกล้ำหลายคำ ถ้าจะจัดทำเป็นพจนานุกรมคำควบกล้ำ จากหนังสือพื้นฐานภาษาไทยชั้น ป.๔ ได้หรือไม่ หรืออาจจะสร้างสถานการณ์ให้คิดเพื่อให้เกิดข้อสงสัย เช่น เด็กหญิงไอ้และเพื่อน ๆ ได้เรียนเรื่องมาตราตัวสะกดแล้ว ต้องการจะรวบรวม มาตราสะกด ของชื่อเพื่อนในชั้นเรียนบ้างจะจัดทำเป็นโครงการได้อย่างไร

๑.๒ ครูที่ปรึกษาควรแนะนำให้นักเรียนตอบปัญหา หรือสงสัยในลักษณะของคำตอบชั่วคราวหรือที่เรียกว่า สมมุติฐาน ในจุดนี้สำคัญมากเพราะถ้าครูที่ปรึกษายกนักเรียนว่า ปัญหาของนักเรียนเป็นเรื่องง่าย ๆ เขารู้กันทั่วไปแล้ว นักเรียนก็คงหมดกำลังใจและไม่ทราบว่าจะทำโครงการเรื่องใด แต่ถ้านักเรียนตอบปัญหาไม่ถูก ก็จะเป็นสิ่งท้าทายความสามารถให้นักเรียนอยากทำโครงการ อยากหาคำตอบ

๒ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เมื่อนักเรียนได้หัวข้อในเรื่องการทำโครงงานแล้ว ครูที่ปรึกษาควรแนะนำให้นักเรียนออกแบบการศึกษา ค้นคว้า เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น

- สืบรวจรวบรวมข้อมูล จากเอกสารต่าง ๆ
- สัมภาษณ์ (คำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์)
- สังเกต (รายละเอียดในการสังเกต)
- ทดลอง (วัสดุ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ ลำดับขั้นตอนการทดลอง)
- การประดิษฐ์ (วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ ลำดับขั้นตอนการประดิษฐ์)
- ค้นหาทฤษฎี
- สืบจรวจวัสดุ อุปกรณ์ เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ให้พร้อม

ฯลฯ

๓ การเขียนเค้าโครงของโครงงาน ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

๓.๓ ชื่อโครงงาน

- บอกให้ละเอียดว่าทำอะไร กับใคร เพื่ออะไร เช่น เรื่องการศึกษาเปรียบเทียบภาษาบาลี สันสกฤต ที่นำมาเพื่อใช้ในภาษาไทย

๓.๓ ชื่อผู้ทำโครงงาน

- ชื่อผู้รับผิดชอบทำโครงงาน ซึ่งนักเรียนจะทำเป็นรายบุคคล หรือ เป็นกลุ่มได้ แต่ถ้าทำเป็นกลุ่ม ๆ หนึ่งไม่ควรเกิน ๕ คน ต่อ ๑ โครงงาน แต่ถ้าทำ ๓ คน จะเหมาะสมที่สุด เพราะถ้าคนมากเกินไป จะเกี่ยงกันหรือมีงานให้แต่ละคนรับผิดชอบทำน้อยเกินไป

๓.๓ ชื่อที่ปรึกษาโครงงาน

- จะเป็นชื่อครู หรือผู้ที่แนะนำ กำกับ ดูแล การจัดทำโครงงานนั้น ๆ ซึ่งอาจมากกว่า ๑ คน ก็ได้ แต่ต้องทำบทบาทหน้าที่ในการให้คำปรึกษานักเรียนอย่างแท้จริง

๓.๔ ระยะเวลาดำเนินงาน

- ตั้งแต่เริ่มทำโครงงานจนถึงจัดทำโครงงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เช่น วันที่ ๑๐ - ๑๔ กันยายน ๒๕๕๕ เป็นต้น

๓.๔ หลักการและเหตุผล

- สภาพปัจจุบันที่เป็นความต้องการและความคาดหวังที่จะเกิดผล

๓.๖ จุดหมาย/วัตถุประสงค์

- คือสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น เมื่อสิ้นสุดโครงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

๓.๗ สมมุติฐานในการศึกษา (ในกรณีที่เป็นโครงการประเภททดลอง)

- ข้อตกลง, ข้อกำหนด, เงื่อนไข เพื่อจะเป็นแนวทางในการพิสูจน์ให้เป็นไปตามที่กำหนด

๓.๘ ขั้นตอนการดำเนินงาน

- บอกรายละเอียดหรือขั้นตอนการดำเนินงาน เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่

๓.๙ ปฏิบัติโครงการ

- เริ่มปฏิบัติงาน ทำขั้นตอนการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้ ตั้งแต่เริ่มลงมือทำงานจนสำเร็จเสร็จสิ้นเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ หรือจุดหมายที่ตั้งไว้

๓.๑๐ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- หมายถึงสภาพของผลที่ต้องการให้เกิด ทั้งที่เป็นผลผลิต กระบวนการและผลกระทบ

๓.๑๑ เอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม

- ชื่อเอกสาร ข้อมูล ที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน

๔ การปฏิบัติโครงการ

เป็นการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในเค้าโครงของงาน โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ภายใต้การดูแล กำกับ ติดตาม และแนะนำอย่างใกล้ชิดของครูที่ปรึกษา เพราะในการปฏิบัติงานอาจมีปัญหา ทำให้นักเรียนท้อแท้ไม่อยากทำโครงการ ครูที่ปรึกษาต้องคอยดูแล ให้กำลังใจ แนะนำ หากทางออกให้บ้าง เมื่อได้ข้อมูลแล้ว นักเรียนและครูที่ปรึกษาอาจช่วยกัน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และควรให้นักเรียนทดลองหรือค้นคว้าซ้ำ ๆ อีก เพื่อเป็นการยืนยันผลการศึกษาค้นคว้าที่ได้เป็นสำคัญ อย่าได้คำนึงถึงความรู้เดิมที่มีอยู่ เพราะการสอนให้นักเรียนทำโครงการ ผู้สอนต้องคำนึงถึงผลงานของนักเรียนเป็นสำคัญ และระหว่างการทำโครงการ ผู้เรียนต้องปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ คำนึงถึงความปลอดภัย และความปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ในการปฏิบัติงานตามโครงการ ต้องมีการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ไว้อย่างละเอียดว่า ทำอะไร ได้ผลอย่างไร มีปัญหา มีอุปสรรค และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร การบันทึกข้อมูลนี้ ควรจัดทำให้มีระบบระเบียบ เพื่อจะได้มาเป็นข้อมูลไว้สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

๕ การเขียนรายงาน

การเขียนรายงานโครงการ เป็นการสรุปรายงานผลการดำเนินงาน เพื่อให้ผู้อื่นได้รู้ถึงแนวคิด วิธีดำเนินงาน ผลที่ได้รับ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการ ซึ่งควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ ครอบคลุม ประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

๕.๑ ชื่อโครงการ

๕.๒ ชื่อผู้จัดทำโครงการและชื่อครูที่ปรึกษา

๕.๓ ชื่อโรงเรียน และวัน เดือน ปี ที่ทำโครงการ

๕.๔ บทคัดย่อ นักเรียนต้องทำโครงการเสร็จแล้ว จึงจะเขียนบทคัดย่อได้ วิธีเขียนคือ

- บอกชื่อโครงการที่นักเรียนทำ
- บอกวัตถุประสงค์ในการทำโครงการเรื่องนั้น ๆ
- บอกวิธีการศึกษาทดลองต่าง ๆ เฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญ
- บอกผลการศึกษาทดลอง โดยนำมาจากบทสรุปผลการศึกษา โดยทั่วไปบทคัดย่อมีความยาวไม่เกินครึ่งหน้าหรือ ประมาณ ๓๐๐ - ๓๕๐ คำ

๕.๕ กิตติกรรมประกาศ (คำขอบคุณ)

- ในส่วนนี้ผู้ทำโครงการจะเขียนกล่าวแสดงความขอบคุณ ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือทำให้โครงการของนักเรียนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อาจจะเป็นบุคคลหรือสถานที่ เช่น ผู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาในการทำโครงการให้ใช้เครื่องมือ ให้ใช้สถานที่ ให้เงินทุนในการทำโครงการ ฯลฯ และลงท้ายด้วยคำว่า คณะผู้จัดทำ

๕.๖ ที่มกและความสำคัญของโครงการ

- เหตุใดจึงทำโครงการนี้

๕.๗ วัตถุประสงค์

- คือจุดหมายในการทำงาน ให้เขียนเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

๕.๘ สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า (ถ้ามี)

- การเขียนสมมุติฐาน ให้เขียนเป็นประโยคบอกเล่าที่มีตั้งแต่ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ซึ่งสามารถแนะแนวทางในการวางแผนการทดลองเพื่อตรวจสอบสมมุติฐานได้ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเขียนสมมุติฐานนั้น ผู้เขียนจะใช้วิธีให้นักเรียนคาดคะเนคำตอบของปัญหาที่เรายังไม่รู้คำตอบไว้ล่วงหน้าก่อนจะทำการทดลอง โดยอาศัยการสังเกตความรู้และประสบการณ์เดิมของนักเรียนเป็นพื้นฐาน สมมุติฐานอาจจะถูกหรือผิดก็ได้

๕.๙ เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- เป็นการเขียนอ้างอิงเนื้อหาต่าง ๆ ที่เราเอามาเขียน เป็นการบอกแหล่งที่มาของข้อมูลที่เรานำมาเขียนไว้ในบทต่าง ๆ ว่าเรานำข้อความมาจากหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ใด โดยจะเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่นักเรียนทำโครงการ

๕.๑๐ วิธีการดำเนินงาน

สถานที่ ๆ ที่ทำการศึกษา

วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษา จัดทำโครงการ

วิธีการศึกษา การเขียนวิธีการศึกษา มีข้อพิจารณา ดังนี้

– อธิบายขั้นตอนการดำเนินงานโดยละเอียด เช่น ขั้นตอนที่ ๑ เป็นขั้นตอนศึกษาอะไร นักเรียนทำการศึกษาหรือแบ่งกลุ่มศึกษาอย่างไร ทำอย่างไร และดูผลจากอะไร โดยวิธีไหน อย่างไร เป็นต้น ถัดจากนั้น ขั้นตอนที่ ๒, ๓, ๔, ๕ ทำอย่างไรไปเรื่อย ๆ

– เขียนวิธีการทดลองโดยเรียงลำดับ ก่อน - หลัง ใส่หมายเลขเป็นข้อ ๆ ไปเขียนให้ได้ใจความต่อเนื่อง ชัดเจน กระชับ อ่านแล้วเข้าใจง่ายไม่วกวน

– บอกวิธีการจัดทำข้อมูลว่าทำอย่างไร เช่น นำข้อมูลที่ได้มาเขียนในรูปของตาราง แผนภูมิกราฟ ฯลฯ

– อาจจะมีรูปภาพประกอบ เพื่อให้ง่ายแก่การเข้าใจ

๕.๑๑ ผลการศึกษาค้นคว้า

– คือผลที่ได้จากการศึกษาเขียนตามวัตถุประสงค์ ควรจะเสนอในรูปของตาราง กราฟ แผนภูมิหรืออื่น ๆ ให้ดูง่าย ๆ

๕.๑๒ สรุปผลการศึกษา

– ให้เขียนผลการศึกษาอย่างสั้น ๆ ให้ได้ใจความตรงตามจุดประสงค์ของการศึกษา ถ้ามีการตั้งสมมุติฐาน ควรระบุว่าด้วยข้อมูลที่ได้น่าสนับสนุนหรือคัดค้านสมมุติฐานที่ตั้งไว้หรือยังสรุปไม่ได้

๕.๑๓ ข้อเสนอแนะ ควรเขียนในลักษณะดังนี้

- เสนอแนะวิธีการปรับปรุงการทดลองให้ดีขึ้น
- ให้บอกว่าสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษา การทำโครงการนี้ไปทำอะไรได้บ้าง
- เขียนข้อเสนอแนะเป็นข้อ ๆ โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย

๕.๑๔ ประโยชน์ของโครงการ

– ให้เขียนบอกประโยชน์ที่ได้จากการทดลอง หรือจากการศึกษาเรื่องนั้น ๆ ว่ามีประโยชน์อะไร ด้านไหน ให้เขียนเป็นข้อ ๆ ไป

๕.๑๕ เอกสารอ้างอิง

– รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงสารที่ใช้ในการทำโครงการ มีการเขียนได้หลายรูปแบบ จึงขอเสนอแนะเป็นแนวทางการเขียนดังนี้

๕.๑๕.๑ เอกสารอ้างอิงเป็นหนังสือ ตำรา ให้เขียนหัวข้อเรียงลำดับ ดังนี้

- ชื่อ นามสกุล ของผู้เขียนหนังสือ
- ชื่อหนังสือ ให้ขีดเส้นใต้ชื่อหนังสือด้วย หรืออาจพิมพ์ด้วยตัวหนา
- ครั้งที่พิมพ์หนังสือเล่มนี้ ถ้าพิมพ์ครั้งแรกไม่ต้องใส่ครั้งที่พิมพ์
- จังหวัดที่พิมพ์หนังสือ
- ชื่อโรงพิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏชื่อโรงพิมพ์ให้ใช้ตัวย่อ ม.ป.ท.ย่อมาจากคำว่าไม่ปรากฏที่พิมพ์

ปีที่พิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ใช้ตัวย่อว่า ม.ป.ป. ย่อมาจากไม่ปรากฏปีที่พิมพ์
เขียนจบบรรทัดแล้วต้องการขึ้นบรรทัดใหม่ ให้ย่อหน้าเว้นไป ๗ ตัวอักษรของบรรทัดแรก
๕๑๕.๒ ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงที่ใช้ทำโครงการ ให้สังเกตรูปแบบการเขียนและเครื่องหมาย
ที่ใช้ในตำแหน่งต่าง ๆ ด้วย

- หนังสือ ตำราทางวิชาการ ให้เขียนเรียงลำดับ ดังนี้
ชื่อ - นามสกุลของผู้เขียนหนังสือ, ชื่อหนังสือ, พิมพ์ครั้งที่, จังหวัดที่พิมพ์ : ชื่อโรงพิมพ์,

ปีที่พิมพ์

ตัวอย่าง บุญชู เรืองชัย. สัตว์น้ำ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา. ๒๕๔๐.

- บทความในวารสาร ให้เขียนเรียงลำดับ ดังนี้
ชื่อผู้แต่ง, "ชื่อบทความ" ชื่อวารสาร. เล่มที่ : (ถ้าไม่มีเล่มที่ ให้ใช้ฉบับที่ :)
หน้าที่พิมพ์บทความ, เดือน ปี.

ตัวอย่าง วินัย แซ่มจีน. "การทำป๊ายนิเทศจากเศษกระดาษ" .ประชากรศึกษา. ฉบับที่ ๔ หน้า
๒๔-๒๗ มีนาคม. ๒๕๒๗.

- แบบเรียน กรณีที่ต้องการอ้างอิงทั้งเล่ม

ตัวอย่าง เช่น ศึกษาธิการ, กระทรวง. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๔๐

- แบบเรียน กรณีที่ต้องการอ้างอิงเฉพาะเรื่อง

ตัวอย่าง ศึกษาธิการ, กระทรวง. คำควบบกล้ำในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ หน้า ๕๗ - ๖๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ๒๕๔๐

- ขาวในหนังสือพิมพ์

ตัวอย่าง "เสรีภาพการศึกษา" ไทยรัฐ. (๔ กันยายน ๒๕๔๓) : ๑๒.

รูปแบบการเขียนรายงานโครงการไม่ควรยึดรูปแบบตายตัว สามารถปรับใช้ตามระดับ
ความรู้ความสามารถของนักเรียน

ขั้นตอนที่ ๖ การแสดงผลงาน

หลังจากที่นักเรียนได้เขียนรายงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต่อมาก็ถึงขั้นที่นักเรียนจะได้นำเสนอผลงาน
ของนักเรียนให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจ ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการดำเนินโครงการประเภทต่าง ๆ มีลักษณะ
แตกต่างกันไป เช่น เป็นเอกสาร รายงาน ชิ้นงาน แบบจำลอง ฯลฯ ตามประเภทของโครงการที่ปฏิบัติ

การแสดงผลงาน ซึ่งเป็นการนำเอาผลการดำเนินงานมาเสนอนี้ สามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ ฯลฯ และอาจนำเสนอในรูปแบบของการแสดงผลงาน การนำเสนอด้วยวาจา รายงาน บรรยาย ฯลฯ โดยจัดทำแผนโครงงาน โดยใช้ไม้อัดขนาด ๓-๕ มิลลิเมตร หรือ แผ่นฟิวเจอร์บอร์ด หรือกระดาษแข็งจากหลังกระดาษก็ได้ ซึ่งโดยมากจะใช้ แผ่น ซึ่งมีขนาด ดังภาพข้างล่าง ประกอบการบรรยายก็ได้

	— ๖๐ ซม. —	— ๑๒๐ ซม. —	— ๖๐ ซม. —
๖๐ ซม.			

ตัวอย่าง การนำหัวข้อต่าง ๆ มาคิดในแผนโครงงาน

๑	๔	๗	๑๒
๒	๕	๘	๑๓ ๑๔
๓	๖	๙ ๑๐ ๑๑	๑๕
๑๖			

๑. ชื่อของผู้จัดทำโครงงาน
๒. ชื่อที่ปรึกษา
๓. หลักการและเหตุผลที่มาของโครงงาน
๔. จุดมุ่งหมาย
๕. สมมุติฐาน (ถ้ามี)
๖. บทคัดย่อ

๗. ชื่อโรงเรียน อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์
๘. ชื่อโครงงาน
๙. วิธีการดำเนินงาน
๑๐. ผลที่ได้จากการดำเนินงาน
๑๑. รูปภาพ / ตาราง / แผนภูมิ ฯลฯ
๑๒. สรุปผลการศึกษา
๑๓. ประโยชน์
๑๔. ข้อเสนอแนะ
๑๕. เอกสารอ้างอิง
๑๖. ที่จัดวางของที่เจ้านำมาจัดแสดงประกอบ (ตั้งอยู่หน้าแผงโครงงาน)

ข้อเสนอแนะ ในการทำแผ่นนำเสนอโครงงาน ขนาดตัวอักษรต้องมีขนาดอ่านได้ในระยะ ๒ เมตร กระดาษสี หรือของตกแต่งบนแผง ควรมีสีสตาสดกแต่งสวยงาม เพื่อดึงดูดความสนใจ

ลักษณะการนำเสนอโครงงานของนักเรียน มีแนวทางการปฏิบัติดังนี้

๑. ฝึกให้นักเรียนอธิบายปากเปล่าอย่างเป็นธรรมชาติไม่ใช้การท่อง
๒. ครูควรแนะนำการยืน ทิรียา ท่าทางขณะนำเสนอโครงงาน
๓. แนะนำเรื่องการฟังคำถาม และตอบคำถามอย่างสุภาพ สิ่งใดตอบไม่ได้ก็ตอบว่าไม่ทราบแต่ควรจะต้องพยายามคิดหาเหตุผลมาตอบ ผิด - ถูกไม่เป็นไร
๔. กำหนดเวลาให้นักเรียนนำเสนอโครงงาน และรู้จักการรักษาเวลาอย่างเคร่งครัดเพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นคนตรงต่อเวลา

การประเมินผลโครงงาน มีแนวทางการประเมิน ดังนี้

๑. ประเมินในหัวข้อต่าง ๆ เช่น การแสดงออกถึงผลของความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการทำงาน ผลผลิต เพิ่มสะสมงาน การทดสอบ ผลงาน
๒. ประเมินผลโดยให้ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อน ฯลฯ เป็นผู้ประเมิน
๓. ระยะเวลาในการประเมิน อาจจะประเมินเป็นระยะ ๆ เช่น ก่อนทำโครงงาน (ขั้นเตรียมการ) ระหว่างทำโครงงาน หลังทำโครงงาน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ประเมิน เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ ตรวจรายงาน ตรวจผลงาน ทดสอบ จัดนิทรรศการแสดงผลงาน ฯลฯ

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบโครงงาน

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
๑) ขั้นเตรียมตัวผู้เรียน	- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องโครงงานภาษาไทยเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำโครงงาน ครั้งต่อไป	- ผู้สอนให้ความรู้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับโครงงานภาษาไทย ในเรื่องต่อไปนี้ ๑.๑. ความหมายของโครงงาน ๑.๒. ประเภทของโครงงานภาษาไทย ๑.๓. ลำดับขั้นตอนการทำโครงงาน ๑.๔. การเขียนเค้าโครง ๑.๕. การเขียนรายงาน ๑.๖. การนำเสนอ ๑.๗. การประเมิน โดยการแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น ๕ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษาจากใบงาน ใบความรู้ ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ ศึกษาเรื่องความหมายและประเภทของโครงงานภาษาไทย กลุ่มที่ ๒ ศึกษาเรื่องลำดับขั้นตอนการทำโครงงาน กลุ่มที่ ๓ ศึกษาเรื่องการเขียนเค้าโครง กลุ่มที่ ๔ ศึกษาเรื่องการเขียนรายงาน กลุ่มที่ ๕ ศึกษาเรื่องการนำเสนอผลงานและการประเมินผล จากนั้นแต่ละกลุ่มอภิปราย และนำเสนอหน้าชั้นให้ละกลุ่ม โดยผู้สอนคอยสรุปและเสริมในบางส่วนเพื่อให้สมบูรณ์ และอาจซักถามตรวจสอบว่าผู้เรียนรู้และเข้าใจเพียงใด

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
๒) ขั้นสอน ขั้นที่ ๑ การคิด และเลือกหัว ข้อเรื่อง	- เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดและเลือกหัวเรื่องในการจัดทำโครงการภาษาไทยได้ - เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	- ในการจัดทำโครงการเมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาหรือข้อสงสัย ผู้สอนจะให้คำแนะนำซึ่งจะนำไปสู่การคิดและเลือกหัวเรื่อง ในการจัดทำโครงการได้ แต่ถ้าผู้เรียนไม่เกิดปัญหาหรือข้อสงสัยหรือไม่รู้จะทำโครงการเรื่องอะไร ผู้สอนต้องใช้วิธีกระตุ้นด้วยคำถาม เช่น การอ่านในใจหรือการอ่านออกเสียงอย่างไรจะทำได้ดีกว่ากัน หรือคำในภาษาถิ่นของภาคอีสานมีความหมายตรงกับคำในภาษากลางว่าอย่างไรหรืออาจจะใช้การสร้างสถานการณ์ให้คิด เช่น ถ้าเราดูโฆษณาทางโทรทัศน์แล้วจำได้หมดว่า แป้งยี่ห้อนี้โฆษณาว่าอย่างไร ถ้าจะคิดใหม่ เราจะเขียนสคริปต์ออกแบบโฆษณาสินค้าจะได้อะไรหรือไม่และจะจัดทำโครงการได้อย่างไร ฯลฯ จนกระทั่งให้ผู้เรียนคิดและเลือกหัวเรื่องในการทำโครงการได้เอง
ขั้นที่ ๒ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง	- เพื่อศึกษาผู้เรียนรู้จักการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ - เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	- เมื่อผู้เรียนได้หัวข้อเรื่องในการทำโครงการภาษาไทยแล้ว ผู้เรียนจะต้องคิดหาแนวทางศึกษาโดยผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียน ไปค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เช่น หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้น ป. ๔ ของกระทรวงศึกษาธิการ ต้องให้ผู้เรียนเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำ เช่น สมุด ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัด เป็นต้น จะไปปรึกษาใคร เช่น ตามครู ตามพ่อแม่ ตามผู้รู้ ผู้เรียน จะศึกษาวิธีใด แบบไหน ผู้สอนอาจแนะนำวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ว่าจะใช้คำถามอย่างไร เช่น คำใดออกเสียง ร ล ว หรือคำที่มีตัวการันต์ มีคำอะไรบ้าง ฯลฯ

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ขั้นที่ ๓ การเขียนเค้าโครงของโครงการ	- เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ - เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักลำดับขั้นตอนในการทำงาน - เพื่อฝึกการเขียนและการใช้ภาษาไทย	ผู้สอนควรแนะนำให้ผู้เรียนจดบันทึก การออกแบบคำถาม แบบสำรวจ คำสัมภาษณ์ไว้อย่างละเอียด ลงวันที่ เดือน ปี กำกับไว้ด้วย - ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนเค้าโครงของโครงการตามหัวข้อดังนี้ ๑) ชื่อโครงการที่จะทำ เรื่องอะไร ๒) มีใครเป็นผู้จัดทำโครงการนี้บ้าง ๓) ชื่อครูที่ปรึกษาการทำโครงการมีใครบ้าง ๔) ชื่อโรงเรียน อำเภอ จังหวัด ๕) ที่มาและความสำคัญของโครงการนี้ (เหตุใดจึงทำโครงการนี้) ๖) วัตถุประสงค์ ให้ออกเป็นข้อ ๆ (ว่าจะทำอะไร) ๗) สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า (บางโครงการอาจจะไม่มีก็ได้) ๘) วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษามีอะไรบ้าง ๙) วิธีการดำเนินงาน มีกี่ขั้นตอน ๑๐) ผลที่คาดว่าจะได้รับ เช่น ได้รับความหมายของตัวการ์ตูน จำนวน ๓๐ คำ ๑๑) เอกสารอ้างอิง ว่าผู้เรียนค้นคว้าจากไหนหนังสืออะไร ซึ่งการจัดกิจกรรมในขั้นนี้ ผู้สอนต้องตรวจเค้าโครงอย่างละเอียด และให้คำแนะนำอย่างชัดเจน เมื่อผู้เรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้จึงจะให้ผู้เรียนนำไปลงมือ

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ขั้นที่ ๔ การปฏิบัติ โครงงาน	- เพื่อฝึกการทำงานและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้กล้าแสดงออก ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	ปฏิบัติแต่ถ้าการเขียนเค้าโครงของผู้เรียนยังไม่ชัดเจนหรือไม่ถูกต้อง ผู้สอนควรให้มีการเขียนใหม่ และทำความเข้าใจให้ตรงกันก่อน เพื่อให้การลงมือปฏิบัติเกิดปัญหาน้อยที่สุดหรือไม่เกิดปัญหาเลย - ผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ตามลำดับขั้นตอนที่วางไว้ ซึ่งผู้สอนต้องดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด เพราะการลงมือทำงานจะมีปัญหาเกิดขึ้น ทำให้นักเรียนทำงานไม่ประสบผลสำเร็จ ระหว่างการปฏิบัติงานผู้เรียนต้องปฏิบัติงานอย่างรอบคอบ เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ผู้สอนอาจช่วยลงความเห็น ว่า ข้อมูลที่ได้ถูกต้องเพียงใด โดยให้ผู้เรียนจดบันทึก การปฏิบัติอย่างละเอียดทุกขั้นตอน
ขั้นที่ ๕ การเขียนรายงาน	- เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในการเขียนรายงานโครงงาน - เพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาและการทักษะการเขียน - เพื่อเขียนรายงานโครงงานถูกต้อง	- ผู้สอน ควรแนะนำให้ผู้เรียนเขียนรายงาน โดยใช้ภาษาเข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน และครอบคลุมตามหัวข้อต่าง ๆ เช่น ๑) ชื่อโครงงานที่จัดทำ ๑ เรื่องอะไร ๒) ชื่อผู้จัดทำโครงงานและชื่อครูที่ปรึกษา ๓) ชื่อโรงเรียน และวัน เดือน ปี ที่ทำโครงงาน ๔) บทคัดย่อ ผู้สอนต้องแนะนำวิธีเขียนแก่ผู้เรียน โดยเขียนชื่อโครงงานที่นักเรียนทำบอกวัตถุประสงค์ในการจัดทำโครงงาน บอกวิธีการศึกษา ทดลองอย่างย่อ ๆ เฉพาะส่วนที่เป็นสาระสำคัญ บอกผลการศึกษาทดลอง โดยนำมาจากบทสรุปผลการศึกษา จะยาวประมาณครึ่งหน้ากระดาษ หรือประมาณ ๓๐๐ – ๓๕๐ คำ และผู้เรียนจะต้องทำโครงงานเสร็จแล้วจึงจะมาเขียนบทคัดย่อ

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
		๕) กิตติกรรมประกาศ ซึ่งผู้สอนอาจจะแนะนำให้ผู้เรียนเขียนขอบคุณผู้ช่วยเหลือทำโครงการให้สำเร็จ เช่น ขอบขอบคุณผู้ให้ใช้สถานศึกษาคันควา ขอบขอบคุณผู้ให้คำปรึกษา ขอบขอบคุณผู้ออกเงินทุนให้ทำโครงการและลงท้ายด้วยคำว่า คณะผู้จัดทำ โดยไม่ต้องเขียนชื่อผู้ทำลงไป ๖) ทบทวนและความสำคัญของโครงการให้ผู้เรียนเขียนว่าเหตุใดจึงทำโครงการนี้ อยากศึกษาอะไร ๗) วัตถุประสงค์ คือจุดมุ่งหมายในการทำงานให้ผู้เขียนเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ว่าตั้งใจจะศึกษาเพื่ออะไร ๘) สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า ในภาษาไทยมักจะไม่มีการเขียนสมมุติฐาน แต่ถ้ามักเขียนในรูปของประโยคบอกเล่า โดยบอกตัวแปรต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะศึกษาในเรื่องโครงสร้างของสิ่งประดิษฐ์ ชนิดของวัสดุที่เหมาะสมทำสิ่งประดิษฐ์ ตัวแปรตาม ส่วนใหญ่จะวัดจากคุณภาพของสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวัดต่าง ๆ กันออกไปตามชนิดของการประดิษฐ์ ส่วนตัวแปรที่ต้องควบคุมนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของสิ่งประดิษฐ์ การเขียนสมมุติฐานผู้สอนจะให้ผู้เรียนคาดคะเนคำตอบของปัญหาที่เรายังไม่รู้คำตอบไว้ล่วงหน้าก่อนจะทำการทดลอง โดยอาศัยการสังเกตและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน สมมุติฐานอาจถูกหรือผิดก็ได้แต่ถ้าผิดหรือผลการศึกษาคัดแย้งกับสมมุติฐานที่ผู้เรียนได้ตั้งไว้ ก็ควรมีการตั้งสมมุติฐานใหม่ให้สอดคล้องกับผลการเรียนของผู้เรียน

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
		๘) เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้สอนแนะนำการเขียนว่าถ้าผู้เรียนเอาข้อมูลมาจากที่ใด เช่น เอกสารหนังสือต่าง ๆ จากผู้รู้ ฯลฯ โดยบอกว่าเรื่องที่ทำนี้เป็นเรื่องใหม่ หรือมีผู้อื่นได้ศึกษาบ้างแล้วถ้ามีผลได้เป็นอย่างไรให้นักเรียนเรียบเรียงขึ้นมาใหม่ แต่ถ้าหากเนื้อหาส่วนใหญ่ไม่เกี่ยวกับการทำโครงงานนักเรียนก็ไม่ต้องเขียน ๑๐) วิธีดำเนินงาน ให้ผู้เรียนบอกสถานที่ที่ทำการศึกษา บอกชื่อวัตถุประสงค์ จำนวนอย่างละเอียด ใด้ยั้งดี เขียน บอกวิธีศึกษา เป็นลำดับขั้นตอน ก่อนหลังอย่างละเอียดว่าแบ่งกลุ่มศึกษาอย่างไรทำอะไร ดูผลจากไหน อาจจะมีภาพประกอบ ในลำดับขั้นตอนการดำเนินงานประกอบ หรือจะใช้ตาราง กราฟ แผนภูมิ บอกวิธีการดำเนินการก็ได้ ๑๑) ผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าให้เขียนตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ควรนำเสนอในรูปตาราง แผนภูมิ กราฟ ก็ได้ แต่ให้ผู้เรียนพิจารณาถึงความง่ายต่อการนำเสนอผลที่ได้ และให้ผู้สนใจโครงงานมาอ่านแล้วเข้าใจ ๑๒) สรุปผลการศึกษา ให้ผู้เรียนเขียนผลการเรียนอย่างสั้น ๆ เช่น ได้ทราบความหมายของสำนวนทั้ง ๓๐ สำนวน หรือการอ่านในใจ จะจำได้ดีกว่าการอ่านออกเสียง แต่ถ้ามีการตั้งสมมุติฐานควรบอกด้วยว่าข้อมูลที่ได้นำสนับสนุนหรือขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้หรือยังสรุปไม่ได้ ๑๓) ข้อเสนอแนะ ซึ่งในส่วนนี้ผู้สอนควรแนะนำผู้เรียนให้เขียนเสนอแนะวิธีการปรับปรุงทดลองให้ดีขึ้น ให้บอกว่าสามารถนำความรู้ที่ได้จาก

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
		การศึกษาการทำโครงงานนี้ไปทำอะไรได้บ้าง เช่น นำไปฝึกอ่านออกเสียง นำไปแต่งประโยค นำไปทำหนังสือเล่มเล็ก นำไปทำแผ่นพับ ฯลฯ ๑๔) ประโยชน์ของโครงงาน ให้เขียนเป็นข้อ ๆ ว่ามีประโยชน์อะไร ด้านไหน ทำอะไรได้บ้าง ๑๕) เอกสารอ้างอิง ผู้สอนควรแนะนำวิธีการเขียนที่ถูก ต้องให้ว่าการเขียนเอกสารอ้างอิงที่เป็นหนังสือ คํารวให้เขียนเรียงลำดับ ดังนี้ - ชื่อ นามสกุล ของผู้เขียนหนังสือ - ชื่อหนังสือให้ชัดเจนได้ชื่อหนังสือด้วย หรืออาจพิมพ์ด้วยตัวหนา - ครั้งที่พิมพ์หนังสือเล่มนี้ ถ้าพิมพ์ครั้งแรกไม่ต้องใส่ครั้งที่พิมพ์ - จังหวัดที่พิมพ์หนังสือ - ชื่อโรงพิมพ์ ถ้าไม่ปรากฏชื่อโรงพิมพ์ให้ใช้ด้วยย่อ ม.ป.ท. ย่อมาจากคำว่า ไม่ปรากฏที่พิมพ์ - ถ้าเขียนจบบรรทัดแล้วต้องการขึ้นบรรทัดใหม่ให้ย่อหน้าวันไป ๑ ตัวอักษรของบรรทัดแรก ตัวอย่าง ศึกษาธิการ, กระทรวงหนังสือเรียน ภาษาไทยชุดพื้นฐาน ภาษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว ๒๕๔๐ เมื่อผู้เรียนเขียนรายงานโครงงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนควรตรวจสอบความเรียบร้อยต่าง ๆ เช่นเขียนถูกต้องตามหลักการเขียนรายงานหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องให้ผู้เรียนเขียนใหม่ให้ถูกต้อง โดยมีผู้สอนคอยแนะนำดูแล ตรวจสอบ

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ขั้นที่ ๖ การแสดงผลงาน	- เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองกล้าแสดงออก - เพื่อนำผลงานจากการทำโครงงานแสดงต่อผู้อื่นให้รับทราบ - เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกภูมิใจในผลงานของตนเอง	- เมื่อผู้เรียนเขียนรายงาน โครงงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนจะต้องนำผลงานออกแสดง ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดทำเป็นสื่อ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ หนังสือเล่มเล็ก ฯลฯ การนำเสนอผลงาน อาจนำเสนอด้วยวาจา รายงานบรรยายก็ได้ แต่ที่เราเห็นส่วนใหญ่จะนิยมทำแผนผังโครงงาน ซึ่งทำด้วยไม้อัดหรือฟิวเจอร์บอร์ดสีต่าง ๆ ก็ได้ หรืออาจจะประหมัด และส่งเสริมการนำของเหลือมาใช้ประโยชน์ เช่น ใช้ลังกระดาษแข็ง ทำเป็นแผนผังโครงงานก็ได้ โดยผู้เรียนนำงานมาคิดไว้ในแผนผังเพื่อให้ทราบรายละเอียดของการทำโครงงานในแต่ละหัวข้อและตกแต่งแผนผังให้สวยงาม น่าสนใจ แต่ผู้เรียนต้องยึดเนื้อหามากกว่าสิ่งที่ตกแต่ง เพราะจะกลายเป็นโชว์แผนมากกว่าผลที่ได้จากการทำโครงงาน ผู้สอนอาจนำแผนผังโครงงานที่เสร็จแล้วมาให้คุณเป็นตัวอย่างก็ได้
การประเมินผล	- เพื่อให้ผู้เรียนรู้งานที่ทำประสบผลสำเร็จระดับใด - เพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงและพัฒนาการทำโครงงานต่อไป - เพื่อส่งเสริมการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น	- การประเมินผล ผู้สอนอาจให้ผู้เรียน เพื่อน ครู หรือผู้ปกครอง ฯลฯ ประเมินในหัวข้อต่าง ๆ เช่น กระบวนการทำงาน ขั้นตอนการจัดทำ ทักษะต่าง ๆ เช่น การฟัง การพูด, การอ่าน, การเขียน, คำนิยม, ความคิด, ผลงาน, ฯลฯ โดยการประเมินอาจจะประเมินเป็นระยะ จนถึงสิ้นสุดการทำโครงงาน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น สังเกต สัมภาษณ์ ทดสอบ ตรวจผลงาน การรายงานผล ฯลฯ

ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการทำโครงการ

สาระการเรียนรู้ ภาษาไทย

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง การสอนพยัญชนะไทยโดยโครงการ

เวลา ๖ ชั่วโมง

๑. สาระสำคัญ

- พยัญชนะไทยมี ๔๔ ตัว เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบของคำในภาษาไทยและเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการสื่อสาร

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๒.๑ เพื่อให้นักเรียนรู้จักและอ่านออกเสียง พยัญชนะไทยได้ถูกต้อง

๒.๒ เพื่อให้นักเรียนใช้วิธีการของโครงการค้นคว้าและสื่อสารเกี่ยวกับพยัญชนะไทย

๒.๓ เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

๓. เนื้อหา

- พยัญชนะไทย ๔๔ ตัว

๔. กระบวนการจัดการเรียนรู้

๔.๑ สนทนาเกี่ยวกับพยัญชนะไทย ว่ามีกี่ตัว อะไรบ้าง โดยใช้แผนภูมิพยัญชนะไทย ครูถามนักเรียนว่า คำที่มี ตัว ก เป็นพยัญชนะต้น มีคำใดบ้างเมื่อนักเรียนตอบว่ามีคำใดแล้ว ครูถาม นอกจากคำดังกล่าวแล้ว ยังมีคำอื่นๆอีกหรือไม่ นักเรียนอยากทราบไหมว่า เราสามารถนำคำเหล่านี้ มาจัดทำหรือประดิษฐ์เป็นอะไรบ้าง (หนังสือเล่มเล็ก พจนานุกรม เกม ฯลฯ)

๔.๒ แบ่งกลุ่มนักเรียน ออกเป็นกลุ่มๆ ละ ๓-๕ คน ตามความสนใจอยากรู้ อยากทำในเรื่องเดียวกัน เช่น สนใจ คำที่มี ส เป็นพยัญชนะต้น จะนำคำที่ได้มาแต่งประโยคให้แต่ละกลุ่มช่วยกันตั้งชื่อเรื่องที่จะศึกษา ให้น่าสนใจ เช่น ก ไก่หาสนุก ส เสือน่าสน เป็นต้น

๔.๓ แต่ละกลุ่มอภิปรายถึง แหล่งที่จะไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล เช่น หาจากหนังสือแบบเรียน หนังสือพิมพ์ วารสาร ถามผู้ปกครอง

๔.๔ ครูอธิบายขั้นตอนการเขียนเค้าโครง ว่ามีขั้นตอนตอนอย่างไร โดยนำใบงานครูอ่านและอธิบายที่ละเอียดและให้แต่ละกลุ่มเขียนเค้าโครง ชั้นประถมศึกษาปีที่๑ ถ้านักเรียนเขียนคำใดไม่ได้ครูช่วยแนะนำเขียนหรือสะกดให้ นักเรียนเขียนตามโดยครูให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขจนสมบูรณ์

๔.๕ นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติตามเค้าโครง เสนอและจดบันทึกรวบรวมข้อมูลที่ได้อย่างละเอียด

๔.๖ ครูอธิบายถึงวิธีการเขียนรายงาน ว่ามีวิธีการเขียนอย่างไร เพื่อสรุปผลการดำเนินงานโครงการโดยอธิบายและให้นักเรียนเขียนที่ละหัวข้อ เมื่อเขียนเสร็จแล้วครูตรวจผลงานให้คำแนะนำปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์

๔.๗ นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานโครงการ ในลักษณะต่างๆ เช่น การบรรยาย การจัดนิทรรศการ การนำเสนอด้วยวาจา ฯลฯ

๔.๘ ครูและนักเรียนช่วยกัน สรุปและประเมินผล

๕. สื่อและแหล่งการเรียนรู้

๕.๑ แผนภูมิพยัญชนะไทย

๕.๒ ใบงาน

๕.๓ หนังสือแบบเรียนไทย

๕.๔ หนังสือพิมพ์

๕.๕ วารสาร

๕.๖ บุคคลในชุมชน เช่น ผู้ปกครอง พ่อ แม่ ฯลฯ

๖. การวัดผลประเมินผล

๖.๑ สังเกตการอ่านออกเสียงคำ

๖.๒ สังเกตจากการทำงานกลุ่ม

๖.๓ ตรวจผลงาน / ชิ้นงาน / เอกสารรายงาน

ตัวอย่างโครงงานภาษาไทย เรื่อง ก. ไก่มหาสนุก

ที่มาและความสำคัญของโครงงาน

จากการศึกษาในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าคำขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก มีหลายตัว จึงต้องการศึกษาว่า คำขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก มีคำใดบ้าง

ดังนั้นจึงทำโครงงานนี้ขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก และนำคำที่ได้มาแยกประเภท พืช สัตว์ สิ่งของ และอื่น ๆ และนำคำไปแต่งประโยค

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อรวบรวมคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก
๒. เพื่อแยกประเภทคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก
๓. เพื่อนำคำที่มีตัวพยัญชนะ ก ไปแต่งประโยค

อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการศึกษา

๑. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
๒. สมุดบันทึก ดินสอ ปากกา ยางลบ ไม้บรรทัด

วิธีการศึกษา

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่มกันไปศึกษาโดย
 - กลุ่มที่ ๑ สืบค้นจากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑
 - กลุ่มที่ ๒ ไปถาม พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เพื่อน
๒. จัดบันทึกคำที่สำรวจได้
๓. นำคำมาแยกเป็นพืช สัตว์ สิ่งของ และอื่น ๆ
๔. นำคำที่สำรวจได้มาแต่งประโยค

ผลการศึกษาค้นคว้า

จากคำสำรวจที่คำขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก โดยการสำรวจจากหนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้น ป. ๑ หน้า ๑-๑๐ และการถามพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และเพื่อน ได้คำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก ทั้งหมด ๓๐ คำ ดังนี้

ตารางที่ ๑ ตารางแสดงคำขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก แยกประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

พืช	สัตว์	สิ่งของ	อื่น ๆ
กล้วย	กา	เก้าอี้	กิน
กุหลาบ	ไก่	กาน้ำ	ก่อน
กระถิน	กบ	กระจำ	กัน
กระเทียม	กวาง	กระดุม	แกง
	แก้ง	กะละมัง	เกิน
	กุ้ง	กระตัง	กลัว
	กระต่าย	กระจาด	การ
	กระรอก	กระบุง	
	กระแต	กระทะ	
	กระตัง		

ตารางที่ ๒ แสดงการแต่งประโยคจากคำที่ขึ้นต้นด้วยตัวพยัญชนะ ก

ลำดับที่	คำ	การแต่งประโยค
๑.	กล้วย	ฉันกินกล้วยน้ำว้า
๒.	กุหลาบ	แม่ซื้อดอกกุหลาบสีแดง
๓.	กระถิน	พ่อตัดต้นกระถิน
๔.	กระเทียม	ป้าขายกระเทียมดอง
๕.	กา	นกกาเกาะบนกิ่งไม้
๖.	ไก่	พี่เลี้ยงไก่ ๒ ตัว
๗.	กบ	พ่อจับกบ
๘.	กวาง	น้องอยากเลี้ยงกวาง
๙.	แก้ง	มาตีวาคูรูปแก้ง
๑๐.	กุ้ง	แม่กินกุ้งเผา
๑๑.	กระต่าย	กระต่ายกินหญ้า
๑๒.	กระรอก	กระรอกกระโดดลงจากต้นไม้
๑๓.	กระแต	กระแตชอบกินผลไม้
๑๔.	กระทิง	กระทิงอยู่ในป่าใหญ่
๑๕.	แก้อี	ครูนั่งบนเก้าอี้
๑๖.	กาน้ำ	เขายกน้ำลงจากเตาไฟ
๑๗.	กระจก	ป้าส่งกระจกทุกวัน
๑๘.	กระดุม	ฉันซื้อกระดุมมาติดเสื้อ
๑๙.	กะละมัง	มะม่วงอยู่ในกะละมัง
๒๐.	กระตัง	แม่ดักขนมใส่กระตัง
๒๑.	กระจาด	ป้าถือกระจาดใส่ผัก
๒๒.	กระบุง	ลุงสานกระบุง
๒๓.	กระทะ	ฉันล้างกระทะ
๒๔.	กิน	พี่กินข้าวต้ม
๒๕.	ก่อน	นักเรียนล้างมือก่อนกินอาหาร
๒๖.	กิน	เราช่วยกันดูบ้าน

ลำดับที่	คำ	การแต่งประโยค
๒๗.	แกง	แม่ทำแกงส้มคอกแค
๒๘.	เกิน	แม่ค้าทอนเงินให้น้องเกินมา ๕ บาท
๒๙.	กลัว	ฉันทกลัวผี
๓๐.	การ	น้องทำการบ้านวิชาภาษาไทย

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาหาคำขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก ได้จำนวน ๓๐ คำ นำคำมาแยกประเภทต่าง ๆ และนำคำที่ได้แต่งประโยคได้ ๓๐ คำ

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. รู้จักคำขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก มากขึ้น
๒. แยกประเภทคำ ที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก ได้
๓. แต่งประโยคจากคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก ได้

ข้อเสนอแนะ

- ควรเลือกคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ ก ไปทำหนังสือภาพ
- นำคำที่ได้ไปทำบัตรคำไว้ฝึกอ่านในชั้นเรียน

เอกสารอ้างอิง

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ๒๕๕๐.

กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning)

ความสำคัญ

ปัจจุบันการเรียนการสอนของผู้เรียนมักเน้นการแข่งขันด้านความรู้ผู้ปกครองเร่งให้บุตรหลานเรียนพิเศษ ทำให้ผู้เรียนเป็นจำนวนมากเห็นแก่ตัว ไม่เอื้อเฟื้อผู้เรียนที่อ่อนด้อยกว่า ไม่มีการนำความสามารถที่แตกต่างกันในแต่ละด้านมาร่วมมือกันทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ

กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ จะเป็นวิธีการที่จะสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้รู้จักการทำงานร่วมกันได้อย่างมีคุณค่าและมีประสิทธิภาพ

ความหมาย

กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ทั้งทางด้านความรู้และทางด้านจิตใจ ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในความแตกต่างระหว่างบุคคลเคารพความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นที่แตกต่างจากตน ตลอดจนรู้จักช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อน ๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือ

แนวคิด

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการเรียนที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน นักเรียนที่เรียนหรือมีความสามารถมากกว่า ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนกว่าหรือมีความสามารถน้อยกว่า สมาชิกในกลุ่มจะร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนและของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม

การเรียนแบบร่วมมือ จะช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาการตัดสินใจการแสวงหาความรู้ใหม่ และยอมรับซึ่งกันและกันทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความรู้ การเรียนแบบร่วมมือ สามารถนำมาใช้กับการเรียนทุกกลุ่มสาระและทุกระดับชั้นเรียน

วัตถุประสงค์

๑. การร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม
๒. การฟังพา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
๓. การร่วมทำงานกับผู้อื่นได้
๔. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

๑. กิจกรรมคิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมคิด (Think pair share)

ผู้สอนจะตั้งปัญหาหรือโจทย์คำถาม ผู้เรียนแต่ละคนจะคิดคำตอบด้วยตนเองก่อน แล้วนำคำตอบไปอภิปรายแลกเปลี่ยนกับเพื่อนเป็นคู่ จากนั้นจึงนำคำตอบที่เป็นข้อสรุปจากการคิดคู่ไปคิดเป็นกลุ่มย่อย และนำเสนอในชั้นเรียนเพื่อนทั้งชั้นจะแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

กิจกรรมนี้ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและเพิ่มเติมข้อมูล หรือคำตอบที่ถูกต้องเหมาะสม

๒. กิจกรรมการพูดเป็นคู่ (Rally robin)

เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนพูด ตอบ แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่กำหนดให้เป็นคู่ ๆ โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกที่เป็นคู่ได้พูดกันในเวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรม

๓. กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่คำตอบ

ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดปัญหา ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มคิดหาคำตอบเป็นรายบุคคลก่อน จากนั้นให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้คำตอบจากเพื่อนภายในกลุ่มได้ และถ้าไม่แน่ใจในคำตอบให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันค้นหาคำตอบจากเอกสาร สื่อต่าง ๆ หรือสอบถามผู้รู้ แล้วนำคำตอบที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนทั้งชั้นมาสรุปเป็นคำตอบ

ฯลฯ

ขั้นตอนกระบวนการสอนแบบร่วมมือ

กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีวิธีการที่หลากหลายรูปแบบ แต่ละแบบจะเน้นการทำงานที่แบ่งเป็นกลุ่มย่อยที่ร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมหาคำตอบ โดยการช่วยเหลือกัน จากกิจกรรมที่ยกตัวอย่าง คือ กิจกรรมคิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมคิด กิจกรรมการพูดเป็นคู่ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่คำตอบ จะมีวิธีการ กระบวนการ ขั้นตอน ที่ใช้วิธีการที่มีลักษณะร่วมกันดังนี้

๑. **ขั้นเตรียม** โดยผู้สอนจะแนะนำทักษะในการเรียนรู้กันและจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ ประมาณ ๒-๖ คน หรือตามความเหมาะสม ผู้สอนควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มทุกครั้ง เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมถาวร พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมและข้อมูลอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรด้วย

๒. **ขั้นสอน** ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน และนำเนื้อหา แหล่งข้อมูล มอบหมายงานให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม อธิบายขั้นตอนการทำงาน

๓. **ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม** เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ควบคุม ดูแล แนะนำ เสนอแนะให้ความช่วยเหลือให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกัน ให้แต่ละคนมีบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย และได้แสดงออกเต็มที่ตามข้อตกลงของกิจกรรม

๔. **ขั้นตรวจสอบผลงาน** ในขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล

๕. **ขั้นสรุปบทเรียน (กิจกรรม) และประเมินผลการทำงานกลุ่ม**

ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปกิจกรรม ครูและนักเรียนสามารถเพิ่มเติม เสนอแนะ แสดงความคิดเห็นได้ในขั้นนี้ พร้อมทั้งช่วยกันประเมินผลการทำกิจกรรมกลุ่ม พิจารณา จุดเด่น จุดบกพร่อง และจุดที่ต้องปรับปรุง

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่คำตอบ (การเขียนสะกดคำ)

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐาน ท.๒.๑ ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูล สารสนเทศ และรายงานศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นการจัดกิจกรรม

ขั้นเตรียม

๑. ผู้สอนแนะนำ พูดคุยการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เรื่องการช่วยเหลือกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

๒. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ ๒-๔ คน หรือ ๒-๖ คน ตามความเหมาะสม โดยครูใช้กลวิธีการแบ่งกลุ่มให้เกิดความสนุกสนาน

ขั้นสอน

๓. ผู้สอนพูดคุยถึงความสำคัญของการเขียนสะกดคำที่ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษาจะเป็นพื้นฐานของการเขียนประโยค การเขียนข้อความ จดหมาย เรียงความ ฯลฯ

ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม

๔. ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนภายในกลุ่มย่อย นำสมุดดินสอขึ้นมา เขียนสะกดคำ ตามคำศัพท์ที่ครูบอก ๑๐ คำ (คุณครูเลือกคำทั้ง ๑๐ คำตามความเหมาะสมแต่ควรเน้นคำที่เขียนยาก ผู้เรียนสะกดผิดบ่อย ๆ)

๕. ให้ผู้เรียนภายในกลุ่มทุกคนแลกเปลี่ยน พูดคุย สนทนา คำศัพท์ ที่เขียนสะกดคำทั้ง ๑๐ คำ

๖. สมาชิกในกลุ่มย่อย ช่วยกันคัดคำศัพท์ของเพื่อนในกลุ่มที่คิดว่าเขียนถูกต้องทั้ง ๑๐ คำ เป็นผลงานของกลุ่ม

๗. ให้ตัวแทน ผู้เรียนกลุ่มย่อยนำเสนอคำศัพท์ทั้ง ๑๐ คำ บนกระดานดำทุกกลุ่ม เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างในแต่ละคำแต่ละกลุ่ม

ขั้นตรวจสอบผลงาน

๘. ผู้สอนให้ผู้เรียนทั้งชั้นร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของคำที่เขียนกับพจนานุกรม ปทานุกรม หรือศัพท์พจนานุกรม พร้อมทั้งหาความหมายของคำทั้ง ๑๐ คำด้วย

๙. ให้ผู้เรียนกลุ่มย่อย ร่วมกันคัดคำศัพท์ทั้ง ๑๐ คำพร้อมความหมายด้วยตัวบรรจง ตกแต่ง วาดภาพประกอบหรือนำคำไปแต่งประโยคตามความเหมาะสม

ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

๑๐. ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการปฏิบัติ กิจกรรม เช่น

- ๑๐.๑ ความหมายของคำศัพท์
- ๑๐.๒ การทำงานกลุ่ม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- ๑๐.๓ ความสำคัญของการค้นคว้าเพิ่มเติม
- ๑๐.๔ ผลสำเร็จ ความภูมิใจ
- ๑๐.๕ ข้อควรปรับปรุง

กิจกรรมคิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมคิด

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นเตรียม

๑. ผู้สอนแนะนำการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เรื่องความสามัคคี การมีน้ำใจช่วยเหลือกัน ความรับผิดชอบ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
๒. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละประมาณ ๒-๔ คน หรือ ๒-๖ คน ตามความเหมาะสม โดยครูใช้กลวิธีการแบ่งกลุ่มให้เกิดความสนุกสนาน

ขั้นสอน

๓. ผู้สอนพูดคุยถึงความสำคัญของการคิด ซึ่งจะเป็นการกลั่นกรอง การฟัง การพูด การเขียน ให้มีคุณภาพ เมื่อผู้เรียนฝึกบ่อย ๆ จะทำให้เกิดทักษะการคิด และส่งผลให้งานมีคุณภาพ
๔. ผู้สอนมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มย่อย คิดคำขวัญ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตามที่สมาชิกในห้องส่วนใหญ่ลงมติ เช่น การรณรงค์ต้านสารเสพติด ความสำคัญของภาษาไทย (ครูอาจกำหนดความยาว เช่น ไม่เกิน ๑๖ พยางค์) โดยอธิบายขั้นตอนให้ผู้เรียนดำเนินการ ดังนี้
 - ขั้นที่ ๑ คิดคำขวัญคนเดียวในกลุ่มย่อยก่อน
 - ขั้นที่ ๒ คิดคำขวัญคู่กับเพื่อน โดยนำคำขวัญที่คิดคนเดียวมา แลกเปลี่ยนแนวคิด ปรับความคิด คำ ภาษา รวมให้เป็นคำขวัญใหม่ ๑ คำขวัญ
 - ขั้นที่ ๓ ร่วมคิด โดยนำคำขวัญจากการคิดคู่มาแลกเปลี่ยนแนวคิด ปรับความคิด คำ ภาษา รวมให้เป็นคำขวัญใหม่ของกลุ่มย่อย ๑ คำขวัญ

ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม

๕. ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม ตามข้อ ๔-๕ คิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมคิด
๖. ให้ตัวแทนผู้เรียนในกลุ่มย่อยนำเสนอคำขวัญจากการร่วมคิด ให้เพื่อนทั้งชั้นฟัง เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะความคิดเห็นเพิ่มเติม
๗. ให้ทุกกลุ่มย่อย นำคำขวัญที่เป็นข้อสรุปและได้รับการเสนอแนะ จากกลุ่มใหญ่แล้ว ไปคัดด้วยข้อความที่สวยงาม เขียนคำอธิบาย คำขวัญ เพิ่มเติม พร้อมวาดภาพประกอบให้สวยงาม

ขั้นตรวจสอบผลงาน

๘. ตัวแทนผู้เรียนกลุ่มย่อย (ไม่ควรซ้ำกับผู้เสนอตามข้อ ๖) นำผลงานที่มีรูปภาพประกอบ (ตามข้อ ๗) มาเสนอกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เห็นผลงานความภาคภูมิใจอีกครั้ง

๙. ผู้สอนและผู้เรียนกลุ่มย่อยอื่น ๆ ช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของการสะกดคำ การใช้คำ การใช้ภาษาอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นสรุปบทเรียน และประเมินผลการทำงานกลุ่ม

๑๐. ผู้สอนและผู้เรียน ช่วยกันสรุป ประเด็นสำคัญที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรม เช่น

๑๐.๑ เรื่อง คำขวัญ

๑๐.๒ เรื่องการทำงานกลุ่ม ความสามัคคี ฯลฯ

๑๐.๓ จุดเด่น / จุดบกพร่องของงาน

๑๐.๔ ผลสำเร็จ ความภูมิใจ

๑๐.๕ ข้อควรปรับปรุง

สื่อประกอบกิจกรรม

พจนานุกรม ปทานุกรม ศัพทานุกรม

ข้อเสนอแนะ

๑. กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ ควรให้สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นต่อหน้าเพื่อนในกลุ่ม
๒. ชตชนักเรียนทำกิจกรรม ผู้สอนควรสังเกตอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ความช่วยเหลือ
๓. การจัดกลุ่มย่อยแต่ละครั้ง ผู้สอนควรจัดผู้เรียนคละคนเก่ง ปานกลาง อ่อน ทุกครั้ง จะเป็น การสร้างให้ผู้เรียนได้เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่กัน
๔. การแสดงความคิดเห็น ผู้สอนควรควบคุมเวลาตามที่กำหนดเพื่อฝึกความตรงต่อเวลา

การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

แนวคิด

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการใช้การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

รูปแบบ

๑ การแสดงบทบาทสมมติแบบละคร คือการแสดงบทบาทตามเรื่องราวที่ได้กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้แสดงจะได้รับทราบเรื่องราวว่าจะขึ้นต้นและลงท้ายอย่างไร แต่จะไม่ได้รับบทที่กำหนดให้แสดงตามอย่างละเอียด ผู้แสดงจะต้องแสดงออกเองตามความคิดของตน แต่จะต้องดำเนินเรื่องไปตามเรื่องที่กำหนดไว้แล้ว ซึ่งมีลักษณะเหมือนละคร เพียงแต่ไม่ให้บทอย่างละเอียดแก่ผู้เล่นเท่านั้น

๒ การแสดงบทบาทสมมติแบบแก้ปัญหา เป็นการแสดงบทบาทสมมติที่แท้จริงตามหลักการ ผู้แสดงจะได้รับทราบสถานการณ์หรือเรื่องราวเพียงเล็กน้อยเท่าที่จำเป็น ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์ที่มีปัญหา หรือความขัดแย้งแฝงอยู่ ผู้แสดงจะต้องใช้ความคิดของตนที่จะแสดงออกและแก้ปัญหาต่าง ๆ ทำให้ผู้แสดงหรือผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เพราะได้มีโอกาสใช้ความคิดของตนอย่างเสรีในการแก้ปัญหา

ลักษณะของการจัดกิจกรรม

การแสดงบทบาทสมมติ มีหลายลักษณะทั้งที่เป็นแบบง่าย ๆ และยากต่อการแสดง ควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น และเรื่องที่สอน คือ

- ๑ การแสดงที่เป็นไปตามธรรมชาติ เช่น ทำเดิน ทำวิ่ง ทำนั่งหลับ ทำหกล้ม
- ๒ การแสดงที่เป็นไปตามความรู้สึก และอารมณ์ เช่น ดีใจ เสียใจ ตกใจ โกรธ ผิดหวัง
- ๓ การแสดงที่เป็นไปตามหน้าที่โดยปกติ เช่น เป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นครู เป็นพ่อค้า
- ๔ การแสดงที่เป็นไปตามเหตุการณ์ เช่น ตำรวจจับผู้ร้าย คนขับรถหลบเด็กที่วิ่งข้ามถนน คนช่วยเหลือผู้ได้รับอุบัติเหตุ
- ๕ การแสดงที่เป็นการกระทำต่าง ๆ เช่น แบกของ ชักผ้า หุงข้าว ถูบ้าน กวาดใบไม้

วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม

- ๑ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้สึก และพฤติกรรมแสดงออกของผู้อื่น
- ๒ เพื่อให้ผู้เรียนปรับหรือเปลี่ยนเจตคติ พฤติกรรมและการปฏิบัติงานในสังคมได้อย่างเหมาะสม
- ๓ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการใช้ความรู้ในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ
- ๔ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีโอกาสแสดงออกและได้เรียนอย่างสนุกสนาน ลดความตึงเครียด
- ๕ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น

องค์ประกอบสำคัญในการจัดกิจกรรม

- ๑ กำหนดสถานการณ์สมมติ หัวข้อเรื่องหรือปัญหา
- ๒ กำหนดบทบาทสมมติ ที่ต้องการพร้อมรายละเอียด
- ๓ การแสดงบทบาทสมมติ
- ๔ กติกาควบคุมการแสดงบทบาทสมมติ
- ๕ การอภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมการแสดงบทบาทสมมติ
- ๖ การสรุปผลการเรียนรู้

แนวการจัดกิจกรรม

- ๑ ผู้สอน/ ผู้เรียน นำเสนอสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ
- ๒ ผู้สอน/ ผู้เรียน เลือกผู้แสดงบทบาท
- ๓ ผู้สอนเตรียมผู้สังเกตการณ์
- ๔ ผู้เรียนแสดงบทบาท และสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
- ๕ ผู้สอนและผู้เรียน อภิปรายเกี่ยวกับความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้แสดง
- ๖ ผู้สอนและผู้เรียนสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับ
- ๗ ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นเตรียมการ

๑. ผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
๒. สร้างสถานการณ์ และบทบาทสมมติที่จะช่วยสนองวัตถุประสงค์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง อาจจะเป็นสถานการณ์หรือบทบาทสมมติที่ผู้สอนเตรียมไว้เพื่อเล่าให้ผู้เรียนฟัง ส่วนรายละเอียดต่างๆ ผู้เรียนจะต้องคิดเอาเอง หรืออาจจะเป็นสถานการณ์หรือบทบาทสมมติที่เป็นลายลักษณ์อักษร

ขั้นดำเนินการ

๑. **การเริ่มบทเรียน** ผู้สอนสามารถกระตุ้นความสนใจผู้เรียนให้คิดและอยากติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น

- ๑.๑ การเชื่อมโยงประสบการณ์ใกล้เคียงตัวผู้เรียน
- ๑.๒ การเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับในอดีต
- ๑.๓ การเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติที่เตรียมมาแล้ว ทิ้งท้ายด้วยปัญหา
- ๑.๔ ชี้แจงให้เห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมแสดง และร่วมกันคิดแก้ปัญหา
- ๑.๕ ใช้คำถามซึ่งเป็นคำถามหลักในประเด็นที่ต้องการกระตุ้นให้เกิดการคิด

๒. **การเลือกผู้แสดง** ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนอาสาสมัครแสดงบทบาทด้วยความเต็มใจหรือเลือกผู้แสดงแบบเจาะจง ตามแนวทางดังนี้

๒.๑ เลือกผู้แสดงที่มีบุคลิกลักษณะ คุณสมบัติ หรือมีความเหมาะสมกับบทบาทที่กำหนดให้ เพื่อให้การแสดงเป็นไปอย่างราบรื่นไม่เคอะเขิน ทำให้ผู้ชมเห็นเรื่องราวและปัญหาได้ชัดเจน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

๒.๒ เลือกผู้แสดงที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติ หรือมีความสามารถตรงข้ามกับบทบาทที่กำหนดให้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่ตนเองอาจไม่กล้าทำในชีวิตจริง

๒.๓ เลือกผู้แสดงโดยใช้อาสาสมัครเพื่อให้เสริมภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนและตัดสินใจ

๒.๔ เลือกผู้แสดงแบบจำเพาะเจาะจง เพื่อให้ผู้แสดงเกิดการเรียนรู้ ได้ข้อคิดจากบทบาทที่ได้รับ

๓. การเตรียมความพร้อมของผู้แสดง

การทำให้การแสดงบทบาทสมมติ ประสบผลสำเร็จควรจัดให้มีการเตรียมความพร้อม ดังนี้

๓.๑ ให้เวลาผู้แสดงได้เตรียมตัว และตกลงกันก่อนที่จะแสดง

๓.๒ เวลาที่ให้ควรเหมาะสมกับความจำเป็นในการแสดงแต่ละเรื่อง และก่อนเวลา
ที่ผู้แสดงจะลงมือแสดง

๓.๓ ผู้สอนควรให้กำลังใจผู้แสดงช่วยให้ผู้แสดงสบายใจจัดความตื่นเต้น ประหม่า และ
ความวิตกกังวล เพื่อให้ผู้แสดงได้แสดงอย่างเป็นธรรมชาติ

๓.๔ ให้ทดลองแสดงบทบาทสมมติตอนเริ่มต้นให้ผู้สอนดูเพื่อให้เกิดความมั่นใจ

๔. การจัดฉากแสดง

เพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติมีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงจึงควรจัดฉาก
ประกอบการแสดง ดังนี้

๔.๑ เป็นการ จัดฉากง่าย ๆ

๔.๒ ใช้เวลาไม่มาก

๔.๓ ประหยัดในการใช้วัสดุอุปกรณ์

๕. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ หรือผู้ชม

การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้แสดง
ผู้ชม และผู้สังเกตการณ์ มิได้มุ่งหวังให้เกิดความสนุกสนานเท่านั้น ผู้สอนจึงควรเตรียมผู้สังเกตการณ์หรือ
ผู้ชม ดังนี้

๕.๑ ทำความเข้าใจกับผู้ชมว่าควรสังเกตอะไร จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ และ
อภิปรายในภายหลัง

๕.๒ เตรียมหัวข้อการสังเกต หรือจัดทำแบบสังเกตการณ์ใช้สอดคล้องกับจุดประสงค์

๕.๓ เลือกผู้สังเกตการณ์บันทึกพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่อง ๆ

๖. การแสดง

เมื่อทุกฝ่ายพร้อมแล้ว ผู้สอนให้ผู้แสดงเริ่มแสดงได้ โดยดำเนินการดังนี้

๖.๑ ให้ผู้แสดงสวมบทบาท ตามสถานการณ์ที่กำหนดได้

๖.๑ ปลดปล่อยให้การแสดงเป็นไปตามธรรมชาติ

๖.๓ ผู้สอน ผู้สังเกตการณ์ หรือผู้ชมไม่ควรมีการขัด หรือชักการแสดงกลางคัน

๖.๔ กรณีมีปัญหาเมื่อการแสดงออกนอกทาง หรือผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ
ผู้สอนอาจจำเป็นต้องให้คำแนะนำบ้าง

๖.๕ ผู้สอนควรสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดง และผู้ชมอย่างใกล้ชิด

๗. การตัดบท

เมื่อผู้แสดงได้แสดงไปเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ผู้สอนควรตัดบทหรือยุติการแสดง โดยพิจารณา ดังนี้

- การแสดงได้ให้ข้อมูลแก่ผู้ชมเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้
- ผู้ชมและผู้แสดง พอจะเล่าได้ว่า เรื่องราวจะเป็นอย่างไร ถ้ามีการแสดงต่อไป
- ผู้แสดง ไม่สามารถแสดงต่อไปได้ เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการ หรือเกิดอารมณ์สะเทือนใจมากเกินไป
- การแสดงยืดเยื้อ ไม่ยอมจบ หรือจบไม่ลง และผู้ชมหมดความสนใจ

ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

๑. ชี้แจงให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจว่าการอภิปรายจะเน้นที่เหตุผลและพฤติกรรมที่ผู้แสดงได้แสดงออกมา ไม่ควรมุ่งประเด็นไปที่การแสดงที่แสดงดี ไม่ดี เพียงใด
๒. สัมภาษณ์ความรู้สึก และความคิดของผู้แสดง และจดบันทึกไว้บนกระดาน
๓. สัมภาษณ์ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์ ถึงข้อมูลที่สังเกตได้ผู้สอนควรจดบันทึกข้อมูลบนกระดาน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นประเด็นในการอภิปราย
๔. ให้กลุ่มผู้แสดง และผู้ชมวิเคราะห์เหตุการณ์ เสนอความคิดเห็นอภิปรายร่วมกัน โดยครูอาจใช้คำถามต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด

ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

๑. ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่มีส่วนสัมพันธ์ หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้อีกซึ่งกันและกัน
๒. ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดอย่างกว้างขวางระหว่างเรื่องที่ศึกษากับความเป็นจริง
๓. ผู้เรียนสรุปแนวคิดรวบยอดบันทึกลงสมุดแบบฝึกหัดไว้เป็นรายบุคคล

การประเมินผล

ประเมินผลโดยสังเกตในสิ่งต่อไปนี้

๑. ความร่วมมือ
๒. พฤติกรรมบทบาทที่แสดง
๓. ความสนใจ
๔. การอภิปราย แสดงความคิดเห็น

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการบทบาทสมมติ

แผนการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย
เรื่อง คำควบกล้ำ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๑. ขั้นเตรียมการ การเตรียมตัวครู

๑.๑ กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

- ๑) เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคำควบกล้ำ
- ๒) เพื่อให้ผู้เรียนพูดออกเสียงคำควบกล้ำได้ถูกต้อง
- ๓) เพื่อให้ผู้เรียนเขียนสะกดคำควบกล้ำได้
- ๔) เพื่อให้ผู้เรียนสื่อความหมายของคำควบกล้ำได้

๑.๒ กำหนดสถานการณ์

๒. ขั้นตอนการ

๒.๑ การเริ่มบทเรียน ผู้สอนสร้างความสนใจ โดยเล่าเรื่องบทบาทสมมติที่เตรียมมา ดังนี้

"สวัสดีค่ะ นักเรียน วันนี้ครูจะเล่าเรื่องตื่นเต้นให้นักเรียนฟัง ลองติดตามฟังนะคะว่าเรื่องเป็นอย่างไร"

เช้าวันหนึ่ง แดงกวาง ชวนน้องกวาง เกรียงไกร และปรุงจิตไปเก็บพุทรา ในสวนป่าบุญทรง ขณะที่ใช้ไม้ขว้างเพื่อให้พุทราหล่นอยู่นั้น กล้วยของลุงคล้อย หลุดออกมาจากคอกที่อยู่ใต้ต้นไม้โพเห็นเด็กๆ มันก็หันขวับวิ่งเข้าไล่หวัด กล้วยเห็นจึงเข้าขัดขวางจนล้มคลุกคลานเกลือกกลิ้งโคลนตม พ่อแม่ของแดงกวางทราบความจริง จึงชักไถ้และสั่งสอน แดงกวางจะทำอย่างไรต่อไป

"สนุกไหมคะ เรามาแสดงบทบาทสมมติเรื่องนี้ดีไหม ใครจะแสดงเป็นอะไร"

๒.๒ การเลือกตัวผู้แสดงบทบาทสมมติ

ผู้สอนให้นักเรียนอาสาสมัคร หรือคัดเลือกตัวผู้แสดงดังนี้

ด.ญ. อรอนงค์	แสดงเป็น	แดงกวาง
ด.ญ. อังคณา	แสดงเป็น	น้องกวาง
ด.ช. อัครเดช	แสดงเป็น	เกรียงไกร
ด.ญ. สุกัญญา	แสดงเป็น	ปรุ้งจิต
ด.ญ. นริรัตน์	แสดงเป็น	ป้าบุญทรง
ด.ช. วิยวัฒน์	แสดงเป็น	ลุงคล้าย
ด.ช. ศราวุฒิ	แสดงเป็น	พ่อ
ด.ญ. พัชรียา	แสดงเป็น	แม่
ด.ช. ฤกษ์โชค	แสดงเป็น	ควาย

๒.๓ การเตรียมความพร้อมก่อนแสดง

ผู้สอนทำความเข้าใจกับผู้เรียน เช่น

"การแสดงบทบาทสมมตินี้ นักเรียนจะแสดงอย่างไรก็ได้ ให้สมกับบทบาทของตนเองที่ได้รับให้นักเรียนคิดทำทางและคำพูดได้อย่างอิสระ การแสดงไม่มีข้อผิดใด ๆ นักเรียนไม่ต้องกังวลใจว่าจะแสดงผิด ขอให้แสดงให้เต็มที่ ลองฝึกซ้อมทำทาง และคำพูดซิคะ"

๒.๔ การจัดฉากแสดง

ใช้หน้าห้องเรียนเป็นสถานที่แสดง ใช้เก้าอี้สี่ตัวล้อมเป็นคอกควาย อีกมุมหนึ่งใช้เก้าอี้เรียงเป็นสวนและบ้านของป้าบุญทรง บริเวณกลางหน้าห้องใช้เก้าอี้ตัวซ้อน ๒ ตัว เพื่อเป็นต้นพุทรา ที่หน้าประตูทางเข้าวางเก้าอี้ไว้ ๒ ตัว สำหรับพ่อแม่ของแดงกวางนั่ง

๒.๕ การเตรียมตัวผู้สังเกตการณ์ หรือผู้ชม

ผู้สอนกำหนดผู้เรียนที่เป็นผู้ชม สังเกตในขณะที่เพื่อแสดงในประเด็นดังนี้ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ

- ๑) พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้แสดง
- ๒) การออกเสียงพูดคำควบกล้ำ
- ๓) ปัญหาที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ และวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม
- ๔) ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดที่ได้จากการชมการแสดง

๒.๖ การแสดง

เมื่อเตรียมอุปกรณ์ ผู้แสดง และผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชมเรียบร้อยแล้ว ใช้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติตามที่ผู้สอนกำหนด โดยผู้สอนอาจเชิญชวนให้ชมการแสดง ดังนี้

“บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว ที่ทุกท่านจะได้รับการแสดงบทบาทสมมติในเรื่องที่ตื่นเต้นเร้าใจ เรื่องควายลุงคล้อย ขอให้ปรบมือให้กำลังใจผู้แสดงด้วยค่ะ”

แดงกวาง แสดงบทบาทร้องเรียกชักชวน น้องกวาง เกรียงไกร และปรุ่งจิต ไปเก็บพุทรา ที่สวนป่าบุญทรง ซึ่งเพื่อน ๆ ก็มารับ

ป่าบุญทรง, ลุงคล้อย แสดงบทบาทนั่งพักผ่อนอยู่ที่บ้านในสวน

แดงกวาง น้องกวาง, เกรียงไกร และปรุ่งจิต แสดงบทบาทขว้างและเก็บพุทรา

ควาย แสดงบทบาทหลุดออกจากคอก หันมาไล่ชีวิตเด็ก ๆ

ลุงคล้อย แสดงบทบาทเข้าขวางควาย

พ่อแม่ แสดงบทบาทอบรมสั่งสอนลูก

๒.๗ การตัดบท

ในขณะที่พ่อแม่อบรมสั่งสอนลูกเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนก็ตัดบท

ก. ขั้ววิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

๓.๑ ผู้สอน “นักเรียนคะ การแสดงยุติลงแค่นี้ค่ะ ต่อไปเราจะอภิปรายถึงสิ่งต่าง ๆ จากการแสดง ทั้งความรู้สึกและความคิดเห็นต่าง ๆ แต่เราจะไม่วิพากษ์วิจารณ์ว่าใครแสดงดี ไม่ดีนะคะ”

๓.๒ ผู้สอน สัมภาษณ์ผู้แสดง แล้วจดบนกระดาน ดังนี้

- นักเรียนพอใจในบทบาทที่แสดงหรือไม่ เพราะเหตุไร
- นักเรียนรู้สึกอย่างไรในขณะที่แสดง
- นักเรียนได้พูดคำอะไรบ้าง
- นักเรียนคิดว่าคำใดที่พูดเป็นคำควบบ้าง

๓.๓ ผู้สอน สัมภาษณ์ผู้สังเกตการณ์ หรือผู้ชม แล้วจดบนกระดาน ดังนี้

ให้นักเรียนที่เป็นหัวหน้ากลุ่มออกมาเสนอตามข้อที่ตกลงไว้

๓.๔ ผู้สอน ให้ผู้เรียนทั้งหมดซักถาม แสดงความคิดเห็น แล้วบันทึกบนกระดาน เช่น

- นักเรียนได้ความรู้ ความคิดอะไรบ้างจากการดูการแสดงบทบาทสมมติ
- ผู้แสดงได้แสดงพฤติกรรมอะไรออกมาบ้าง
- พฤติกรรมที่แสดงออกมาเหมาะสมหรือไม่ มีอะไรบกพร่อง และควรแก้ไข
- มีวิธีการอะไรที่จะแก้ไขให้เหมาะสม

บทที่ ๓

บทสรุป

ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิด/กระบวนการเกี่ยวกับการเรียนรู้ดังกล่าวนับเป็นฐานสำคัญของการสอน การสอนจำเป็นต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ เพราะกระบวนการสอนก็คือกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ได้ดี ดังนั้นทฤษฎี/หลักการ/แนวคิด/กระบวนการเกี่ยวกับการเรียนรู้จึงเป็นฐานของทฤษฎี/หลักการ/ แนวคิด/กระบวนการเกี่ยวกับการสอนซึ่งทั้งสองอย่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

ในการเรียนรู้เรื่องใดก็ตาม หากผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้ดีเช่นเดียวกัน ในการจัดการกระบวนการสอน นอกจากจะต้องคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ แล้วผู้สอนยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมาก เช่น คำนึงถึงสภาพของผู้เรียน เนื้อหา สาระ สภาพแวดล้อม และยังต้องอาศัยรูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอนที่หลากหลายอีกด้วย ดังนั้นการสอนจึงต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อช่วยให้การสอนได้ผลดี ซึ่งก็คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนด

การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น จัดทำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค และจัดทำคำอธิบายรายวิชา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ตลอดปี และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งผู้สอนต้องเลือกรูปแบบการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยสามารถคิดค้นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นได้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ สรุปเป็นความหมายเชิงปฏิบัติการไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ ๒๕๔๔ :๗)

- การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลองและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจด้วยวิธีการ กระบวนการและใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียน ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรกำหนด มีความรู้ลึกซึ้งซึ้งมนต์ดีในผลการปฏิบัติของตนเอง สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สังคมและส่วนรวม

- การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้จัดหรือครูผู้สอนดำเนินการให้สอดคล้องกับผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถทางด้านปัญญา หรือวิธีการเรียนรู้ โดยบูรณาการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ วางแผนการจัดกิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาสติปัญญา อารมณ์และทักษะการปฏิบัติ ส่งเสริมสนับสนุนการนำความรู้ไปใช้ในแหล่งความรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และมีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

- การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สนับสนุนการเรียนรู้มีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของผู้เรียน หาวิธีการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในสถานศึกษาให้พัฒนากระบวนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสนับสนุนด้านทรัพยากร การลงทุนเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งดูแล ตรวจสอบกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในเอกสารเล่มนี้ได้นำเสนอกระบวนการเรียนรู้ไว้ทั้งสองประเภท คือ กระบวนการเรียนรู้เฉพาะภาษาไทยและกระบวนการอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษา

กระบวนการเรียนรู้ภาษาไทย นำเสนอไว้ ๖ กระบวนการดังนี้

๑. กระบวนการอ่าน

๑.๑ การเตรียมการอ่าน

๑.๒ การอ่าน

๑.๓ การแสดงความคิดเห็น

๑.๔ การอ่านสำรวจ

๑.๕ การขยายความคิด

๒. กระบวนการเขียน

- ๒.๑ การเตรียมการเขียน
- ๒.๒ การยกร่างข้อเขียน
- ๒.๓ การปรับปรุงข้อเขียน
- ๒.๔ การบรรณาธิกรณกิจ
- ๒.๕ การเขียนที่สมบูรณ์

๓. กระบวนการฟัง

- ๓.๑ การได้ยินเสียง
- ๓.๒ การรับรู้
- ๓.๓ การเข้าใจ
- ๓.๔ การวิเคราะห์
- ๓.๕ การนำไปใช้

๔. กระบวนการดู

- ๔.๑ การเตรียมการดู
- ๔.๒ การปฏิบัติการ
- ๔.๓ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการดู
- ๔.๔ การประเมินค่าจากการดู
- ๔.๕ การสื่อสารถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความรู้สึก จากการดู

๕. กระบวนการพูด

- ๕.๑ การเตรียมการพูด
- ๕.๒ การยกร่างข้อมูลการพูด
- ๕.๓ การฝึกพูด
- ๕.๔ การประเมินการพูดของตนเอง
- ๕.๕ การปรับปรุงและพัฒนาการพูด

๖. การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์รูปแบบที่ ๒

- ๖.๑ นักเรียนอ่านเรื่องร่วมกันและทำไดอะแกรมสรุปความ
- ๖.๒ ครูโยงเรื่องที่อ่านสู่ประสบการณ์ของนักเรียน
- ๖.๓ ครูและนักเรียนเขียนเรื่องร่วมกัน
- ๖.๔ สันทนา อภิปราย และวิเคราะห์อรรถลักษณะของเนื้อความ
- ๖.๕ นักเรียนทำกิจกรรมฝึกทักษะทางภาษา

กระบวนการเรียนรู้อื่นๆที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษา นำเสนอไว้ ๑๐ กระบวนการดังนี้

๑. ทักษะกระบวนการ ๔ ขั้น

- ๑.๑ การตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
- ๑.๒ การคิด วิเคราะห์ วิจัย
- ๑.๓ การสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
- ๑.๔ การประเมินและการเลือกทางเลือก
- ๑.๕ การกำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
- ๑.๖ การปฏิบัติด้วยความชื่นชม
- ๑.๗ การประเมินผลระหว่างการปฏิบัติ
- ๑.๘ การปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
- ๑.๙ การประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภูมิใจ

๒. กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด

- ๒.๑ การสังเกต
- ๒.๒ การจำแนกรายละเอียด
- ๒.๓ การทาลักษณะร่วม
- ๒.๔ การระบุคำ ข้อความ ความคิดรวบยอด
- ๒.๕ การทดสอบและนำไปใช้

๓. ทักษะกระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วยทักษะการทำงานกลุ่มในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

- ๓.๑ ความเข้าใจและทักษะพื้นฐานการทำงานกลุ่ม
- ๓.๒ บทบาทของสมาชิกกลุ่ม
- ๓.๓ บทบาทของหัวหน้ากลุ่ม
- ๓.๔ กระบวนการทำงานกลุ่ม

๔. ทักษะกระบวนการคิด

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

- ๔.๑ การระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ข้อความ ข้ออ้างหรือข้อโต้แย้ง
- ๔.๒ การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่พิจารณา
- ๔.๓ การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- ๔.๔ การระบุลักษณะข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญ
- ๔.๕ การตั้งสมมุติฐานเพื่อกำหนดขอบเขต แนวทางการพิจารณา เพื่อหาข้อสรุป
- ๔.๖ การลงข้อสรุป

๔.๗ การประเมินข้อสรุป

๕. กระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

๕.๑ ขั้นนำ

๕.๒ ขั้นทบทวนความรู้เดิม

๕.๓ ขั้นปรับเปลี่ยนแนวความรู้ ความคิด

๕.๔ ขั้นนำความคิด/ความรู้ไปใช้

๕.๕ ขั้นทบทวน

๖. กระบวนการสร้างนิสัย

๖.๑ การรับรู้

๖.๒ การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

๖.๓ การสร้างแนวปฏิบัติที่เหมาะสม

๖.๔ การลงมือปฏิบัติ

๖.๕ การประเมินผลและการปรับปรุง

๖.๖ การชื่นชมต่อการปฏิบัติ

๗. การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

๗.๑ การทบทวนความรู้เดิม

๗.๒ การแสวงหาความรู้ใหม่

๗.๓ การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่

๗.๔ การแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่ม

๗.๕ การสรุปและจัดระเบียบความรู้

๗.๖ การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน

๗.๗ การประยุกต์ใช้ความรู้

๘. การเรียนรู้แบบโครงงาน

๘.๑ การคิดและการเลือกหัวเรื่อง

๘.๒ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๘.๓ การเขียนเค้าโครงของโครงงาน

๘.๔ การปฏิบัติโครงงาน

๘.๕ การเขียนรายงาน

๘.๖ การแสดงผลงาน

๙. กระบวนการเรียนแบบร่วมมือ

๙.๑ ขั้นเตรียม

๙.๒ ขั้นสอน

๙.๓ ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม

๙.๔ ขั้นตรวจสอบผลงาน

๙.๕ ขั้นสรุปทบทวนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

๑๐. การแสดงบทบาทสมมติ

๑๐.๑ ขั้นเตรียมการ

- กำหนดวัตถุประสงค์

- สร้างสถานการณ์

๑๐.๒ ขั้นดำเนินการ

- เริ่มบทเรียน

- เลือกผู้แสดง

- เตรียมความพร้อมผู้แสดง

- จัดฉาก

- เตรียมผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชม

- การแสดง

- การจัดบท

๑๐.๓ ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

๑๐.๔ ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อสรุป

๑๐.๕ การประเมินผล

กระบวนการเรียนรู้คือสิ่งที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ซึ่งก่อนที่ผู้เรียนจะเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้ จะต้องทำกิจกรรมเป็นขั้นตอน เพื่อให้เกิดความรู้ ความสามารถ ทักษะ และกระบวนการตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ผู้สอนต้องออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยโดยเฉพาะ หรือกระบวนการอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้สอน โดยคำนึงถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เป็นหลักในการเลือกกระบวนการเรียนรู้ด้วย

บรรณานุกรม

- การประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี, สำนักงาน. รายงานการส่งเสริมการนิยรักการอ่านในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. โรงพิมพ์เชิดศักดิ์ /
การตูนการยาง, ๒๕๔๕.
- การประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, สำนักงาน. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ชุดพัฒนากระบวนการเรียนการสอนครูมืออาชีพ.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๒.
- _____ การเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริงตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา. เอกสารชุดพัฒนา
การเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๐.
- _____ ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง เล่มที่ ๘ ดวงมณีที่ล้ำค่าโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพ
การเรียนการสอนของครูประถมศึกษา. สำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ กรุงเทพมหานคร:
บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์, ๒๕๒๘.
- คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยเพื่อสื่อสาร, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. ภาษาไทยเพื่อ
การสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๑.
- จิราภรณ์ ศิริทวี. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง เทคนิคการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้.
กรุงเทพมหานคร : โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ๒๕๔๐. (อัดสำเนา)
- จำนง วิบูลย์ศรี. อิทธิพลของภาษาต่อการคิดเชิงเหตุผลในเด็กไทย : การวิจัยเชิงทดลอง.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.
- ซวาล แพ้วทกุล. เทคนิคการเขียนเพื่อทดสอบ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๐.
- ชนาธิป พรกุล. แคทส์ : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.
- ชาติรี ลำราญ. ครูรู้ได้อย่างไรว่าเด็กเกิดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์,
๒๕๔๔.
- ชีวิตรี อยู่สีมารักษ์ และคณะ. ชุดทักษะภาษาไทย ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว,
๒๕๔๐.
- ทิตนา แชมมณี. การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL).
เอกสารชุดที่ ๑ ประกอบการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเรียนการสอนภาษาไทย :
อย่างไรจึงมีคุณภาพ. สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ, ๒๕๔๕.

ทิตนา แคมมณี ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕.

กรุงเทพมหานคร : กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๓๐.

_____ . ศาสตร์การสอนเพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร :

บพิธการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๕.

ทิตนา แคมมณี และคณะ. วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด, ๒๕๔๔.

_____ . ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ธีระชัย บุรณโชติ. การสอนกิจกรรมโครงงานวิทยาศาสตร์ คู่มือสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

นิตยา ปิณฑานนท์. การเรียนรู้ความคิดรวบยอด. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ แม็ค จำกัด, ๒๕๔๒.

นวนนิตย์ ยวงตระกูล. ภาษาไทย : เทคนิคการสื่อความหมาย. นนทบุรี : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์, ๒๕๓๙.

ประทีป แสงเปี่ยมสุข. การสอนกระบวนการคิดโดยใช้ทักษะกระบวนการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๓.

_____ . แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม. พัทลุง : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง, ๒๕๔๒.

พรรณพจน์ ปานทองคำ. เอกสารคำสอนการใช้ภาษาไทย. ภาควิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูเทพสตรี, ๒๕๓๑.

พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธี และเทคนิค การสอน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์ จำกัด, ๒๕๔๔.

_____ . ประมวลบทความ นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา เล่ม ๒.

กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

วิชาการ, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๔.

_____ . การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะการคิด.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

_____ . การออกแบบและพัฒนาแบบวัดกระบวนการ สำนักทดสอบทางการศึกษา ๒๕๔๐ มปท.

_____ . กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ๒๕๔๔.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ **คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา**

พุทธศักราช ๒๕๒๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๒๗.

_____ **คู่มือครู : แนวการจัดทำแผนการสอนพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๕๓.

_____ **เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การเรียนรู้เพื่อพัฒนา**

กระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๓.

_____ **เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด การสร้างองค์ความรู้**

ด้วยตนเอง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา, ๒๕๕๔

_____ **เอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) ๒๕๔๕.

_____ **แนวการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา,

ลาดพร้าว, ๒๕๓๙.

_____ **แนวทางการประเมินด้วยทางเลือกใหม่ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔**

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. เอกสารประกอบการประชุมอบรม โครงการพัฒนาเครื่องมือ

ประเมินผลตามสภาพจริง ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา. สำนักทดสอบทางการศึกษา,

กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๕ อัดสำเนา

_____ **แผนการสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทย กลุ่มทักษะภาษาไทย**

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๓.

_____ **หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เล่ม ๑.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, ๒๕๓๘.

วาสนา บุญสม. **แบบเรียนสำเร็จรูปภาษาไทย การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน,**

กรุงเทพมหานคร : ธรรมรักษ์การพิมพ์, ๒๕๓๗.

วิมลศรี สุวรรณรัตน์. **โครงงานภาษาไทย.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท เดอร์มาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์

จำกัด, ๒๕๔๓

ศรีอยุธยา, สหวิทยาลัย. **การใช้ภาษาไทย.** เอกสารวิชาการในโครงการพัฒนาตำรา, ๒๕๓๔

ศศิธร ธัญลักษณ์นันท์. **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและสืบค้น** กรุงเทพมหานคร : เอ็ดดูเคชั่น,

๒๕๔๒.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. **สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. คู่มือการทำและการจัดแสดง**

โครงงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, กรุงเทพมหานคร : มปท. ๒๕๓๑.

- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. การอ่านภาษาไทย หน่วยที่ ๑ - ๗. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ ๑, นนทบุรี, ๒๕๓๔.
- สุชาติ พงษ์พานิช. การเขียนเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา, มปป.
- สุทธิ ภิบาลแทน และคณะ. เขียนไทย อ่านไทย และราชาศัพท์. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ
การพิมพ์, ๒๕๓๓.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, รศ.ดร. หลักและวิธีสอนอ่านภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร ;
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๔๓.
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. ๑๙ วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕.
- _____. ๒๐ วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาคุณธรรม ค่านิยมการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วย
ตนเอง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๔๕
- สุรวัช ศรีวัช ม.ร.ว. การเขียนแผนภาพโครงเรื่อง เอกสารอัดสำเนา
- เสาวรัตน์ รัตนวิรัช การพัฒนาการสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา เล่ม ๒ กรุงเทพมหานคร :
บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด ๒๕๓๓

ภาคผนวก

นอกจากนี้ ทิศนา แคมมณี และคณะ (๒๕๑๐) ได้จัดแบ่งลักษณะการคิดออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. ลักษณะการคิดทั่วไปที่จำแนกได้แก่
 - การคิดคล่อง - การคิดหลากหลาย
 - การละเอียด - การคิดชัดเจน
๒. ลักษณะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ ได้แก่
 - การคิดถูกต้อง - การคิดกว้าง
 - การคิดลึกซึ้ง - การคิดไกล
 - การคิดอย่างมีเหตุผล

ลักษณะการคิดที่ผู้สอนควรช่วยกันพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ลักษณะการคิด	จุดมุ่งหมายของการคิด	วิธีคิด	เกณฑ์ตัดสินการคิด
๑. คิดคล่อง	เพื่อให้ได้ความคิดจำนวนมากและคิดได้อย่างรวดเร็ว	๑. คิดเกี่ยวกับเรื่องที่คิดให้ได้จำนวนมากและอย่างรวดเร็ว	เกณฑ์ความสามารถในการคิดคล่อง ๑. สามารถบอกความคิดได้จำนวนมาก ๒. สามารถบอกความคิดได้จำนวนมากและในเวลาอย่างรวดเร็ว ๓. สามารถจัดหมวดหมู่ของความคิดได้
๒. คิดหลากหลาย	เพื่อให้ได้ความคิดที่มีลักษณะหรือรูปแบบต่าง ๆ กัน	๑. คิดเกี่ยวกับเรื่องที่คิดให้ได้รูปแบบ/ลักษณะ/ประเภทที่หลากหลายแตกต่างกัน ๒. จัดหมวดหมู่ของความคิด	เกณฑ์ความสามารถในการคิดหลากหลาย ๑. สามารถให้ความคิดที่มีลักษณะ/รูปแบบ/ประเภทที่หลากหลาย ๒. สามารถจัดหมวดหมู่ของความคิดได้

ลักษณะการคิด	จุดมุ่งหมายของการคิด	วิธีคิด	เกณฑ์ตัดสินการคิด
๓. คิดละเอียด	เพื่อให้ได้ความคิดที่ผ่านการพิจารณาถึงรายละเอียดของสิ่งนั้น	๑. คิดให้ได้รายละเอียดหลักที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิด ๒. คิดให้ได้รายละเอียดย่อยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิด	เกณฑ์ความสามารถในการคิดละเอียด ๑. สามารถให้รายละเอียดหลักเกี่ยวกับเรื่องที่คิดได้ ๒. สามารถให้รายละเอียดย่อยเกี่ยวกับเรื่องที่คิดได้
๔. คิดชัดเจน	เพื่อให้รู้ว่าความคิด/ความรู้ของตนส่วนไหนที่ตนยังไม่เข้าใจ/สงสัย/และส่วนไหนที่ตนเข้าใจสามารถอธิบายได้	๑. พิจารณาส่งที่คิดแล้วพยายามบอกให้ได้ ๑.๑ ตนเองรู้/เข้าใจอะไร ๑.๒ ตนเองไม่รู้/ไม่เข้าใจอะไร ๒. ในส่วนที่เข้าใจให้พยายามคิดอธิบายขยายความด้วยคำพูดของตน	เกณฑ์ความสามารถในการคิดชัดเจน ๑. สามารถบอกได้ว่าในเรื่องที่คิด ตนเองรู้/เข้าใจอะไรบ้าง และไม่รู้/ไม่เข้าใจอะไรบ้าง ๒. สามารถอธิบายขยายความหรือยกตัวอย่างในเรื่องที่ตนเองรู้/เข้าใจได้
๕. คิดอย่างมีเหตุผล	เพื่อให้ได้มาความคิดที่สามารถอธิบายได้ด้วยหลักของเหตุผล	๑. จำแนกข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็นออกจากกัน ๒. พิจารณาเรื่องที่คิดบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงโดยใช้หลักเหตุผล ๒.๑ แบบนิรนัยคือคิดจากหลักทั่วไปไปสู่ข้อเท็จจริงย่อย ๆ	เกณฑ์ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ๑. สามารถแยกข้อเท็จจริงและความคิดเห็นออกจากกันได้ ๒. สามารถใช้เหตุผลแบบนิรนัยหรืออุปนัยในการพิจารณาข้อเท็จจริง

ลักษณะการคิด	จุดมุ่งหมายของการคิด	วิธีคิด	เกณฑ์ตัดสินการคิด
		๒.๒ แบบอุปนัยคือคิดจากข้อเท็จจริงย่อยๆ ไปสู่หลักการทั่วไป	๓. สามารถใช้เหตุผลทั้งแบบนิรนัยและอุปนัยในการพิจารณาข้อเท็จจริง
๖. คิดถูกต้อง	เพื่อให้ได้ความคิดที่เป็นประโยชน์ในทางที่ดีต่อสังคม	๑. ตั้งเป้าหมายของการคิดไปในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ๒. คิดถึงประโยชน์ระยะยาวมากกว่าประโยชน์ระยะสั้น	๑. เกณฑ์ประโยชน์ส่วนรวม ๑.๑ เกิดประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ๑.๒ เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ๑.๓ เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นโดยเน้นส่วนร่วมเป็นสำคัญ ๒. เกณฑ์ประโยชน์ระยะสั้น - ระยะยาว ๒.๑ เกิดประโยชน์ระยะสั้น ๒.๒ เกิดประโยชน์ระยะยาว
๗. คิดกว้าง	เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่คิดอย่างครอบคลุม	๑. คิดถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดให้ครอบคลุมสิ่งที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อเรื่องที่คิด	เกณฑ์ความสามารถในการคิดกว้าง ๑. สามารถระบุนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดได้ครอบคลุมสิ่งที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อเรื่องที่คิด

ลักษณะการคิด	จุดมุ่งหมายของการคิด	วิธีคิด	เกณฑ์ตัดสินการคิด
		๒. คิดถึงความสำคัญขององค์ประกอบที่มีต่อเรื่องที่คิด ๓. คิดถึงจุดสำคัญทั้งที่เป็นจุดเด่น จุดด้อย และจุดที่น่าสนใจ ของ องค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อเรื่องที่คิด	๒. สามารถระบุได้ว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดต่อเรื่องที่คิด ๓. สามารถวิเคราะห์จุดสำคัญทั้งที่เป็นจุดเด่น จุดด้อย และจุดที่น่าสนใจขององค์ประกอบสำคัญเกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิด
๘. คิดลึกซึ้ง	เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงในสิ่งที่คิดโดยเข้าใจถึงความซับซ้อนของโครงสร้างและระบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในโครงสร้างนั้นรวมทั้งความหมายหรือคุณค่าของสิ่งที่คิด	๑. วิเคราะห์ให้เห็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่โยงใยและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบจนประกอบกันเป็นโครงสร้างหรือภาพรวมของสิ่งนั้น ๒. วิเคราะห์ให้เข้าใจถึงระบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่อยู่ภายในโครงสร้างนั้น ๓. วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาหรือความหมายหรือคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งที่คิดได้	เกณฑ์ความสามารถในการคิดลึกซึ้ง ๑. สามารถอธิบายโครงสร้างและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในโครงสร้างของเรื่องที่คิดได้ ๒. สามารถอธิบายระบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่อยู่ภายในโครงสร้างของเรื่องที่คิดได้ ๓. สามารถบอกสาเหตุของปัญหาหรือความหมายหรือคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งที่คิดได้

ลักษณะการคิด	จุดมุ่งหมายของการคิด	วิธีคิด	เกณฑ์ตัดสินการคิด
๙. คิดไกล	เพื่อให้ได้ความคิดที่เชื่อมโยงไปในอนาคตสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและเตรียมการเพื่ออนาคตที่ดี	- นำปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดทั้งทางกว้างและทางลึกมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ - ทำนายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นขั้น ๆ ไปโดยอาศัยข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ เป็นฐานในการทำนาย - ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของความสัมพันธืเชิงสาเหตุในแต่ละขั้นตอน - ลงความเห็นการทำนาย	เกณฑ์ความสามารถในการคิดไกล - สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดทั้งทางกว้างและทางลึก - สามารถใช้ข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทำนายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่คิดทั้งทางกว้างและทางลึก - สามารถประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการทำนาย - สามารถสรุปผลการทำนายได้

กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด

เป็นกระบวนการที่ใช้สอนเพื่อให้เกิดมโนภาพ นามธรรมของสิ่งที่ต้องการสอน ใช้มากเกี่ยวกับคำศัพท์ ความหมายของคำหรือคำจำกัดความของสิ่งต่าง ๆ กล่าวคือ สามารถอธิบายความหมายของคำศัพท์ หรือสามารถอธิบายองค์ประกอบต่าง ๆ ของคำนิยามนั้น ๆ ได้ด้วย

การสร้างความคิดรวบยอด เป็นกระบวนการทางจิตใจ ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องกัน ดังที่ออซูเบล และ ซัลลิแวน (Ausubel and Sullivan ๑๙๗๐ อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ๒๕๓๔) กล่าวถึง กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด ดังนี้

๑. วิเคราะห์และแยกแยะความแตกต่างของกระบวนการสิ่งเร้า
๒. ตั้งสมมุติฐานโดยพิจารณาลักษณะรวมของสิ่งเร้านั้น
๓. ทดสอบสมมุติฐานที่สร้างขึ้นในสถานการณ์หนึ่ง ๆ
๔. เลือกข้อสมมุติฐาน ที่สามารถรวมกลุ่มสิ่งเร้าซึ่งมีลักษณะบางประการรวมกันได้
๕. ทาลักษณะจำเพาะของสิ่งเร้ามาสัมพันธ์กับแนวความคิดของตน
๖. แยกแยะความแตกต่างระหว่างความคิดรวบยอดที่ได้รับมาใหม่กับความคิดรวบยอดเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อหาความสัมพันธ์กัน
๗. สรุปครอบคลุมลักษณะจำเพาะของความคิดรวบยอดใหม่ให้ครอบคลุมส่วนย่อยทั้งหมดในกลุ่ม
๘. ทาลักษณะทางภาษาเป็นความคิดรวบยอดที่รับมาใหม่

ลำดับขั้นการเรียนรู้ความคิดรวบยอด ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (๒๕๓๔) ดังนี้

๑. การเรียนรู้เริ่มจากประสบการณ์ของผู้เรียนจากสิ่งที่ได้เห็นได้สัมผัสมาก่อน
๒. จากประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในการแยกแยะความแตกต่างของสิ่งเร้าที่ได้รับ
๓. ผู้เรียนพิจารณาถึงลักษณะร่วมของสิ่งเร้านั้น
๔. ตั้งสมมุติฐานว่าความคิดรวบยอดนั้นคืออะไร
๕. ทดสอบสมมุติฐานที่สร้างขึ้น
๖. เลือกข้อสมมุติฐานที่สามารถรวมกลุ่มสิ่งเร้า ซึ่งมีลักษณะร่วมกัน หากปรากฏว่าถูกต้องจะคงสมมุติฐานนั้นไว้ ถ้าผิดก็จะกลับไปสังเกตและตั้งสมมุติฐานใหม่ จนกว่าจะถูก

ลำดับขั้นในการสอนเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด พรรณี ชูทัย (๒๕๒๒) เสนอไว้ดังนี้

๑. กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
๒. วิเคราะห์ความคิดรวบยอดที่จะให้เรียน และเน้นลักษณะเด่นที่สำคัญ โดยจัดลำดับเป็นหมวดหมู่
๓. ใช้สื่อภาษาในการสอน อธิบายให้เข้าใจหรือแนะให้สังเกตลักษณะร่วมที่เด่นชัด
๔. นำตัวอย่างที่ถูก และผิด ให้ดูควบคู่กันไป
๕. ให้ดูตัวอย่างทั้งในทางบวกและทางลบต่อเนื่องกันไป และให้ตัวอย่างทางลบก่อน แล้วตามด้วยตัวอย่างทางบวก จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดนั้นง่ายขึ้น
๖. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามได้ตอบและให้กำลังใจ
๗. พยายามให้นักเรียนอธิบายจนเข้าใจเกี่ยวกับความคิดรวบยอดที่เรียนด้วยคำพูดของตนเอง

กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด ให้ผู้เรียนรู้จักแยกแยะการสรุปรวบยอด เป็นความคิดที่ถูกต้องของตนเอง

๑. ขั้นสังเกต
๒. ขั้นจำแนกความแตกต่าง
๓. ขั้นหาลักษณะร่วม
๔. ขั้นระบุข้อความคิดรวบยอด
๕. ขั้นทดสอบและนำไปใช้

อรรถลักษณะหรือลักษณะของเนื้อความ (Genre)

เนื้อความที่ใช้ในการเรียนรู้ภาษามีหลายลักษณะได้แก่ การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ การอภิปราย การรายงาน วิธีการ ฯลฯ การพิจารณาว่าควรจะใช้เนื้อความลักษณะใด ย่อมขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ เช่น

๑. การสังเกต เป็นเรื่องที่ให้ความรู้ ข้อมูลทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การทดลองเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ หรืองานเกษตร
๒. การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ เป็นการเล่าเรื่องที่ผ่านมาเพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติต่อเรื่องราวที่ผู้เขียนเคยประสบมา
๓. การแสดงความคิดเห็น เป็นเรื่องเชิงวิพากษ์วิจารณ์ผลดี ผลเสีย เพื่อชี้ความสำคัญอย่างชัดเจน
๔. การบรรยายเชิงจินตนาการ เป็นเรื่องเกี่ยวกับภาวะปัญหาที่เกิดขึ้น แนวทางเป็นคติสอนใจ ได้แก่ นิทาน นิยาย
๕. การอภิปราย เป็นเรื่องเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล
๖. การรายงาน เป็นเรื่องรายละเอียดอธิบายคุณลักษณะเพื่อชี้ประโยชน์ของเรื่องที่จะรายงาน
๗. การอธิบาย เป็นเรื่องเกี่ยวกับการชี้แจงเหตุผลและสรุปหลักการ
๘. วิธีการ เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีทำ หรือวิธีปฏิบัติที่มีขั้นตอนแน่นอน ชัดเจน และเป็นระบบ

แนวการเขียน

๑. การสังเกต

ขั้นตอนการเขียน

- ๑.๑ ตั้งปัญหา
- ๑.๒ วิเคราะห์เรื่อง
- ๑.๓ แจกแจงรายละเอียด
- ๑.๔ เล่าเรื่องและรายงานตามลำดับ
- ๑.๕ สรุปประเด็น

การใช้ภาษา

ลักษณะโครงสร้าง

- มีบทนำเกี่ยวกับสิ่งที่สังเกต บ่งเวลาหรือสถานที่
- มีลำดับของการบอกรายละเอียด
- ให้ความคิดเกี่ยวกับการสังเกต

เป็นการเขียนที่ให้ความเห็นไม่เกี่ยวกับเวลา ไม่มีการลำดับขั้นตอนแต่จะเป็นการเขียนที่ได้จากการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ว่าสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น มีลักษณะอย่างไร มีขนาด รูปร่างอย่างไร ฯลฯ

๒. การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ (Recount)

ขั้นตอนการเขียน

- ๒.๑ นำเข้าสู่เรื่อง
- ๒.๒ ลำดับเหตุการณ์
- ๒.๓ เล่าเหตุการณ์ต่อเนื่อง
- ๒.๔ สรุป
- ๒.๕ แสดงความรู้สึกรู้สึกของผู้เขียน

การใช้ภาษา

๑. ลักษณะโครงสร้างทางภาษา
 - มีบทนำ, ลำดับเหตุการณ์, สรุป
๒. ลักษณะของภาษา
 - อ้างถึงบุคคลอย่างเจาะจง
 - มีการบอกเวลา - ลำดับเหตุการณ์
 - ประโยคที่ใช้ (อดีต - ปัจจุบัน)
 - มีคำเชื่อม เพื่อบอกลำดับการเกิดเหตุการณ์ ก่อน - หลัง และให้ใจความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เช่น แล้ว ดังนั้น
 - ตอนท้ายของเรื่องจะบอกค่านิยม หรือความคิดเห็นส่วนตัว

๓. การแสดงความคิดเห็น (Exposition)

ขั้นตอนการเขียน

- ๓.๑ วิเคราะห์เรื่อง
- ๓.๒ แสดงเหตุผลในการเขียนเรื่อง

- ๓.๓ ชี้นำตีผลเสีย
- ๓.๔ เน้นความสำคัญ
- ๓.๕ สรุปเรื่อง

การใช้ภาษา

- ๑. โครงสร้างทางภาษา
 - แสดงเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องที่เขียนว่ามีประโยชน์หรือสำคัญอย่างไร
 - ตอนสรุป แสดงความคิดเห็นเพื่อเน้นความสำคัญของเรื่องที่ให้น่าสนใจ
 - มีข้อความสนับสนุนความคิด
- ๒. ลักษณะของภาษา
 - เป็นเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นของตนเอง
 - มีประโยคสนับสนุนหรือมีการขยายความในแต่ละความคิด
 - ใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ และ ๓
 - มีคำแสดงเจตคติของผู้เขียน

๔. การบรรยายเชิงจินตนาการ (Narrative)

ขั้นตอนการเขียน

- ๔.๑ เริ่มเรื่อง
- ๔.๒ ขี่ม้าปัญหา
- ๔.๓ ชี้นำเหตุที่เกิดปัญหา
- ๔.๔ เล่าเหตุการณ์ระบุเวลาสถานที่
- ๔.๕ มีคติสอนใจ

การใช้ภาษา

- ๑. ลักษณะโครงสร้างทางภาษา
 - มีการเริ่มเรื่องให้ทราบว่ามีอะไรบ้าง
 - ชี้นำให้เห็นส่วนที่มีปัญหา มีการบอกเวลา สถานที่
 - เริ่มเรื่องที่จะกล่าวถึงความเป็นไปของเรื่อง
 - ตอนท้ายจะให้เกิดพิพจน์ ข้อเตือนใจ

๒. ลักษณะของภาษา

- เป็นอดีตหรือเรื่องที่ผ่านมาแล้ว
- กล่าวถึง เวลา สถานที่
- มีการให้เหตุการณ์เพื่อให้ทราบว่ามิอะไร
- ใช้สรรพนามบุรุษที่ ๓
- อาจมีการย้าซ้ำเรื่อง
- ใช้คำสันธานเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเรื่อง

๕. การอภิปราย

ขั้นตอนการเขียน

- ๕.๑ บอกความหมายของเรื่องที่เขียน
- ๕.๒ ชี้แจงความสำคัญ
- ๕.๓ ชี้ข้อขัดแย้งและสนับสนุน
- ๕.๔ สรุป
- ๕.๕ เสนอแนะ

การใช้ภาษา

๑. โครงสร้างทางภาษา

- นำด้วยการให้หลักการหรือความสำคัญของเรื่องให้ชัดเจน
- กล่าวถึงข้อขัดแย้งหรือสนับสนุนอย่างมีเหตุผล
- เสนอแนะเชิงสรุปโดยย้ำหลักการหรือความสำคัญของเรื่อง

๒. ลักษณะทางภาษา

- มีข้อแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องของตนเองและผู้อื่น
- ใช้ประโยคบอกเล่า
- มีข้อความสนับสนุนหรืออ้างอิงหรือใช้เหตุผล
- ใช้คำเชื่อม เช่น คำสันธาน บุพบท วิเศษณ์ ให้ผู้อ่านคล้อยตาม
- แสดงเหตุผลและความจำเป็น ให้ผู้อ่านคล้อยตาม

๖. การรายงาน (Report)

ขั้นตอนการเขียน

- ๖.๑ แนะนำเรื่องที่เขียน
- ๖.๒ แจกแจงรายละเอียด
- ๖.๓ แสดงลักษณะต่าง ๆ ของรายละเอียด
- ๖.๔ แสดงพฤติกรรมของเรื่อง
- ๖.๕ บอกประโยชน์ที่ได้รับ

การใช้ภาษา

๑. ลักษณะโครงสร้างทางภาษา
 - บทนำ จะกล่าวถึงเรื่องโดยทั่วไป
 - บรรยายรายละเอียดของเรื่องนั้น ได้แก่ ประเภท, ลักษณะท่าที, พฤติกรรม คุณค่าที่มีต่อมนุษย์
๒. ลักษณะของภาษา
 - ใช้คำหรือภาษาเป็นกลางไม่เฉพาะเจาะจง
 - มีคำกริยาแสดงอาการ การกระทำ การแสดงความเป็นเจ้าของ เช่น เป็น อยู่ คือ
 - อาจมีหัวข้อกล่าวนำเป็นเรื่อง ๆ
 - มักเป็นประโยคบอกเล่า

๗. การอธิบาย (Explanation)

ขั้นตอนการเขียน

- ๗.๑ เสนอหลักการ
- ๗.๒ แสดงเหตุผล
- ๗.๓ ชี้แจงความต้องการและความจำเป็น
- ๗.๔ บอกลักษณะเหตุการณ์
- ๗.๕ สรุป

การใช้ภาษา

๑. ลักษณะโครงสร้างทางภาษา

- บอกหลักการและสาเหตุของผล บอกลักษณะของเหตุการณ์นั้น ๆ
- มีการสรุปจากหลักการ

๒. ลักษณะของภาษา

- ใช้ประโยคบอกเล่า
- ใช้ภาษาต่าง ๆ ไม่เฉพาะเจาะจง
- มีคำสันธานเชื่อมประโยคเพื่อบ่งบอกความเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน
- ใช้คำวิเศษณ์ เพื่อการขยายความของการกระทำให้ชัดเจนขึ้น

๘. วิธีการ (Proceder)

ขั้นตอนการเขียน

- ๘.๑ ตั้งเป้าหมาย
- ๘.๒ ชี้แจงเครื่องมือ / วัสดุ / อุปกรณ์
- ๘.๓ วางแผนงาน
- ๘.๔ ลำดับวิธีการดำเนินงาน
- ๘.๕ แสดงผลผลิตที่เกิดขึ้น

การใช้ภาษา

๑. ลักษณะโครงสร้างทางภาษา

- กำหนดจุดประสงค์ของสิ่งที่ดำเนินการ
- บอกวัสดุที่ต้องใช้
- เรียงลำดับขั้นตอนการปฏิบัติหรือวิธีการทำตามลำดับก่อน - หลัง

๒. ลักษณะของภาษา

- เป็นประโยคคำสั่ง บอกให้กระทำ
- เขียนข้อความเป็นกลาง ๆ
- ใช้คำกริยาที่ชัดเจนในการบ่งบอกการปฏิบัติ เช่น คลุก ขยำ ตี ตัด ฯลฯ
- มีคำถาม

การสอนด้วยแผนภาพโครงเรื่อง

แผนภาพโครงเรื่องมีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น แผนภาพความหมาย แผนภาพความคิด เป็นต้น ส่วนคำภาษาอังกฤษก็มีใช้หลายคำ เช่น Semantic map, Structured overview, Web, Concept map, Semantic organizer, Story map, Graphic organizer. เป็นต้น แผนภาพโครงเรื่องเป็นการแสดงความรู้หรือข้อเท็จจริงมาจัดระบบสร้างเป็นแผนภาพ หรือจัดความคิดรวบยอดหรือนำหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาแยกเป็นหัวข้อย่อยและนำมาจัดลำดับเป็นแผนภาพ การใช้แผนภาพโครงเรื่องในการสอนนั้น ผู้สอนจะให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างแผนภาพโครงเรื่อง ผู้เรียนจะอ่าน อภิปราย ฟังเรื่องราว รวบรวมความคิด บันทึกเรื่องจากการฟัง การดูสื่อโสตทัศนูปภาพ แล้วนำข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ เรื่องราวต่าง ๆ มาจัดทำเป็นแผนภาพโครงเรื่อง

แผนภาพโครงเรื่องจะเป็นเครื่องมือให้ผู้สอนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับผู้เรียนร่วมกันทำงาน แผนภาพโครงเรื่องอาจจะใช้ในการเตรียมการอ่าน หลังการเตรียมการเขียน ใช้พัฒนาความรู้ ให้เหตุผล อภิปราย ใช้แสดงพื้นความรู้ของผู้เรียนหรือใช้จัดขอบเขตสิ่งที่จะต้องเรียนหรือใช้รวบรวมความรู้ที่ต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับแผนภาพโครงเรื่อง

๑. แผนภาพโครงเรื่องจะใช้เมื่อข้อมูลข่าวสารอยู่กระจัดกระจาย จึงนำข้อมูลข่าวสารมาเชื่อมโยงกันเป็นแผนภาพโครงเรื่อง ทำให้เกิดความเข้าใจเป็นความคิดรวบยอด จากการนำข้อมูลมาจัดทำแผนภาพ
๒. แผนภาพโครงเรื่องจะจัดความคิดให้เป็นระบบ และรวบรวมและจัดทำลำดับข้อเท็จจริงนำมาจัดเข้ากรอบเป็นหมวดหมู่ที่เรียกว่าแผนภาพ เป็นความคิดรวบยอดที่ชัดเจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ขึ้น
๓. แผนภาพโครงเรื่องจะนำความคิดหรือข้อเท็จจริงนำมาเขียนเป็นแผนภาพทำให้จำเรื่องราวต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นดีกว่าการอ่านตำราหลาย ๆ ครั้ง เพราะตำราบรรยายด้วยคำพูดแต่แผนภาพจัดเรื่องราวเป็นเครื่องหมายหรือเป็นภาพ ทำให้ผู้เรียนจำเรื่องราวได้แม่นยำ
๔. แผนภาพโครงเรื่องจะใช้ภาษาทั้งที่เป็นสัญลักษณ์และคำพูดมาสร้างแผนภาพ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำแผนภาพโครงเรื่องผู้เรียนจะต้องอาศัยการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และใช้ความคิดรวบรวมความรู้ข้อเท็จจริงมาจัดแผนภาพ เป็นการเสริมแรงการเรียนรู้ทำให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น

การจัดทำแผนภาพโครงเรื่อง

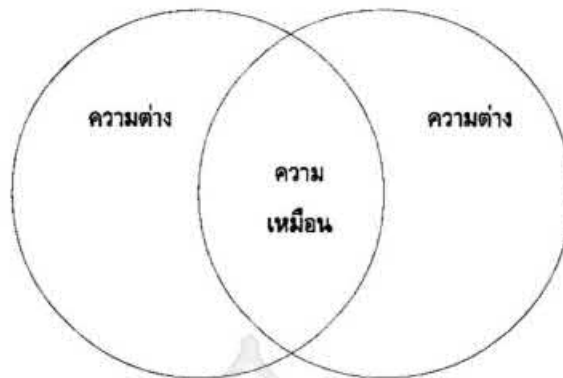
แผนภาพโครงเรื่องนำมาใช้ในการสอนในส่วนที่เป็นเนื้อหา แผนภาพโครงเรื่องที่นำมาใช้แสดงโครงสร้างของความรู้หรือข้อเท็จจริงมักจะนำเอางานศิลปะมาใช้ในการออกแบบแผนภาพความรู้และความคิดจากการบรรยาย การอภิปราย การดูจากสื่อโสตทัศนูปภาพ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ ละคร การอ่านหนังสือ สามารถนำมาวาดหรือสร้างเป็นแผนภาพโครงเรื่องได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนและเกิดความเข้าใจเกิดความคิดรวบยอดหรือข้อเท็จจริงได้ดีขึ้น

แผนภาพโครงเรื่องอาจจัดรูปแบบได้เป็น ๔ รูปแบบ คือ

๑. **รูปแบบการจัดกลุ่ม** รูปแบบนี้จะยึดความคิดรวบยอดเป็นสำคัญและจัดกลุ่มตามลำดับความคิดรวบยอดย่อยเป็นแผนภาพโครงเรื่อง มักเขียนเป็นแผนภาพกิ่ง ดังตัวอย่างเรื่องสิ่งแวดล้อม

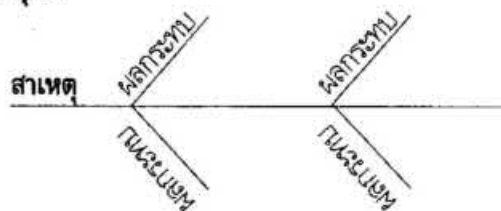
วงกลมเปรียบเทียบ

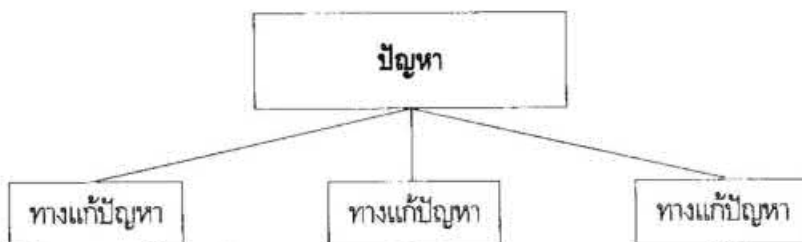
แผนภาพแสดงเหตุผล

แผนภาพกางปลาแสดงเหตุผล

แผนภาพแสดงการแก้ปัญหา

๒. รูปแบบความคิดรวบยอด รูปแบบนี้จะมีความคิดหลัก และมีข้อเท็จจริงที่แบ่งเป็นระดับชั้น มาสนับสนุนความคิดหลัก เช่น การกล่าวถึงลักษณะการบรรยาย การรวบรวมปัญหา การแก้ปัญหา การเปรียบเทียบ เป็นรูปแบบของความคิดรวบยอด ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้

แผนภาพการจัดความคิด

การจัดแผนภาพความคิดแสดงการเปรียบเทียบ

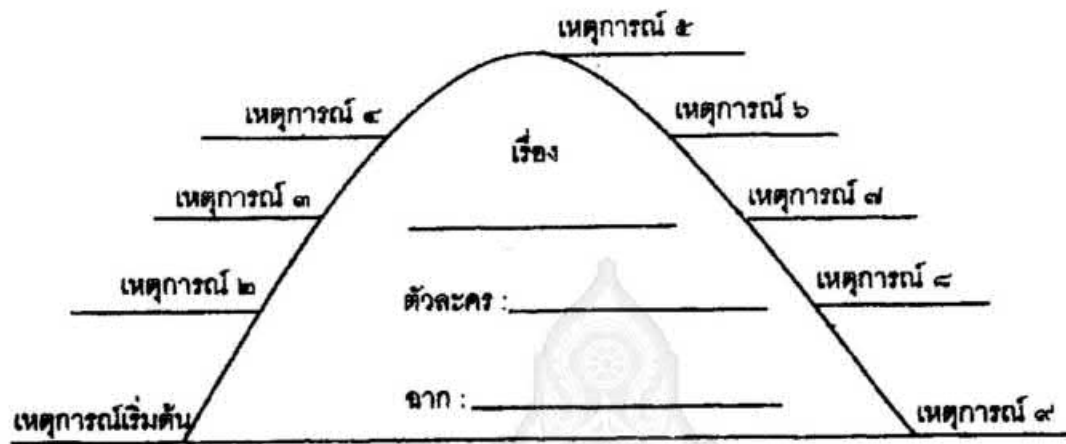
สิ่งเหมือนกัน	สิ่งต่างกัน

๓. รูปแบบการจัดลำดับ รูปแบบการจัดลำดับจะเป็นการจัดลำดับเหตุการณ์ การจัดลำดับตามกาลเวลา การจัดลำดับการกระทำก่อนหลังหรือการจัดลำดับตามกระบวนการ มีการเริ่มต้นและการสิ้นสุดตัวอย่างแผนภาพโครงเรื่อง

แผนภาพเส้นตรงแสดงเหตุการณ์

เหตุการณ์	เหตุการณ์	เหตุการณ์	เหตุการณ์			
๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗

แผนภาพเส้นโค้งแสดงเหตุการณ์

แผนภาพเรียงลำดับหรือขั้นตอนการทำงาน/วิธีการ

๑.
๒.
๓.
๔.
๕.

แผนภาพเรื่อง

ตัวละคร.....

ฉาก สถานที่.....

เวลา.....

ปัญหา.....

เหตุการณ์ ๑.

๒.

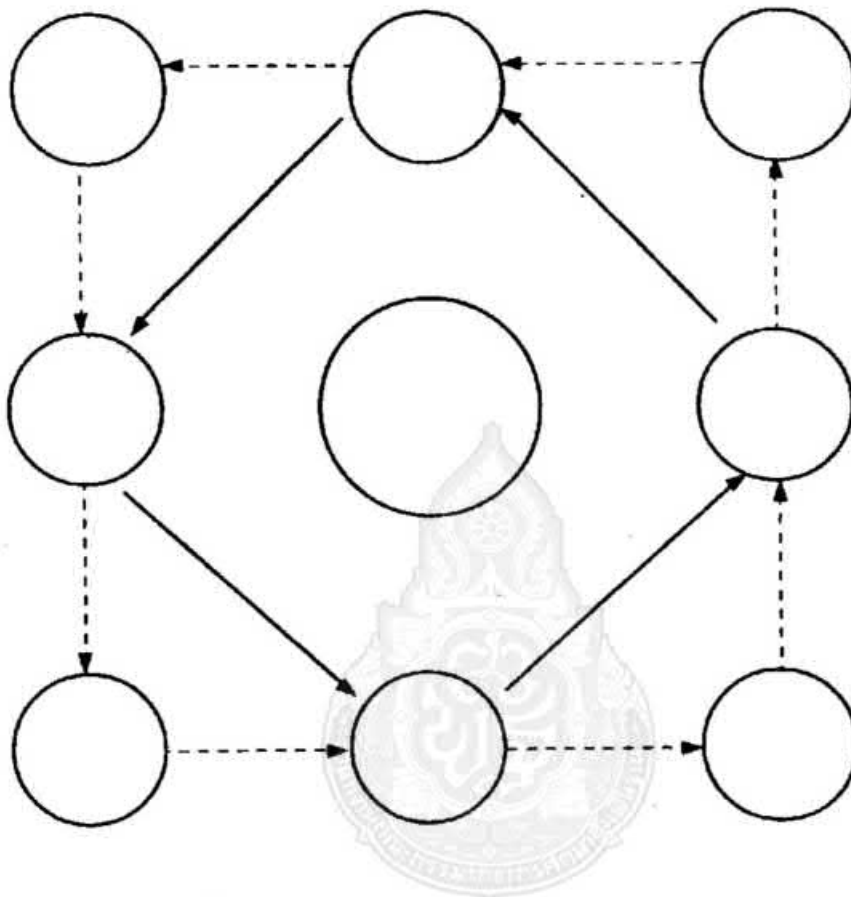
๓.

แนวคิดของเรื่อง.....

๔. รูปแบบวงกลม รูปแบบนี้เป็นชุดของเหตุการณ์ที่เป็นการบวนการไม่มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด แต่เป็นเหตุการณ์ที่เป็นลำดับต่อเนื่องกัน ดังตัวอย่างเช่น

แผนภาพวงกลม

ประโยชน์ของแผนภาพโครงเรื่อง

๑. ช่วยบูรณาการความรู้เดิมกับความรู้ใหม่
๒. ช่วยพัฒนาความคิดรวบยอดให้ชัดเจนขึ้น
๓. ช่วยเน้นองค์ประกอบสำคัญของเรื่อง
๔. ช่วยพัฒนาการอ่าน การเขียน และการคิด
๕. ช่วยวางแผนในการเขียนและการปรับปรุงการเขียน
๖. ช่วยในการอภิปราย
๗. ช่วยวางแผนการสอนของครู โดยการสอนแบบบูรณาการเนื้อหา
๘. เป็นเครื่องมือการประเมินผล

การใช้แผนภาพโครงเรื่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

แผนภาพโครงเรื่องจะนำมาใช้ในการสอนภาษาไทยได้ดังนี้

๑. **ใช้ในการเตรียมการอ่าน** การอ่านและการฟังจะเกิดความเข้าใจได้ต่อเมื่อผู้อ่านและผู้ฟังต้องมีประสบการณ์พื้นฐานในเรื่องที่อ่านและฟังก่อนเสมอ ผู้สอนจะใช้แผนภาพโครงเรื่องเป็นการประเมินความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนช่วยกันระดมสมองเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านอย่างไรบ้าง ในระหว่างระดมสมอง ผู้เรียนจะใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

๒. **ใช้ในระหว่างอ่าน** ในขณะที่ผู้เรียนอ่านเรื่อง ผู้เรียนจะทำแผนภาพโครงเรื่อง โดยเขียนเหตุการณ์ของเรื่องที่อ่านตามลำดับตั้งแต่เหตุการณ์เริ่มต้นจนเหตุการณ์สุดท้ายจะทำให้ช่วยความเข้าใจการอ่านได้ดีขึ้น

๓. **ใช้หลังการอ่าน** แผนภาพโครงเรื่องอาจใช้หลังการอ่าน เมื่อผู้เรียนอ่านจบแล้วผู้เรียนจะสร้างแผนภาพโครงเรื่อง และในขณะที่สร้างแผนภาพโครงเรื่องผู้เรียนจะอ่านค้นหาเรื่องอีกครั้งหนึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนเรื่องราวอีกครั้งหนึ่ง แผนภาพโครงเรื่องที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างจะช่วยให้การสรุปเรื่องราวเป็นแผนภาพทำให้จำเรื่องราวได้แม่นยำ

๔. **ใช้แผนภาพโครงเรื่องในการเล่าเรื่องและการรายงาน** ในการเล่าเรื่องและการรายงาน ผู้เรียนจะใช้แผนภาพโครงเรื่องที่สร้างขึ้นนำมาเล่าเรื่องหรือการรายงานเรื่องราวให้ชั้นเรียนทราบ

๕. **ใช้แผนภาพโครงเรื่องในการเขียนย่อเรื่องหรือย่อความ** การเขียนย่อความหากผู้เรียนอ่านเรื่องแล้วจัดทำแผนภาพโครงเรื่องแล้วนำแผนภาพโครงเรื่องมาเขียนสรุปหรือเขียนย่อความจะช่วยให้ผู้เรียนจับประเด็นที่เป็นการย่อเรื่องได้ครบถ้วนและสมบูรณ์

๖. **ใช้แผนภาพโครงเรื่องช่วยในการเขียนเรื่อง** การเตรียมการเขียน หากให้ผู้เรียนช่วยกันระดมสมองและจัดความคิดเข้าเป็นแผนภาพโครงเรื่องเป็นโครงเรื่องที่เขียน โดยขั้นแรกกำหนดหัวข้อเรื่องที่เขียนแล้วให้ผู้เรียนระดมสมองจดบันทึกลงบนกระดานดำ แล้วนำความคิดเชื่อมโยงเป็นหัวข้อเรื่องย่อย จัดทำแผนภาพโครงเรื่อง เพื่อนำไปสู่การเขียนในขั้นต่อไป

แผนภาพโครงเรื่องจะเป็นเครื่องมือในการเรียนภาษาไทย เป็นยุทธศาสตร์ที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจการอ่าน ในการเรียนวรรณคดีช่วยให้สามารถจำเรื่องราวในวรรณคดีได้แม่นยำขึ้น ช่วยเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันและยังเป็นการกำหนดทิศทางในการเขียนเรื่องราวอีกด้วย

วิธีการสร้างแผนภาพโครงเรื่อง

การสร้างแผนภาพโครงเรื่องหรือการออกแบบแผนภาพโครงเรื่องเป็นการสร้างสรรค์อย่างหนึ่ง ผู้สร้างแผนภาพโครงเรื่องอาจใช้งานศิลปะเข้ามาช่วย โดยวาดภาพประกอบด้วย ทำให้แผนภาพโครงเรื่องน่าสนใจและทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น การสร้างแผนภาพโครงเรื่องจะนำมาใช้ในการทำงานร่วมกัน ร่วมคิด

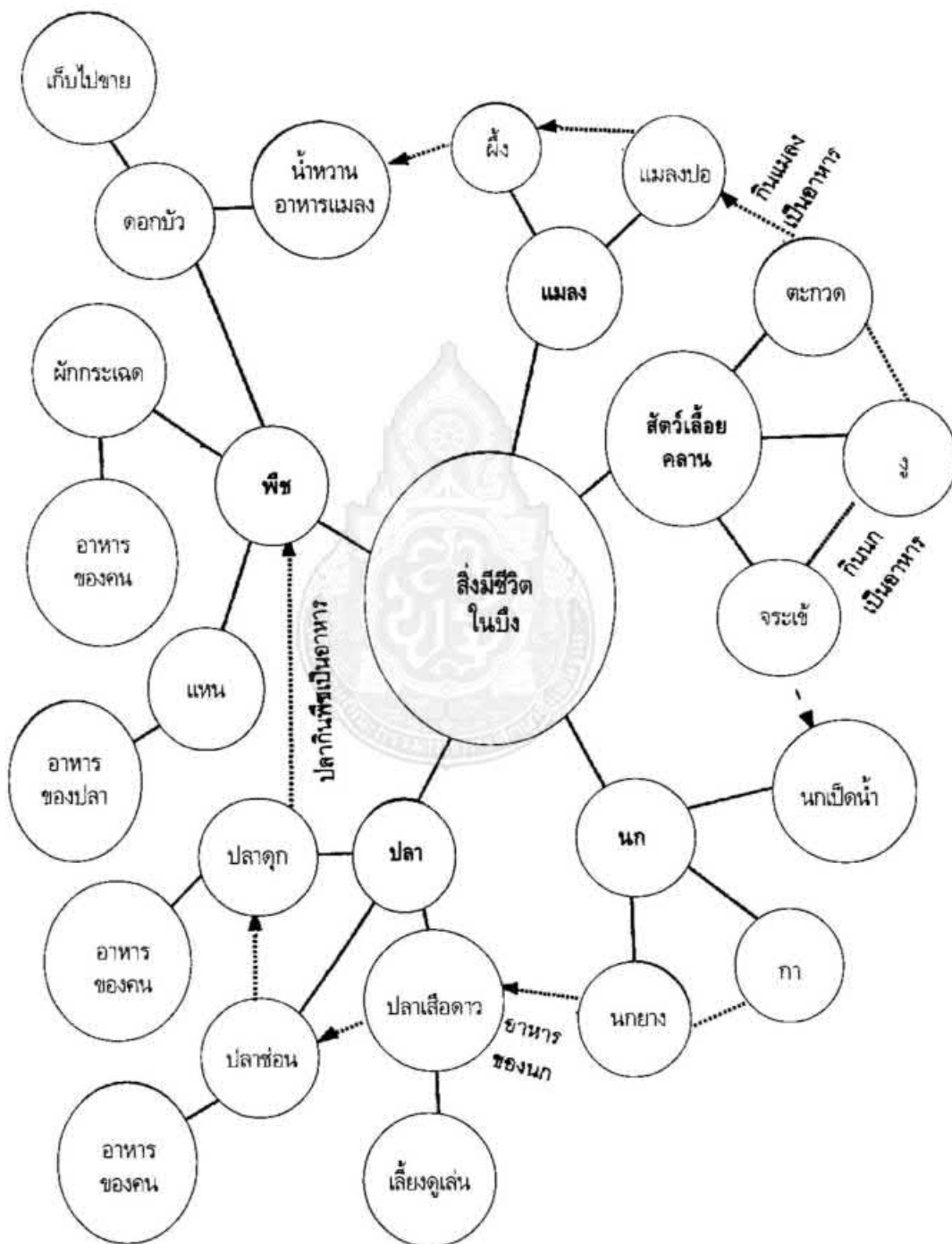
ร่วมทำร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนงาน การกำหนดงานที่จะต้องปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น

ขั้นตอนการสร้างแผนภาพโครงเรื่อง มีดังนี้

๑. กำหนดชื่อเรื่องหรือความคิดรวบยอดสำคัญ
๒. ระดมสมองที่เกี่ยวข้องกับชื่อเรื่องหรือความคิดรวบยอดสำคัญเป็นคำหรือวลีสั้น ๆ แล้วจดบันทึกไว้
๓. นำคำหรือวลีที่จดบันทึกที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาจัดกลุ่ม แล้วตั้งชื่อกลุ่มคำเป็นหัวข้อย่อย และเรียงลำดับกลุ่มคำ
๔. ออกแบบแผนภาพโครงเรื่องโดยเขียนชื่อเรื่องไว้กลางหน้ากระดาษ แล้ววางชื่อกลุ่มคำ (หัวข้อย่อย) รอบชื่อเรื่อง นำคำที่สนับสนุนวางรอบกลุ่มคำ แล้วใช้เส้นโยงกลุ่มคำให้เห็นความสัมพันธ์ เส้นโยงอาจเขียนคำอธิบาย กลุ่มคำอาจแสดงด้วยภาพประกอบด้วยก็ได้

ตัวอย่างเรื่องสิ่งมีชีวิตในบึง

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

นายทองอยู่ แก้วไทรชะ
นายติลก พัฒน์วิชัยโชติ
นายอุบล เล่นวารี
นายสุรชัย ชินโย

เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
รองเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ผู้อำนวยการสำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

คณะผู้จัดทำเอกสาร

นางพยอม สุขมาก

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ประธานคณะทำงาน

นายประทีป แสงเปี่ยมสุข
นางสาวเพ็ญ เลียงจันทร์
นางบุญยงค์ ทองมี

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง คณะทำงาน
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี คณะทำงาน
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

นายวิบูลย์ ศรีโสภณ
นางชลลบล ทศวิล
นางสาวประไพพิศ ไพรยวัล
นายจำลอง รัชวัตร

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี คณะทำงาน
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตราด คณะทำงาน
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี คณะทำงาน
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนองแซง คณะทำงาน
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี คณะทำงาน

นางวนิดา เพชรปัญญา

อาจารย์โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ สำนักงานการประถมศึกษา

นางจรัสรัตน์ ทองพานิชย์

กรุงเทพมหานคร คณะทำงาน
อาจารย์โรงเรียนบ้านสระเตย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบ้านหมี่
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี คณะทำงาน

นางนิภา เตียบฉายพันธ์

อาจารย์โรงเรียนบ้านหัวเขา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดอนเจดีย์
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี คณะทำงาน

นางสาวเอื้องฟ้า สมบัติพานิช

ศึกษานิเทศก์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

คณะทำงานและเลขานุการ

คณะบรรณาธิการกิจ

นางภูมิศรี จันทร์ดา
นางพยอม สุขมาก
นางนิตยา จรูญผลลลิต
นางสาวรัตนทิพย์ เอื้อชัยสิทธิ์
นางวิภา ตันตูลพงษ์
นางสาวเอื้องฟ้า สมบัติพานิช

ประธานคณะทำงาน
คณะทำงาน
คณะทำงาน
คณะทำงาน
คณะทำงาน
คณะทำงานและเลขานุการ

ปก

นางกิติมา จงสมจิต ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์การศาสนา 314-316 ปากซอยบ้านบาตร
ถนนบำรุงเมือง ป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ 10100
นายปกรณ์ ดันสกุล ผู้พิมพ์โฆษณา โทร. 0 2223-3351, 0 2223-5548

